

Κείμενο Εργασίας Νο 13/2010

**Ανιχνεύοντας την
Τουρκική Εξωτερική Πολιτική
Η δράση των κρατικών Οργανώσεων στο πλαίσιο
της αναπτυξιακής διπλωματίας της Άγκυρας**

Παντελής Τουλουμάκος

Οκτώβριος 2010

Copyright © 2010

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Κείμενο Εργασίας Νο 13/2010

Ανιχνεύοντας την τουρκική εξωτερική πολιτική

Η δράση των κρατικών Οργανώσεων στο πλαίσιο της αναπτυξιακής διπλωματίας της Άγκυρας.

Παντελής Τουλουμάκος

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βοηθός Ερευνητής στο Πρόγραμμα Μεσανατολικών Σπουδών ΕΛΙΑΜΕΠ

**Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής
(ΕΛΙΑΜΕΠ)**

Βασ. Σοφίας 49

106 76 Αθήνα

Τηλ.: (+30) 210 7257110

Fax: (+30) 210 7257114

e-mail: eliamep@eliamep.gr

url: www.eliamep.gr

Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγή	5
B) ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	11
1. ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΤΙΚΑ).....	11
2. ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (ΤΔΒΒ).....	12
3. ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ (ΔΤ).....	15
Γ) ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ	17
I) ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ ΚΑΙ ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑ.....	17
1. ΚΙΡΓΙΣΤΑΝ	17
2. ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ.....	21
3. ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ.....	25
4. ΤΟΥΡΚΜΕΝΙΣΤΑΝ.....	27
5. ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	29
6. ΤΑΤΖΙΚΙΣΤΑΝ.....	31
7. ΤΑΤΑΡΙΣΤΑΝ	33
8. ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΜΑΙΑΣ.....	34
9. ΓΕΩΡΓΙΑ.....	36
10. ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	37
11. ΠΑΚΙΣΤΑΝ.....	39
12. ΜΟΓΓΟΛΙΑ.....	40
II) ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ.....	43
1. ΠΑΛΛΙΣΤΙΝΗ.....	43
2. ΙΡΑΚ	46
III) ΑΦΡΙΚΗ	47
IV) ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ.....	53
1. ΜΟΛΔΑΒΙΑ / ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΓΚΑΓΚΑΟΥΖΙΑΣ	53
2. ΚΟΣΟΒΟ	55
3. ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΠΓΔΜ)	58
4. ΒΟΣΝΙΑ - ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ.....	61
5. ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ.....	63
6. ΣΕΡΒΙΑ	65
7. ΑΛΒΑΝΙΑ	66
8. ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΚΥΠΡΟΣ	68
9. ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ	70
Δ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ ΜΕ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΒΕΛΗΝΕΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ	72
Ε. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	74
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	84

Σύντομο Βιογραφικό

Ο Παντελής Τουλουμάκος είναι ιστορικός, υποψήφιος διδάκτωρ του Τμήματος Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Ασχολείται με θέματα της σύγχρονης πολιτικής και κοινωνικής Ιστορίας της Τουρκίας, ενώ έχει επίσης μεταφράσει από τα Τουρκικά το βιβλίο του Şükrü Sina Gürel, *Οι Τουρκο - Ελληνικές σχέσεις 1821 - 1993*, (εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 2008).

Περίληψη

Η κατάρρευση της ΕΣΣΔ - και, κατά συνέπεια, του Ανατολικού Μπλοκ - δημιούργησε νέα δεδομένα και ισορροπίες στην περιοχή της Υπερκαυκασίας -Κεντρικής Ασίας και των Βαλκανίων. Οι προσπάθειες του τουρκικού κράτους να επεκτείνει τη σφαίρα επιρροής του στο χώρο αυτόν βαθμιαία επικεντρώθηκαν στην ανάπτυξη πολιτιστικών και εκπαιδευτικών δεσμών, όπως επίσης στην ενδυνάμωση του εμπορίου και των επενδύσεων. Υπό το πρίσμα αυτό, η Άγκυρα κινήθηκε δραστήρια για την ενίσχυση και εδραίωση ενός προϋπάρχοντος είδους διπλωματικής πολιτικής, που λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά προς την «παραδοσιακή διπλωματία», και το οποίο είναι η αναπτυξιακή διπλωματία. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να μελετήσει τη δράση τριών κρατικών οργανώσεων [του Τουρκικού Γραφείου Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı - ΤΙΚΑ), της Ένωσης Δήμων Τουρκικού Κόσμου (Türk Dünyası Belediyeler Birliği - ΤΔΒΒ) και του Συνδέσμου Παροχής Υπηρεσιών προς τους Τούρκους του Κόσμου και τις Συγγενείς Κοινότητες (Dünya Türkleri ve Akraba Toplulukları Hizmet Derneği)] στο πλαίσιο της αναπτυξιακής διπλωματίας για την περίοδο από το Σεπτέμβριο του 2006 ως τις αρχές του 2010, και να αξιολογήσει το βαθμό στον οποίον λειτουργούν επικουρικά προς την επίσημη τουρκική διπλωματία.

Λέξεις Κλειδιά

- Τουρκία
- Τουρκική εξωτερική πολιτική
- Βαλκάνια
- Υπερκαυκασία
- Αφρικανική πολιτική της Τουρκίας
- Κεντροασιατική πολιτική της Τουρκίας
- Αναπτυξιακή διπλωματία
- ΤΙΚΑ - Τουρκικό Γραφείο Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı)
- ΤΔΒΒ - Ένωση Δήμων Τουρκικού Κόσμου (Türk Dünyası Belediyeler Birliği)
- ΔΤ - Σύνδεσμος Παροχής Υπηρεσιών προς τους Τούρκους του Κόσμου και τις Συγγενείς Κοινότητες (Dünya Türkleri ve Akraba Toplulukları Hizmet Derneği)

A. Εισαγωγή

Η κατάρρευση της ΕΣΣΔ - και, κατά συνέπεια, του Ανατολικού Μπλοκ - δημιούργησε νέα δεδομένα και ισορροπίες στην περιοχή της Υπερκαυκασίας -Κεντρικής Ασίας και των Βαλκανίων. Η ανάδυση νέων κρατών στην Κεντρική Ασία - του Καζακστάν, του Αζερμπαϊτζάν, του Κιργιστάν, του Τουρκμενιστάν και του Ουζμπεκιστάν - δημιουργούσε σημαντικές προοπτικές για τη μετεξέλιξη της Τουρκίας σε περιφερειακή δύναμη. Πέραν των Τούρκων κυβερνήσεων, κορυφαίοι ξένοι αξιωματούχοι με διεθνή ισχύ είχαν υποστηρίξει την άποψη ότι το «Τουρκικό Μοντέλο» μπορούσε να αποτελέσει ένα εφικτό μοντέλο διακυβέρνησης και ανάπτυξης· μεταξύ αυτών των υποστηρικτών ήταν ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, Bush, η Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης, Catherine Lalumière, καθώς και οι ίδιοι οι ηγέτες των προαναφερθέντων νεοσύστατων κρατών¹. Ένας από τους βασικότερους λόγους που έπαιξαν ρόλο στην απόφαση για την υποστήριξη του Τουρκικού μοντέλου, ήταν ο φόβος της ενδεχόμενης εκμετάλλευσης του δυναμικού κενού που δημιουργήθηκε στον κεντροασιατικό χώρο από το Ιράν. Οι υπάρχοντες γλωσσικοί, ιστορικοί και εθνοφυλετικοί δεσμοί της Τουρκίας με τις Δημοκρατίες αυτές δημιουργούσαν την εντύπωση ότι οι τελευταίες θα μπορούσαν να προσδεθούν στο τουρκικό ιδεολογικό άρμα, αποφεύγοντας επικίνδυνες παρεκκλίσεις².

Παρά την έντονη τουρκική κινητοποίηση στις αρχές του 1990 και το πολύ θετικό κλίμα που υπήρχε στις διμερείς σχέσεις³, η εδραίωση του «Τουρκικού Μοντέλου» στις Τουρκικές Δημοκρατίες⁴ απέτυχε, και ένας βασικός λόγος γι' αυτό ήταν η μείωση - αν όχι η εξάλειψη της δυτικής υποστήριξης. Ο Bal εντοπίζει τρεις λόγους για τη μεταστροφή αυτή: κατά πρώτον, παρά τις αρχικές ανησυχίες, η ιρανική επιρροή επί των Τουρκικών Δημοκρατιών υπήρξε πολύ περιορισμένη, ενώ κατά δεύτερον, επίσης αντίθετα με ό,τι αναμενόταν, η Ρωσία επανεδραίωσε την επιρροή της στην περιοχή αυτήν. Ένας τρίτος λόγος ήταν ο κίνδυνος ανάδυσης του Παντουρκισμού, όπως τουλάχιστον προβαλλόταν από τις δηλώσεις και την πολιτική κάποιων Τούρκων αξιωματούχων. Φυσικά, υπήρχαν σοβαροί λόγοι και στο εσωτερικό της Τουρκίας, που δεν επέτρεπαν την ανάληψη ενός τέτοιου ηγετικού ρόλου, όπως οι εξελίξεις στο Κουρδικό ζήτημα⁵ και η κακή κατάσταση της τουρκικής οικονομίας κατά την περίοδο εκείνη· πέραν τούτου, και οι ίδιες οι Τουρκικές Δημοκρατίες έδειξαν τελικά ότι δεν ήταν διατεθειμένες να αποδεχθούν ένα ακόμα ξένο μοντέλο, μετά από δεκαετίες ρωσικής κυριαρχίας⁶.

Το γεγονός ότι η ιδέα για τη συγκρότηση κάποιου είδους πολιτικής ή οικονομικής ένωσης εγκαταλείφθηκε, δεν σήμαινε ότι εγκαταλείφθηκαν και οι προσπάθειες του τουρκικού κράτους να επεκτείνει τη σφαίρα επιρροής του στον χώρο αυτόν· τουναντίον, οι τουρκικές ενέργειες επικεντρώθηκαν στην ανάπτυξη πολιτιστικών και εκπαιδευτικών δεσμών, όπως επίσης και στην ανάπτυξη του εμπορίου και των επενδύσεων⁷. Οι πολύ

¹ İdris Bal, *Turkey's relations with the West and the Turcic Republics. The rise and the fall of the "Turkish Model"*, Ashgate Publishing Limited, Hampshire 2000, σελ. 5.

² William Hale, *Turkish Foreign policy, 1774 - 2000*, Frank Cass, London - Portland 2002, σελ. 290.

³ Ενδεικτικό της μεγάλης διπλωματικής κινητοποίησης της Τουρκίας είναι το ότι, μόνο τον πρώτο χρόνο της ανεξαρτησίας των Τουρκικών Δημοκρατιών, περισσότερες από 1.200 τουρκικές αντιπροσωπείες επισκέφθηκαν τις περιοχές αυτές. Για την πληροφορία αυτήν, βλ. Mustafa Aydın, *Foucault's Pendulum: Turkey in Central Asia and the Caucasus*, Turkish Studies, Vol. 5 - No 2, Summer 2004, σελ. 5.

⁴ Ο όρος χρησιμοποιείται κατά συνθήκη, προκειμένου να εκφράσει τον αγγλικό όρο "Turcic Republics", που υποδηλώνει την εθνοφυλετική συγγένεια της Τουρκίας με τα κράτη αυτά.

⁵ Bal, *Turkey's relations with the West*, σελ. 129 - 131.

⁶ Θάνου Ντόκου, *Ο γεωστρατηγικός ρόλος της Τουρκίας*, εκδ. Τουρίκη, Αθήνα 2001, σελ. 56· Bülent Aras and Aylin Gorener, *National role conceptions and foreign policy orientation: the ideational bases of the Justice and Development Party's foreign policy activism in the Middle East*, Journal of Balkan and Near Eastern Studies, Vol. 12 - Num.1, March 2010, σελ. 116. Για μία ικανοποιητική ανάλυση των λόγων εξαιτίας των οποίων απέτυχε το διπλωματικό άνοιγμα της Τουρκίας στην περιοχή, βλ. επίσης τη μελέτη του Χαράλαμπου Τσαρδανίδη, *Turkey and Central Asia: Alice in Asialand?*, ΙΔΟΣ, Αθήνα 1999, σελ. 23 - 35.

⁷ Hale, *Turkish Foreign policy, 1774 - 2000*, σελ. 293. Οι Aras και Gorener ισχυρίζονται, εξάλλου, ότι η σύγχρονη οπτική της Τουρκίας για τις γειτονικές της περιοχές είναι αρκετά ευρύτερη από εκείνη του Özal· ενώ ο τελευταίος είχε κυρίως οικονομικό προσανατολισμό, οι σύγχρονοι Τούρκοι κυβερνώντες

πρόσφατες εξελίξεις στις διπλωματικές σχέσεις της Τουρκίας με τα τουρκόφωνα κράτη, εξάλλου, πρέπει μάλλον να θεωρηθούν προϊόν αυτών των προσπαθειών, αποτελώντας ταυτόχρονα ένα σημαντικό επίτευγμα της τουρκικής διπλωματίας⁸. Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και η συγκρότηση νέων κρατικών οντοτήτων επίσης δημιούργησε ευκαιρίες για αναβάθμιση της τουρκικής διπλωματικής παρουσίας στη Βαλκανική. Η ενεργός συμμετοχή της Τουρκίας στις δραστηριότητες του ΟΗΕ και του ΝΑΤΟ, τόσο στην περίπτωση του Βοσνιακού προβλήματος κυρίως, όσο και στην περίπτωση του Κοσόβου⁹ είναι ενδεικτική του νέου ρόλου που διεκδικούσε η Άγκυρα κατά τη δεκαετία του 1990.

Σκοπός της παρούσας μελέτης δεν είναι να εξετάσει την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Το θέμα αυτό, εκτός του ότι θα απαιτούσε ένα μεγάλο αριθμό σελίδων, έχει ήδη καλυφθεί από μελέτες έγκριτων επιστημόνων. Άποψη του γράφοντος, ωστόσο, είναι ότι οι νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου σε παγκόσμιο επίπεδο, ευνόησαν την ανάπτυξη και εδραίωση ενός προϋπάρχοντος είδους διπλωματικής πολιτικής που λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά προς την «παραδοσιακή» διπλωματία, και το οποίο είναι η «αναπτυξιακή διπλωματία». Όσον αφορά στην περίπτωση της Τουρκίας, οι δραστηριότητες που εντάσσονται στο πλαίσιο αυτό, απευθύνονται τόσο στην κορυφή όσο και στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας των κρατών, όπου λαμβάνουν χώρα. Σε επίπεδο κορυφής, στόχος είναι η διατήρηση εγκάρδιων σχέσεων με ανώτατα πολιτικά και διπλωματικά στελέχη, πολλές φορές μάλιστα, σε προσωπικό επίπεδο. Οι δραστηριότητες που απευθύνονται στη βάση είναι σαφώς πολυπληθέστερες και πολύ πιο ποικίλες: περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την προσφορά ανθρωπιστικής βοήθειας και την παροχή υλικοτεχνικής υποστήριξης, την υλοποίηση έργων υποδομής, την εκπαίδευση διαφόρων επαγγελματικών ομάδων σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα νευραλγικής σημασίας, την ίδρυση σχολείων, νοσοκομείων και άλλων συναφών ιδρυμάτων, την ανακαίνιση υπαρχόντων κέντρων τουρκικού πολιτισμού, την αναστήλωση μνημείων της οθωμανικής περιόδου, καθώς και τη διοργάνωση εκδηλώσεων με σκοπό την τόνωση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων ανάμεσα στην Τουρκία και το εκάστοτε κράτος.

Οι τουρκικοί φορείς, οι δραστηριότητες των οποίων μπορούν να ενταχθούν στο πλαίσιο της αναπτυξιακής διπλωματίας, είναι κατ' ουσίαν τρεις: α) οι επίσημοι κυβερνητικοί φορείς, όπως τα Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού (όχι διπλωματικοί φορείς), β) τα ισλαμικά τάγματα και γ) οι κρατικές οργανώσεις.

Ενδεικτικό παράδειγμα δραστηριοτήτων αναπτυξιακής διπλωματίας εκ μέρους των επίσημων κυβερνητικών φορέων μπορούν να θεωρηθούν η χορήγηση υποτροφιών σε ξένους φοιτητές, η χρηματοδότηση πανεπιστημιακών εδρών, η σύσταση μορφωτικών ιδρυμάτων σε ξένες χώρες κ.ο.κ. Ιδιαίτερα για την περιοχή της Κεντρικής Ασίας, η Τουρκία, ήδη το 2001, παρείχε ετησίως 9.000 - 10.000 υποτροφίες σε φοιτητές, προκειμένου να σπουδάσουν σε τουρκικά Πανεπιστήμια¹⁰. Πέραν τούτου, το τουρκικό κράτος ίδρυσε έναν αριθμό σχολείων στις Τουρκικές Δημοκρατίες¹¹.

Η δραστηριοποίηση των ισλαμικών ταγμάτων αποτελεί επίσης έναν πολύ ενδιαφέροντα τομέα μελέτης· τουρκικές θρησκευτικές ομάδες - όπως αυτές του İskenderpaşa και του Erenköy - κτίζουν τζαμιά και ισλαμικά κέντρα και εκδίδουν το Κοράνι και άλλα θρησκευτικά βιβλία σε πρώην σοβιετικά εδάφη. Ο πιο σημαντικός ισλαμικός παράγων, ωστόσο, είναι το κίνημα του Fethullah Gülen. Ήδη το 1996, ο Gülen είχε ιδρύσει 113 σχολεία στις περιοχές

επιδιώκουν να προσδώσουν στην Τουρκία ισχυρό επιδαιτητικό ρόλο· Aras and Gorener, *National role conceptions and foreign policy orientation*, σελ. 83

⁸ Στις 16 Σεπτεμβρίου 2010 έλαβε χώρα στην Κωνσταντινούπολη η 10^η Σύνοδος των Προέδρων των Τουρκόφωνων Κρατών. Στο κοινό ανακοινωθέν τονιζόταν, μεταξύ άλλων, ότι είχε πλέον συγκροτηθεί η Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου Συνεργασίας των Τουρκόφωνων Κρατών, επικεφαλής της οποίας ετίθετο ο Τούρκος Πρόεδρος, Halil Akinci. Παράλληλα, είχε επέλθει συμφωνία σχετικά με την προοπτική ίδρυσης ενός Συμβουλίου Επιχειρήσεων των Τουρκόφωνων Κρατών, ενώ εξεταζόταν το ενδεχόμενο ίδρυσης μιας «Τράπεζας Ανάπτυξης των Τουρκόφωνων Κρατών». Εξίσου σημαντική είναι η συμφωνία για αμοιβαία διπλωματική στήριξη σε αρκετά επίπεδα· γι' αυτά, βλ. *Declaration of 10th Summit of the Heads of the Turkic Speaking States (Istanbul, 16 September 2010)*, στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας (www.mfa.gov.tr)

⁹ Aras and Gorener, *National role conceptions and foreign policy orientation*, σελ. 261 - 266.

¹⁰ Ντόκου, *Ο γεωστρατηγικός ρόλος της Τουρκίας*, σελ. 58· Hale, *Turkish Foreign policy, 1774 - 2000*, σελ. 58.

¹¹ Bal, *Turkey's relations with the West and the Turcic Republics*, σελ.89.

αυτές¹². Σε αντίθεση, εξάλλου, με την ευρέως διαδεδομένη αντίληψη, τα σχολεία αυτά όχι μόνο δεν προβάλλουν ακραίες ισλαμικές απόψεις, αλλά αντιθέτως, έχουν τεθεί στην υπηρεσία του τουρκικού κράτους. Ιδιαίτερως ενδεικτική ως προς αυτό, είναι η αναφορά της Turam στην ύπαρξη βιντεοσκοπημένων ντοκουμέντων, που δείχνουν Καζακστανούς, Κιργίσιους και Τουρκμένους μαθητές να τραγουδούν τον τουρκικό εθνικό ύμνο μέσα σε συγκινησιακά φορτισμένη ατμόσφαιρα, που συχνά οδηγούσε σε δάκρυα και εκστατικά χειροκροτήματα του κοινού¹³.

Το 2007 λειτουργούσαν περισσότερα από 500 εκπαιδευτικά ιδρύματα - τόσο γυμνάσια όσο και Πανεπιστήμια - που ανήκουν στο κίνημα του Gülen· πάνω από 100 γυμνάσια βρίσκονται στην Τουρκία, ενώ τα υπόλοιπα σε διάφορες χώρες και ηπείρους. Πολύ σημαντικό πρέπει να θεωρηθεί ότι στο κίνημα του Gülen ανήκουν δύο Πανεπιστήμια· το Πανεπιστήμιο «Süleyman Demirel» στο Almati (Καζακστάν) και το Πανεπιστήμιο «Fatih» στην Κωνσταντινούπολη. Οι καλύτεροι φοιτητές ενθαρρύνονται να επιδιώξουν μεταπτυχιακές σπουδές σε πολύ καλά Πανεπιστήμια στη Βόρειο Αμερική, όπως στο Harvard, στο MIT, στο Princeton, στο McGill κ.ά., και μάλιστα λαμβάνουν υποστήριξη, προκειμένου να το κάνουν αυτό.

Όπως είναι άλλωστε αναμενόμενο, τα σχολεία αυτά δεν έχουν αποκλειστικά εκπαιδευτικό ρόλο· αντιθέτως, συχνά η εμβέλειά τους εκτείνεται στο πολιτικό και οικονομικό πεδίο. Στο Almati, επί παραδείγματι, το Καζακστάνο - Τουρκικό Ίδρυμα διατηρεί στενούς δεσμούς τόσο με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, όσο και με εντόπιους πολιτικούς¹⁴. Παράλληλα τα σχολεία αυτά βοηθούν στη δημιουργία επιχειρηματικών δικτύων· στην περίπτωση του Καζακστάν, μάλιστα, έχουν καταστεί φιλόξενοι τόποι διαμονής τόσο για Ισλαμιστές όσο και για κοσμικούς επιχειρηματίες, που επισκέπτονται τις κεντροασιατικές χώρες από την Τουρκία. Τα σχολεία παρέχουν, επίσης, διασυνδέσεις ανάμεσα στους Τούρκους επισκέπτες και στους εντόπιους¹⁵. Η εικόνα σχετικά με τις δραστηριότητες των τουρκικών ισλαμικών ταγμάτων, στο πλαίσιο της αναπτυξιακής διπλωματίας, διευρύνεται ακόμα περισσότερο από την εν γένει κοινωνική και οικονομική τους παρουσία σε περιοχές εκτός Τουρκίας. Υπ' αυτό το πρίσμα, είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί ότι οπαδοί του κινήματος του Gülen διαθέτουν εταιρείες, νοσοκομεία, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και αλυσίδες supermarket¹⁶.

Αν οι γνώσεις μας για τους πρώτους δύο φορείς της αναπτυξιακής διπλωματίας μπορούν να θεωρηθούν ως κάποιο βαθμό ικανοποιητικές, από αναφορές μελετών που επικεντρώνονται στην ανάλυση της σύγχρονης τουρκικής εξωτερικής πολιτικής- έστω και αν αυτές, τις περισσότερες φορές, είναι σποραδικές και περιστασιακές - δεν συμβαίνει το ίδιο

¹² Bülent Aras, *Turkey's policy in the former Soviet South: assets and options*, Turkish Studies, Vol. 1, -Num 1, Spring 2000, σελ. 50. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία που παραθέτει ο Aras, η κοινότητα του Gülen είχε ιδρύσει 11 σχολεία στο Αζερμπαϊτζάν, 27 στο Καζακστάν, 18 στο Ουζμπεκιστάν, 11 στο Κιργιστάν, 5 στο Τατζικιστάν, 5 στο Νταγκεστάν, 12 στο Τουρκμενιστάν, 6 στο Ταταριστάν, 3 στο Μπασκουρτιστάν, 5 στη Σιβηρία, 1 στο Καρατζάι, 1 στη Τζουβασία, 5 σε άλλες περιοχές της Ρωσικής Ομοσπονδίας και 2 στην αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας. Θα πρέπει να σημειωθεί, πάντως ότι εξαιτίας του φόβου του για τυχόν εξάπλωση της ισλαμικής απειλής, το Ουζμπεκιστάν ανέστειλε τη λειτουργία των σχολείων του Gülen το 1999. Για την πληροφορία αυτήν, βλ. Berna Turam, *Between Islam and the State. The politics of engagement*, Stanford University Press, California 2007, σελ. 92. Η Turam αναφέρει επίσης ότι το 2007 λειτουργούσαν 29 σχολεία στο Καζακστάν - 5 εκ των οποίων στο Almati - 12 στο Αζερμπαϊτζάν, 13 στο Τουρκμενιστάν και 12 στο Κιργιστάν.

¹³ Turam, *Between Islam and the State*, σελ. 59. Για πληροφορίες σχετικά με τη δραστηριοποίηση του κινήματος του Gülen βλ. Hakan Yavuz, *Islamic political identity in Turkey*, Oxford University Press, New York 2003· *Turkish Islam and the secular state: the Gülen Movement and its politics* (ed. by M. Hakan Yavuz and John L. Esposito) Syracuse University Press, 2003. Επίσης, βλ. Mücahit Bilici, *The Fethullah Gülen Movement and Its Politics of Representation in Turkey*, The Muslim World, Vol. 96 (2006), σελ. 1 - 20, Bayram Balci, *Fethullah Gülen's Missionary Schools in Central Asia and their Role in the Spreading of Turkism and Islam, Religion, State & Society*, Vol. 31, No. 2, 2003, σελ. 155 - 177. Για την εξάπλωση του κινήματος στην Ιρλανδία, βλ. Jonathan Lacey, *The Gülen Movement in Ireland: Civil Society Engagements of a Turkish Religio - cultural Movement*, Turkish Studies, Vol. 10 - No.2 June 2009, σελ. 295 - 315

¹⁴ Turam, *Between Islam and the State.*, σελ. 69 - 70. Η Turam παραθέτει, μάλιστα, δήλωση ανώτατου εκπαιδευτικού αξιωματούχου στο Almati· σύμφωνα με αυτόν, «ο Πρόεδρος του Καζακστάν δε θα μας απογοήτευε ούτε θα μας απέφευγε ποτέ»

¹⁵ ό. π., σελ. 93.

¹⁶ ό. π., σελ. 69.

και για τις κρατικές οργανώσεις. Οι περισσότερες από τις αναφορές σε αυτές κάνουν, στις περισσότερες των περιπτώσεων, γενικά λόγο για το ρόλο και τις δραστηριότητες του Τουρκικού Γραφείου Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı - ΤΙΚΑ στο εξής)¹⁷, χωρίς να υπεισέρχονται σε λεπτομέρειες, που παρουσιάζουν ενίοτε ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Εξάιρεση, ενδεχομένως, σε αυτό μπορεί να θεωρηθεί το άρθρο δύο αξιωματούχων της ΤΙΚΑ, των Hakan Fidan και Rahman Nurdun, σχετικά με τις δραστηριότητες και το ρόλο της οργάνωσης αυτής: οι δύο συγγραφείς δίνουν μερικά πολύ σημαντικά - οικονομικά κυρίως - στοιχεία για την περίοδο πριν το 2006· κινούνται, ωστόσο, αναγκαστικά σε ένα γενικό πλαίσιο¹⁸. Θα πρέπει, πάντως, να τονισθεί ότι κερδίζει συνεχώς έδαφος ως ένα πολύ σημαντικό εργαλείο στις εξωτερικές σχέσεις της Τουρκίας. Ιδιαίτερως ενδεικτική του ισχυρισμού αυτού είναι η πρόσφατη σύσταση Γραφείου για τους Τούρκους του Εξωτερικού και τις συγγενείς Κοινότητες (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), το οποίο τέθηκε υπό την εντολή του υπεύθυνου για την ΤΙΚΑ, Υπουργού παρά τω πρωθυπουργώ, Faruk Çelik¹⁹.

Με βάση τα δεδομένα αυτά, σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να μελετήσει την εν γένει συμβολή των κρατικών οργανώσεων στην άσκηση της αναπτυξιακής διπλωματίας, που με τη σειρά της αποτελεί ένα πολύ σημαντικό βραχίονα της σύγχρονης τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Για το λόγο αυτόν, θα εξετασθούν αναλυτικά οι δραστηριότητες τριών εξ αυτών των Οργανώσεων: της ΤΙΚΑ (για την οποία έχουν ήδη αναφερθεί κάποια στοιχεία), της Ένωσης Δήμων Τουρκικού Κόσμου (Türk Dünyası Belediyeler Birliği - TDBB στο εξής) και του Συνδέσμου Παροχής Υπηρεσιών προς τους Τούρκους του Κόσμου και τις Συγγενείς Κοινότητες (Dünya Türkleri ve Akraba Toplulukları Hizmet Derneği - DT στο εξής)· σημειωτέον δε ότι οι δύο τελευταίες είναι σχεδόν άγνωστες στην ελληνική, τουλάχιστον, βιβλιογραφία.

Η παρούσα μελέτη βασίζεται εξ ολοκλήρου στα ανακοινωθέντα Τύπου των τριών Οργανώσεων, τα οποία έχουν δημοσιευθεί στις διαδικτυακές σελίδες τους²⁰. συγκεκριμένα εξετάζεται η περίοδος από τις 11/9/2006 ως τις 25/1/2010 - ημερομηνίες του παλαιότερου και του νεώτερου ανακοινωθέντος, κατά την περίοδο συλλογής του υλικού. Εξαιτίας του μεγάλου όγκου του υπάρχοντος υλικού, κάποια στοιχεία έπρεπε αναγκαστικά να παραλειφθούν: υπό τη συνθήκη αυτή, δεν γίνεται λόγος για τις δραστηριότητες της DT που αφορούν ξένους φοιτητές, οι οποίοι διαβιούν στην Κωνσταντινούπολη· επίσης δεν αναφέρονται δραστηριότητες που φαίνονται να έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα.

¹⁷ Ο Ντόκος, επί παραδείγματι, κάνει λόγο για τη δομή και τις αρμοδιότητες της ΤΙΚΑ, τονίζοντας ότι αυτές «περιλαμβάνουν προσφορά βοήθειας προς αναπτυσσόμενες χώρες και ιδιαίτερα τις «Τουρκικές Δημοκρατίες», καθώς και ότι η οργάνωση αυτή δραστηριοποιείται σε μία περιοχή που εκτείνεται από την Αλβανία μέχρι τη Μογγολία, έχοντας γραφεία συντονισμού σε αρκετές χώρες της Κεντρικής Ασίας· Ντόκου, *Ο γεωστρατηγικός ρόλος της Τουρκίας*, σελ. 44. Ο Zürcher αναφέρει ότι η ΤΙΚΑ ιδρύθηκε με αποκλειστικό χώρο εστίασής της τις Τουρκικές Δημοκρατίες· Erik J. Zürcher, *Σύγχρονη Ιστορία της Τουρκίας* (μτφ Βαγγέλη Κεχριώτη), εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2004, σελ. 417. Ο Hale περιορίζεται απλώς στο να κάνει λόγο για τις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στις Δημοκρατίες αυτές, που αποσκοπούσαν στην παροχή τεχνικής βοήθειας, εκπαίδευσης αλλά και στην ανάπτυξη των μικρών βιομηχανιών και των πολιτιστικών σχέσεων· σημειώνει, εξάλλου, ότι η ΤΙΚΑ δραστηριοποιούνταν υπό την αιγίδα του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, χωρίς, όμως, να αναφέρει οποιαδήποτε άλλη λεπτομέρεια. Γι'αυτά, βλ. Hale, *Turkish Foreign policy, 1774 - 2000*, σελ. 293. Σε παρόμοιο μήκος κύματος με τον Hale κινείται και ο Bal· Bal, *Turkey's relations with the West and the Turcic Republics*, σελ. 81-82. Ο Bal προσθέτει απλώς (σελ. 72) ότι η ΤΙΚΑ εξέδωσε τα περιοδικά *Anrasya Etüdleri* (Ευρασιατικές Σπουδές) και *Anrasya Dosyası* (Φάκελος "Ευρασία"), καθώς και ότι διοργάνωσε Συνδιάσκεψη με τίτλο *Ο ρόλος των ΜΜΕ στους αναπτυσσόμενους δεσμούς με τις Τουρκικές Δημοκρατίες*, την περίοδο 20 - 21 Οκτωβρίου 1993. Ο Τσαρδανίδης, με τη σειρά του, επισημαίνει τη συμβολή της ΤΙΚΑ στην ανάπτυξη των τουρκικών επιχειρηματικών προσπαθειών στην περιοχή, χωρίς όμως να αναφέρει πολλά στοιχεία· Τσαρδανίδη, *Turkey and Central Asia*, σελ. 13

¹⁸ Οι αναφορές στο 2006 - που αποτελεί τη χρονική αφετηρία για το εξεταζόμενο υλικό της παρούσας μελέτης - είναι ελάχιστες και πολύ γενικές. Πέραν τούτου, οι συγγραφείς αποφεύγουν να ασχοληθούν αναλυτικά με τις ενέργειες της οργάνωσης ανά χώρα και τις πιθανές προεκτάσεις τους. Γι' αυτά, βλ. Hakan Fidan and Rahman Nurdun, *Turkey's role in the global development assistance community: the case of TİKA (Turkish International Cooperation and Development Agency)*, Journal of Southern Europe and the Balkans, Vol. 10 - Num. 1, April 2008, σελ. 93 - 111

¹⁹ *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Devlet Bakanı Çelik'e bağlandı*, Haberler.com 21 Nisan 2010 (21 Απριλίου 2010).

²⁰ www.tika.gov.tr (ΤΙΚΑ), www.tdbb.org.tr (TDBB), www.dunyaturleri.org.tr (DT)

Τουναντίον, έμφαση έχει δοθεί στις δραστηριότητες των τριών Οργανώσεων που λαμβάνουν χώρα σε ξένες χώρες ή εντός της Τουρκίας, ως προϊόν διμερούς - ενίοτε και πολυμερούς - συνεργασίας ανάμεσα σε αυτές και σε ξένους κρατικούς φορείς. Εύλογο είναι, επίσης, ότι στη μελέτη δεν περιλαμβάνονται τυχόν δραστηριότητες των οργανώσεων που δεν περιλαμβάνονται στις ιστοσελίδες με τα ανακοινωθέντα τους.

Οι δραστηριότητες των τριών Οργανώσεων εκτείνονται σε τρεις ηπείρους (Ευρώπη, Ασία, Αφρική), καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα χωρών πέραν των προαναφερομένων Τουρκικών Δημοκρατιών. Ο συνοπτικός πίνακας των χωρών (ή και περιοχών) στις οποίες γίνεται αναφορά στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, έχει ως εξής:

I) ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ & ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑ

1. Κιργιστάν
2. Αζερμπαϊτζάν
3. Ουζμπεκιστάν
4. Τουρκμενιστάν
5. Καζακστάν
6. Τατζικιστάν
7. Ταταριστάν
8. Αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας
9. Γεωργία
10. Αφγανιστάν
11. Πακιστάν
12. Μογγολία

II) ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

13. Παλαιστίνη
14. Ιράκ

III) ΑΦΡΙΚΗ

15. Μπουρκίνα Φάσο
16. Τζιμπουτί
17. Αιθιοπία
18. Γουϊνέα
19. Γουϊνέα Μπισάου
20. Μάλι
21. Σενεγάλη
22. Νησιά Κομόρ
23. Μαδαγασκάρη
24. Τανζανία
25. Κένυα
26. Ρουάντα
27. Ουγκάντα
28. Νιγηρία
29. Καμερούν
30. Τόγκο
31. Γκάνα
32. Λιβερία
33. Μπενίν
34. Σιέρρα Λεόνε
35. Σουδάν

IV) ΝΟΤΙΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

36. Μολδαβία
37. Κόσοβο
38. Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ)
39. Βοσνία-Ερζεγοβίνη
40. Μαυροβούνιο
41. Σερβία
42. Αλβανία
43. Κατεχόμενη Κύπρος
44. Δυτική Θράκη (Ελλάδα)

Μαζί με αυτά, θα γίνει επίσης λόγος - σε ξεχωριστή ενότητα - για δραστηριότητες που έχουν ευρύτερο βεληνεκές και πολυεθνικό χαρακτήρα.

Για καθαρά πρακτικούς λόγους, η μελέτη διαιρείται σε τρία μέρη: στο πρώτο παρουσιάζονται κάποιες πληροφορίες σχετικά με τη δομή και τους σκοπούς καθεμιάς από τις τρεις Οργανώσεις, ενώ στο δεύτερο - που αποτελεί και το μεγαλύτερο μέρος της μελέτης - παρουσιάζονται αναλυτικά οι τουρκικές δραστηριότητες ανά χώρα²¹. Στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της μελέτης· εξετάζονται κατά κύριο λόγο η πολιτική επιρροή που ασκούν - στο πλαίσιο της αναπτυξιακής διπλωματίας - οι ενέργειες των τριών Οργανώσεων, οι κοινωνικές ομάδες στις οποίες απευθύνονται, αλλά και ο πολύ σημαντικός συμπληρωματικός τους ρόλος προς την επίσημη τουρκική διπλωματία.

²¹ Οι χώρες της Αφρικής εξετάζονται ως μία ενιαία ενότητα, και γιατί κάποιες από τις δραστηριότητες αυτές αφορούν ταυτόχρονα περισσότερα από ένα κράτη, αλλά και γιατί οι δραστηριότητες αυτές δεν είναι τόσο πολλές ώστε να επιτρέπεται η κατάτμησή τους ανά χώρα, όπως στις υπόλοιπες περιπτώσεις.

B) ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

1. ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΤΙΚΑ)

Η ΤΙΚΑ ιδρύθηκε βάσει του Νόμου 480 και κατόπιν απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, που ελήφθη στις 24/1/1992, ως μία Οργάνωση υπαγόμενη στο Υπουργείο Εξωτερικών· η ιδρυτική της πράξη δημοσιεύθηκε στο φύλλο 21114 της 27^{ης} Ιανουαρίου 1992, της εφημερίδας της Κυβερνήσεως. Στις 28/5/1999, η ΤΙΚΑ υπήχθη στο Γραφείο του Πρωθυπουργού της Τουρκικής Δημοκρατίας. Ο πολιτικός προϊστάμενος της ΤΙΚΑ είναι ένας Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ. Αμέσως πιο κάτω στην ιεραρχία βρίσκεται ο Πρόεδρος της ΤΙΚΑ και δύο Αντιπρόεδροι· η Οργάνωση διαθέτει επίσης Νομικό Σύμβουλο, ομάδα εσωτερικών ελεγκτών και Διεύθυνση Κοινωνικής Ασφάλισης. Στον πρώτο εκ των δύο Αντιπροέδρων υπάγονται η Διεύθυνση Προσωπικού, Διοικητικών και Οικονομικών Υποθέσεων καθώς και η Διεύθυνση Οικονομικής, Εμπορικής και Τεχνικής Συνεργασίας· αντιστοίχως, υπό τις εντολές του δεύτερου Αντιπροέδρου υπάγεται η Διεύθυνση Εκπαιδευτικής, Πολιτισμικής και Κοινωνικής Συνεργασίας.

Στη Διεύθυνση Προσωπικού, Διοικητικών και Οικονομικών Υποθέσεων υπάγονται τα Τμήματα: Προμηθειών, Προσωπικού και Εκπαίδευσης, Συντονιστικών Γραφείων Προγράμματος, Εγγράφων και Αρχείων και, τέλος, Διοικητικών Υποθέσεων. Αντιστοίχως, στη Διεύθυνση Οικονομικής, Εμπορικής και Τεχνικής Συνεργασίας υπάγονται τα Τμήματα Κεντρικής Ασίας, Καυκάσου και Ανατολικής Ευρώπης, Αφρικής, Βαλκανίων, Μέσης Ανατολής και Αφγανιστάν καθώς και το Τμήμα Συνεργασίας με Διεθνείς Οργανισμούς και το Τμήμα Περιφερειακών και Πολυμερών Προγραμμάτων. Η Διεύθυνση Εκπαιδευτικής, Πολιτισμικής και Κοινωνικής Συνεργασίας έχει υπό την εποπτεία της το Τμήμα Τουρκολογίας, το Τμήμα Κοινωνικών και Πολιτισμικών Σχεδίων και Δραστηριοτήτων, το Τμήμα Συνεργασίας με τις Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις, το Τμήμα Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και το Τμήμα της Βιβλιοθήκης.

Παράλληλα, για την υλοποίηση των Προγραμμάτων της, η ΤΙΚΑ διαθέτει συνολικά 22 Γραφεία Συντονισμού Προγράμματος σε 19 χώρες: 3 στο Αφγανιστάν και από 1 στο Καζακστάν, στο Αζερμπαϊτζάν, στο Κιργιστάν στο Τατζικιστάν, στο Τουρκμενιστάν, στο Ουζμπεκιστάν, στη Γεωργία, στη Μογγολία, στην Ουκρανία/αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας, στην Παλαιστίνη, στην Μολδαβία, στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, στο Κόσοβο, στην ΠΓΔΜ, στο Μαυροβούνιο, στην Αλβανία, στην Αιθιοπία, στο Σουδάν και στη Σενεγάλη. Σε χώρες όπου η ΤΙΚΑ δε διαθέτει Γραφείο Συντονισμού Προγράμματος, οι δραστηριότητες διευθύνονται από το πλησιέστερο στην εν λόγω περιοχή Γραφείο²².

Σύμφωνα με το Νόμο 4668 του 2001 - με τον οποίον αναδιαμορφώθηκαν και διευρύνθηκαν οι ιδρυτικοί στόχοι της οργάνωσης - η ΤΙΚΑ ιδρύθηκε προκειμένου να παρέχει αναπτυξιακή βοήθεια πρωτίστως σε αναπτυσσόμενες χώρες με τουρκόφωνους πληθυσμούς και χώρες που συνορεύουν με την Τουρκία, καθώς και να ενισχύει τη συνεργασία μέσω σχεδίων και προγραμμάτων στον οικονομικό, εμπορικό, τεχνικό, κοινωνικό, πολιτισμικό και εκπαιδευτικό τομέα. Στο πλαίσιο του ρόλου και των αρμοδιοτήτων της ΤΙΚΑ περιλαμβάνονται:

α) Η παροχή οικονομικής, εμπορικής, τεχνικής, κοινωνικής, πολιτισμικής και εκπαιδευτικής συνεργασίας και βοήθειας μέσω προγραμμάτων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη των χωρών αυτών.

β) Ο προσδιορισμός των τομέων οικονομικής, εμπορικής, τεχνικής, κοινωνικής, πολιτισμικής και εκπαιδευτικής συνεργασίας και βοήθειας, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους αναπτυξιακούς στόχους και τις ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών και αναπτύσσοντας τα απαιτούμενα σχέδια ή διασφαλίζοντας την ανάπτυξη αυτών των σχεδίων με οργανισμούς του ιδιωτικού τομέα.

²² Οι Fidan και Nurdun ισχυρίζονται, εξάλλου, ότι στις περιοχές όπου δεν υφίστανται συντονιστικά γραφεία, το έργο της ΤΙΚΑ διεξάγεται μέσω των τουρκικών Πρεσβειών· Fidan and Nurdun, *Turkey's role in the global development assistance community*, σελ. 104

γ) Η ίδρυση κυβερνητικών οργανώσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες, η προετοιμασία νομοθετικών διατάξεων, ο διορισμός δημοσίων υπαλλήλων, η πρόβλεψη για παροχή της απαιτούμενης βοήθειας κατά τη διάρκεια της μετάβασης σε οικονομία της ελεύθερης αγοράς στους τομείς των καταθέσεων, των ασφαλίσεων, του διεθνούς εμπορίου, των οικονομικών και της φορολόγησης, η παραγωγή ειδικών στις χώρες αυτές, η παροχή εργασιακής εμπειρίας και εκπαίδευσης σε εργαζόμενους από τις χώρες αυτές, όπως και ο απαιτούμενος συντονισμός για τη χρηματοδότηση των εργαζομένων αυτών.

δ) Η διοργάνωση προγραμμάτων υπερπόντιας συνεργασίας στους τομείς της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, σε συνεργασία με τα Κέντρα Τουρκικού Πολιτισμού.

ε) Η συνεργασία με άλλες μη κυβερνητικές Οργανώσεις, των οποίων ο ρόλος και αρμοδιότητες συμβαδίζουν με εκείνες της ΤΙΚΑ.

Υπό το Νόμο 4688, η ΤΙΚΑ έχει επιφορτισθεί με ακόλουθα καθήκοντα και υποχρεώσεις:

- Να προσδιορίζει τις αναπτυξιακές ανάγκες και τους στόχους, όπως και όλους τους πιθανούς τομείς συνεργασίας και βοήθειας, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις προτεραιότητες του τουρκικού έθνους.
- Να προετοιμάζει τα απαιτούμενα προγράμματα και σχέδια ή να διευκολύνει την προετοιμασία του από οργανισμούς του ιδιωτικού τομέα.
- Να ενισχύει την οικονομική, εμπορική, τεχνική, κοινωνική, πολιτισμική και εκπαιδευτική συνεργασία μέσω σχεδίων και προγραμμάτων.
- Να ενδυναμώνει τις ανεξάρτητες κυβερνητικές επιτροπές και
- Να υποστηρίζει τις προσπάθειες μετάβασης σε οικονομία της ελεύθερης αγοράς.

Η υλοποίηση των παραπάνω στόχων γίνεται με:

- 1) Την ίδρυση σωματειακών δομών σε όλους τους τομείς.
- 2) Την ενίσχυση της γεωργίας και της κτηνοτροφίας.
- 3) Τη βελτίωση των υποδομών.
- 4) Την κοινωνική ανάπτυξη και την αναβάθμιση του επιπέδου ζωής.
- 5) Την παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης και εργασίας.
- 6) Την αναβάθμιση των πολιτισμικών σχέσεων.
- 7) Την προστασία των μνημείων της κοινής πολιτισμικής κληρονομιάς.
- 8) Την εξοικείωση με τα σχέδια αυτά, μέσω της παροχής πληροφοριών, και της υλοποίησης δραστηριοτήτων αλλά και εκδόσεων.
- 9) Την παροχή βοήθειας στα προγράμματα διδασκαλίας της τουρκικής γλώσσας.

2. ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (TDBB)

Η TDBB ιδρύθηκε το 2003, με έδρα την Κωνσταντινούπολη²³, προκειμένου να διεξάγει δραστηριότητες σε χώρες και περιοχές όπου ομιλείται η τουρκική γλώσσα και οι διάλεκτοί της, καθώς και σε πόλεις που έχουν ιστορικούς και γεωγραφικούς δεσμούς με αυτές τις χώρες. Η διοικητική της δομή αποτελείται από α) τη Γενική Συνέλευση β) την Εκτελεστική Επιτροπή γ) τον Πρόεδρο και δ) την Εξελεγκτική Επιτροπή. Η Γενική Συνέλευση αποτελείται από τα πλήρη μέλη της Ένωσης. Τα μέλη του Ιδρυτικού Συμβουλίου είναι τα φυσικά μέλη της Γενικής Συνέλευσης· οι Τοπικές Αυτοδιοικήσεις και οι Ενώσεις των τοπικών Αυτοδιοικήσεων εκπροσωπούνται στη Γενική Συνέλευση από τους επικεφαλής τους ή από εξουσιοδοτημένο πρόσωπο, που έχει επιλεγεί από τον Πρόεδρο, ενώ οι συνδεδεμένες χώρες και τα επίτιμα μέλη έχουν θέση παρατηρητή στη Γενική Συνέλευση.

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από τον Πρόεδρο, (ο οποίος εκλέγεται από τα μέλη της Γενικής Συνέλευσης με μυστική ψηφοφορία κάθε τρία χρόνια), 15 μόνιμα μέλη²⁴, 6

²³ Όπως τονίζεται, σε περίπτωση ανάγκης, η Ένωση μπορεί να εκπροσωπηθεί από τους Δήμους - μέλη της και μπορεί να ιδρύσει παραρτήματα.

²⁴ Εκ των 15 επίσημων μελών, οι 12 είναι παράλληλα Αντιπρόεδροι της TDBB επιφορτισμένοι ανά δύο με καθήκοντα στους ακόλουθους τομείς: α) διμερείς και πολυμερείς σχέσεις β) Οικονομικές Υποθέσεις,

αναπληρωματικά μέλη και ένα Γενικό Γραμματέα. Η Εκτελεστική Επιτροπή συνέρχεται τακτικά για να συζητήσει, να υποστηρίξει και λάβει αποφάσεις αναφορικά με ζητήματα και δραστηριότητες σε «αδελφές χώρες», στην Ευρώπη και την Ασία, σύμφωνα με το καταστατικό της Ένωσης.

Η Εξελεγκτική Επιτροπή αποτελείται από 3 τακτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη και ο Πρόεδρος της εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση της Ένωσης. Η Επιτροπή αυτή διενεργεί έλεγχο σε ετήσια βάση, προκειμένου να διαπιστώσει αν τα λογιστικά βιβλία τηρούνται νομότυπα, και αν διενεργούνται οι δραστηριότητες που προβλέπονται από το Καταστατικό της Ένωσης· τα πορίσματα της Επιτροπής κατατίθενται στην Εκτελεστική Επιτροπή καθώς και στη Γενική Συνέλευση.

Ο αριθμός και ο γεωγραφικός εντοπισμός των μελών της TDBB παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον: σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, ως τον Οκτώβριο του 2008, η TDBB αριθμούσε 1.104 Δήμους - μέλη. Εξ αυτών τα 496 βρίσκονταν στο Κιργιστάν, τα 486 στο Αζερμπαϊτζάν, 64 στην Τουρκία, 19 στην κατεχόμενη Κύπρο, 13 στην αυτόνομη Επαρχία της Γκαγκαουζίας²⁵ (που υπάγεται στη Δημοκρατία της Μολδαβίας), 9 στην Δημοκρατία του Νταγεστάν που υπάγεται στη Ρωσική Ομοσπονδία), 4 στο Κόσοβο, 4 στην ΠΓΔΜ, 3 Βοσνία - Ερζεγοβίνη, 3 στη Μογγολία, 2 στο Καζακστάν και 1 στο Ιράκ.

Η εικόνα της TDBB - όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από το καταστατικό της - είναι αυτή μιας Οργάνωσης που επιδιώκει να παράσχει κάθε δυνατή βοήθεια για την ανάπτυξη των κοινωνικών, επαγγελματικών, οικονομικών και πολιτισμικών δομών των Δήμων - μελών της. Ανάμεσα στα καθήκοντα της TDBB προβλέπονται η συμβουλευτική και υλικοτεχνική υποστήριξη για την υλοποίηση των δημόσιων έργων, την προστασία της ανθρώπινης, ζωικής και περιβαλλοντικής υγιεινής, την ενίσχυση των απόρων, την ανάπτυξη αθλητικών εκδηλώσεων, την διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και τη βελτίωση των υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το καταστατικό προβλέπει εξάλλου - και αυτό πρέπει να θεωρηθεί πολύ σημαντικό - ότι η TDBB δύναται να ιδρύει, να γίνεται συνεταιίρος ή να αναλαμβάνει λειτουργούσες εμπορικές επιχειρήσεις. Πέραν αυτών, η TDBB συνεργάζεται με διεθνείς ενώσεις, συνδέσμους, ιδρύματα, δίκτυα επικοινωνίας, εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς οργανισμούς - οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης - και υλοποιεί κοινά προγράμματα. Επιπρόσθετα, συμμετέχει σε συναντήσεις, σεμινάρια, συνδιασκέψεις και άλλες δραστηριότητες διεθνών οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ ταυτόχρονα, αναπτύσσει τις περιφερειακές και διεθνείς σχέσεις μεταξύ των Δήμων.

Η διεθνής παρουσία της TDBB καταδεικνύεται κατά κύριο λόγο από τη συνεργασία με διεθνή και εθνικά όργανα που δραστηριοποιούνται στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα διεθνή όργανα, με τα οποία η TDBB έχει κάποιου είδους συνεργασία, είναι: το Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών (CEMR), η Διαρκής Επιτροπή Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών (COPPEM), καθώς και το Κέντρο Ερευνών της Ισλαμικής Ιστορίας, Τέχνης και Πολιτισμού (IRCICA)· το τελευταίο, μάλιστα, λειτουργεί υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ισλαμικής Συνδιάσκεψης. Οι εθνικοί οργανισμοί με τους οποίους συνεργάζεται η TDBB είναι: ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού για τους Δήμους του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακών Διοικήσεων του Υπουργείου Εσωτερικών της Δημοκρατίας της Τουρκίας, η Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων της Τσεχικής Δημοκρατίας, η Τοπική Αυτοδιοίκηση της Δανίας, η Ένωση Δήμων του Αιγαίου, ο Εθνικός Σύνδεσμος Ιταλικών Δήμων και Κοινοτήτων, η Ένωση Τουρκικών Δήμων της Κύπρου (ενν. η κατεχόμενη Κύπρος), το Υπουργείο Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης καθώς και η Ένωση Δήμων του Κιργιστάν, η Κοινότητα της Τουρκικής Ερυθράς Ημισελήνου, η Μογγολική Ένωση Αστικών Κέντρων, η Ένωση Πολωνικών Πόλεων, το Υπουργείο Αυτοδιοίκησης και Περιβάλλοντος της Αραβικής Δημοκρατίας της Συρίας, και τέλος η ΤΙΚΑ. Χωρίς να παραγνωρίζεται σε καμμία περίπτωση η σημασία των υπολοίπων Οργανισμών, η

γ) Δημόσιες Σχέσεις δ) σχέσεις με του Εθνικούς και Διεθνείς Οργανισμούς, ε) σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση και στ) σχέσεις με τις τουρκόφωνες χώρες.

²⁵ Η αυτόνομη περιοχή της Γκαγκαουζίας - που το 2000 κατοικούνταν από 200.000 Γκαγκαούζους Τούρκους - ανακήρυξε την ίδρυση της δικής της Δημοκρατίας το 1990, χωρίς, ωστόσο, να αναγνωρίζεται από κανένα κράτος· Türkkiye Atadın, *Turkey's expanding relations with the CIS and Eastern Europe*, στο *Turkish foreign policy. New prospects*, The Eothen Press, Cambridgeshire 1992, σελ. 106

συνεργασία της TDBB με την ΤΙΚΑ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Στο καταστατικό τονίζεται, μάλιστα, ότι μεταξύ των δύο Οργανώσεων έχει υπογραφεί ένα Πρωτόκολλο Τεχνικής Βοήθειας και Συνεργασίας, καθώς και ότι οι περισσότερες από τις διεθνείς δραστηριότητες της TDBB διεξάγονται σε συνεργασία με την ΤΙΚΑ.

Οι δραστηριότητες της TDBB - σύμφωνα πάντοτε με το αρμόδιο καταστατικό - διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- α) Συνέδρια και συναντήσεις
- β) Παροχή ανθρωπιστικής και τεχνικής βοήθειας σε διεθνές επίπεδο
- γ) Εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο
- δ) Υποστήριξη εθνικών και διεθνών εκθέσεων
- ε) Διεθνείς πολιτισμικές δραστηριότητες
- στ) Επισκέψεις σε διπλωματικούς και κρατικούς αξιωματούχους κρατών με τα οποία η TDBB διατηρεί φιλικές σχέσεις και
- ζ) Εκδοτικές δραστηριότητες.

Όπως τονίζεται στο καταστατικό, η TDBB μπορεί να διοργανώνει διεθνή Συνέδρια ή Συνδιασκέψεις σε συνεργασία με το τουρκικό Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακών Διοικήσεων αλλά και την ΤΙΚΑ· μπορεί εξάλλου, να υποστηρίζει ή να συνδιοργανώνει συναντήσεις, σεμινάρια, συνδιασκέψεις και παρόμοιες δραστηριότητες των θεσμών και των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η TDBB μπορεί, επίσης να κάνει εισηγήσεις σε συναντήσεις, σεμινάρια, συνδιασκέψεις και παρόμοιες εκδηλώσεις, που αποτελούν προϊόν συνεργασίας μεταξύ των διεθνών θεσμών της τοπικής αυτοδιοίκησης. Παράλληλα - και αυτό θα φανεί σε μεγάλο βαθμό κατά την παρουσίαση των τουρκικών δραστηριοτήτων - η TDBB συναντάται κατά περιοδικά διαστήματα με τους Γενικούς Προξένους στην Τουρκία των χωρών της Κεντρικής Ασίας, με στόχο την ανάπτυξη σχέσεων φιλίας και αδελφοσύνης· επίσης, διενεργεί τακτικές συναντήσεις γνωριμίας με τους σπουδαστές των τουρκόφωνων χωρών που έρχονται στην Τουρκία για σπουδές.

Η παροχή ανθρωπιστικής και τεχνικής βοήθειας πραγματοποιείται σε συνεργασία με εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς και θεσμούς - κυρίως την ΤΙΚΑ. Η ανθρωπιστική βοήθεια προωθείται στις διάφορες χώρες μέσω της Ερυθράς Ημισελήνου· ακόμα, η τεχνική βοήθεια αποστέλλεται με σκοπό την υποστήριξη των δημοτικών υπηρεσιών, βάσει του «Σχεδίου Ενδυνάμωσης των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων».

Οι εγχώριες εκπαιδευτικές δραστηριότητες της TDBB αφορούν θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης του τουρκόφωνου κόσμου· στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να ιδρύσει βιβλιοθήκες, να διοργανώσει εκπαιδευτικά σεμινάρια για δημοτικούς υπαλλήλους, ακόμα και να χορηγήσει ερευνητικές και εκπαιδευτικές υποτροφίες. Επιμορφωτικά σεμινάρια προβλέπονται και στις διεθνείς εκπαιδευτικές δραστηριότητες της Οργάνωσης, το περιεχόμενο των οποίων, μάλιστα, διαμορφώνεται με κριτήριο τις γεωγραφικές και διοικητικές ευαισθησίες των χωρών όπου παραδίδονται. Τα μαθήματα αναλαμβάνουν δημόσιοι θεσμοί, εκπρόσωποι και διακεκριμένοι ακαδημαϊκοί της Τουρκίας· με την ολοκλήρωση των κύκλων σπουδών, εξάλλου, απονέμονται πιστοποιητικά. Μία ακόμα δραστηριότητα που η TDBB υποστηρίζει σε εθνικό και διεθνές επίπεδο - όπου μπορεί, μάλιστα, να έχει υποστηρικτικό ρόλο - είναι η διοργάνωση εκθέσεων, που παίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών.

Στο πλαίσιο των διεθνών πολιτισμικών της δραστηριοτήτων, η TDBB διοργανώνει εκδηλώσεις με τίτλο «βραδιές για τα αδελφά κράτη» και «καραβάνι της Αφθονίας» προκειμένου να αναπτύξει το κλίμα φιλίας και αδελφοσύνης, να αυξήσει τις πολιτισμικές και κοινωνικές δραστηριότητες και να αναπτύξει τη διμερή συνεργασία σε κάθε κλάδο, ανάμεσα στην Τουρκία και τις χώρες της Κεντρικής Ασίας, των Βαλκανίων και του Καυκάσου. Οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται με τη συμμετοχή των εθνικών και διεθνών θεσμών της περιοχής.

Μία ακόμα πολύ ενδιαφέρουσα πτυχή των δραστηριοτήτων της TDBB αφορά στις επισκέψεις αξιωματούχων της στις προξενικές αρχές των χωρών με τις οποίες βρίσκεται σε συνεργασία· όπως θα φανεί και πιο κάτω, οι επισκέψεις αυτές γίνονται με μεγάλη συχνότητα και, ως κάποιο βαθμό, αμφίδρομα.

Αναφορικά με τις εκδοτικές δραστηριότητες της TDBB, αν και το καταστατικό κάνει λόγο για θέματα σχετικά με τη διοίκηση των πόλεων, εκ των τριών εκδεδομένων έργων, μόνο το ένα εντάσσεται αυστηρά στο πλαίσιο αυτό: *Türkistan ve Kafkasya Bibliyografyası*, İstanbul

2007 (Βιβλιογραφία για το Τουρκεστάν και τον Καύκασο), *Selçukludan Cumhuriyete Şehir Yönetimi*, İstanbul 2008 (Η διοίκηση των πόλεων από τους Σελτζούκους ως τη Δημοκρατία), και *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Avrasya*, İstanbul 2008 (Η Ευρασία σύμφωνα με οθωμανικά αρχαιολογικά ντοκουμέντα).

3. ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ (DT)

Οι πληροφορίες που δίνονται στην ιστοσελίδα της DT είναι σαφώς πιο λιτές σε σύγκριση με εκείνες για την ΤΙΚΑ και την ΤΔΒΒ· ενδεικτικό της διαπίστωσης αυτής είναι το ότι δεν αναφέρεται η ιδρυτική πράξη ή η ημερομηνία σύστασης του Συνδέσμου. Παρ' όλα αυτά, τονίζεται ότι πρόκειται για μία Οργάνωση που υπάγεται στη Νομαρχία Κωνσταντινούπολης· γι' αυτό, άλλωστε, αποκαλείται και «Συντονιστικό Όργανο της Νομαρχίας Κωνσταντινούπολης για τον Τουρκικό Κόσμο και τις Συγγενείς Κοινότητες», ή απλώς «Συντονιστικό Όργανο».

Η DT απαρτίζεται από τη Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο, την Εξελεγκτική Επιτροπή, το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο και τις Βοηθητικές Επιτροπές. Η Γενική Συνέλευση καταστατείται από όσα μέλη έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε αυτήν, σύμφωνα με το Καταστατικό του Συνδέσμου²⁶, ενώ το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από 13 τακτικά (τον Πρόεδρο και άλλα 12 μέλη) και 13 αναπληρωματικά μέλη. Η Εξελεγκτική Επιτροπή αποτελείται από 3 τακτικά και 3 αναπληρωματικά μέλη, ενώ για το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο, αν και στο Καταστατικό δεν προβλέπεται αριθμός μελών, ο ονομαστικός κατάλογος των μελών του αριθμεί 30 άτομα. Πρέπει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι αν και προβλέπεται η λειτουργία βοηθητικών επιτροπών, δεν γίνεται κάποια άλλη αναφορά σε αυτές. Λόγος γίνεται επίσης για το δικαίωμα ίδρυσης παραρτημάτων εκ μέρους της DT - των οποίων, μάλιστα, το Καταστατικό ρυθμίζει τις δομές και τη λειτουργία τους - χωρίς όμως να επισημαίνεται η ύπαρξη τυχόν παραρτημάτων.

Προκειμένου να παράσχει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις υπηρεσίες της προς τον Τουρκικό Κόσμο, η DT:

- 1) Συμβάλλει με κάθε τρόπο στην επίλυση των υλικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ξένοι φοιτητές, οι οποίοι προέρχονται από τις Τουρκικές Δημοκρατίες και τις συγγενείς Κοινότητες και οι οποίοι σπουδάζουν στα Πανεπιστήμια της Κωνσταντινούπολης.
- 2) Παρέχει υποστήριξη στους ξένους φοιτητές για να γιορτάζουν τις εθνικές γιορτές τους στην Κωνσταντινούπολη.
- 3) Συμβάλλει με τον δέοντα τρόπο στην υλοποίηση πολιτισμικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, συνδιασκέψεων, σεμιναρίων, επισκέψεων ξένων επιστημόνων, δραστηριοτήτων αθλητικών και εκδρομικών ομάδων, καθώς και στη διοργάνωση εκθέσεων.
- 4) Διεξάγει δημοσκοπήσεις καθώς και διαγωνισμούς ποίησης, φωτογραφίας, ζωγραφικής, μουσικής, θεάτρου, αθλητικές αναμετρήσεις κτλ· με την έγκριση της Νομαρχίας Κωνσταντινούπολης, εξάλλου, εκδίδει εφημερίδα, περιοδικό και ενημερωτικό δελτίο.
- 5) Καταγράφει και ερευνά τα πάσης φύσεως προβλήματα των ξένων φοιτητών, συζητά με τους εκπροσώπους τους και εξασφαλίζει τη συμμετοχή των ξένων φοιτητών σε πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές, εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δραστηριότητες.
- 6) Προβαίνει στις απαιτούμενες προσπάθειες και συντονισμό των ενεργειών για την παροχή υλικής βοήθειας προς τα άτομα αυτά· παράλληλα, δημιουργεί δυνατότητες επαγγελματικής απασχόλησης για τους αποφοιτήσαντες ξένους φοιτητές στη δική τους χώρα και παρέχει ενίσχυση σε αυτούς που επιχειρούν τέτοιες προσπάθειες.

²⁶ Η DT δίνει έναν ονομαστικό κατάλογο 138 μελών, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζει αν δικαίωμα συμμετοχής στη Γενική Συνέλευση έχουν όλοι οι καταγεγραμμένοι.

- 7) Για να μη μένουν οι ξένοι φοιτητές αποκομμένοι από την πατρίδα τους και τις πολιτιστικές και καλλιτεχνικές τους αξίες, έχει ιδρύσει βιβλιοθήκη, ενώ ενισχύει και τα ιδρύματα με ανάλογες βιβλιοθήκες.
- 8) Συμβάλλει στην ενότητα των τουρκογενών πληθυσμών, υλοποιώντας τα συμβουλευτικά συμπεράσματα των συνεδρίων, που διοργανώνονται με στόχο την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των μελών του Τουρκικού Κόσμου.
- 9) Πραγματοποιεί εκδρομές στις - εκτός Τουρκίας - περιοχές των Τουρκικών Δημοκρατιών και των Συγγενών Κοινοτήτων, κατά τη διάρκεια των οποίων διοργανώνει και υποστηρίζει συνδιασκέψεις, σεμινάρια, ημερίδες, εκθέσεις και μαθήματα· πραγματοποιεί επίσης εκδρομές εντός Τουρκίας για ξένους φοιτητές, κατά τη διάρκεια των οποίων επίσης διοργανώνει και υποστηρίζει συνδιασκέψεις, ημερίδες, σεμινάρια, εκθέσεις και μαθήματα.
- 10) Ανοίγει οικονομικές επιχειρήσεις εντός και εκτός Τουρκίας.
- 11) Προβάνει στις απαραίτητες διοικητικές ενέργειες που αφορούν στις εκπαιδευτικές, επιμορφωτικές, πολιτισμικές, επιστημονικές και άλλες κοινωνικές επιδιώξεις· ιδρύει σχολεία, τάξεις, ξενώνες, βιβλιοθήκες, αναγνωστήρια, πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εστίες. Παράλληλα, διενεργεί καλλιτεχνικές, πολιτιστικές, τουριστικές, αθλητικές και άλλες κοινωνικές δραστηριότητες· διοργανώνει μαθήματα γλώσσας, λαογραφικά, θεατρικά, εθνικά και άλλα παρόμοια δρώμενα, καθώς και εκπαιδευτικά σεμινάρια για πολλούς κλάδους. Συνεργάζεται, εξάλλου, με τους φορείς και τα ιδρύματα που είναι αρμόδια για τα ζητήματα αυτά, και απονέμει σε επιτυχόντες διακρίσεις, βραβεία και υποτροφίες.
- 12) Για την κάλυψη των εξόδων, διοργανώνει εκθέσεις, αθλητικές δραστηριότητες, παραδοσιακούς χορούς, καλλιτεχνικές και εορταστικές εκδηλώσεις, συνδιασκέψεις εκδρομές εντός και εκτός Τουρκίας, γεύματα, συνεστιάσεις και πανηγύρεις. Μπορεί, επίσης, να ιδρύει θερινά σχολεία, κατασκηνώσεις, μαγειρεία, βρεφοκομεία, γηροκομεία, μονάδες υγείας και εργαστήρια.
- 13) Για την υλοποίηση των σκοπών που αναφέρονται στο Καταστατικό, μπορεί να συμμετέχει σε διεθνείς δραστηριότητες και συνεργασίες, και να ιδρύει αντιπροσωπείες, συνδέσμους ή ανώτατα ιδρύματα στο εξωτερικό, καθώς και να συμμετέχει σε συνδέσμους ή ιδρύματα του εξωτερικού.
- 14) Πραγματοποιεί έρευνες και αναλύσεις, και παρουσιάζει και εκδίδει μελέτες για κάθε είδους θέμα που άπτεται του εργασιακού βίου και της κοινωνικής ασφάλισης κυρίως, αλλά και των πολιτικών, κοινωνικών και εργασιακών δομών των χωρών του Τουρκικού Κόσμου.
- 15) Ετοιμάζει και υποβάλλει εισηγήσεις για σχέδια σχετικά με δραστηριότητες της Τουρκίας και των χωρών του Τουρκικού Κόσμου, της ΕΕ και του ΟΗΕ· υλοποιεί τα σχέδια αυτά με όλα τα κατάλληλα μέσα. Επιπροσθέτως, παρέχει εκπαίδευση σχετικά με την υλοποίηση και εκτέλεση των σχεδίων και φροντίζει για την κατάρτιση των μελών του.

Γ) ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΑΝΑ ΧΩΡΑ

Ι) ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ ΚΑΙ ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑ

1. ΚΙΡΓΙΣΤΑΝ

Οι δραστηριότητες των τριών Οργανώσεων στη Δημοκρατία του Κιργιστάν μπορούν να συνοψισθούν στις εξής κατηγορίες:

- α) Υλικοτεχνική Βοήθεια σε εκπαιδευτικά ιδρύματα.
- β) Παροχή Βοήθειας σε κρατικούς φορείς και ιδρύματα.
- γ) Πολιτιστικές επαφές
- δ) Διπλωματικές επαφές

α) Υλικοτεχνική Βοήθεια σε εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Σχετικά με την παροχή υλικοτεχνικής βοήθειας σε εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας αυτής, ιδιαίτερα ενδιαφέρον παρουσιάζει η δωρεά 10 ηλεκτρονικών υπολογιστών και 5 μηχανημάτων (φωτοτυπικών, σαρωτών-εκτυπωτών) στο Ανώτατο Ίδρυμα Εθνικής Παιδείας. Στην τελετή παράδοσής τους ήταν παρών και ο Πρόεδρος του Ιδρύματος, ο οποίος εξέφρασε τα ευχαριστήριά του προς τον «αδελφό λαό της Τουρκίας»²⁷. Ο τομέας της πληροφορικής φαίνεται ότι συγκεντρώνει σημαντική μερίδα ενδιαφέροντος, με δεδομένο ότι η ΤΙΚΑ προχώρησε σε ίδρυση εργαστηρίων ηλεκτρονικών υπολογιστών σε δύο σχολεία· ίσως όχι τυχαία, και τα δύο αποτελούν κιργιζο - τουρκικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Πρόκειται για το κιργιζο - τουρκικό λύκειο “Murat Subakovoyen”, στην επαρχία Narin²⁸, καθώς και για το δημοτικό σχολείο των Τούρκων Ahiska, στο χωριό Bağış, της επαρχίας Celalabad²⁹.

Στην επαρχία Narin εντοπίζονται δύο ακόμα δραστηριότητες της ΤΙΚΑ: το ίδρυμα αυτό προχώρησε σε εκσυγχρονισμό του προγράμματος θέρμανσης, σε 43 δημοτικά σχολεία της περιοχής, που παραμένουν εκτός του δικτύου ηλεκτροδότησης³⁰. παράλληλα, πραγματοποίησε δωρεά μαθητικού εξοπλισμού σε 500 συνολικά μαθητές³¹. Μία ακόμα δραστηριότητα της ΤΙΚΑ σχετίζεται με την παροχή υλικοτεχνικής βοήθειας στο

²⁷ *Kırgızistan Yüksek Eğitim Kuruluna dorumum desteği* (ΤΙΚΑ, 15/6/2009).

²⁸ *Kırgız - Türk Lisesi' ne Bilgisayar Laboratuvarı*, (ΤΙΚΑ, 25/3/2008). Στην ίδια ανακοίνωση σημειώνονται, εκτός των άλλων, ότι στην τελετή των εγκαινίων παρίσταντο ο Συντονιστής του Προγράμματος της ΤΙΚΑ για το Bişkek, Dr Bekir Demir, ο Νομάρχης του Narin, Acibek Kasmalıyev, ο Δήμαρχος του Narin, Beyzenali Bogacıyev, ο Πρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου του Narin, Amantur Abdikerimov και άλλοι αξιωματούχοι της τοπικής αυτοδιοίκησης. Χάρin των υπηρεσιών που έχει προσφέρει η ΤΙΚΑ, στον Bekir Demir αποδόθηκε ο τίτλος του επίτιμου δημότη.

²⁹ *Ahiska Türkleri İlköğretim Okulu' na bilgisayar laboratuvarı*, (ΤΙΚΑ, 17/1/2007). Στο έγγραφο επισημαίνεται, εξάλλου, η δραστηριοποίηση στην περιοχή του “Λαϊκού Συνδέσμου Τούρκων Ahiska” (Ahiska Türkleri Kamu Derneği)· στην τελετή των εγκαινίων, εξάλλου, παρίστατο ο Πρόεδρος της, Süleyman Sarıyev, από κοινού με τον Dr Bekir Demir, το Νομάρχη του Celalabad, İskender Aydaraliev και άλλους αξιωματούχους της τοπικής αυτοδιοίκησης.

³⁰ *Kırgızistan' da 43 okulun ısıtma sistemi yenilendi*, (ΤΙΚΑ, 11/02/2009). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα όσα ανέφεραν στις ομιλίες τους - κατά την τελετή των εγκαινίων - η Αντινομάρχης του Narin, Saltanat Esempanova, και ο Δήμαρχος Almaz Kulmatov: η Τουρκία έχει παράσχει πολύπλευρη βοήθεια στις εκπαιδευτικές δομές του Κιργιστάν. Παράλληλα, εξέφρασαν την ευγνωμοσύνη τους προς τη Δημοκρατία της Τουρκίας και την ΤΙΚΑ, για το Τουρκικό Κέντρο Πολιτισμού - το οποίο άνοιξε στο κρατικό Πανεπιστήμιο του Narin και στο οποίο πρόκειται να φοιτούν περίπου 1000 άτομα ετησίως - όπως και για την τουρκική υποστήριξη προς τον Κύκλο Μαθημάτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

³¹ *Kırgız öğrencilere yeni eğitim döneminde kırtasiye yardımı*, (ΤΙΚΑ, 21/10/2008). Οι 500 μαθητές επελέγησαν από τα 135 σχολεία που διαθέτουν οι 6 επαρχίες του Νομού Narin. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις τσάντες που δωρίστηκαν, αναγραφόταν ότι αυτές αποτελούν δώρο των παιδιών της Τουρκίας προς τους Κιργισίους αδελφούς τους.

ορφανοτροφείο και στο σχολείο παιδιών με ειδικές ανάγκες, της πόλης Ος· η παρεχόμενη βοήθεια, μάλιστα, εκτείνεται από έπιπλα και μηχανήματα, μέχρι κουβέρτες³².

β) Παροχή βοήθειας σε κρατικούς φορείς και ιδρύματα.

Οι κρατικοί φορείς και ιδρύματα είναι ένας ακόμα τομέας, στον οποίον παρατηρούνται δραστηριότητες της ΤΙΚΑ. Ενδεικτική ως προς αυτό είναι η δωρεά 15 υπολογιστών, 11 εκτυπωτών και ενός σαρωτή προς το Ελεγκτικό Συνέδριο του Κιργιστάν, τον Απρίλιο του 2008³³. ακολούθησε νέα δωρεά προς το Ελεγκτικό Συνέδριο, το Σεπτέμβριο του επόμενου χρόνου³⁴.

Σε άλλες δύο περιπτώσεις, η ΤΙΚΑ συνεργάστηκε με τουρκικούς κρατικούς φορείς, προκειμένου να υλοποιηθούν συγκεκριμένες δραστηριότητες. Αξιωματούχοι της ΤΙΚΑ συμμετείχαν σε τουρκική αντιπροσωπεία - αποτελούμενη, εκτός αυτών, και από αξιωματούχους της Γενικής Ασφαλείας και της Ακαδημίας της Αστυνομίας - που είχε συνάντηση με τον Υπουργό Εσωτερικών του Κιργιστάν, Β. Nogoybaev, τον Πρόεδρο της Ακαδημίας της Αστυνομίας, Β. İziimon, τον επικεφαλής της Διεύθυνσης Ασφαλείας του Βίшкеκ, Μ. Kongatiev, καθώς και με άλλους Κιργίσιους αξιωματούχους. Αντικείμενο συζήτησης της συνάντησης αυτής ήταν η υλοποίηση του Σχεδίου που εκπόνησε το Κέντρο Διεθνούς Αστυνομικής Εκπαίδευσης της Τουρκίας. Το Σχέδιο προέβλεπε την εκπαίδευση αστυνομικών υπαλλήλων διαφόρων χωρών στην Τουρκία, σε μία πληθώρα σχετικών γνωστικών αντικειμένων, ενώ ως «πιλοτικό κράτος» είχε επιλεγεί το Κιργιστάν³⁵. Εξάλλου, σε συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας και Αγροτικών Υποθέσεων της Τουρκίας, η ΤΙΚΑ ξεκίνησε εργασίες αποκατάστασης του Σταθμού Ιχθυοπαραγωγής της λίμνης Issik, στο Κιργιστάν³⁶.

Οι γεωργικές καλλιέργειες αποτελούν ένα ακόμα πεδίο συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και τους αρμόδιους φορείς του Κιργιστάν. Σύμφωνα με το σχετικό ανακοινωθέν του Ιουνίου του 2008, αξιωματούχοι του αρμόδιου Υπουργείου του Κιργιστάν ήρθαν στην Τουρκία, για εκπαιδευτικό σεμινάριο πάνω σε θέματα σποράς³⁷. Το 2009, εξάλλου, η ΤΙΚΑ συνεργάστηκε με το Ίδρυμα Διεθνούς Συνεργασίας και Ανάπτυξης της Σουηδίας (SIDA) καθώς και με το αρμόδιο Υπουργείο του Κιργιστάν, με στόχο την ανάπτυξη τεχνικών καλλιέργειας στο Κιργιστάν· στο πλαίσιο αυτό, παραχωρήθηκαν εξειδικευμένα αγροτικά μηχανήματα, ενώ σε κάποιες περιοχές πραγματοποιήθηκαν και οι πρώτες δοκιμαστικές καλλιέργειες³⁸.

γ) Πολιτιστικές επαφές

Ένα πολύ σημαντικό μέρος των τουρκικών δραστηριοτήτων στον πολιτιστικό τομέα έχει λάβει χώρα στο πλαίσιο του προγράμματος «βραδιές για τα αδελφά κράτη - τουρκο-κιργιζικές πολιτισμικές ημέρες» (Kardeş ülke geceleri - Türk-Kirgiz Kültür günleri), που διοργανώνονται από την ΤΔΒΒ. Το πρόγραμμα αυτό περιελάμβανε πληθώρα δρωμένων, με ανθρωπιστικό κυρίως χαρακτήρα: κατά τη διάρκεια του Ραμαζανιού (24 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου 2006) στην αίθουσα του θεάτρου "Mahac" διανέμονταν - σε καθημερινή βάση - ζεστά πιάτα σε 600 άτομα, καθώς και τρόφιμα σε 400 άτομα. Παράλληλα, σε τρεις επαρχίες του Κιργιστάν, σε Κέντρο ατόμων με ειδικές ανάγκες στο Βίшкеκ, καθώς και στο χωριό Sternoya των Τούρκων Ahiska έγινε διανομή τροφίμων σε 1500 συνολικά οικογένειες. Γεύματα, εξάλλου, παραχωρήθηκαν από την ΤΔΒΒ προς τιμήν πολιτικών και

³² *Kirgizistan' da Oş yetimhanesi ve özürliüler okulu' na yardım*, (ΤΙΚΑ, 16/8/2007).

³³ *Kirgizistan Sayıştay' ına ekipman desteği*, (ΤΙΚΑ, 8/4/2008).

³⁴ *Kirgizistan Sayıştay' ına teknik yardım*, (ΤΙΚΑ, 29/9/2009). Στην ομιλία που εκφώνησε στην τελετή παράδοσης του υλικοτεχνικού εξοπλισμού, ο Πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, İskender Gayırkulov, υπενθύμισε ότι η ΤΙΚΑ έχει συνδράμει το Συνέδριο και κατά τα προηγούμενα χρόνια· αντιστοίχως, ο Συντονιστής Προγράμματος της ΤΙΚΑ για το Βίшкеκ, Vekili Polat, τόνισε ότι θα εξακολουθήσει η υποστήριξη του Κιργιστάν από την ΤΙΚΑ.

³⁵ *Kirgizistan' da Polis Eğitimi İşbirliği Projesi başladı*, (ΤΙΚΑ, 20/9/2007).

³⁶ *Kirgizistan' da balık üretim istasyonu rehabilite ediliyor*, (ΤΙΚΑ, 27/5/2008).

³⁷ *Kirgiz uzmanlar tohumculuk konusunda eğitim*, (ΤΙΚΑ, 11/7/2008).

³⁸ *Kirgizistan' da sirta ekim projesinde ilk deneme ekimi yapıldı*, (ΤΙΚΑ, 19/10/2009). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην τελετή που εγκαινίασε τις δραστηριότητες, μίλησε και ο Υφυπουργός Γεωργίας, Υδάτων και Βιομηχανιών Επεξεργασίας Τροφίμων του Κιργιστάν, D. B. Kencebayev.

επιχειρηματιών· επιπροσθέτως, υπεγράφη πρωτόκολλο αδελφοποίησης ανάμεσα στο Δήμο του Βεγκοζ στην Κωνσταντινούπολη, και σε εκείνον του Özgen (Κιργιστάν)³⁹.

Ανάλογες δραστηριότητες με πολιτισμικό χαρακτήρα διοργανώθηκαν και το 2007· για την προετοιμασία των επικείμενων δραστηριοτήτων, μάλιστα, αντιπροσωπεία της ΤΔΒΒ επισκέφθηκε τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου του Κιργιστάν και Αντιπρόεδρο της ΤΔΒΒ, İskender Gayirkulov⁴⁰, την περίοδο 10 - 12 Σεπτεμβρίου 2007. Για τον σκοπό αυτόν, εξάλλου, η αντιπροσωπεία της ΤΔΒΒ συναντήθηκε με τον Πρόσβη της Τουρκίας στο Βίσκεκ, Serpil Aleman, όσο και με τον Συντονιστή του προγράμματος της ΤΙΚΑ για το Βίσκεκ, Dr Bekir Samir⁴¹. Ο ανθρωπιστικός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων ήταν κυρίαρχος και σ' αυτήν την περίπτωση· η ΤΔΒΒ προχώρησε σε δωρεά αναπηρικών αμαξιδίων σε άτομα με ειδικές ανάγκες, καθώς και σε χρηματική δωρεά στις πόλεις Βίσκεκ, Karabalta και Tokmok⁴². Οι ίδιες πολιτισμικές εκδηλώσεις επαναλήφθηκαν - για τρίτη φορά - το 2008· όπως, μάλιστα, επισημαίνεται στο σχετικό ανακοινωθέν, η αντιπροσωπεία της ΤΔΒΒ δώρισε και πάλι αναπηρικά αμαξίδια σε άτομα με ειδικές ανάγκες, ενώ διοργανώθηκαν και πάλι λαϊκά συσσίτια⁴³.

Η πολιτιστική δραστηριότητα της Τουρκίας στο Κιργιστάν περιλαμβάνει, πέραν των άλλων, και την προβολή και διάδοση της τουρκικής γλώσσας. Στο πλαίσιο αυτό, και με την υποστήριξη της ΤΙΚΑ, το Πανεπιστήμιο Bilkent, το κιργιζο - τουρκικό Πανεπιστήμιο του Manas (Κιργιστάν) και η Ακαδημία Επιστημών του Κιργιστάν, το 2007, διοργάνωσαν το Β' Διεθνές Συνέδριο για την Τουρκική Γλώσσα στην πρωτεύουσα του Κιργιστάν, το Βίσκεκ. Σ' αυτό μίλησαν 54 επιστήμονες από την Τουρκία, την Αλβανία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Βοσνία - Ερζεγοβίνη, το Ιράκ, το Κόσοβο, την ΠΓΔΜ, το Τουρκμενιστάν, την αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας και την Ουκρανία, καθώς και από τη Γιακουτία⁴⁴. Παράλληλα, σε ανακοινωθέν της ΤΙΚΑ αναφέρεται ότι εορτάσθηκε με λαμπρότητα το Γ' Συμπόσιο Παραδοσιακών Τουρκικών στο Βίσκεκ· στο πλαίσιο των εορτασμών αυτών, απονεμήθηκαν τα πιστοποιητικά εκμάθησης της τουρκικής γλώσσας σε 916 σπουδαστές, που ολοκλήρωσαν την εκπαίδευσή τους⁴⁵.

Οι προσπάθειες εξοικείωσης - εκ μέρους των τουρκικών φορέων - των Κιργισίων με την τουρκική γλώσσα και τον πολιτισμό, δεν περιορίζεται μόνο σε μαθήματα τουρκικής γλώσσας· αυτό καθίσταται ιδιαίτερος σαφές από σχετική ανακοίνωση της ΤΔΒΒ, σύμφωνα με την οποία, διοργανώθηκε επίσκεψη Κιργισίων μαθητών και φοιτητών - διάρκειας μιας εβδομάδας - στην Τουρκία. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Πρόεδρος της ΤΔΒΒ και Δήμαρχος του Pendik, Erol Kaya, εκφώνησε ομιλία προς τους νεαρούς Κιργισίους, μιλώντας στα τουρκικά⁴⁶. Το στοιχείο αυτό είναι ενδεχομένως ενδεικτικό του βαθμού διείσδυσης της τουρκικής γλώσσας στις εκπαιδευτικές δομές του Κιργιστάν.

Σχετικά με το χώρο του πολιτισμού και των Τεχνών, υπάρχουν δύο ακόμα στοιχεία, για τα οποία θα μπορούσε να γίνει εδώ λόγος - χωρίς αυτά να έχουν, ωστόσο, μεγάλη συνάφεια με τις προαναφερθείσες δραστηριότητες. Το πρώτο αφορά μία δωρεά της ΤΙΚΑ προς την

³⁹ *Kardeş Ülke Geceleri - Türk-Kırgız Kültür Günleri*, (TDBB, 26 Ekim 2006).

⁴⁰ Η διπλή αυτή ιδιότητα του Κιργισίου κρατικού αξιωματούχου συνιστά από μόνη της ένα στοιχείο με ιδιαίτερη σημασία· ο περαιτέρω σχολιασμός του, ωστόσο, εκπίπτει από τα ενδιαφέροντα της παρούσας μελέτης.

⁴¹ *Türk Dünyası Belediyeler Birliği Heyeti, II. Kardeş Ülke Geceleri, ön çalışmasını yapmak üzere 10 - 12 Eylül 2007 tarihlerinde Kırgız Cumhuriyetinde...* (TDBB, 10 Eylül 2007). Όσον αφορά την επίσκεψη της αντιπροσωπείας της ΤΔΒΒ στον Gayirkulov, βλ. επίσης το σχετικό ανακοινωθέν με τίτλο *K. C. Sayıştay Başkanı ve TDBB Başkan Yardımcısı Sayın İskender Gayirkulov ziyaret edildi* (TDBB, 24 Eylül 2007)· για την επίσκεψη της αντιπροσωπείας στο γραφείο της ΤΙΚΑ στο Κιργιστάν, βλ. και άλλο ανακοινωθέν, με τίτλο: *2007 yılı Kırgız - Türk Kardeşlik kültür geceleri etkinlikleri kapsamında heyetimiz TİKA Bıřkek ofisini ziyaret etti* (TDBB, 31 Ocak 2007). Βλ. επίσης ξεχωριστό ανακοινωθέν με τίτλο: *2007 yılı "Kırgız-Türk" Kardeşlik Kültür Geceleri etkinlikleri kapsamında T. C. Bıřkek Büyükelçisi Sepril Alpman ziyaret*, (TDBB, 24 Eylül 2007).

⁴² *2007 Kırgız - Türk Kardeşlik Kültür Geceleri etkinlikleri gerçekleştirildi*, (TDBB, 24 Eylül 2007)

⁴³ *TDBB Başkan Erol Kaya ve beraberindeki heyet 2008 yılı III Kardeş Ülke Günleri kapsamında Kırgızistan' ı ziyaret etti* (TDBB, 3 Eylül 2008).

⁴⁴ *II. Uluslararası Türk Dil Kumultayı Bıřkek' te gerçekleştirildi*, (TİKA, 23/11/2007).

⁴⁵ *Kırgızistan' da 3. Geleneksel Türkçe mezuniyet şöleni cořkuyla kutlandı*, (TİKA, 3/7/2008). Στο ίδιο έγγραφο αναφέρεται, επίσης, ότι αυτού του είδους οι δραστηριότητες έχουν ξεκινήσει και λαμβάνουν χώρα στο Κιργιστάν, ήδη από το 1996.

⁴⁶ *Kırgızistan öğrenciler Türkiye' de*, (TDBB, 18 Temmuz 2008).

Ομοσπονδία Καράτε του Κιργιστάν⁴⁷, ενώ το δεύτερο είναι κάτι διαφορετικό: σε σχετικό διαγωνισμό που διενήργησε το περιοδικό “*ζookum*” του Κιργιστάν, «άνδρας της χρονιάς» αναδείχθηκε ο Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ - και υπεύθυνος για την ΤΙΚΑ - Faruk Çelik· ο λόγος για τη βράβευσή του - όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν - είναι η συμβολή του στην ανάπτυξη των σχέσεων ανάμεσα στην Τουρκία και το Κιργιστάν⁴⁸.

ε) Διπλωματικές επαφές

Οι διπλωματικές επαφές με κρατικούς αξιωματούχους του Κιργιστάν ανήκουν σχεδόν κατ’ αποκλειστικότητα στον τομέα δραστηριοτήτων της ΤΔΒΒ. Σχετικά με το βαθμό σημασίας που έχουν οι δραστηριότητες αυτές, αρκεί να αναφερθεί ότι στην τελετή εγκαινίων του παραρτήματος της ΤΔΒΒ στο Κιργιστάν, παρίσταντο - εκτός των άλλων - ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Κιργιστάν, Kurmanbek Bakiyev, ο Υπουργός Εξωτερικών, Cenzhenkulov⁴⁹. Στο ίδιο πλαίσιο μπορεί να τοποθετηθεί η επίσκεψη Κιργισίων βουλευτών στον Πρόεδρο της ΤΔΒΒ, Erol Kaya, το Φεβρουάριο του 2009⁵⁰.

Αρκετές είναι, εξάλλου, οι επισκέψεις που ανταλλάσσουν ανώτατα στελέχη της ΤΔΒΒ με τις Προξενικές αρχές του Κιργιστάν, είτε μεμονωμένα, είτε στο πλαίσιο των «βραδιών για τα αδελφά κράτη», για τις οποίες έχει ήδη γίνει λόγος. Τον Ιανουάριο του 2007, τα Κεντρικά της ΤΔΒΒ επισκέφθηκε ο Πρεσβευτής του Κιργιστάν στην Άγκυρα, Mambet Junus Abilov· η ιδιαίτερη σημασία της συνάντησης αυτής καταδεικνύεται από το γεγονός ότι σ’ αυτήν παρίστατο και ο Πρέσβης του Κιργιστάν στην Κωνσταντινούπολη, Ruslan Kazakbaev⁵¹. είχε προηγηθεί επίσκεψη αντιπροσωπείας της ΤΔΒΒ στον Πρέσβη του Κιργιστάν στην Κωνσταντινούπολη⁵².

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, σε κάθε περίπτωση, η αποχαιρετιστήρια επίσκεψη του μέχρι τότε Γενικού Προξένου του Κιργιστάν, Ruslan Kazakbaev - ο οποίος εγκατέλειπε τη θέση του προκειμένου να αναλάβει αυτήν του Υπουργού των Εξωτερικών⁵³. ο διάδοχός του, Mirlan Arstanbaev, επισκέφθηκε τα Κεντρικά της ΤΔΒΒ. Επίσκεψη στο νέο Πρέσβη πραγματοποίησε ο (επίσης νέος) Πρόεδρος της ΤΔΒΒ - και δήμαρχος του Denizli - Nihat Zeybekçi, το Νοέμβριο του 2009· στις συζητήσεις που είχαν - όπως τουλάχιστον αναφέρεται στο σχετικό ανακοινωθέν - τονισθήκε η ανάγκη ενδυνάμωσης των σχέσεων ανάμεσα στους θεσμούς τοπικής Αυτοδιοίκησης των δύο χωρών⁵⁴.

Αντίστοιχες προσπάθειες ενδυνάμωσης παρατηρούνται επίσης στους δεσμούς μεταξύ της ΤΔΒΒ και των Δήμων του Κιργιστάν, που είναι μέλη της. Στο πλαίσιο αυτό, η ΤΔΒΒ συνεργάστηκε με την ΤΙΚΑ το 2006 για τη διεκπεραίωση ενός προγράμματος τεχνικής υποστήριξης προς τους δήμους αυτούς. Για το συντονισμό των δραστηριοτήτων, μάλιστα, ο Αντιπρόεδρος της ΤΔΒΒ - και ο Δήμαρχος του Hendek - Ali İnci, το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΤΔΒΒ, Hüsamettin Koçak, και ο Γενικός Γραμματέας, Dr Ertuğrul Gazi Sağlam επισκέφθηκαν το Κιργιστάν την περίοδο 24 - 27 Αυγούστου 2006, υπό την καθοδήγηση του Συντονιστή Προγράμματος της ΤΙΚΑ για το Bışkek, Dr Bekir Demir⁵⁵.

Το 2007, εξάλλου, στο πλαίσιο των «βραδιών για τα αδελφά κράτη», υπεγράφη πρωτόκολλο αδελφοποίησης ανάμεσα στο Δήμο του Talas στο Κιργιστάν, και σε εκείνον του

⁴⁷ “Kırgızistan Karate Federasyonuna destek (TİKA, 17/4/2008).

⁴⁸ *Devlet Bakanı Faruk Çelik, Kırgızistan’ da “Yıl’ ın Adamı” seçildi* (TİKA, 21/12/2009).

⁴⁹ TDBB Genel Merkezi, Kırgız Cumhurbaşkanı Bakiyev’ in katılımıyla hizmete açıldı”, (TDBB, 11 Eylül 2006).

⁵⁰ *Kırgız Cumhuriyeti’ nden milletvekilleri TDBB’ yi ziyaret etti*, (TDBB, 19 Şubat 2009).

⁵¹ *Kırgızistan Ankara Büyükelçisi Mambet Junus Abilov TDBB Merkezi’ ni ziyaret etti*, (22 Ocak 2007).

⁵² *TDBB heyeti, Kırgızistan İstanbul Başkonsolosu Ruslan Kazakbaev’ i makamında ziyaret etti*, (TDBB, 20 Ocak 2007).

⁵³ *Kırgız Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosu TDBB Başkanı Erol Kaya’ ya veda ziyaretinde bulundu*, (TDBB, 27 Şubat 2009).

⁵⁴ *Kırgız Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosu Mirlan Arstanbaev TDBB Genel Merkezine nezaket ziyaretinde bulundu* (TDBB, 22 Mayıs 2009). Πάντως εδώ θα πρέπει να επισημανθεί και η επίσκεψη αντιπροσωπείας υψηλόβαθμων αξιωματούχων της DT στο Προξενείο του Κιργιστάν, προκειμένου να εκφράσουν τη θλίψη τους για το θάνατο του Κιργίσιου διανοούμενου και πολιτικού Cengiz Aytmatov· γι’ αυτό, βλ. *Koordinatörümüzden Kırgızistan Başkonsolosluğu’ na taziye ziyareti...*, (DT, 24/6/2008).

⁵⁵ “Kırgız Cumhuriyeti Belediyeleri’ ne teknik destek”, (TDBB, 5 Eylül 2006).

Talas, στην Καισάρεια της Τουρκίας⁵⁶. Οι προσπάθειες σύσφιγξης των δεσμών μάλλον θα πρέπει να θεωρηθούν αμφίδρομες· προς αυτήν την κατεύθυνση, τουλάχιστον, προσανατολίζει, η επίσκεψη, στα Κεντρικά της TDBB, του Δημάρχου του Karakol (στην επαρχία του Issıkgöl) - το οποίο είναι μέλος της TDBB - Nurbek Aliev⁵⁷.

Δύο ακόμα δραστηριότητες χρήζουν περαιτέρω επισήμανσης: η πρώτη από αυτές αφορά στην επίσκεψη στην TDBB, ανθρώπων του Τύπου από το Κιργιστάν· μεταξύ αυτών ήταν ένα ανώτατο στέλεχος της κρατικής ραδιοτηλεόρασης και δύο στελέχη εφημερίδων⁵⁸. Οι επαφές της TDBB είναι ένα νέο - και αρκετά διαφορετικό σε σχέση με τα προαναφερθέντα - στοιχείο, και σε κάθε περίπτωση, εξαιρετικά ενδιαφέρον, με δεδομένη την ισχύ και την επιρροή του Τύπου στις σύγχρονες κοινωνίες. Η παρουσία, εξάλλου, στελέχους του κρατικού ραδιοτηλεοπτικού φορέα, υποδηλώνει σαφέστατα και κρατική ανάμειξη στις διακρατικές αυτές επαφές.

Το δεύτερο αφορά στην επίσκεψη μελών του Δ.Σ. του Συνδέσμου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης των Κιργισίων Τούρκων (Kirgiz Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği) στο Συντονιστικό όργανο των Τούρκων του Κόσμου⁵⁹. Η ιδιαίτερη σημασία του γεγονότος αυτού, είναι η ύπαρξη απευθείας επαφών και σχέσεων ανάμεσα σε μειονοτικούς Συλλόγους του εξωτερικού, και σε Συνδέσμους που - μολονότι έχουν την έδρα τους στην Τουρκία - δραστηριοποιούνται στις εν λόγω χώρες.

2. ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών Οργανώσεων στο Αζερμπαϊτζάν μπορούν να διακριθούν σε 4 κατηγορίες:

- α) Παροχές και συνδρομή στον εκπαιδευτικό τομέα.
- β) Υλικοτεχνική υποστήριξη.
- γ) Διπλωματικές δραστηριότητες.
- δ) Πολιτιστικές δραστηριότητες.

α) Παροχές και συνδρομή στον εκπαιδευτικό τομέα.

Ως μία από τις σημαντικότερες ενέργειες στον τομέα των εκπαιδευτικών δομών του Αζερμπαϊτζάν, θα πρέπει να θεωρηθεί η δωρεά - εκ μέρους της ΤΙΚΑ - ηλεκτρονικού εξοπλισμού σε εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας, κάποια εκ των οποίων έχουν σαφή τουρκικό χαρακτήρα. Αναλυτικότερα, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά 23 υπολογιστών, 2 εκτυπωτών και 2 σαρωτών στο λύκειο Atatürk - το οποίο ανήκει στο Ίδρυμα Ερευνών του Τουρκικού Κόσμου στο Μπακού. Ομοίως, 10 υπολογιστές, 1 προτζέκτορας, 1 οθόνη προτζέκτορα, 1 switch-network καθώς και έπιπλα για υπολογιστή παραδόθηκαν στο Τουρκικό Λύκειο - που ανήκει στο «Θρησκευτικό Ίδρυμα της Τουρκίας» (Türkiye Diyanet Vakfı) - επίσης στο Μπακού. Στην πρωτεύουσα του Αζερμπαϊτζάν βρίσκεται, εξάλλου, το «Τουρκικό Λύκειο της Ανατολίας»· στο Λύκειο αυτό η ΤΙΚΑ προτίθεται να ιδρύσει Μονάδα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, γι' αυτό άλλωστε, και προχώρησε σε δωρεά πλήθους μηχανημάτων για την επάνδρωσή της σε εξοπλισμό. Δωρεά ηλεκτρονικού εξοπλισμού και επίπλων γραφείου έγιναν προς τη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου του Μπακού, καθώς και προς το Δ.Σ. των φοιτητών της Παιδαγωγικής Ακαδημίας του Αζερμπαϊτζάν⁶⁰. Προς την Παιδαγωγική Ακαδημία είχε λάβει χώρα μία ακόμη δωρεά εκ μέρους της ΤΙΚΑ, αυτήν τη φορά, όμως, με περισσότερο «εθνικό» χαρακτήρα. Με στόχο τον εκσυγχρονισμό των λειτουργικών δομών, τόσο της Τουρκικής Εστίας όσο και του Κέντρου Τουρκικών Επιστημονικών Ερευνών - που λειτουργούν εντός της Παιδαγωγικής Ακαδημίας -

⁵⁶ Kirgizistan - Talas Belediyesi ile Türkiye Kayseri - Talas Belediyesi arasında "Kardeş Şehir Protokolü" imzalandı, (TDBB, 32 Ocak 2007).

⁵⁷ Üyelerimizden Kirgizistan Issıkgöl eyaleti Karakol şehri Belediye Başkanı Nurbek Aliev ve beraberindeki heyet TDBB ziyaret etti, (TDBB, 29 Temmuz 2008).

⁵⁸ Kirgiz basın grubu TDBB Merkezi'ni ziyaret etti, (TDBB, 26 Şubat 2007).

⁵⁹ Kirgiz Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yönetimi Kurulu üyeleri Koordinatörlüğümüzü ziyaret ettiler (DT 28/4/2008).

⁶⁰ Azerbaycan'a eğitim desteğine devam (TİKA, 11/8/2009).

παραδόθηκε ηλεκτρονικός εξοπλισμός, καθώς και έπιπλα υπολογιστή⁶¹.

Πέραν της δωρεάς ηλεκτρονικού εξοπλισμού καθώς και επίπλων, η ΤΙΚΑ συμβάλλει στην ενίσχυση των εκπαιδευτικών πραγμάτων με πραγματοποίηση επιμορφωτικών Σεμιναρίων σε εξειδικευμένους γνωστικούς τομείς. Ένας απ' αυτούς - με ιδιαίτερη σημασία, μάλιστα - είναι η αντιμετώπιση της μεσογειακής αναιμίας. Στο πλαίσιο αυτό, Τούρκοι γιατροί ανελάμβαναν την κατάρτιση των Αζέρων συναδέλφων τους αναφορικά με τη διάγνωση αλλά και τη θεραπεία της ασθένειας αυτής⁶². Ανάλογη συνεργασία πραγματοποιήθηκε και στον τομέα του τουρισμού: ως συνέπεια του Σχεδίου Τουριστικής Εκπαίδευσης - που απετέλεσε καρπό της συνεργασίας ανάμεσα στα Υπουργεία Πολιτισμού και Τουρισμού της Τουρκίας και του Αζερμπαϊτζάν - 120 Αζέροι τουριστικοί πράκτορες παρακολούθησαν 10ήμερο εκπαιδευτικό Σεμινάριο, λαμβάνοντας, μάλιστα και πιστοποιητικό κατάρτισης⁶³.

β) Υλικοτεχνική υποστήριξη

Η υλικοτεχνική υποστήριξη προς το Αζερμπαϊτζάν είναι μάλλον περιορισμένη, σε σύγκριση με την παρεχόμενη βοήθεια προς άλλες κρατικές οντότητες - επιπλέον έχει διττό χαρακτήρα, προσανατολιζόμενη αφενός προς την παροχή ανθρωπιστικής συνδρομής, και αφετέρου προς την ενίσχυση της φυσικής παραγωγής της χώρας. Ως ενέργειες με καθαρά ανθρωπιστικό χαρακτήρα μπορούν να θεωρηθούν η ίδρυση Κέντρου Περιθαλψής για τις χήρες των πεσόντων στον πόλεμο του Καραμπάχ⁶⁴, καθώς και η δωρεά minibüs στο Κέντρο Εργασίας Παιδιών με ειδικές ανάγκες, του Μπακού⁶⁵.

Παράλληλα, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά 25 τόνων αζωτούχου λιπάσματος στο χωριό Ahiska, της περιοχής Sabirabaad· σύμφωνα με εκτιμήσεις αρμόδιου παράγοντα, εξάλλου, η ποσότητα αυτή θα επέφερε περίπου 50% αύξηση της υπάρχουσας γεωργικής παραγωγής⁶⁶. Αντίστοιχη συνδρομή έλαβε χώρα και στον τομέα της μελισσοκομίας, με την ΤΙΚΑ να προχωρά σε δωρεά τεχνικού εξοπλισμού προς τον αρμόδιο φορέα του Αζερμπαϊτζάν⁶⁷.

γ) Διπλωματικές δραστηριότητες

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι επαφές ανάμεσα σε στελέχη των τουρκικών Οργανώσεων, και σε κορυφαίους πολιτικούς και διπλωματικούς αξιωματούχους του Αζερμπαϊτζάν. Οι επαφές αυτές είναι αμφίδρομες και συχνά ξεπερνούν το πλαίσιο μιας εθιμοτυπικής επίσκεψης: αυτό, άλλωστε, αποδεικνύεται τόσο από την πυκνότητα των εκατέρωθεν επισκέψεων, όσο και από το εύρος των πεδίων, στο οποίο εκτείνονται οι διπλωματικές δραστηριότητες των Οργανώσεων⁶⁸.

Η προσπάθεια διατήρησης εγκάρδιων σχέσεων με το Προξενείο του Αζερμπαϊτζάν καταδεικνύεται τόσο από την επίσκεψη το 2009 του Γενικού Γραμματέα, Dr Ertuğrul Gazi Sağlam και του Γενικού Συντονιστή της TDBB, Türkan Tezbulur, στον Αζέρο Γενικό Πρόξενο⁶⁹, όσο και από τη συμμετοχή αντιπροσωπείας της Οργάνωσης αυτής σε δεξίωση

⁶¹ *Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi bünyesindeki Türk Odası donatıldı*, (ΤΙΚΑ, 11/2/2009). Σ' αυτά μπορεί να προστεθεί η δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού εκ μέρους της ΤΙΚΑ, στο πλαίσιο προγράμματος επιμόρφωσης - στον τομέα της πληροφορικής - ορφανών παιδιών, προερχομένων από την περιοχή του Ναγκόρνο - Καραμπάχ και της Αρμενίας. Γι' αυτό, βλ. *Azerbaycan' daki göçmen çocuklara bilgisayar kursu*, (ΤΙΚΑ, 24/1/2008).

⁶² *Azerbaycan'a sağlık alanında destek*, (ΤΙΚΑ, 8/4/2008).

⁶³ *Azerbaycanlı turizmcilere eğitim programı*, (ΤΙΚΑ, 30/7/2008)

⁶⁴ *Azerbaycan' da savaş gazisi kadınlara geçim hizmeti merkezi*, (ΤΙΚΑ, 8/9/2009).

⁶⁵ *Azerbaycanlı özürlü çocuklara minibüs edildi*, (ΤΙΚΑ, 6/3/2009). Το συγκεκριμένο Κέντρο, μάλιστα, περιθάλπει 143 παιδιά.

⁶⁶ *Azerbaycanlı çiftçilere gübre yardımı*, (ΤΙΚΑ, 14/4/2009).

⁶⁷ *Azerbaycan'da Damızlık Ana Arı Yetiştiriciliği Projesi*, (ΤΙΚΑ, 29/9/2009).

⁶⁸ Μία αξιοσημείωτη πτυχή των δραστηριοτήτων αυτών - που εμφανίζεται και σε άλλες περιπτώσεις πλην αυτής του Αζερμπαϊτζάν - είναι ο συντονισμός της δράσης μεταξύ των εξεταζομένων Οργανώσεων. Εν προκειμένω, το Μάρτιο του 2007, αντιπροσωπεία της TDBB επισκέφθηκε το Συντονιστή του Προγράμματος της ΤΙΚΑ για το Αζερμπαϊτζάν, Serhat Küçük Kurt' για την πληροφορία αυτήν, βλ. *TDBB heyeti, TİKA Bakü Program Koordinatörü Serhat Küçük Kurt'u ziyaret etti* (TDBB, 14 Mart 2007).

⁶⁹ *TDBB, Azerbaycan Başkonsoloslusuna nezaket ziyaretinde bulundu*, (TDBB, 23 Ocak 2009). Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι ανάλογες εγκάρδιες σχέσεις επιδιώκει να διατηρεί η TDBB και με την πρεσβεία της Τουρκικής Δημοκρατίας στο Μπακού, του Αζερμπαϊτζάν. Για τον λόγο αυτόν, εξάλλου,

που παρέθεσαν οι προξενικές αρχές του Αζερμπαϊτζάν, για τον εορτασμό της επετείου της ανεξαρτησίας του⁷⁰. Ενδεικτικό του καλού επιπέδου των διμερών σχέσεων είναι ότι, μεταξύ των καλεσμένων - στο αποχαιρετιστήριο γεύμα που παρατέθηκε προς τιμήν της αποχωρούσας Πολιτιστικής Ακολουθού του Αζερμπαϊτζάν, Günay Efendiyeva - παρίσταντο και ανώτατοι αξιωματούχοι του DT⁷¹.

Παράλληλα με τις επίσημες διπλωματικές τους επαφές, οι δύο Οργανώσεις φαίνονται να διεκδικούν έναν ευρύτερο ρόλο στις τουρκο - αζερικές πολιτικές και οικονομικές σχέσεις. Ενδεικτική ως προς αυτό είναι η συμμετοχή του Γενικού Γραμματέα της TDBB στο Επιχειρηματικό forum Τουρκίας- Αζερμπαϊτζάν, που διοργανώθηκε από το Συμβούλιο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu - DEİK)⁷². Παράλληλα με αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί η επίσκεψη δύο ανωτάτων στελεχών του DT στο Αζερμπαϊτζάν, στο διάστημα 20-28 Μαΐου 2007, ύστερα από την πρόσκληση του Προέδρου του Συνδέσμου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης Τούρκων Ahiska, Rüstem Mürseloğlu⁷³.

Η πραγματοποίηση επισκέψεων εκ μέρους Αζέρων κρατικών αξιωματούχων στις εν λόγω οργανώσεις, καταδεικνύει την ιδιαίτερη σημασία τους στην άσκηση και την εμβέλεια της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής στο Αζερμπαϊτζάν. Το 2007, τα Κεντρικά της TDBB επισκέφθηκε ο επικεφαλής του Κέντρου Συνεργασίας με τους Δήμους, του Υπουργείου Δικαιοσύνης του Αζερμπαϊτζάν, Mehti I. Salımlı⁷⁴ · ο ίδιος αξιωματούχος συμμετείχε σε 5μελή αντιπροσωπεία υπό τον Υφυπουργό Δικαιοσύνης του Αζερμπαϊτζάν, Vilayat Zahirov, η οποία πραγματοποίησε νέα επίσκεψη στην TDBB, δύο χρόνια αργότερα, στις 14 Νοεμβρίου 2009. Όπως τονίζεται μεταξύ άλλων στο σχετικό ανακοινωθέν, οι δύο πλευρές αντάλλαξαν απόψεις σχετικά με την πιθανή διεξαγωγή κοινών δραστηριοτήτων⁷⁵.

Ανάλογες επισκέψεις πραγματοποιήθηκαν και προς στους «Τούρκους του Κόσμου». Στις 18 Ιανουαρίου 2007, τον Αντινομάρχη της Κωνσταντινούπολης, Murat Kocabaş, επισκέφθηκε ο Γενικός Πρόξενος του Αζερμπαϊτζάν στην Κωνσταντινούπολη⁷⁶. Λίγους μήνες αργότερα, το Συντονιστικό Όργανο του DT επισκέφθηκαν ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου του Αζερμπαϊτζάν και πρώην βουλευτής, Selahaddin Halilov, καθώς και ο Αντιπρόεδρος της Ένωσης Κοινωνιολόγων του Τουρκικού Κόσμου (Türk Dünyası Sosyologlar Birliği), Ebulfez Süleymanov⁷⁷.

δ) Πολιτιστικές δραστηριότητες

Κυρίαρχη θέση στις πολιτιστικές δραστηριότητες των τουρκικών οργανώσεων στο Αζερμπαϊτζάν έχει ο θεσμός των «βραδίων για τα αδελφά κράτη» · στο πλαίσιο του θεσμού αυτού, διοργανώθηκαν «τουρκο-αζερικές βραδιές», τόσο το 2006 όσο και το 2007. Τις

αξιωματούχοι της Οργάνωσης αυτής επισκέφθηκαν δύο φορές, μέσα στο 2007, τον Τούρκο Πρέσβη. Για την πληροφορία αυτήν βλ. *TDBB'den T.C. Bakü Büyükelçisi Hüseyin Avni Karslıoğlu'na ziyaret* (TDBB, 15 Mart 2007), καθώς και *Türk Dünyası Belediyeler Birliği T.C. Baku Büyükelçisini ziyaret etti* (TDBB, 16 Kasım 2007).

⁷⁰TDBB Heyeti, *Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Bağımsızlık Günü münasebetiyle Azerbaycan Başkonsolosluğu tarafından Conrad Otel' de düzenlenen resepsiyona katıldı* (TDBB, 27 Mayıs 2009). Αξίζει να σημειωθεί ότι την προηγούμενη χρονιά (2008), εξ αφορμής της συμπλήρωσης 90 χρόνων από την ίδρυση της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, οι αζερικές Προξενικές αρχές είχαν διοργανώσει εορταστική εκδήλωση και πάλι στο ίδιο ξενοδοχείο. Στην εκδήλωση εκείνη παρίσταντο ανώτατα στελέχη του DT· γι' αυτό βλ. *Azerbaycan Cumhuriyeti 90 yaşında...* (DT, 30/5/2008).

⁷¹ *Azerbaycan' ın İstanbul' daki Kültür Elçisini uğrladık...*, (TD, 12/9/2008).

⁷² *TDBB heyeti DEİK tarafından düzenlenen Türk - Azerbaycan İş Konseyi toplantısına katıldı*, (TDBB, 24 Ekim 2007).

⁷³ *Istanbul Valiliği' nden Azerbaycan ziyareti* (DT, 5/6/2007). Η πληροφορία αυτή θέτει επί τάπητος ένα πολύ σημαντικό ζήτημα: τις επαφές της ΤΙΚΑ της TDBB και του DT με τους τουρκικούς μειονοτικούς Συνδέσμους των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται οι τρεις προαναφερθείσες οργανώσεις. Στο βαθμό που υφίστανται οι επαφές αυτές, αναδεικνύεται και η αδιαμφισβήτητη συμβολή των εξεταζομένων οργανώσεων στην άσκηση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής.

⁷⁴ *Azerbaycan Cumhuriyeti, Adalet Bakanlığı, Belediyelerle İş Merkezi Başkanı Mehti I. Salımlı* *Birlik Merkezini nezaket ziyaretinde bulundu*. (TDBB, 1 Ağustos 2007).

⁷⁵ *Azerbaycan Cumhuriyeti Adalet Bakan Yardımcısı Başkanlığındaki Heyet Türk Dünyası Belediyeler Birliği' ni ziyaret etti* (TDBB, 14 Kasım 2009).

⁷⁶ *Vali Yardımcısı Murat Kocabaş' a nezaket ziyareti*, (DT, 21/3/2007).

⁷⁷ *Azerbaycan Üniversitesi Rektörü ve milletvekili Ebulfez Süleymanov, İstanbul Valiliği Türk Dünyası ve Akriba Toplulukları Koordinatörlüğü'nü ziyaret etti*, (DT, 20/6/2007).

«τουρκο - αζερικές βραδιές» διοργάνωσαν στο Μπακού, την περίοδο 11-14 Οκτωβρίου 2006, οι δήμοι του Maltepe και του Ümraniye, της Νομαρχίας Κωνσταντινούπολης. Την πρώτη μέρα των εκδηλώσεων, παρατέθηκε γεύμα σε 1800 άτομα· παράλληλα, όμως, οι εκδηλώσεις αυτές απετέλεσαν μία καλή αφορμή για επαφές με ανώτατα κρατικά στελέχη του Αζερμπαϊτζάν. Όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση, επίσημο γεύμα παρατέθηκε και σε 600 υψηλόβαθμους Αζέρους και Τούρκους αξιωματούχους, μεταξύ των οποίων ο πρώτος τη τάξει αναπληρωτής Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, Καθηγητής Ali Hasanov, Αζέροι βουλευτές και πολλοί δήμαρχοι⁷⁸.

Ο Δήμος του Ümraniye διοργάνωσε εκ νέου τις «βραδιές για τα αδελφά κράτη» το 2007. Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων αυτών, ο Αναπληρωτής Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, Καθηγητής Ali Hasanov, επισκέφθηκε τόσο τον Τούρκο πρέσβη στο Αζερμπαϊτζάν, Hüseyin Avni Karslıoğlu, όσο και τον Συντονιστή Προγράμματος της ΤΙΚΑ για το Αζερμπαϊτζάν, Serhat Küçükkürt. Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκε δωρεά αναπηρικών αμαξιδίων σε αναπήρους καθώς και η παροχή ξηράς τροφής σε απόρους⁷⁹.

Παράλληλα με τα δρώμενα αυτά, την περίοδο 16 - 20 Νοεμβρίου 2007, στο Αζερμπαϊτζάν έλαβε χώρα το «11^ο Συνέδριο Φιλίας, Αδελφότητας και Συνεργασίας Τουρκικών Κρατών και Κοινοτήτων». Εκτός από την αντιπροσωπεία της ΤΙΚΑ, στο Συνέδριο συμμετείχαν ο Πρωθυπουργός της Τουρκικής Δημοκρατίας, Recep Tayyip Erdoğan, ο Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ και υπεύθυνος για την ΤΙΚΑ, Mustafa Said Yazıcıoğlu καθώς και εκπρόσωποι 30 χωρών⁸⁰. «Γεύμα Πολιτισμού, Φιλίας και Αδελφότητας ανάμεσα στην Τουρκία και το Αζερμπαϊτζάν» παρέθεσε στις 18/11/2009 και η DT προς τιμήν του Προέδρου Mübariz Aşırı, και του Αντιπροέδρου, Taryal Fazıloğlu, της Ένωσης Κοινωνικής Ανάπτυξης του Muassır (Αζερμπαϊτζάν). Στο γεύμα συμμετείχαν υψηλόβαθμοι κρατικοί αξιωματούχοι, καθώς και ακαδημαϊκοί από την Τουρκία⁸¹.

Μία σειρά δραστηριοτήτων που εντάσσονται στον ευρύτερο πολιτισμικό χώρο, καταδεικνύουν το μέγεθος της τουρκικής επιρροής στον κεντροασιατικό χώρο. Ενδεικτική ως προς αυτό είναι η 7^η Γενική Συνέλευση της Ένωσης Ειδησιογραφικών Πρακτορειών των Τουρκόφωνων Κρατών, που έλαβε χώρα στο Μπακού, με την υποστήριξη της ΤΙΚΑ. Στη Συνέλευση, που διήρκεσε τρεις ημέρες, συμμετείχαν διευθυντές και εκπρόσωποι πρακτορειών από το Καζακστάν, το Κιργιστάν, το Ταταριστάν, τη Μπασκίρια⁸², και την Κριμαία⁸³. Η ύπαρξη μιας τέτοιας Ένωσης, καθώς και το γεγονός ότι οι Συνελεύσεις της λαμβάνουν χώρα και εκτός Τουρκίας, υποδεικνύει ότι η Τουρκία - σε ορισμένους τομείς, τουλάχιστον - επιχειρεί να παίξει το ρόλο ενός «μητροπολιτικού πολιτισμικού κέντρου». Συναφής ως κάποιο βαθμό - αν και σαφώς υπολειπόμενη σε σημασία, συγκρινόμενη με τα προηγούμενα στοιχεία - είναι η διοργάνωση Συνδιάσκεψης στο Μπακού από την ΤΙΚΑ, σε

⁷⁸ Kardeş Ülke Geceleri - Türk-Azeri Geceleri (TDBB, 11 Ekim 2006).

⁷⁹ Türk Dünyası Belediyeler Birliği Koordinatörlüğünde, "Kardeş Ülke Geceleri" etkinlikleri Azerbaycan' da Birlik Üyeleri' nden İstanbul Ümraniye Belediyesi tarafından düzenlendi (TDBB, 5 Ekim 2007)

⁸⁰ Türk Dünyası Belediyeler Birliği Azerbaycan Cumhuriyetinde gerçekleştirilen "11 Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk, Kardeşlik ve İşbirliği Kurultayı" nda, (TDBB, 16 Kasım 2007). Στο πλαίσιο του Συνεδρίου αυτού, απονεμήθηκε βραβείο στην «Επιτροπή Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Δικαιοσύνης (Toplum Yönetimi ve Hukuk Komisyonu) του Συνεδρίου εκ μέρους της TDBB, για τις «εξαιρετικές υπηρεσίες» της· βραβείο απονεμήθηκε και στο Ίδρυμα Φιλίας, Αδελφότητας και Συνεργασίας των Τουρκικών Κρατών και Κοινοτήτων (Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk Kardeşlik ve İşbirliği Vakfı-TÜDEV) και πάλι από την TDBB, για την επιτυχή διοργάνωση του Συνεδρίου. Για τις πληροφορίες αυτές, βλ. αντιστοίχως Toplum Yönetimi ve Hukuk Komisyonuna '11 Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk, Kardeşlik ve İşbirliği Kurultayı' nda gösterdikleri üstün hizmetten dolayı TDBB heyeti tarafından hediye takdim edildi (TDBB, 16 Kasım 2007) και 11 Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk, Kardeşlik ve İşbirliği Kurultay organizasyonunda gösterdikleri başarı dolayısıyla TDBB heyeti tarafından TÜDEV Kurulu Başkanı Sayın Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmetçay'a hediye takdim edildi, (TDBB, 16 Kasım 2007). Αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι στο πλαίσιο της ίδιας διοργάνωσης, αντιπροσωπεία της TDBB απένειμε βραβείο στον Υπουργό παρά τω Πρωθυπουργώ και υπεύθυνο για την ΤΙΚΑ, Mustafa Said Yazıcıoğlu· T.C. Devlet Bakanı Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı' ndan sorumlu Devlet Bakanı Sayın Mustafa Said Yazıcıoğlu'na TDBB heyeti tarafından hediye takdim edildi, (TDBB, 16 Kasım 2007).

⁸¹ Azerbaycan - Türkiye Kültür, Dostluk ve Kardeşlik yemeği, (DT, 19/11/2009).

⁸² Δημοκρατία υπαγόμενη στη Ρωσική Ομοσπονδία. Για το γεγονός ότι σε αυτήν υφίστανται τουρκόφωνοι πληθυσμοί, βλ. Ataöv, Turkey's expanding relations with the CIS, σελ. 100

⁸³ TİKA' nin 7. Genel Kunul Toplantısı Bakü'de yapıldı (TİKA, 12/5/2008).

συνεργασία με την Ένωση Φιλοσοφικών, Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Αζερμπαϊτζάν. Στη Συνδιάσκεψη - η θεματική της οποίας επικεντρωνόταν στην ανάπτυξη των νέων ιδεών στο σύγχρονο κόσμο - συμμετείχαν ακαδημαϊκοί και διανοούμενοι τόσο από την Τουρκία, όσο και από το Αζερμπαϊτζάν⁸⁴.

3. ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ

Οι δραστηριότητες των τριών Οργανώσεων στο Ουζμπεκιστάν επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο στους τομείς:

- α) της εκπαίδευσης
- β) της γεωργίας και
- γ) της υγείας

Εντύπωση προκαλεί, ότι ένα μέρος των δραστηριοτήτων αυτών έχει λάβει χώρα και στο Καρακαλπακιστάν⁸⁵, μία σχετικά άγνωστη, αυτόνομη Δημοκρατία, υπαγόμενη στο κράτος του Ουζμπεκιστάν.

α) Εκπαίδευση

Οι τουρκικές δραστηριότητες στον τομέα της ουζμπεκικής εκπαίδευσης δεν περιορίζονται στο χώρο της σχολικής και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, αλλά επεκτείνονται και σε εκείνον της εκπαίδευσης των δημοσίων υπαλλήλων: αυτό αποδεικνύεται από το εκπαιδευτικό Σεμινάριο - που διοργάνωσε η ΤΙΚΑ σε συνεργασία με το Παράρτημα του Τουρκικού Οργανισμού Τυποποίησης - με αντικείμενο διδασκαλίας το Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας ISO 9000-2000, στο προσωπικό του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου του Ουζμπεκιστάν⁸⁶.

Όσον αφορά τη σχολική εκπαίδευση, παρατηρείται - όπως και στις περιπτώσεις άλλων χωρών - το ενδιαφέρον της ΤΙΚΑ για τον τομέα της πληροφορικής: σε 6 σχολεία ιδρύθηκαν εργαστήρια πληροφορικής, καθένα από τα οποία έχει από 15 υπολογιστές και έναν εκτυπωτή. Τα εργαστήρια αυτά θα καλύψουν τις μαθησιακές ανάγκες 3.000 συνολικά μαθητών⁸⁷. Τάξη πληροφορικής, ωστόσο, ιδρύθηκε και στο σχολείο Παιδιών με προβλήματα όρασης· για την ίδρυσή της, μάλιστα η ΤΙΚΑ συνεργάστηκε με τους Δήμους του Beykoz, του Sarıyer, και του Hendek, που είναι μέλη της TDBB. Η τάξη αυτή είναι εξοπλισμένη με υπολογιστές, εκτυπωτές, μηχανήματα ανάγνωσης βιβλίων, οθόνη με φωνητικές εντολές, καθώς και με άλλα μηχανήματα· υπολογίζεται δε ότι θα εξυπηρετεί τριακόσιους μαθητές. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε δωρεά 50 αναπηρικών αμαξιδίων⁸⁸, ενώ σε δύο άλλα σχολεία για παιδιά με προβλήματα ακοής, ιδρύθηκαν - εκ μέρους της ΤΙΚΑ - εργαστήρια ξυλουργικής, ραπτικής, αλλά και πληροφορικής, παρέχοντας επαγγελματική κατάρτιση σε περίπου 500 παιδιά⁸⁹. Οι ενέργειες αυτές αναμφισβήτητα αναδεικνύουν το ανθρωπιστικό και κοινωνικά ευαίσθητο προφίλ της ΤΙΚΑ· στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ενταχθεί και η δωρεά - με τη μορφή ατομικών πακέτων - γραφικής ύλης σε 300 ανάπηρα και ορφανά παιδιά, στο Καρακαλπακιστάν⁹⁰.

Αρκετά διαφορετική, σε σχέση με τις προαναφερθείσες δραστηριότητες -ενδεικτική, ωστόσο της εμβέλειας και της σημασίας των δραστηριοτήτων της ΤΙΚΑ - θα πρέπει να

⁸⁴ *Bakü' de muasır dünyada yeni düşünceye bakış Konferansı* (ΤΙΚΑ, 23/6/2009). Στο πλαίσιο της σύσφιγξης των πολιτισμικών σχέσεων ανάμεσα στην Τουρκία και το Αζερμπαϊτζάν θα πρέπει να θεωρηθεί η έκθεση ζωγραφικής με έργα Αζέρων ζωγράφων, που διοργανώθηκε στην Αγία Σοφία, στην Κωνσταντινούπολη. Στα εγκαίνια της έκθεσης, που πραγματοποιήθηκαν στις 25/6/2008, συμμετείχαν ο Αντινομάρχης, Murat Kocabaş, μαζί με ανώτατους αξιωματούχους της DT. Για την πληροφορία αυτή, βλ. *Azerbaycanlı ressamların resim sergisi...*(DT, 4/7/2008).

⁸⁵ Για το ενδιαφέρον της Άγκυρας σχετικά με το Καρακαλπακιστάν, βλ. *Türkkaya Ataöv, Turkey's expanding relations with the CIS*, σελ. 100

⁸⁶ *Özbekistan Ticaret ve Sanayi Odası Personeline ISO 9000 - 2000 Eğitimi*, (ΤΙΚΑ, 25/6/2008).

⁸⁷ *Özbekistan'da 6 okula bilgisayar laboratuvarı kuruldu*, (ΤΙΚΑ, 21/10/2008).

⁸⁸ *Özbekistan'da Görme Engelliler Okulu' na bilşim sınıfı açıldı*, (ΤΙΚΑ, 13/11/2008).

⁸⁹ *Özbekistan'da özürli öğrencilere meslek edindirme Kursu*, (ΤΙΚΑ, 28/4/2008).

⁹⁰ *Karakalpakistanlı 300 çocuğa eğitim yardımı*, (ΤΙΚΑ, 20/9/2007).

θεωρηθεί η ίδρυση του δεύτερου Κέντρου Τουρκικής Γλώσσας, στο Πανεπιστήμιο Γλωσσών του Κόσμου, ενός από τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα του Ουζμπεκιστάν· αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι το πρώτο Κέντρο Τουρκικής Γλώσσας είχε ιδρυθεί μόλις 1,5 χρόνο πριν τη θεμελίωση του δεύτερου⁹¹.

Οι τουρκικές δραστηριότητες στον τομέα της ουζμπεκικής εκπαίδευσης δεν περιορίζεται στο χώρο της σχολικής και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, αλλά επεκτείνονται και σε εκείνον της εκπαίδευσης των δημοσίων υπαλλήλων: το 2008, η ΤΙΚΑ διοργάνωσε, σε συνεργασία με το Παράρτημα του Τουρκικού Οργανισμού Τυποποίησης, εκπαιδευτικό Σεμινάριο με αντικείμενο διδασκαλίας το Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας ISO 9000 - 2000, στο προσωπικό του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου του Ουζμπεκιστάν⁹².

β) Γεωργία

Η πιο σημαντική δραστηριότητα της ΤΙΚΑ στο γεωργικό τομέα, είναι αναμφισβήτητα το Σχέδιο Γεωργικής Ανάπτυξης, η εφαρμογή του οποίου ξεκίνησε στο Καρακαλπακιστάν. Στο πλαίσιο αυτό, αντιπροσωπεία 12 Καρακαλπακιστανών γαιοκτημόνων - υπό την ηγεσία του Προέδρου της Ένωσης Γαιοκτημόνων του Καρακαλπακιστάν, Dr Azat Tileumuratov - πραγματοποίησε επίσκεψη διάρκειας μιας εβδομάδας στην Τουρκία. Η αντιπροσωπεία ξεναγήθηκε σε συνεταιρισμούς, ερευνητικά ινστιτούτα και επιχειρήσεις των επαρχιών Bergama, Torbali, Kemalpaşa, Tire και Ödemiş της Σμύρνης, καθώς και των επαρχιών Söke και Nazilli του Αϊδινίου. Αξίζει, επίσης να σημειωθεί, μεταξύ άλλων, ότι η αντιπροσωπεία εξέφρασε τη διάθεση του Καρακαλπακιστάν για κάθε είδους συνεργασία στον γεωργικό τομέα με τη Δημοκρατία της Τουρκίας⁹³.

Οι εξελίξεις αυτές θα πρέπει να θεωρηθούν ως το ώριμο προϊόν προϋπάρχουσας συνεργασίας μεταξύ των πλευρών, όπως υποδεικνύουν ακόμη δύο δραστηριότητες, που προηγήθηκαν του Σχεδίου αυτού. Η πρώτη αφορά στη δοκιμαστική καλλιέργεια ζαχαρότευτλων στην πρωτεύουσα του Ουζμπεκιστάν, την Τασκένδη -για την υλοποίηση του εγχειρήματος αυτού, μάλιστα, η ΤΙΚΑ συνεργάστηκε με το Υπουργείο Γεωργίας και Υδάτων του Ουζμπεκιστάν, αλλά και με αρμόδιο Συνεταιρισμό της Τουρκίας (την PANKOBİRLİK). Η συνεργασία αυτή απέφερε τελικά 90 τόνους ζαχαρότευτλων στο Ουζμπεκιστάν⁹⁴. Καρπός της συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και στο ουζμπεκικό Υπουργείο Γεωργίας είναι, εξάλλου, η ίδρυση του πρώτου, ηλεκτρονικά υποστηριζόμενου θερμοκηπίου στο Ουζμπεκιστάν, με δυνατότητες παραγωγής 170 τόνων ετησίως⁹⁵. Η πρώτη σοδειά του θερμοκηπίου συνελέγη στις αρχές του 2009, όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν⁹⁶.

γ) Υγεία

Οι τουρκικές δραστηριότητες στον τομέα της υγείας παρουσιάζουν ποικιλία ως προς το περιεχόμενό τους. Μεταξύ αυτών, δεσπόζουσα θέση έχει η ίδρυση - εκ Αιματολογικού Ινστιτούτου, στην Τασκένδη⁹⁷. Ο συγκεκριμένος κλάδος φαίνεται ότι αποτελεί εστία ενδιαφέροντος για την ΤΙΚΑ, αν κρίνουμε από το ότι το Ίδρυμα αυτό οργάνωσε επιμορφωτικό Σεμινάριο πάνω στο αντικείμενο της μεταμόσχευσης μυελού των οστών, το οποίο παρακολούθησαν περίπου 40 Ουζμπέκοι αιματολόγοι. Εξάλλου, το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό που παρακολούθησε το Σεμινάριο, θα συνέχιζε την κατάρτισή του

⁹¹ *Cihan Dilleri Üniversitesi'nde 2. Türk Dili Merkezi açıldı*, (ΤΙΚΑ, 24/9/2008).

⁹² *Özbekistan Ticaret ve Sanayi Odası Personeline ISO 9000 - 2000 Eğitimi* (ΤΙΚΑ, 25/6/2008)

⁹³ *Karakalpakistan'da Tarımın geliştirmesi projesi başlıyor*, (ΤΙΚΑ, 11/5/2009).

⁹⁴ *Özbekistan'da şeker pancarının ilk hasatı yapıldı*, (ΤΙΚΑ, 17/12/2007).

⁹⁵ Άξιο επισήμανσης είναι το γεγονός ότι στην ομιλία που εκφώνησε στα εγκαίνια του θερμοκηπίου, ο Τούρκος Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ, Yazıcıoğlu, προσφώνησε το Ουζμπεκιστάν ως «μητέρα - πατρίδα». Γι' αυτό βλ. *Özbekistan'in ilk modern serası açıldı*, (ΤΙΚΑ, 25/4/2008).

⁹⁶ *Özbekistan seralarından ilk ürün alındı*, (ΤΙΚΑ, 28/1/2009).

⁹⁷ *Sağlık Bakanı Recep Akdağ' dan Özbek - Türk Kemik İligi Nakli Merkezine ziyaret*, (ΤΙΚΑ, 10/12/2009). Η πληροφορία ότι το Κέντρο αυτό ιδρύθηκε από την ΤΙΚΑ, δίνεται έμμεσα, εξ αφορμής της επίσκεψης του Τούρκου Υπουργού Υγείας, Recep Akdağ, στο Κέντρο αυτό. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν, πάντως, οι δηλώσεις του Ουζμπέκου Υπουργού Υγείας, Adham İkramon, ότι όπως και σε πολλούς άλλους τομείς, έτσι και στον τομέα της Υγείας, η Τουρκία παρέχει πολύ σημαντική υποστήριξη στο Ουζμπεκιστάν.

στην Τουρκία, στο πλαίσιο 3μηνης επαγγελματικής μετεκπαίδευσης⁹⁸. Η ΤΙΚΑ πρόεβη, επίσης, σε ανακαίνιση του γραφείου του Ιδρύματος Αναιμίας και Λευχαιμίας του Ουζμπεκιστάν, το οποίο στεγάζεται στο κτίριο του Αιματολογικού Ινστιτούτου· στο πλαίσιο αυτό, προχώρησε σε δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού⁹⁹.

Οι προαναφερθείσες δραστηριότητες έχουν μάλλον «ενδοϊατρικό» περιεχόμενο, εφόσον αφορούν αυστηρά τη βελτίωση των προσφερομένων υπηρεσιών υγείας. Παράλληλα, ωστόσο, έλαβαν χώρα ενέργειες που αφορούν στις πλατιές μάζες των Ουζμπέκων. Χαρακτηριστική, ως προς αυτό, είναι η δωρεά 600.000 δόσεων του εμβολίου BCG, στο πλαίσιο καμπάνιας εμβολιασμού στο Ουζμπεκιστάν, που διεξήχθη από την ΤΙΚΑ σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας της Τουρκίας. Η δωρεά αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης τουρκικής εκστρατείας εμβολιασμών στο Ουζμπεκιστάν, που ξεκίνησε το 2008. Για τον σκοπό αυτόν, είχαν ήδη παραδοθεί το 2008, 500.000 εμβόλια AKDS (για την αντιμετώπιση της διφθερίτιδας, του κοκκύτη και του τετάνου), 400.000 εμβόλια MMR (για την αντιμετώπιση της ιλαράς, της παρωτίτιδας και της ερυθράς)· το 2009, εξάλλου, παραδόθηκαν 300.000 εμβόλια BCG και 500.000 εμβόλια για την ηπατίτιδα Β¹⁰⁰.

Παράλληλα, τόσο στο Ουζμπεκιστάν όσο και στο Καρακαλπακιστάν τέθηκε σε εφαρμογή ένα Σχέδιο Επεμβάσεων Πλαστικής Χειρουργικής σε παιδιά. Στο Ουζμπεκιστάν, 39 παιδιά, ηλικίας 1 έως 15 ετών, υποβλήθηκαν σε εγχείρηση, για την αντιμετώπιση εγκυμάτων, λαγώχειλων και καταγμάτων στη γνάθο. Αντιστοίχως, στο Καρακαλπακιστάν, σε διάστημα 5 ημερών, πραγματοποιήθηκαν συνολικά 44 επεμβάσεις σε 39 παιδιά πολύ μικρής ηλικίας¹⁰¹.

4. ΤΟΥΡΚΜΕΝΙΣΤΑΝ

Η ιδιορρυθμία που παρουσιάζει η περίπτωση του Τουρκμενιστάν - σε σύγκριση με άλλες περιοχές όπου δραστηριοποιούνται οι τουρκικές οργανώσεις - είναι η εμφανής απουσία δραστηριοτήτων στον τομέα της υλικοτεχνικής υποστήριξης. Πράγματι, κατά την εξεταζόμενη περίοδο εντοπίζεται μόλις μία δραστηριότητα τέτοιου είδους, και αφορά σε δωρεά εξοπλισμού σε γηροκομείο, που υπάγεται στην Ένωση Αναπήρων του Τουρκμενιστάν¹⁰². Πέραν τούτου, οι δραστηριότητες των Οργανώσεων μπορούν να ταξινομηθούν στις εξής κατηγορίες:

- α) Δραστηριότητες στον τομέα της ευρύτερης εκπαίδευσης και
- β) Πολιτισμικές και διπλωματικές δραστηριότητες.

α) Δραστηριότητες στον τομέα της ευρύτερης εκπαίδευσης

Οι ενέργειες στον τομέα της εκπαίδευσης ανήκουν αποκλειστικά στην ΤΙΚΑ, και αφορούν στην κατάρτιση επαγγελματικών ομάδων σε εξειδικευμένα γνωστικά αντικείμενα των εργασιακών τους καθηκόντων. Στο πλαίσιο του Προγράμματος Εργασίας 2008-2010, που υπεγράφη ανάμεσα στην Στατιστική Υπηρεσία της Τουρκίας και σε εκείνη του Τουρκμενιστάν, έλαβαν χώρα δύο εκπαιδευτικά σεμινάρια το 2008 και 2009, αντιστοίχως. Στην πρώτη περίπτωση, Τούρκοι αξιωματούχοι επισκέφθηκαν το Τουρκμενιστάν, όπου διοργάνωσαν εκπαιδευτικό σεμινάριο με αντικείμενο τις γεωργικές στατιστικές· η επίσκεψη αυτή συνοδεύθηκε από δωρεά ηλεκτρονικού εξοπλισμού προς την Στατιστική Υπηρεσία του Τουρκμενιστάν¹⁰³. Ένα χρόνο αργότερα, διοργανώθηκε - και πάλι στο Τουρκμενιστάν -

⁹⁸ *Taşkent'te Kemik İliği Nakli Semineri* (ΤΙΚΑ, 5/5/2008).

⁹⁹ *Özbekistan Anemi ve Lösemi Vakfı'na destek* (ΤΙΚΑ, 12/9/2007).

¹⁰⁰ *Özbekistan'a aşı desteği*, (ΤΙΚΑ, 3/11/2009). Σε ομιλίες που εκφώνησε κατά την τελετή παράδοσης των εμβολίων, ο Υφυπουργός Υγείας του Ουζμπεκιστάν, Bahtiyar Niyazmatov, έκανε λόγο για την «αδελφή τουρκική κυβέρνηση» και τον «αδελφό τουρκικό λαό» που θα συνέδραμαν την υγεία των παιδιών του Ουζμπεκιστάν (“Kardeş Türk Hükümeti ve halkı tarafından yapillan bu yardım ülkemizde çocuk sağlığına önemli bir katkı sağlayacak”).

¹⁰¹ *Türk doktorlardan Özbeklere plastik cerrahi ameliyatı* (ΤΙΚΑ, 6/7/2009).

¹⁰² *Türkmenistan Maluller Birliği'ne malzeme desteği* (ΤΙΚΑ, 12/8/2008).

¹⁰³ *Türkmenistan'la istatistik alanında işbirliği* (ΤΙΚΑ, 10/9/2008). Για τη υλοποίηση του σεμιναρίου αυτού, είχε προηγηθεί - λίγους μήνες πριν - επίσκεψη αξιωματούχων της Στατιστικής Υπηρεσίας της Τουρκίας στην αντίστοιχη Υπηρεσία του Τουρκμενιστάν, προκειμένου να συζητήσουν σχετικά με αυτό.

πενθήμερο σεμινάριο με αντικείμενο την στατιστική για την κτηνοτροφική και φυτική καλλιέργεια¹⁰⁴.

Ανάλογη συνεργασία πραγματοποιήθηκε και στον τομέα του τουρισμού, ως συνέπεια του Προγράμματος Ανάπτυξης του Τουρισμού στο Τουρκμενιστάν, που αποτελεί καρπό συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ, το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού της Τουρκίας και την Κρατική Επιτροπή Τουρισμού και Αθλητισμού του Τουρκμενιστάν. Στο πλαίσιο αυτό, διοργανώθηκε πενθήμερο σεμινάριο επιμόρφωσης σε θέματα ξενοδοχειακών υπηρεσιών, για 40 άτομα, τα οποία επρόκειτο να επανδρώσουν ανάλογες θέσεις. Παράλληλα, η ΤΙΚΑ προσέφερε τη δυνατότητα σε αποφοίτους της τουριστικής σχολής του Αζκαμπατ να παρακολουθήσουν 20ήμερο εκπαιδευτικό σεμινάριο στην Τουρκία, όπου θα είχαν την ευκαιρία περαιτέρω κατάρτισης σε συγκεκριμένες πτυχές του επαγγέλματός τους¹⁰⁵.

Τρεις ακόμα δραστηριότητες, σε διαφορετικούς επαγγελματικούς τομείς, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, τόσο ως προς την ποικιλομορφία τους, όσο και ως προς τις συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες που απευθύνονται. Η πρώτη από αυτές αφορά στη διδασκαλία της τουρκικής γλώσσας σε δημοσίους υπαλλήλους του Τουρκμενιστάν, το 2008. Στο Πρόγραμμα αυτό συμμετείχαν συνολικά 29 άτομα, προερχόμενα από το Υπουργείο Εμπορίου και Εξωτερικών Οικονομικών Σχέσεων, από το Υπουργείο Υγείας και Βιομηχανίας Φαρμάκων, την Εθνική Βιβλιοθήκη, το Εθνικό Μουσείο, την Παιδική Βιβλιοθήκη και το μουσείο Καλών Τεχνών· τα μαθήματα ήταν σε επίπεδο αρχαρίων και ολοκληρώθηκαν με επίσημη τελετή, κατά την οποία απονεμήθηκαν τα πιστοποιητικά εκμάθησης της γλώσσας¹⁰⁶.

Αυτή, ωστόσο, δεν ήταν η πρώτη φορά που διδασκόταν η τουρκική γλώσσα σε αξιωματούχους του Τουρκμενικού κράτους. Όπως προκύπτει από σχετικό δελτίο Τύπου της ΤΙΚΑ, ανάλογο εγχείρημα είχε λάβει χώρα και κατά το 2007· τον κύκλο μαθημάτων είχαν παρακολουθήσει, εκτός των άλλων, και Τουρκμένοι γιατροί, οι οποίοι - μετά την ολοκλήρωση των μαθημάτων - παρακολούθησαν προγράμματα stage στην Άγκυρα. Τα προγράμματα αυτά είχαν ως σκοπό την κατάρτιση των γιατρών στους γνωστικούς τομείς της τραυματολογίας, της ορθοπαιδικής, των χειρουργικών επεμβάσεων στη σπονδυλική στήλη και της ενδοσκοπικής χειρουργικής, και διήρκεσαν περίπου ένα μήνα. Συγχρόνως ετοιμάζονταν ανάλογα προγράμματα stage για τις ειδικότητες της νευροχειρουργικής και της αγγειοχειρουργικής¹⁰⁷.

Αρκετά διαφορετική ως προς αυτά ήταν η εκπαίδευση Τουρκμένων αστυνομικών σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα, που υλοποιήθηκε ως καρπός συνεργασίας της ΤΙΚΑ με τις αρμόδιες αρχές του Τουρκμενιστάν. Στην Τουρκία εκπαιδεύθηκαν συνολικά 59 αστυνομικοί σε αντικείμενα όπως η διαχείριση κρίσεων και περιπτώσεων ομηρίας, αλλά και η συλλογή πληροφοριών για την εσωτερική ασφάλεια. Επιπλέον, 20 αστυνομικοί παρακολούθησαν σεμινάριο που διοργανώθηκε στο Τουρκμενιστάν, με αντικείμενο διδασκαλίας τις τακτικές αστυνομικής προστασίας¹⁰⁸.

Β) Πολιτισμικές και διπλωματικές δραστηριότητες

Αρκετές από τις δραστηριότητες που εντάσσονται στο χώρο του πολιτισμού έχουν, παράλληλα, σαφή διπλωματικό χαρακτήρα, εντασσόμενες περισσότερο στη σφαίρα που θα μπορούσε να ονομασθεί «πολιτισμική διπλωματία»· αυτός είναι, άλλωστε, και ο λόγος για τον οποίον εξετάζονται από κοινού, με τις αμιγώς διπλωματικές ενέργειες.

Ιδιαίτερος ενδεικτικό του ισχυρισμού αυτού, είναι η διοργάνωση φεστιβάλ με τίτλο «Οι Χρυσές Γενιές του Χρυσού αιώνα» στο Τουρκμενιστάν. Το φεστιβάλ αυτό - το οποίο διοργανωνόταν για τρίτη φορά - αποτελούσε καρπό συνεργασίας ανάμεσα στην UNICEF, την UNESCO, την ΤΙΚΑ και τα Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού του Τουρκμενιστάν· διήρκεσε

Για την πληροφορία αυτήν, βλ. *Türkmenistan'la istatistik alanında İşbirliği Projesi*, (ΤΙΚΑ, 17/6/2008).

¹⁰⁴ *Türkmen uzmanlara hayvansal ve bitkisel üretim istatistikleri konusunda danışmanlık hizmeti*, (ΤΙΚΑ, 30/3/2009).

¹⁰⁵ *Türkmenistan'da Turizmin Geliştirmesi Projesi başladı*, (ΤΙΚΑ, 27/7/2009).

¹⁰⁶ *Eğitimlerini tamamlayan Türkmen Kamu görevlileri sertifikalarını aldı*, (ΤΙΚΑ, 17/4/2008).

¹⁰⁷ *Türkmenistanlı doktorlara Ankara'da staj imkanı*, (ΤΙΚΑ, 17/10/2007).

¹⁰⁸ *Türkmen polislere Savunma Taktikleri Eğitimi*, (ΤΙΚΑ, 11/8/2009).

μία εβδομάδα και σε αυτό συμμετείχαν 500 παιδιά από 22 χώρες¹⁰⁹. Ανάλογη συνεργασία - αυτή τη φορά μεταξύ της ΤΙΚΑ και των Υπουργείων Πολιτισμού και Τύπου του Τουρκμενιστάν - είχε λάβει χώρα με στόχο την υλοποίηση ενός διεθνούς μουσικού φεστιβάλ στο οποίο συμμετείχαν 300 περίπου καλλιτέχνες από 15 χώρες¹¹⁰.

Μία ακόμα δραστηριότητα - το περιεχόμενο της οποίας, ωστόσο, είναι αρκετά διαφορετικό από τα προαναφερόμενα - παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον: το 2007 η ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με το Γραφείο για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα του ΟΗΕ, διοργάνωσε διεθνή Συνδιάσκεψη για τον αγώνα κατά των Ναρκωτικών στο Αşkabat. Η Συνδιάσκεψη διήρκεσε 4 ημέρες και, πέραν των Τουρκμένων αξιωματούχων συμμετείχαν ειδικοί από το Αφγανιστάν, το Αζερμπαϊτζάν, το Ιράν, την Τουρκία, τη Ρωσία, το Ουζμπεκιστάν, το Καζακστάν και το Τατζικιστάν¹¹¹.

5. ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ

Οι δραστηριότητες των εξεταζομένων Οργανώσεων στο Καζακστάν μπορούν να διακριθούν σε 3 κατηγορίες:

- α) Πολιτικές και διπλωματικές δραστηριότητες
- β) Δραστηριότητες και υποστήριξη στον τομέα της εκπαίδευσης
- γ) Πολιτιστικές δραστηριότητες

α) Πολιτικές και διπλωματικές δραστηριότητες.

Το υψηλό επίπεδο επικοινωνίας ανάμεσα στις Οργανώσεις και σε κορυφαίους πολιτικούς και διπλωματικούς αξιωματούχους του Καζακστάν, καταδεικνύεται από μία σειρά επισκέψεων και δραστηριοτήτων μεταξύ των δύο πλευρών. Κυρίαρχη θέση ανάμεσα στα δρώμενα αυτά έχει αναμφισβήτητα, η επίσκεψη ομάδας βουλευτών του Κοινοβουλίου του Καζακστάν στα κεντρικά της ΤΙΚΑ. Στο πλαίσιο της επίσκεψης αυτής, διοργανώθηκε Συνδιάσκεψη, στην οποία, μεταξύ άλλων, εκφράσθηκε η επιθυμία να αυξηθεί ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των δύο χωρών στα 10 δισ. δολάρια¹¹². Επίσκεψη πραγματοποιήθηκε, ωστόσο, και από τον Υποπρόξενο της Δημοκρατίας του Καζακστάν στην Κωνσταντινούπολη, Aaskhat Dautov, στα κεντρικά της ΤDBB, όπου είχε συνάντηση με τον Πρόεδρο, Erol Kaya - στην επίσκεψη συζητήθηκαν οι κοινωνικές και πολιτισμικές δραστηριότητες των Δήμων - μελών της ΤDBB, στο Καζακστάν¹¹³. Επίσκεψη υψηλόβαθμων στελεχών πραγματοποιήθηκε, ωστόσο, και από την Τουρκία στο Καζακστάν: το 2008, ο Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ - και τότε υπεύθυνος για την ΤΙΚΑ, Said Yazıcioglu, μαζί με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Τουρκίας, Abdullah Gül, επισκέφθηκαν τον Πρόεδρο του της Δημοκρατίας του Καζακστάν, Nursultan Nazarbayev, ύστερα από πρόκληση του τελευταίου. Ο Yazıcioglu είχε επίσημες συνομιλίες και επαφές στην πρωτεύουσα της χώρας, στην Astana¹¹⁴. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους ξεκίνησε να λειτουργεί στην Astana νέο Γραφείο Συντονισμού του Προγράμματος της ΤΙΚΑ· τα εγκαίνιά του, ωστόσο, τελέσθηκαν το 2009, από το νέο Υπουργό παρά τω Πρωθυπουργώ και υπεύθυνο για την ΤΙΚΑ, Faruk Çelik.

¹⁰⁹ *Altın Asrın Altın Nesilleri Festivali*, (ΤΙΚΑ, 24/9/2009). Μεταξύ των χωρών που συμμετείχαν στο Φεστιβάλ ήταν αρκετές, στις οποίες δραστηριοποιείται η ΤΙΚΑ, όπως το Καζακστάν, το Κιργιστάν, το Ουζμπεκιστάν, και η Μολδαβία· αυτό μπορεί να εξηγηθεί, ενδεχομένως, ως κάποιο βαθμό το ενδιαφέρον της ΤΙΚΑ για τις εκδηλώσεις αυτές. Ενδεικτική, εξάλλου, της σημασίας που απέδιδαν στα δρώμενα αυτά οι πολιτικές αρχές του Τουρκμενιστάν, είναι η παρουσία σε αυτά του Αντιπροέδρου του Κράτους και Υπουργού Εξωτερικών, Raşit Meredov, της Προέδρου του Τουρκμενικού Κοινοβουλίου, Akca Nurbediyeva, καθώς και άλλων υψηλόβαθμων αξιωματούχων.

¹¹⁰ *Türkmenistan'da Müzik Festivali*, (ΤΙΚΑ, 5/5/2008).

¹¹¹ *Aşkabat'ta uyuşturucuyula Mücadele Konferansı*, (ΤΙΚΑ, 23/11/2007). Κάνοντας λόγο για τις διπλωματικές δραστηριότητες των Οργανώσεων, θα πρέπει να αναφερθεί και η επίσκεψη του Γενικού Γραμματέα της ΤDBB, Dr Ertuğrul Gazi Sağlam, στο Γενικό Πρόξενο του Τουρκμενιστάν στην Κωνσταντινούπολη, Orazmukhamet Chariev, το Φεβρουάριο του 2009. Γι'αυτό, βλ. *TDBB, Türkmenistan İstanbul Başkonsolosluğuna nezaket ziyaretinde bulundu* (TDBB, 5 Şubat 2009).

¹¹² *Kazakistan Parlamenti grubu heyetinden TİKA'ya ziyaret*, (ΤΙΚΑ, 3/2/2009).

¹¹³ *Kazakistan Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu Müsteşarı Askhat Davutov TDBB Başkanı Erol Kaya'ya ziyaret etti* (TDBB, 23 Ocak 2009).

¹¹⁴ *Devlet Bakanı Yazıcioglu'ndan Almati Ofisimize ziyaret* (ΤΙΚΑ, 3/1/2008).

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του στο Καζακστάν, ο Çelik συμμετείχε επίσης στο 3^ο Συνέδριο Ηγετών των Παραδοσιακών Μονοθεϊστικών Θρησκειών¹¹⁵.

Παράλληλα με τις επισκέψεις αυτές, επισημαίνονται επαφές με πιο χαμηλόβαθμους αξιωματούχους, ή με άτομα που έχουν ιδιαίτερο ρόλο στα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα του Καζακστάν. Το 2008, ομάδα Καζακστανών δημοσιογράφων - μεταξύ των οποίων ο Αντιπρόεδρος της Ένωσης Δημοσιογράφων της Δημοκρατίας του Καζακστάν, Talertan Ahmetoan - επισκέφθηκαν την Τουρκία, και φιλοξενήθηκαν από το Δήμο του Bağcılar, το οποίο είναι και μέλος της TDBB. Σε γεύμα που παρατέθηκε προς τιμήν τους, εκτός των άλλων, παρακάθησαν ο Βουλευτής Feyzullah Kiyiklik, ο Δήμαρχος του Bağcılar, Lokman Çağırıcı, καθώς και ο Γενικός Γραμματέας της TDBB, Ertuğrul Gazi Sağlam¹¹⁶. Σε ανάλογο μήκος κύματος θα πρέπει να θεωρηθούν ότι κινούνται οι επισκέψεις αντιπροσωπείας από το Καζακστάν, με επικεφαλής τον Πρόεδρο του Ιδρύματος “Darul Ercam”, και Γενικό Διευθυντή Έκδοσης της εφημερίδας “Rumanî Hazine” (“Πνευματικός θησαυρός”), Halilullah Madcanov¹¹⁷, καθώς και του Αντινομάρχη του Çimkent (Καζακστάν), Joldasbek Kuzdenbayev¹¹⁸. την TDBB επισκέφθηκε, εξάλλου, και η Διευθύντρια του Ιδρύματος Ερευνών Συγκριτικής Κοινωνιολογίας του Καζακστάν, Botagöz Rakişeva¹¹⁹.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει σε δύο περιπτώσεις βράβευσης των τουρκικών Οργανώσεων από υψηλόβαθμους κρατικούς φορείς του Καζακστάν. Η πρώτη απ’ αυτές αφορά στην απονομή Μεταλλίου Τιμής από το Υπουργείο Εσωτερικών του Καζακστάν στο Συντονιστή του Προγράμματος της ΤΙΚΑ για το Καζακστάν, Dr Öner Kocaman, για τις υπηρεσίες που παρείχε προς το κράτος αυτό¹²⁰. Αντιστοίχως, ευχαριστήρια πλακέτα απονεμήθηκε από τον Πρόξενο και Μορφωτικό Ακόλουθο του Καζακστάν, Askhat Dautov, προς την DT για το ενδιαφέρον που έχει επιδειξει «προς τους Καζακστανούς μαθητές»¹²¹.

Β) Δραστηριότητες και παροχή υποστήριξης στον τομέα της εκπαίδευσης

Ένα σημαντικό μέρος των τουρκικών δραστηριοτήτων στον εκπαιδευτικό τομέα αφορά στην ίδρυση μαθημάτων τουρκικής γλώσσας σε Πανεπιστήμια του Καζακστάν. Σύμφωνα με σχετικό ανακοινωθέν των αρχών του 2008, τάξεις Τουρκικών ιδρύθηκαν στο Πανεπιστήμιο Ξένων Γλωσσών και Επαγγελματικής Αποκατάστασης - στο οποίο φοιτούν 750 φοιτητές - καθώς και στο Πανεπιστήμιο “Süleyman Demirel” - στο οποίο φοιτούν 1.200 φοιτητές - του Καζακστάν¹²². Οι δραστηριότητες αυτές αυξήθηκαν τον επόμενο χρόνο· στο Πανεπιστήμιο El Farabi - που βρίσκεται στην παλαιά πρωτεύουσα του Καζακστάν, την πόλη Almati - ιδρύθηκε τάξη Τουρκικών καθώς και τάξη υπολογιστών¹²³. Παράλληλα, με την υποστήριξη της ΤΙΚΑ αναδιοργανώθηκαν το Κέντρο και η Βιβλιοθήκη Τουρκικής Γλώσσας, της Σχολής Ανατολικών Γλωσσών του Πανεπιστημίου Γλωσσών του Κόσμου και Διεθνών Σχέσεων “Abilayhan”, επίσης στο Almati¹²⁴. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει, πάντως, σε πρωτόκολλο συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και το σημαντικότερο κρατικό Πανεπιστήμιο του Καζακστάν, το Εθνικό Πανεπιστήμιο Ευρασίας, “L.N.Gumilev”. Η συνεργασία αυτή προβλέπει, μεταξύ άλλων, την ίδρυση Τμήματος Τουρκικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας· συμφωνήθηκε, επίσης, να ξεκινήσουν εργασίες για την ίδρυση Ένωσης Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων των Τουρκόφωνων Χωρών¹²⁵.

Εκτός αυτών, η ΤΙΚΑ προχώρησε στην ίδρυση εκπαιδευτικού εργαστηρίου επιπλοποιίας

¹¹⁵ Devlet Bakanı Faruk Çelik Kazakistan’da (TİKA, 7/7/2009).

¹¹⁶ Türk Dünyası Belediyeler Birliği Kazakistanlı gazetecileri ağırladı (TDBB, 28 Harizan 2008).

¹¹⁷ Kazakistan Darul Erkam Vakfı Başkanı Halilullah Madcanov TDBB’yi ziyaret etti (TDBB, 9 Nisan 2009).

¹¹⁸ Kazakistan Çimkent İli Vali Yardımcısı Joldasbek Kuzdeubayev TDBB’ yi ziyaret etti (TDBB, 8 Temmuz 2009).

¹¹⁹ Kazakistan Karşılaştırmalı Sosyal Araştırmalı Enstitüsü Müdürü Botagöz Rakişeva Türk Dünyası Belediyeler Birliği’ ni ziyaret etti (3 Harizan 2008).

¹²⁰ Kazakistan İçişleri Bakanlığında TİKA’ ya Devlet Şeref Madalyası, (TİKA, 9/10/2009).

¹²¹ Kazakistan Konsolosluğu’ ndan Koordinatörlüğümüze teşekkür plaketi (DT. 27/6/2008).

¹²² Kazakistan’ daki iki Üniversiteye Türkçe sınıfı (TİKA, 24/1/2008).

¹²³ Kazakistan El - Farabi Üniversitesine Türkçe sınıfı (TİKA, 3/11/2009).

¹²⁴ Kazakistan Abilayhan Dünya Dilleri ve Uluslararası İlişkiler Üniversitesi’ne Dil Sınıfı ve Kütüphanesi (TİKA, 14/4/2009).

¹²⁵ Avrasya Gumilev Milli Üniversitesi ile Protokol (TİKA, 6/7/2009).

στο Διεθνές Τουρκο-Καζακστανικό Πανεπιστήμιο Hoca Ahmet Yesevi¹²⁶. παράλληλα, προέβη σε δωρεά εξοπλισμού προς το νεοϊδρυθέν Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Astana, που απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε νεαρούς Κιργίσιους επιστήμονες. Κάνοντας λόγο για τον ευρύτερο εκπαιδευτικό τομέα, πρέπει να αναφερθεί η επικείμενη ανέγερση - από την ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με άλλους φορείς - σύγχρονου λυκείου για τους Τούρκους Ahiska, της επαρχίας Tolgar (στο Almati)¹²⁷, αλλά και η προσφορά 20.000 εκπαιδευτικών συγγραμμάτων για τις ανάγκες των Καζακστανών μαθητών¹²⁸.

Στο ευρύτερο πλαίσιο της εκπαίδευσης θα πρέπει να ενταχθούν, επίσης, τέσσερα Συνέδρια που έλαβαν χώρα στο Καζακσταν κατά την περίοδο 2007-2008, με τη συνδρομή ή την υποστήριξη της ΤΙΚΑ. Το πιο σημαντικό από αυτά, ενδεχομένως, ήταν το Β΄ Διεθνές Συνέδριο Λοιμωδών Νοσημάτων της Κεντρικής Ασίας, που έλαβε χώρα ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ, την Ιατρική Σχολή του Καζακσταν, καθώς και το Ίδρυμα Κλινικής Μικροβιολογίας και Λοιμωδών Νοσημάτων της Μαύρης Θάλασσας· στο Συνέδριο έλαβαν μέρος επιστήμονες και ακαδημαϊκοί κυρίως από την Τουρκία και το Αζερμπαϊτζάν, αλλά και από αρκετά κράτη της Κεντρικής Ασίας¹²⁹. Παράλληλα, στο Almati πραγματοποιήθηκε η Δ΄ Διεθνής Συνδιάσκεψη Πληροφορικής και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών Καζακσταν-Κιργισταν, καθώς και μία Συνδιάσκεψη για τις απειλές κατά της Ασφάλειας και το ρόλο των Διεθνών Οργανισμών στην Κεντρική Ασία¹³⁰. Σ' αυτά θα πρέπει να προστεθεί και μία Συνδιάσκεψη με σαφώς «τουρκικό» χαρακτήρα, αφού το θέμα της ήταν η ανταγωνιστικότητα των εθνικών οικονομιών του Τουρκικού Κόσμου, και διοργανώθηκε από την ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με το Οικονομικό Πανεπιστήμιο και το Πανεπιστήμιο Ξένων Γλωσσών και Επαγγελματικής Σταδιοδρομίας του Καζακσταν¹³¹.

γ) Πολιτιστικές δραστηριότητες

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες αναφορικά με το Καζακσταν είναι δύο, με ευρύτερη, ωστόσο, εμβέλεια και σημασία: το 2006 έλαβαν χώρα οι «Βραδιές για τα αδελφά κράτη» σε τέσσερις μεγάλες πόλεις του Καζακσταν. Την ευθύνη για τη διοργάνωσή τους είχαν αναλάβει οι Δήμοι του Baǰıclar και Zeytinburnu (Κωνσταντινούπολη) και σ' αυτές είχαν προσκληθεί, μεταξύ άλλων, βουλευτές, κρατικοί αξιωματούχοι, αντιδήμαρχοι, δημοσιογράφοι, επιχειρηματίες αλλά και καλλιτέχνες από την Τουρκία. Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων, παρασχέθηκαν γεύματα σε περίπου 10.000 άτομα, ενώ διανεμήθηκε ξηρά τροφή στους απόρους πληθυσμούς¹³². Λίγους μήνες αργότερα, ο Πρόεδρος του Καζακσταν στην Κωνσταντινούπολη παρέθεσε γεύμα στο πλαίσιο των «Ημερών Πολιτισμού του Αλμάτι», στο οποίο παρακάθησαν ο Πρόεδρος της TDBB, Erol Kaya, αλλά και ο βουλευτής Feyzullah Kiyiklik¹³³.

6. ΤΑΤΖΙΚΙΣΤΑΝ

Οι τουρκικές δραστηριότητες στο Τατζικισταν ανήκουν αποκλειστικά στην ΤΙΚΑ· ο αριθμός τους, ωστόσο, είναι σχετικά περιορισμένος, και μπορούν να διακριθούν σε δύο βασικές κατηγορίες:

- α) Ανθρωπιστική βοήθεια και υλικοτεχνική υποστήριξη και
- β) Διμερής συνεργασία και εκπαιδευτικές δραστηριότητες

¹²⁶ *Kazakistan'da Mesleki Eǵitim Atölyesi Kuruldu* (ΤΙΚΑ, 11/2/2009).

¹²⁷ *Kazakistan'da Ahiska Türkleri için Lise kuruluyor* (ΤΙΚΑ, 23/6/2009).

¹²⁸ *Kazakistanlı öğrencilere kitap desteği* (ΤΙΚΑ, 6/12/2007). Όπως αναφέρεται στο σχετικό ανακοινωθέν, με την παροχή αυτήν, ο αριθμός των βιβλίων που είχαν αποσταλεί συνολικά από την Τουρκία προς το Καζακσταν το 2007 ανερχόταν σε 30.000.

¹²⁹ *II Uluslararası Orta Asya Enfeksiyon Hastalıkları Kongresi Almati' da gerçekleştirildi*, (ΤΙΚΑ, 28/4/2008). Όπως επισημαίνεται στο ανακοινωθέν, το Α΄ Συνέδριο είχε λάβει χώρα στο Bişkek (Αζερμπαϊτζάν)· αναφέρεται, ακόμα, ότι του τριημέρου Συνεδρίου προηγήθηκε εκπαιδευτική ημερίδα για τη χρήση αντιμικροβιακών και αντιβιοτικών φαρμάκων.

¹³⁰ *Kazakistanlı öğrencilere Kitap desteği*.

¹³¹ *Türk Dünyasının İktisadi meseleleri Almati'da tartışıldı*, (ΤΙΚΑ, 17/6/2008).

¹³² *Kardeş Ülke Geceleri" Kazakistan ve Türkistan'da gerçekleşti*, (TDBB, 10 Ekim 2006)

¹³³ *Almati Medeni Günleri İftar Yemeği* (TDBB, 31 Ocak 2007)

α) Ανθρωπιστική βοήθεια και υλικοτεχνική υποστήριξη

Για την αντιμετώπιση των σοβαρών προβλημάτων που δημιουργήθηκαν εξαιτίας των δυσμενών καιρικών συνθηκών, η ΤΙΚΑ προχώρησε δύο φορές σε αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας προς το Τατζικιστάν, το 2008 και 2009 αντιστοίχως. Στην πρώτη περίπτωση, 2,4 τόνοι κονσερβών - που περιείχαν καβουρμά - παραδόθηκαν στην Επιτροπή Έκτακτης Βοήθειας, του Τατζικιστάν¹³⁴. Στη δεύτερη περίπτωση το συνολικό βάρος της αποσταλείσας βοήθειας, που παραδόθηκε στην ίδια Επιτροπή, ανερχόταν σε 40 τόνους και περιείχε μία ποικιλία θρεπτικών ουσιών (αλεύρι, λάδι, ζάχαρη, ρύζι και τσάι). Όπως τονίζεται, μάλιστα, στο σχετικό ανακοινωθέν, στόχος ήταν η κάλυψη των αναγκών 1.800 ατόμων¹³⁵.

Πέραν της ανθρωπιστικής βοήθειας, οι παροχές της ΤΙΚΑ στον υλικοτεχνικό τομέα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα, σε ό,τι αφορά τόσο τον τελικό αποδέκτη, όσο και το είδος των καλυπτόμενων αναγκών. Μεταξύ των δραστηριοτήτων αυτών, δύο πρέπει να θεωρηθούν ως κατέχουσες ιδιαίτερη σημασία. Το Μάιο του 2009, η ΤΙΚΑ προχώρησε σε δωρεά 4 μηχανών σποράς και 5 τόνων βαμβακόσπορου, στο πλαίσιο του Προγράμματος Ανάπτυξης του Βαμβακοπαραγωγικού κλάδου. Η σημασία της ενέργειας αυτής καθίσταται ιδιαίτερως αισθητή, με δεδομένο ότι - σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο σχετικό δελτίο Τύπου - η παραγωγή βαμβακιού συνιστά το 60% της γεωργικής παραγωγής του Τατζικιστάν και με αυτήν ασχολείται το 75% των κατοίκων των αγροτικών περιοχών. Αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι στην τελετή παράδοσης των μηχανημάτων και των σπόρων, ευχαριστήριο λόγο εκφώνησε μεταξύ άλλων, ο Υφυπουργός Γεωργίας και Προστασίας του Περιβάλλοντος, Şükrüllah Rahimnazarov¹³⁶. Υπουργική παρουσία ωστόσο, - και μάλιστα, αυτή του Υφυπουργού Υγείας του Τατζικιστάν - υπήρχε και κατά την τελετή παράδοσης ηλεκτρογεννητριών ως δωρεά της ΤΙΚΑ προς τα 6 νοσοκομεία της πρωτεύουσας του Τατζικιστάν, Dushanbe¹³⁷.

Δύο ακόμα δραστηριότητες της ΤΙΚΑ εντάσσονται μεν στο πλαίσιο της υλικοτεχνικής υποστήριξης, παράλληλα όμως έχουν έντονη διπλωματική σημασία. Το Μάιο του 2008 η ΤΙΚΑ ολοκλήρωσε τις εργασίες επισκευής και συντήρησης του ορφανοτροφείου στην περιοχή Çorboh· με την επαναλειτουργία του, το ορφανοτροφείο θα κάλυπτε τις ανάγκες 225 παιδιών. Σε μία, κατά τα άλλα μέτριας σημασίας δραστηριότητα όπως αυτή, η παρουσία, στην τελετή των εγκαινίων, του Προέδρου της Δημοκρατίας του Τατζικιστάν, Emorol Rahmanov¹³⁸, δεν μπορεί παρά να προξενεί ιδιαίτερη εντύπωση, προβάλλοντας το βεληνεκές της επιρροής της ΤΙΚΑ. Επιπρόσθετα, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά ηλεκτρονικού εξοπλισμού προς τη Διπλωματική Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών του Τατζικιστάν. Η πασιδής πολιτική σημασία της ενέργειας αυτής επιβεβαιώνεται και από το Συντονιστή Προγράμματος της ΤΙΚΑ στο Dushanbe, Cavit Köseoğlu· στην ομιλία που ο τελευταίος εκφώνησε κατά την τελετή παράδοσης του εξοπλισμού, τόνισε ότι θα εξακολουθήσει με αυξανόμενο ρυθμό η συνεργασία ανάμεσα στο Τατζικιστάν και την Τουρκία¹³⁹.

β) Διμερής συνεργασία και εκπαιδευτικές δραστηριότητες

Το Μάρτιο του 2008, η ΤΙΚΑ υπέγραψε το Πρωτόκολλο Τεχνικής Συνεργασίας με το Διεθνές Ειδησεογραφικό Πρακτορείο “Hovar” του Τατζικιστάν· από κοινού με την υπογραφή του Πρωτοκόλλου, εξάλλου, προέβη σε δωρεά ηλεκτρονικού εξοπλισμού και εξοπλισμού γραφείου προς το Πρακτορείο. Θα πρέπει να τονισθεί, επίσης, ότι χάρη στην υποστήριξη της ΤΙΚΑ, το Πρακτορείο “Hovar” θα ξεκινήσει να δημοσιεύει την ιστοσελίδα του και στην τουρκική γλώσσα¹⁴⁰.

¹³⁴ Tacikistan’a insani yardim, (ΤΙΚΑ, 11/8/2009).

¹³⁵ Tacikistan halkına gida yardimi, (ΤΙΚΑ, 5/5/2008).

¹³⁶ Tacikistan’da pamuk üretimine destek, (ΤΙΚΑ, 25/5/2009). ΤΙΚΑ

¹³⁷ Tacikistan’da 6 numaralı hastaneye Jeneratör desteği, (ΤΙΚΑ, 17/3/2009). Όπως τονίζεται στο εν λόγω έγγραφο, εξαιτίας του δριμέος χειμώνα, παρατηρούνται πολύωρες διακοπές ρεύματος, που επιφέρουν προβλήματα στην ομαλή λειτουργία των νοσοκομείων.

¹³⁸ Onarimi tamamlanan Çorboh yetimhanesi törenle açıldı (ΤΙΚΑ, 9/5/2008). Στο έγγραφο, μάλιστα, τονίζεται ότι ο Rahmanov ευχαρίστησε θερμότατα τους αξιωματούχους της ΤΙΚΑ για την επισκευή του ορφανοτροφείου.

¹³⁹ Tacikistan Diplomatik Hizmetler Birimi’ne destek (ΤΙΚΑ, 24/9/2008).

¹⁴⁰ Tacikistan Haber Ajansı ile teknik işbirliği protokolü (ΤΙΚΑ, 11/3/2008).

Κοντά σε αυτά, ενδεικτική του πολύπλευρου - πολιτικού και διπλωματικού - ρόλου της ΤΙΚΑ είναι η παρουσία της σε κοινή έκθεση προϊόντων από εταιρείες της Τουρκίας και του Τατζικιστάν, που διοργανώθηκε από τον Τουρκο - Τατζικιστανικό Σύνδεσμο Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών στο Duzanbe. Στο πλαίσιο της έκθεσης αυτής, η ΤΙΚΑ διατηρούσε περίπτερο, στο οποίο προέβαλλε τις - ολοκληρωμένες και σε εξέλιξη - δραστηριότητες στο Τατζικιστάν. Ιδιαίτερος σημαντικό θα πρέπει να θεωρηθεί ότι κατά την τριήμερη διάρκεια της έκθεσης, το περίπτερο της ΤΙΚΑ επισκέφθηκαν, μεταξύ άλλων, ο Υπουργός Εργασίας, καθώς και οι Υφυπουργοί Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, και πλήθος υψηλόβαθμων αξιωματούχων του Τατζικιστάν· οι προαναφερθέντες εξέφρασαν την ευαρέσκειά τους για τις δραστηριότητες τόσο της Τουρκικής Δημοκρατίας όσο και της ΤΙΚΑ στη χώρα τους¹⁴¹.

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στο Τατζικιστάν, αν και μόλις δύο, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, κυρίως λόγω των πεδίων στα οποία κινούνται. Το 2007, η ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με την Στατιστική Υπηρεσία της Τουρκίας, διοργάνωσε εκπαιδευτικό σεμινάριο πάνω σε θέματα στατιστικής, το οποίο παρακολούθησαν στελέχη της Στατιστικής Επιτροπής του Τατζικιστάν· αξίζει να σημειωθεί ότι μετά τη λήξη του σεμιναρίου, η αντιπροσωπεία από το Τατζικιστάν επισκέφθηκε την ΤΙΚΑ¹⁴². Ένα χρόνο αργότερα, καρπό της συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και το Πανεπιστήμιο του Maltepe απετέλεσε η διοργάνωση ενός εκπαιδευτικού σεμιναρίου διάρκειας 2 εβδομάδων για 10 στελέχη του τηλεοπτικού καναλιού, "Safina TV, του Τατζικιστάν¹⁴³.

7. ΤΑΤΑΡΙΣΤΑΝ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών Οργανώσεων στην - υπαγόμενη στη Ρωσική Ομοσπονδία - Δημοκρατία του Ταταριστάν είναι σχετικά λίγες, και αφορούν στους χώρους :

- α) του πολιτισμού και
- β) της διπλωματίας.

α) Πολιτιστικές δραστηριότητες.

Μία σειρά δρωμένων στο χώρο του πολιτισμού έχει ως κύρια επιδίωξη τη σύσφιγξη των σχέσεων μεταξύ των δύο λαών. Στο πλαίσιο αυτό διοργανώθηκαν το 2006 και το 2007 οι λεγόμενες «νύχτες πολιτισμού», ένας θεσμός που έχει ήδη επισημανθεί και στις περιπτώσεις άλλων χωρών. Αναλυτικότερα, την περίοδο 15-16 Οκτωβρίου 2006 έλαβαν χώρα οι «Νύχτες για τα αδελφά κράτη - ημέρες Τουρκο-Ταταρικού Πολιτισμού», που διοργανώθηκαν από τους Δήμους του Düzce και του Bahçelievler (Κωνσταντινούπολη) στην πόλη Kazan του Ταταριστάν. Πολύ σημαντική θα πρέπει να θεωρηθεί, σε κάθε περίπτωση, η παρουσία στις εκδηλώσεις αυτές βουλευτών του τουρκικού Κοινοβουλίου¹⁴⁴.

Οι δύο προαναφερθέντες Δήμοι, με τη συμβολή του Δήμου του Çekmeköy (Κωνσταντινούπολη) διοργάνωσαν ένα χρόνο αργότερα τις «Βραδιές Πολιτισμού για τα αδελφά κράτη Τουρκίας - Ταταριστάν». Στις εκδηλώσεις αυτές συμμετείχαν, εκτός των άλλων, οι βουλευτές του κυβερνώντος Τουρκικού κόμματος της Δικαιοδύνης και Ανάπτυξης, Yaşar Yakış (ο οποίος είναι επίσης πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας), Celal Erbay και Metin Koşikoğlu, αλλά και αξιωματούχοι της τοπικής αυτοδιοίκησης της Τουρκίας. Ο Yakış, μάλιστα, ήταν επικεφαλής της τουρκικής αντιπροσωπείας, η οποία είχε εθιμοτυπικές συναντήσεις με τον Πρόξενο της Τουρκίας στο Ταταριστάν, Kemal Demirciler, τον Δήμαρχο του Vahidov, Ruslan Sakirov, το Μουφτή του Kazan, Mansur Celalettin, αλλά και την

¹⁴¹ *Tacikistan'da Türk Fuarına Katılım* (ΤΙΚΑ, 14/4/2009).

¹⁴² *Tacikistan ile istatistik alanındaki işbirliğinde yeni adım* (ΤΙΚΑ, 17/3/2007).

¹⁴³ *Filistin ve Tacikistanlı gazetecilere eğitim semineri* (ΤΙΚΑ, 25/3/2008).

¹⁴⁴ *Kardeş-Ülke Geceleri - Türk - Tatar Kültür Günleri* (TDBB, 15 Ekim 2006). Πρέπει να σημειωθεί ότι, μάλλον εκ παραδρομής, ως ημερομηνία δημοσίευσής του εν λόγω δελτίου Τύπου δίνεται η 15^η Οκτωβρίου 2006, ενώ γίνεται λόγος - και μάλιστα με τη χρήση παρελθόντος χρόνου - για τις εκδηλώσεις που έλαβαν χώρα την 16^η Οκτωβρίου.

Αντινομάρχη του Kazan, Zukhra Nihatulina¹⁴⁵.

Η «γιορτή του Αρότρου» (Sabantuy/Saban Toyu) έχει επίσης υπάρξει σημαντική αφορμή για διοργάνωση πολιτισμικών δραστηριοτήτων. Η αντιπροσωπεία του Ταταριστάν στην Τουρκία διοργάνωσε το Μάιο του 2008 πολιτιστικές εκδηλώσεις εντός της επικράτειας του Δήμου του Sarıyer, και μέλους της TDBB· στις εκδηλώσεις συμμετείχαν μάλιστα τόσο ο Δήμαρχος του Sarıyer, Yusuf Tülün, όσο και ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας της TDBB, Emre Bıkçakcıoğlu¹⁴⁶. Λίγους μήνες αργότερα, οι εκδηλώσεις για τη «γιορτή του Αρότρου» επαναλήφθηκαν από τους Τατάρους Τούρκους της Κωνσταντινούπολης. Στις εκδηλώσεις αυτές έλαβαν μέρος ανώτατα στελέχη της DT, ο Δήμαρχος του Sarıyer, ανώτατοι κρατικοί αξιωματούχοι της Τουρκίας, αλλά και ο Πρέσβης και ο Γενικός Πρόξενος της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Κωνσταντινούπολη¹⁴⁷.

Οι εκδηλώσεις για τη «γιορτή του Αρότρου» το 2009 παρουσιάζουν αισθητή αναβάθμιση, τόσο σε επίπεδο προσκεκλημένων, όσο και σε ό,τι αφορά τον τόπο διοργάνωσής της, σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Τα πολιτιστικά δρώμενα έλαβαν χώρα στο πάρκο του Torkarı, με συμμετοχή της Αναπληρώτριας Πρωθυπουργού και Υπουργού Πολιτισμού του Ταταριστάν, Zilya Valeeva¹⁴⁸.

β) Διπλωματικές δραστηριότητες

Οι διπλωματικές δραστηριότητες των Οργανώσεων περιορίζονται κατ' ουσίαν σε επισκέψεις ανωτάτων στελεχών τους στις προξενικές αρχές του Ταταριστάν, στην Κωνσταντινούπολη. Τον Ιούνιο του 2008, ο Αντινομάρχης της Κωνσταντινούπολης, Murat Kocabaş και ο Συντονιστής της DT, Metin Özkan επισκέφθηκαν τον εκπρόσωπο του Ταταριστάν, Radik Gimatdinov· ακολούθησε γεύμα σε εστιατόριο, που παρέθεσε ο Gimatdinov στους Τούρκους επισκέπτες του¹⁴⁹.

Μερικούς μήνες αργότερα, ο Gimatdinov δέχθηκε την επίσκεψη του Γενικού Γραμματέα της TDBB, Dr Ertuğrul Gazi Sağlam· οι δύο άντρες συζήτησαν μεταξύ άλλων τις δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών¹⁵⁰. Το Ταταριστάν φαίνεται να αποτελεί γενικότερα εστία ενδιαφέροντος για την TDBB, όπως αποδεικνύει η δεύτερη επίσκεψη στελέχους του - αυτήν τη φορά του Προέδρου της, Nihat Zeybekçi - εντός του 2009. Στη συνάντηση αντηλλάγησαν απόψεις σχετικά με την προοπτική ενδυνάμωσης των σχέσεων μεταξύ των τοπικών αυτοδιοικήσεων των δύο χωρών¹⁵¹.

8. ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΜΑΙΑΣ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών Οργανώσεων στην αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας παρουσιάζουν ενδιαφέρον, όχι μόνο λόγω του περιεχομένου τους καθ' εαυτού, αλλά και εξαιτίας του ότι οι Οργανώσεις δεν φαίνονται να ενδιαφέρονται για την Ουκρανία, στην κυριότητα της οποίας υπάγεται η Κριμαία¹⁵². Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να ταξινομηθούν στις εξής κατηγορίες:

¹⁴⁵ *Istanbul Bahçelievler, İstanbul Çekmeköy ve Düzce Belediyeleri tarafından "Türk - Tatar Kardeş Ülke Kültür Geceleri" düzenlendi* (TDBB, 27 Eylül 2007).

¹⁴⁶ *Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti'nin Türkiye Cumhuriyeti Yetkilin Temsilciği tarafından her yıl düzenlenen Sabantuy Bayramı Sarıyer' de kutlandı* (TDBB, 31 Mayıs 2008).

¹⁴⁷ *Tatar Türkleri' nin İstanbul'da Saban Toyu kutlamaları*, (DT, 11/6/2008).

¹⁴⁸ *TDBB Heyeti, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş ve Tataristan Başbakan Yardımcısı ve Kültür Bakanı Zilya Valeeva' nın katılımıyla gerçekleştirilen Tatar Halkının geleneksel Sabantuy bayramı kutlamalarına katıldı* (TDBB, 6 Haziran 2009).

¹⁴⁹ *Tataristan'ın İstanbul Temsilcilği'ne nezaket ziyareti....* (DT, 24/6/2008).

¹⁵⁰ *TDBB, Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti' nin Türkiye'deki Yetkili Temsilciğine nezaket ziyaretinde bulundu*, (TDBB, 30 Ocak 2009).

¹⁵¹ *TDBB Başkanı ve Denizli Belediye Başkanı Nihat Zeybekçi Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Temsilcisi Radik Gimatdinov'u makamında ziyaret etti* (TDBB, 11 Kasım 2009).

¹⁵² Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι κατά την εξεταζόμενη περίοδο, υπάρχει μία μόνο δραστηριότητα εκ μέρους των Οργανώσεων, και αφορά στην επίσκεψη του Γενικού Γραμματέα της TDBB, Ertuğrul Gazi Sağlam, στο Γενικό Πρόξενο της Ουκρανίας στην Κωνσταντινούπολη, Volodymyr Puzyrko, την 1^η Μαΐου 2007. Γι' αυτά, βλ. *TDBB Genel Sekreteri Sağlam, Ukrayna İstanbul Başkonsolosu Puzyrko'yu makamında ziyaret etti* (TDBB, 1 Mart 2007).

- α) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη
- β) Πολιτιστικές δραστηριότητες
- γ) Διπλωματικές δραστηριότητες

α) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη

Τον Ιούνιο του 2009 η ΤΙΚΑ ανακοίνωσε ότι το έργο υδροδότησης του Προτύπου Τεχνικού Λυκείου στην περιοχή Bahçesaray, το οποίο εξυπηρετούσε 205 μαθητές¹⁵³. Λίγο αργότερα ολοκληρώθηκε η τροφοδότηση του χωριού Kurğino με φυσικό αέριο· η ΤΙΚΑ χρηματοδότησε τις εργασίες κατασκευής του έργου, συνεργαζόμενη παράλληλα με το Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΟΗΕ (UNDP), το Γραφείο Διεθνούς Ανάπτυξης του Καναδά (CIDA), αλλά και το επαρχιακό Συμβούλιο του Şirokoγε¹⁵⁴. Η συνεργασία με το Πρόγραμμα του ΟΗΕ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, εφόσον είναι ενδεικτική του βεληνεκούς που έχουν οι δραστηριότητες της ΤΙΚΑ. Ακόμα πιο ενδιαφέρον θα πρέπει να θεωρηθεί ότι οι δύο φορείς έχουν συνεργασθεί μία ακόμα φορά, με στόχο την υλοποίηση ενός έργου υποδομής στην Κριμαία. Το 2007, η ΤΙΚΑ παρείχε υποστήριξη - από κοινού με το UNDP - στα Σχέδια Υδροδότησης της Κριμαϊκής κυβέρνησης· χάρη στην υποστήριξη αυτήν, υδροδοτήθηκαν με πόσιμο νερό τα χωριά Kamış Kora (Dobroγε) και Partizanskoγε (Petrovskiy), στην περιοχή του Simferopol εξυπηρετώντας περίπου 3.000 άτομα¹⁵⁵.

Δύο ακόμα περιοχές στον τομέα της υλικοτεχνικής υποστήριξης πρέπει να αναφερθούν εδώ. Η πρώτη αφορά στη δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού στο σχολείο του Dobroγε - που εξυπηρετεί περίπου 1.000 μαθητές¹⁵⁶, ενώ η δεύτερη στη δωρεά υλικοτεχνικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, καθώς και επίπλων, στον παιδικό σταθμό "Fidanlar", στο Bahçesaray¹⁵⁷.

β) Πολιτιστικές δραστηριότητες

Τρεις πολύ σημαντικές δραστηριότητες στον ευρύτερο πολιτιστικό χώρο είχαν ως κύριο σκοπό την ανάδειξη των στενών δεσμών μεταξύ των δύο κρατών, αλλά και τις υφιστάμενες δυνατότητες μιας διμερούς συνεργασίας. Το 2007 - στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Εβδομάδας Φιλίας και Πολιτισμού της Ευρασίας - στην Κριμαία έλαβε χώρα ένα Διεθνές Συμπόσιο Τουρκο - Κριμαϊκού Πολιτισμού. Για την υλοποίησή του, η ΤΙΚΑ συνεργάστηκε με το Υπουργείο Πολιτισμού και Περιβάλλοντος της αυτόνομης Δημοκρατίας της Κριμαίας, με πανεπιστημιακούς

φορείς της χώρας αυτής, αλλά και με το Ίδρυμα Φιλίας και Πολιτισμού της Ευρασίας· αξίζει να σημειωθεί, ακόμα, ότι στο Συμπόσιο έλαβαν μέρος πολυάριθμοι επιστήμονες από την Κριμαία, την Τουρκία αλλά και το Αζερμπαϊτζάν¹⁵⁸.

Τον ίδιο χρόνο - και πάλι στην Κριμαία - διοργανώθηκαν από την TDBB οι «νύχτες για τα αδελφά κράτη», με σκοπό «τη γνωριμία με τις αδελφές πόλεις και τους αδελφούς λαούς που μιλούν τουρκικές γλώσσες και διαλέκτους». Την ευθύνη για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων είχαν αναλάβει Οι Δήμοι του Üsküdar, του Çanuşbaşı (και τα δύο στην Κωνσταντινούπολη), του Gazi (στη Σαμφούντα) από κοινού - και αυτό έχει ιδιαίτερη

¹⁵³ *Kırım Üstün Yetenekli Çocuklar Yatılı fen Lisesi'ne temiz içme suyu* (ΤΙΚΑ, 15/6/2009)

¹⁵⁴ *Kırım'ın Kuprino Köyü doğalgaza kavuştu* (ΤΙΚΑ, 16/7/2009)

¹⁵⁵ *Kırım'da iki yeni sulama sistemi daha tamamlandı* (ΤΙΚΑ, 5/11/2007). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην τελετή των εγκαινίων για την υδροδότηση των δύο χωριών, μεταξύ των άλλων παρευρίσκονταν υψηλόβαθμοι κρατικοί αξιωματούχοι του κριμαϊκού κράτους.

¹⁵⁶ *Kırım Dobroγε okuluna malzeme desteği*, (ΤΙΚΑ, 11/2/2009). Στην ομιλία που εκφώνησε ο Συντονιστής του Προγράμματος της ΤΙΚΑ για την Ουκρανία, M. Şakir Yılmaz ανέφερε ότι ως τότε είχαν επισκευασθεί 7 σχολεία, ενώ σε κάποια κατασκευάσθηκαν και συμπληρωματικοί χώροι. Τόνισε, επίσης, ότι αυτού του είδους τα έργα συμβάλλουν στη δημιουργία ιστορικών και πολιτικών γεφυρών ανάμεσα στην Τουρκία και την Ουκρανία.

¹⁵⁷ *Bahçesaray Fidanlar çocuk merkezin donanim desteği*, (ΤΙΚΑ, 24/8/2009). Στο έγγραφο σημειώνεται ότι στην περιοχή του Bahçesaray διαμένει υψηλό ποσοστό Τατάρων Τούρκων.

¹⁵⁸ *Uluslararası Türk - Kırım Sempozyumu* (ΤΙΚΑ, 3/9/2007).

σημασία - με το βουλευτή Κωνσταντινούπολης, İrfan Gündüz¹⁵⁹. Οι δύο Δήμοι είχαν την ευθύνη για μία σειρά ανάλογων δρωμένων που έλαβαν χώρα στην Κριμαία ένα χρόνο αργότερα, υπό τον τίτλο «Τουρκο - Κριμαϊκές Ημέρες»¹⁶⁰.

γ) Διπλωματικές δραστηριότητες

Οι διπλωματικές δραστηριότητες, αν και λίγες, είναι ωστόσο, ενδεικτικές του υψηλού επιπέδου επικοινωνίας που υφίσταται ανάμεσα στους Οργανώσεις, αφενός, και σε κρατικούς αξιωματούχους της αυτόνομης Δημοκρατίας της Κριμαίας. Ιδιαίτερως ενδεικτική ως προς αυτό, ήταν η διήμερη επίσκεψη τουρκικής αντιπροσωπείας στην Κριμαία, τον Μάιο του 2009, στην οποία συμμετείχαν ο υπεύθυνος για την ΤΙΚΑ Υπουργός, Faruk Çelik, και ο Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya. Σ' αυτούς θα πρέπει να προστεθούν, ο Αντιπρόεδρος του τουρκικού Κοινοβουλίου, Meral Akşener καθώς και άλλοι Τούρκοι βουλευτές.

Την πρώτη ημέρα της επίσκεψης, η αντιπροσωπεία με το υπουργικό συμβούλιο και με βουλευτές του Κοινοβουλίου της αυτόνομης Δημοκρατίας της Κριμαίας. Στις επαφές, τόσο ο Πρόεδρος του Κριμαϊκού Κοινοβουλίου, Anatoly Gritsenko, όσο και ο Πρωθυπουργός, Viktor Plakida, εξήραν τη συμβολή της Τουρκίας - μέσω της ΤΙΚΑ - στην επίλυση τρεχόντων προβλημάτων του Κριμαϊκού κράτους. Κατά τη δεύτερη ημέρα της επίσκεψής τους, οι Akşener και Çelik συμμετείχαν στην τελετή έναρξης του Α΄ Παγκοσμίου Συνεδρίου των Τατάρων της Κριμαίας¹⁶¹.

Ανάλογη επίσκεψη στην Κριμαία - αν και όχι σε τόσο υψηλό επίπεδο - πραγματοποιήσαν στελέχη της DT, κατά το χρονικό διάστημα 20 - 27 Ιουνίου 2007, Κατά τη διάρκεια της διαμονής τους, είχαν συναντήσεις με τον Πρόεδρο του Εθνικού Συμβουλίου Τατάρων της Κριμαίας και επικεφαλής των Τούρκων της Κριμαίας, Mustafa Cemiloğlu, και με στελέχη από τον πανεπιστημιακό χώρο· αυτό που πρέπει να αναφερθεί σε κάθε περίπτωση, άλλωστε, είναι η επίσκεψη της αντιπροσωπείας αυτής στο Συντονιστικό όργανο της ΤΙΚΑ στην Κριμαία¹⁶².

9. ΓΕΩΡΓΙΑ

Οι τουρκικές δραστηριότητες αναφορικά με την Γεωργία είναι, ούτως ή άλλως ελάχιστες και ανήκουν κατ' αποκλειστικότητα στην TDBB· αποτελούνται, κατ' ουσίαν, από τη διοργάνωση δύο «βραδιών για τα αδελφά κράτη», το 2006 και 2007, και την επίσκεψη αντιπροσωπείας της TDBB στο Προξενείο της Γεωργίας στην Κωνσταντινούπολη. Αυτό που, ωστόσο, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, στις «βραδιές για τα αδελφά κράτη» είναι η διεξαγωγή - και τις δύο φορές -φιλανθρωπικών δραστηριοτήτων στην αυτόνομη Δημοκρατία της Αζαρίας - η οποία υπάγεται στη Δημοκρατία της Γεωργίας· το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με επαφές που είχαν τα μέλη της TDBB με κορυφαίους αξιωματούχους της Αζαρίας, αν μη τι άλλο χρήζουν περαιτέρω μελέτης.

Οι πρώτες «βραδιές για τα αδελφά κράτη» διοργανώθηκαν την περίοδο 9-12 Οκτωβρίου 2006, με συμμετοχή αρκετών Δήμων - μελών της TDBB. Στο πλαίσιο των πολιτιστικών εκδηλώσεων, διανεμήθηκαν τρόφιμα και ρούχα στους φτωχούς της Αζαρίας· ρουχισμός και παιχνίδια, μαζί με σχολικά βιβλία, σοκολάτες και γκοφρέτες διανεμήθηκαν επίσης σε ορφανοτροφεία της περιοχής αυτής, τα οποία επισκέφθηκε η τουρκική αντιπροσωπεία.

Παράλληλα, οι αξιωματούχοι της TDBB επισκέφθηκαν τον Πρόεδρο της κυβέρνησης της αυτόνομης Δημοκρατίας της Αζαρίας, τον Πρόεδρο του Ανωτάτου Συμβουλίου, το Δήμαρχο

¹⁵⁹TDBB'nin organize ettiği "Kardeş - Ülke Geceleri" etkinlikleri Ukrayna - Kırım'da Birlik Üyeleri İstanbul Üsküdar Belediyesi, İstanbul Çavuşbaşı Belediyesi ve Samsun Gazi Belediyesi tarafından düzenlendi (TDBB, 5 Ekim 2007)

¹⁶⁰Ukrayna - Kırım'da Türk - Kırım Günlerini gerçekleştirdi (TDBB, 14 Ekim 2006). Στον τομέα των πολιτιστικών δραστηριοτήτων μπορεί να αναφερθεί η αναστήλωση του Μεντρεσέ του Zincirli καθώς και του Μαυσωλείου του Hacı Giray Han, στην Κριμαία. Οι εργασίες αναστήλωσης είχαν ξεκινήσει το 2006 και ολοκληρώθηκαν το 2009. Γι' αυτά, βλ. *Zincirli Medrese ve Hacı Giray Han Türbesinin restorasyonu tamamlandı* (TİKA, 11/8/2009).

¹⁶¹Devlet Bakanı Faruk Çelik'ten Kırım'a (TİKA, 25/5/2009). Η αντιπροσωπεία ολοκλήρωσε την επίσκεψή της στην Κριμαία, τελώντας τα εγκαίνια ενός σχολείου στο Belogorsk, του οποίου την ανακαίνιση και τον εξοπλισμό υλοποίησε η ΤΙΚΑ.

¹⁶²Istanbul Valiliği'nden Kırım ziyareti (DT, 4/7/2007).

του Batum, καθώς και διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις· οι προαναφερθέντες αξιωματούχοι, μαζί με θρησκευτικούς ταγούς και αξιωματούχους του Δημοσίου και εκπροσώπους του Τύπου, παρακάθησαν σε δείπνο που παρέθεσε η TDBB¹⁶³.

Οι δραστηριότητες που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια των «βραδίων πολιτισμού για τα αδελφά κράτη Τουρκίας - Γεωργίας» του 2007, παρουσιάζουν σημαντικό βαθμό ομοιότητας με εκείνες του προηγούμενου έτους· και σ' αυτήν την περίπτωση διανεμήθηκε επισιτιστική βοήθεια, όπως επίσης και ρουχισμός σε 2 ορφανοτροφεία της Αζαρίας¹⁶⁴. Κάνοντας λόγο για τις διπλωματικές δραστηριότητες της TDBB, εξάλλου θα πρέπει να αναφερθεί η επίσκεψη του Γενικού της Γραμματεία, Dr Ertuğrul Gazi Sağlam, στο Γενικό Πρόξενο της Γεωργίας, Zviad Kvatchantirad, τον Αύγουστο του 2008¹⁶⁵.

10. ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών Οργανώσεων στο Αφγανιστάν μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

- α) Ανθρωπιστική βοήθεια και υλικοτεχνική υποστήριξη
- β) Πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες
- γ) Διπλωματικές δραστηριότητες.

α) Ανθρωπιστική βοήθεια και υλικοτεχνική υποστήριξη

Με δεδομένες τις εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες που επικρατούν στο Αφγανιστάν, η παρεχόμενη ανθρωπιστική βοήθεια εκ μέρους του τουρκικού κράτους θα πρέπει να θεωρηθεί πολύ σημαντική. Ήδη το 2007, η ΤΙΚΑ απέστειλε βοήθεια προς τις 2.147 οικογένειες που βρίσκονταν στο στρατόπεδο Deşt - i - Bythakta. Η βοήθεια αυτή αποτελείτο από 17,5 τόνους τροφίμων, 500 αντίσκηνα και 3.000 κουβέρτες¹⁶⁶. Τον επόμενο χρόνο, η ανθρωπιστική συνδρομή της ΤΙΚΑ έλαβε έναν πιο ολοκληρωμένο χαρακτήρα με την εφαρμογή του Προγράμματος Ανθρωπιστικής Βοήθειας. Στο πλαίσιο αυτό, παραδόθηκαν πακέτα με φάρμακα και ρουχισμό στο Υπουργείο Υγείας της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Αφγανιστάν· στην τελετή παράδοσης των πακέτων παρίσταντο, μάλιστα, τόσο ο Αφγανός Υπουργός Υγείας, Seyid Muhammed Amin Fatimi, όσο και ο Συντονιστής του Προγράμματος της ΤΙΚΑ στην Καμπούλ, Salih Polat. Πέραν αυτών, η ΤΙΚΑ απέστειλε 5.000 πακέτα με επισιτιστική βοήθεια στις περιοχές Wardak, Belh, Faryab, Cevizan και Saripul¹⁶⁷. Νέα αποστολή άλλων 5.000 πακέτων επισιτιστικής βοήθειας έλαβε χώρα και το 2009, το οποία διανεμήθηκαν σε 9 πόλεις του Αφγανιστάν¹⁶⁸.

Επιπρόσθετα η ΤΙΚΑ προχώρησε στην υλοποίηση τριών πολύ σημαντικών έργων υποδομής: στην περιοχή Wardak ιδρύθηκε αποθήκη - ψυγείο χωρητικότητας 500 τόνων· εξάλλου, στην περιοχή Meydan κατασκευάστηκαν μία δεξαμενή νερού - η δεύτερη από 40 χρόνια - αλλά και αθλητικές εγκαταστάσεις. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ύδρευσης σχεδιάζονταν, επίσης η κατασκευή μιας δεξαμενής χωρητικότητας 400 τόνων, καθώς ενός φρέατος βάθους 1.600 μέτρων. Σ' αυτά θα πρέπει να προστεθεί το σχέδιο για την ανέγερση προτύπου αστυνομικού τμήματος, οι εργασίες για την κατασκευή του οποίου έχουν ήδη ξεκινήσει¹⁶⁹. Οι ανάγκες για την ύπαρξη ψυγείων - αποθηκών δεν περιορίστηκαν

¹⁶³“Kardeş Ülke Geceleri” Gürcistan’da (TDBB, 9 Ekim 2006).

¹⁶⁴Pendik Beyoğlu, ve Giresun Belediyeleri “Gürü - Türk kardeş Ülke kültür Geceleri” kapsamında sosyal ve Kültürel etkinliklerde bulundu, (TDBB, 25 Eylül 2007).

¹⁶⁵TDBB Genel Sekreteri Dr Ertuğrul Gazi Sağlam Gürcistan Başkonsolosu Zviad Kvatchantiradze’yi makamında ziyaret etti (TDBB, 8 Ağustos 2008)

¹⁶⁶ TİKA Afganistanlı mültecilerin yanında (TİKA, 16/8/2007).

¹⁶⁷ Afganistan halkına insani yardım (TİKA, 10/6/2008).

¹⁶⁸ Afganistan’da 5.000 aileye gıda yardımı (TİKA, 30/3/2009).

¹⁶⁹ Afganistan’da 3 Proje tamamlandı 1 Projenin de temeli aldı (TİKA, 3/10/2007). Όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν, η κατασκευή μιας αποθήκης-ψυγείου φαίνεται να καλύπτει μία νευραλγική ανάγκη της περιοχής αυτής: η αδυναμία συντήρησης των προϊόντων τους, ανάγκαζε τους εντόπιους παραγωγούς μήλων να τα πωλούν σε πολύ φτηνές τιμές σε Πακιστανούς εμπόρους. Η δυνατότητα

μόνο στην περιοχή του Wardak, όπως αποδεικνύει η κατασκευή δύο ακόμα τέτοιων φυγείων, δύο χρόνια αργότερα: ένα στην πόλη Meydan - χωρητικότητας 500 τόνων και ένα ακόμα - χωρητικότητας 1.000 τόνων - στην πόλη Seyid Abad¹⁷⁰.

Κάνοντας λόγο για τις παροχές της ΤΙΚΑ, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αναφερθεί η συμβολή της στην ίδρυση κλινικής στην περιοχή Bagrami. Ενδεικτική της σημασίας και το κύρους που απολαμβάνουν οι δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στην περιοχή, θα πρέπει να θεωρηθεί το γεγονός ότι στα εγκαίνια της κλινικής παρίστατο και ο Υπουργός Υγείας του Αφγανιστάν· στο λόγο που εκφώνησε, ο Αφγανός Υπουργός εξέφρασε την ευγνωμοσύνη του κατ' αρχήν προς την ΤΙΚΑ, αλλά και προς τον τουρκικό λαό και τη Δημοκρατία της Τουρκίας¹⁷¹.

Β) Πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες

Οι πολιτικές δραστηριότητες της ΤΙΚΑ αποκαλύπτουν σε αρκετές περιπτώσεις, ενδιαφέροντα στοιχεία για τις προσπάθειες επέκτασης της τουρκικής σφαίρας επιρροής και σ' αυτόν τον τομέα, αλλά και τις διασυνδέσεις της ΤΙΚΑ με κορυφαίες πολιτικές προσωπικότητες της Τουρκίας. Όσον αφορά το Αφγανιστάν, εντοπίζονται με ευδιάκριτο τρόπο δύο τέτοιες εκδηλώσεις, που έλαβαν χώρα το 2008. Η πρώτη αφορά σε μία φωτογραφική έκθεση, που διοργανώθηκε από την ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας: οι φωτογραφίες αυτές - 100 στο σύνολό τους - απεικονίζουν διάφορα έργα της ΤΙΚΑ στο Αφγανιστάν· ενδεικτικό της σημασίας που αποδίδεται στην έκθεση αυτή, είναι το γεγονός ότι τα εγκαίνια της πραγματοποιήθηκαν από τον Πρωθυπουργό της Τουρκίας, Recep Tayyip Erdoğan¹⁷². Ένα χρόνο αργότερα, εξάλλου, ο τότε Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ali Babacan, συνοδευόμενος από τον Πρόεδρο της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya, επισκέφθηκε την το Αφγανιστάν, όπου είχε σειρά επαφών. Μεταξύ άλλων, ο Babacan επισκέφθηκε το τουρκο - αφγανικό λύκειο θηλέων, ενώ εγκαίνιασε και τις αθλητικές εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου της Kabul, που είχε κτίσει η ΤΙΚΑ¹⁷³.

Μία σειρά άλλων δραστηριοτήτων έχει ως κύριο προσανατολισμό τη σύσφιξη των πολιτισμικών σχέσεων μεταξύ των δύο λαών. Στο πλαίσιο αυτό, το 2009 διοργανώθηκε για πέμπτη φορά στο Αφγανιστάν η Εβδομάδα Αφγανο-τουρκικής Φιλίας· ήταν, ωστόσο, η πρώτη φορά που έδωσε παραστάσεις, ομάδα στροβιλιζόμενων δερβίσηδων από την Τουρκία. Οι εκδηλώσεις διοργανώθηκαν από την ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με το Υπουργείο Πληροφόρησης και Πολιτισμού της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Αφγανιστάν, και τα τουρκικά

συντήρησής τους θα είχε ως βασικό πλεονέκτημα τη δυνατότητα αύξησης της τιμής πώλησης των φρούτων αυτών.

¹⁷⁰ *Afganistan Meydan Şehir soğuk hava deposu törenle açıldı* (ΤΙΚΑ, 10/12/2009).

¹⁷¹ *Afganistan'da klinik açıldı* (ΤΙΚΑ, 23/11/2007).

¹⁷² *Başbakan Erdoğan'ın açtığı Afganistan fotoğraf sergisi* (ΤΙΚΑ, 15/1/2008). Με αφορμή τα απεικονιζόμενα στις εν λόγω φωτογραφίες, το ανακοινωθέν της ΤΙΚΑ παρέχει σημαντικές λεπτομέρειες για τη δραστηριότητα της στη χώρα αυτήν. Σύμφωνα με τα όσο ισχυρίζεται ο συντάκτης του, στο πλαίσιο των χωροταξικών σχεδίων, μέχρι τον Ιανουάριο του 2008 είχαν κτισθεί 27 σχολεία. Εξίσου έντονη ήταν και η δραστηριότητα στον τομέα της υγείας: κατά την περίοδο 2005 - 2007, τέθηκαν σε λειτουργία 5 νοσοκομεία και 2 κινητές μονάδες υγείας· παράλληλα, ανεγέρθηκαν 7 κέντρα υγείας, 1 νοσοκομείο ανακαινίστηκε και σε 5 άλλα παρασχέθηκε οικονομική υποστήριξη. Σημαντικά έργα έγιναν και στον τομέα της υδροδότησης με πόσιμο νερό: μέχρι τότε η ΤΙΚΑ είχε υλοποιήσει τη διάνοιξη 77 φρεάτων. Παράλληλα, κατασκευάστηκε μία γέφυρα, και μία ακόμα ανακαινίστηκε.

¹⁷³ *Dışişleri Bakanı Ali Babacan Afganistan'da çeşitli açılışlarda bulundu* (ΤΙΚΑ, 5/11/2008). Ο Babacan μίλησε στις μαθήτριές του τουρκο - αφγανικού λυκείου στα τουρκικά· ένα κορίτσι που απευθύνθηκε στον Babacan, εξάλλου, ανέφερε ότι χάρη στην παρεχόμενη εκπαίδευση γνώρισε την Τουρκία καλύτερα, και την ευχαρίστησε για την υψηλής ποιότητας παιδεία που παρέχει σ' αυτήν.

Στο ανακοινωθέν τονίζονται ακόμα, οι πληροφορίες που έδωσε ο Kulaklıkaya για τις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στο Αφγανιστάν. Συμπεριλαμβανομένων των σχολείων των οποίων η ανέγερση ήταν σε εξέλιξη, μέχρι τότε είχαν πραγματοποιηθεί κατασκευαστικές εργασίες και δωρεά εξοπλισμού σε 53 σχολεία, που έχουν πάνω από 500 τάξεις, και εξυπηρετούν πάνω από 50.000 μαθητές. Στον τομέα της υγείας, άλλωστε, ετοιμάζονται να τεθούν σε λειτουργία 4 ιδρύματα υγείας, ενώ πολύ σημαντικές είναι οι εργασίες στα οδικά και μεταφορικά δίκτυα: ήδη, επρόκειτο να ξεκινήσουν εργασίες ασφαλτόστρωσης του οδικού δικτύου της Καμπούλ, καλύπτοντας συνολικά 100 κλμ· συγχρόνως, είχε ολοκληρωθεί ένα μέρος από την κατασκευή μιας γέφυρας.

κολλέγια της χώρας αυτής. Στις εκδηλώσεις συμμετείχαν υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι του αφγανικού κράτους, όπως ο Υφυπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού, Mubariz Tabrizi, και ο Αντιπρόεδρος του Αφγανικού Κοινοβουλίου¹⁷⁴.

Ως μία δραστηριότητα με περισσότερο θρησκευτική απόχρωση, θα πρέπει να θεωρηθεί, εξάλλου, η τέλεση περιτομής σε συνολικά 4.900 ορφανά και άπορα παιδιά. Πέραν του θρησκευτικού περιεχομένου της, η δραστηριότητα αυτή παρουσιάζει μερικές ενδιαφέρουσες, παράπλευρες πτυχές: όπως τονίζεται στο ανακοινωθέν, οι επεμβάσεις αυτές έγιναν σε δύο νοσοκομεία και δύο κλινικές. Το πρώτο από τα νοσοκομεία αυτά ήταν το «Νοσοκομείο Αφγανο-Τουρκικής Φιλίας Meymene» στην επαρχία Faryab, ενώ το δεύτερο, το Αφγανικό-Τουρκικό Νοσοκομείο Παίδων Şibirgan», στην επαρχία του Cevizgan¹⁷⁵.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι τουρκικές ενέργειες στον εκπαιδευτικό χώρο. Το 2006 απεφοίτησαν οι πρώτοι 14 σπουδαστές του Τμήματος Τουρκικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας - που λειτουργεί με την υποστήριξη της ΤΙΚΑ - του Πανεπιστημίου της Kabul, ύστερα από τετραετή φοίτηση στο τμήμα· ένα χρόνο αργότερα, απεφοίτησαν άλλοι 13 σπουδαστές. Στη δεύτερη τελετή αποφοίτησης, μάλιστα, ήταν παρών και ο Υφυπουργός Παιδείας του Αφγανιστάν, Dr Abdurrahim Hüseyinyan, ο οποίος εξήρε τις προσπάθειες της ΤΙΚΑ¹⁷⁶.

Σ' αυτά θα πρέπει να προστεθεί η διοργάνωση εκπαιδευτικού προγράμματος - διάρκειας περίπου ενός μήνα - για Αφγανούς γιατρούς. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, 40 Αφγανοί γιατροί ήρθαν στην Τουρκία, όπου παρακολούθησαν μαθήματα σε διάφορα νοσοκομεία της Άγκυρας. Οι ειδικότητες στις οποίες έλαβε χώρα η εκπαίδευση ήταν κατά κύριο λόγο η γενική χειρουργική και η παθολογία, αλλά και η μαιευτική, παιδιατρική και η οδοντιατρική. Αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι ένα μέρος των Αφγανών γιατρών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, προέρχονταν από τα Νοσοκομεία Αφγανο - Τουρκικής Φιλίας Meymene και Şibirgan. Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με την απονομή των σχετικών πιστοποιητικών, από τον Αντιπρόεδρο της ΤΙΚΑ, Metin Arslabaş¹⁷⁷.

γ) Διπλωματικές Δραστηριότητες

Σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις, εδώ απουσιάζουν οι επαφές με επίσημες προξενικές ή εν γένει διπλωματικές αρχές· αντιθέτως, η έμφαση δίνεται στην καλλιέργεια στενών σχέσεων με κρατικούς αξιωματούχους και άτομα με επιρροή. Ενδεικτική του ισχυρισμού αυτού θα πρέπει να θεωρηθεί η επίσκεψη αντιπροσωπείας κορυφαίων προσωπικοτήτων του Αφγανιστάν στην Τουρκία το 2008, στην υλοποίηση της οποίας συνέδραμε και η ΤΙΚΑ. Την εννεαμελή αντιπροσωπεία αποτελούσαν ο Υφυπουργός Πολιτισμού, ο Διευθυντής του Πολιτικού Γραφείου της Προεδρίας της Δημοκρατίας του Αφγανιστάν, βουλευτές, πολιτικοί αξιωματούχοι καθώς και οι γενικοί Διευθυντές εκδόσεως δύο μεγάλων εφημερίδων. Κατά τη διάρκεια της επταήμερης επίσκεψης, η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε την Κωνσταντινούπολη, την Άγκυρα, το Ικόνιο και την Προύσα, όπου είχε σειρά επίσημων επαφών· συνάντηση είχε εξάλλου, και με τον Αντιπρόεδρο της ΤΙΚΑ, Dr Mustafa Şahin¹⁷⁸.

Ανάλογη επίσκεψη είχε πραγματοποιήσει ένα χρόνο νωρίτερα στην Τουρκία, αντιπροσωπεία Νομαρχών και στελεχών από τον Πανεπιστημιακό χώρο του Αφγανιστάν. Η αφγανική αντιπροσωπεία έγινε δεκτή στις 18/12/2007 από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Τουρκίας, Abdulllah Gül· κατόπιν, ξεναγήθηκε στις ιστορικές περιοχές της Κωνσταντινούπολης από τον Αντινομάρχη, Murat Kocabaş, και το Συντονιστή της DT, Metin Özkan¹⁷⁹.

11. ΠΑΚΙΣΤΑΝ

Οι τουρκικές δραστηριότητες στο Πακιστάν - ούτως ή άλλως ελάχιστες σε αριθμό - ανήκουν κατ' αποκλειστικότητα στην TDBB· είναι, εξάλλου, σαφής ο διπλωματικός τους

¹⁷⁴ *Afğan - Türk Dostluk Haftası Kutlamaları*, (ΤΙΚΑ, 23/6/2009).

¹⁷⁵ *Afghanistan'da sünnet şöleni*, (ΤΙΚΑ, 7/1/2009).

¹⁷⁶ *Kabul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ikinci mezunlarını verdi*, (ΤΙΚΑ, 24/1/2008).

¹⁷⁷ *Afğan doktorlara Türkiye'de eğitim* (ΤΙΚΑ, 23/12/2008). Οι υπόλοιποι γιατροί που συμμετείχαν στο πρόγραμμα προέρχονταν από τις κλινικές του Talokan και του Hoca Bahauddin.

¹⁷⁸ *Afğan bürokrat ve gazetecilerden Türkiye'ye ziyaret* (ΤΙΚΑ, 12/5/2008).

¹⁷⁹ *Afganistanlı Valiler, İstanbul'da* (DT, 25/12/2007).

προσανατολισμός. Τον Ιανουάριο του 2008, στα Κεντρικά της TDBB έλαβε χώρα ένα εκπαιδευτικό Σεμινάριο για αξιωματούχους της Τοπικής αυτοδιοίκησης του Πακιστάν¹⁸⁰. το ολιγόημερο αυτό Σεμινάριο ολοκληρώθηκε με την απονομή των σχετικών πιστοποιητικών στους Πακιστανούς αξιωματούχους¹⁸¹.

Παράλληλα, το Φεβρουάριο του 2009, αντιπροσωπεία της TDBB επισκέφθηκε το Γενικό Πρόξενο της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Πακιστάν στην Κωνσταντινούπολη, Wahid Khursheed Kunwar¹⁸². Αναμφισβήτητα, ωστόσο, πολύ πιο σημαντική θα πρέπει να θεωρηθεί η επίσκεψη - λίγους μήνες αργότερα - του Υπουργού Παιδείας της Επαρχίας Sindh του Πακιστάν, Pir Mazharul Haq, στα Κεντρικά της TDBB· στη συνάντηση που είχε με τους αξιωματούχους της TDBB, ο Haq συνοδευόταν και από το Γενικό Πρόξενο του Πακιστάν, Kunwar¹⁸³.

12. ΜΟΓΓΟΛΙΑ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών Οργανώσεων μπορούν να ταξινομηθούν στις εξής κατηγορίες:

- α) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη.
- β) Δραστηριότητες στο χώρο της εκπαίδευσης
- γ) Διπλωματικές επαφές
- δ) Πολιτισμικά δρώμενα

α) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη

Το 2009 η ΤΙΚΑ υλοποίησε σχέδιο φωταγώγησης των δομών και των λεωφόρων της πόλης - συνολικής έκτασης 1.700 τ. χλμ. - η οποία βρίσκεται κοντά στην πρωτεύουσα της Μογγολίας. Αξίζει να σημειωθεί - όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν - ότι η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων της Bayan Ulgii είναι Καζακστανικής προέλευσης, γεγονός που δεν πρέπει να θεωρηθεί ως άσχετο με την υλοποίηση του εν λόγω σχεδίου στην περιοχή αυτήν. Πρέπει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι σε λόγο που εκφώνησε κατά την τελετή παράδοσης του συστήματος φωταγώγησης, ο Νομάρχης της Bayan Ulgii Khaval, τόνισε ότι τα σχέδια αυτά ενδυναμώνουν τους δεσμούς ανάμεσα στους αδελφούς λαούς της Τουρκίας και της Μογγολίας¹⁸⁴.

Πολύ σημαντική - τόσο για τη σύσφιξη των διμερών σχέσεων, όσο και για τους ίδιους τους Τούρκους - θα πρέπει να θεωρηθεί η κατασκευή από την ΤΙΚΑ του αυτοκινητοδρόμου Bilge Kağan, συνολικού μήκους 46 χλμ., ο οποίος εξασφάλιζε άνετη πρόσβαση στα μνημεία του Orhun, τα οποία έχουν μεγάλη σημασία για την Ιστορία του Τουρκικού έθνους - με δεδομένο ότι αποτελούν τα πρώτα τεκμήρια τουρκικής γραφής. Ο αυτοκινητόδρομος - τα θεμέλια του οποίου τέθηκαν το 2005 από τον Πρωθυπουργό της Τουρκίας, Recep Tayyip Erdoğan - ολοκληρώθηκε τελικά τον Οκτώβριο του 2008. Παράλληλα με την τελετή των εγκαταστάσεων του αυτοκινητοδρόμου - στην οποία παρέστησαν, εκτός των άλλων, ο Αναπληρωτής Πρωθυπουργός της Τουρκίας, Hayati Yazıcı, ο υπεύθυνος για την ΤΙΚΑ Υπουργός, Yazıcıoğlu και ο Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Kulaklıkaya - τελέστηκαν και τα εγκαίνια του Μουσείου του Orhun. Ενδεικτικό της σημασίας και της ευρύτερης αντανάκλασης που είχε το έργο αυτό, είναι το ότι στο Ulanbator, ένα σχολείο έλαβε το όνομα "Mustafa Kemal Atatürk", προτομή του οποίου επίσης τοποθετήθηκε εκεί - συγχρόνως, ο δρόμος που

¹⁸⁰ *Pakistan İslam Cumhuriyeti' n den gelen Yerel Yönetim temsilcilerine yönelik gerçekleştirilen "Uluslararası Yerel Yönetimler Eğitim Merkezi" 2008 yılı IV dönem eğitim programı Birlik Merkezinde başlatıldı* (TDBB, 24 Aralık 2008)

¹⁸¹ *Pakistan İslam Cumhuriyeti' n den gelen Yerel Yönetim temsilcilerine yönelik gerçekleştirilen "Uluslararası Yerel Yönetimler Eğitim Merkezi" 2008 yılı IV dönem eğitim programının sertifika töreni Birlik Merkezinde yapıldı* (TDBB, 26 Aralık 2008)

¹⁸² *TDBB heyeti, Pakistan Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosu Wahid Khursheed Kunwar' ı makamında ziyaret etti* (TDBB, 11 Şubat 2009)

¹⁸³ *Pakistan İslam Cumhuriyeti Sindh Hükümeti Eğitim Bakanı Pir Mazharul Haq Türk Dünyası Belediyeler Birliği' ni ziyaret etti. Ziyarette ayrıca Pakistan İstanbul Başkonsolosu Wahid Khursheed Kunwar hazır bulundu* (TDBB 6 Mayıs 2009)

¹⁸⁴ *Moğolistan Bayan Ulgii Vilayeti'nin caddeleri ışıklandırıldı* (TİKA, 11/8/2009).

περνούσε μπροστά από το σχολείο αυτό μετονομάστηκε, λαμβάνοντας το όνομα της τουρκικής πρωτεύουσας, της Άγκυρας¹⁸⁵.

Στον τομέα της υλικοτεχνικής υποστήριξης παρατηρείται μία ποικιλία, τόσο ως προς τα πεδία που παρέχεται η συνδρομή των Οργανώσεων, όσο και ως προς το είδος της παρεχόμενης βοήθειας. Ενδεικτική ως προς αυτό είναι η διανομή πακέτων τροφίμων σε 1.000 Μογγόλους φοιτητές εκ μέρους της ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με εντόπιο ίδρυμα· όπως εξάλλου σημειώνεται στο σχετικό ανακοινωθέν, η ΤΙΚΑ είχε παράσχει ανάλογη βοήθεια και το 2006, αυτήν τη φορά σε 2.000 φοιτητές¹⁸⁶. Οι παροχές στον ευρύτερο χώρο της παιδείας δεν σταματούν εδώ, ωστόσο· το 2008 η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά ηλεκτρονικών υπολογιστών και επίπλων γραφείου προς το Λύκειο της πόλης Tarialan - η οποία απέχει περίπου 1.400 χλμ από το Ulanbator. Σημαντικό ως προς τη δωρεά αυτή, θα πρέπει να θεωρηθεί το γεγονός ότι σε μία πόλη 5.000 κατοίκων - εκ των οποίων το ¼ είναι μαθητές - το Λύκειο αυτό είναι το μοναδικό της περιοχής¹⁸⁷. Ανάλογη δωρεά πραγματοποιήθηκε και προς το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης και Παραγωγής - που βρίσκεται στην περιοχή Bog-Undur, 500 χλμ ΝΑ του Ulanbator - στο οποίο η ΤΙΚΑ ίδρυσε εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών¹⁸⁸.

Περισσότερο κοινωνικό χαρακτήρα έχουν τρεις ακόμα δραστηριότητες της ΤΙΚΑ: η πρώτη αφορά στην ηλεκτροδότηση παιδικής κατασκήνωσης στην πόλη Zost, στην περιοχή του Bayan Ulgii· η ηλεκτροδότηση επιτεύχθηκε με την παροχή μικρής ηλεκτρικής γεννήτριας¹⁸⁹. Συγχρόνως, η ΤΙΚΑ προχώρησε σε επίσκεψη του Κέντρου Φροντίδας Ηλικιωμένων της περιοχής Ton - 50 χλμ από την πρωτεύουσα Ulanbator. Το Κέντρο αυτό, που παλαιότερα εξυπηρετούσε συνολικά 240 άτομα, είχε κλείσει, αφού αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα στις εγκαταστάσεις του· κατόπιν των εργασιών αποκατάστασής του, όμως, θα μπορούσε να προσφέρει εκ νέου υπηρεσίες¹⁹⁰. Ανακαίνιση πραγματοποιήθηκε -σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας της Μογγολίας - και στη γυναικεία πτέρυγα του νοσοκομείου που εξυπηρετεί το σιδηροδρομικό δίκτυο του Ulanbator¹⁹¹.

Σ' αυτά θα πρέπει να προστεθούν και κάποιες άλλες ενέργειες της ΤΙΚΑ, με ιδιαίτερο κοινωνικό και πολιτικό βεληγεκές: το 2009 η ΤΙΚΑ προχώρησε σε δωρεά ατομικού εξοπλισμού - για 64 συνολικά άτομα - προς το Τμήμα Άμεσης Δράσης, της Γενικής Διεύθυνσης Ασφαλείας της Μογγολίας¹⁹². Παράλληλα, η ΤΙΚΑ ανέλαβε την ανακαίνιση και εξοπλισμό της αίθουσας Συνδιασκέψεων του Υπουργείου Εξωτερικών της Μογγολίας, ένα έργο με αναμφισβήτητες διπλωματικές προεκτάσεις, ενδεικτικές του πολύ καλού κλίματος μεταξύ των δύο χωρών. Σε μία άλλη περίπτωση, εξάλλου, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης για τη δωρεά υδροφόρων οχημάτων στην επαρχία Harhorin, ο νέος Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Hakan Fidan, ανακηρύχθηκε επίτιμος δημότης¹⁹³.

Β) Δραστηριότητες στο χώρο της εκπαίδευσης

Οι δραστηριότητες στον εκπαιδευτικό τομέα αφορούν αποκλειστικά την κατάρτιση επαγγελματικών ομάδων σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα, και όχι τις σχολικές ή επαγγελματικές δομές. Στο πλαίσιο αυτό, η ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με τις διοικητικές αρχές της Μογγολίας, διοργάνωσε εκπαιδευτικό σεμινάριο για 24 αστυνομικούς, με αντικείμενο κατάρτισης την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και του οργανωμένου εγκλήματος¹⁹⁴. Η συνεργασία μεταξύ των φορέων αυτών των δύο κρατών επαναλήφθηκε λίγους μήνες

¹⁸⁵ *Yapımı tamamlanan Bilge Kağan Karayolu hizmete açıldı* (ΤΙΚΑ, 9/10/2008).

¹⁸⁶ *Ulanbator'da 1.000 öğrenciye gıda yardımı* (ΤΙΚΑ, 5/11/2007).

¹⁸⁷ *Moğolistan Tarialan okuluna ekipman desteği* (ΤΙΚΑ, 13/2/2008).

¹⁸⁸ *Moğolistan'da mesleki Eğitim ve Üretim Merkezi'ne bilgisayar laboratuvarı* (ΤΙΚΑ, 19/10/2009). Όπως αναφέρεται στο ανακοινωθέν, το εργαστήριο αυτό εξοπλίσθηκε με 25 υπολογιστές, 38 τραπέζια, 20 καρέκλες, 5 φωτοτυπικά μηχανήματα, και 2 σαρωτές.

¹⁸⁹ *Moğolistan Zost çocuk kampı elektrik hattı çekildi* (ΤΙΚΑ, 3/10/2007).

¹⁹⁰ *Moğolistan Yaşlı Bakım Merkezi' ne destek* (ΤΙΚΑ, 3/9/2007).

¹⁹¹ *Ulanbator Demiryolu Hastanesi kadın hastalıkları bölümü yenilendi* (ΤΙΚΑ, 16/7/2009).

¹⁹² *Moğolistan Emniyetine destek* (ΤΙΚΑ, 30/3/2009).

¹⁹³ *Moğolistan Dışişleri Bakanlığı Toplantı Salonu teslim edildi* (ΤΙΚΑ, 6/8/2007). Είναι ενδιαφέρον, σε κάθε περίπτωση, να σημειωθεί ότι πλέον ο Hakan Fidan είναι - από τις 27 Μαΐου 2010 - ο νέος Αρχηγός της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών της Τουρκίας (ΜΙΤ)· για την πληροφορία αυτήν, βλ. *Πονοκέφαλοι Άγκυρας με στρατιωτικούς, Ισραήλ*, *Ελευθεροτυπία*, 2 Αυγούστου 2010

¹⁹⁴ *Moğol polislere kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele eğitimi* (ΤΙΚΑ, 5/6/2009).

αργότερα, αυτήν την φορά για ένα μεγαλύτερης κλίμακας σχέδιο: την εκπαίδευση αστυνομικών της Άμεσης Δράσης σε μεθόδους Επέμβασης· το εκπαιδευτικό πρόγραμμα διήρκεσε 2 εβδομάδες και σε αυτό συμμετείχαν συνολικά 120 άτομα¹⁹⁵. Παράλληλα, διοργανώθηκε εκπαιδευτικό σεμινάριο διάρκειας επίσης δύο εβδομάδων για τη συσταθείσα Ομάδα Έρευνας και Διάσωσης της Μογγολίας, από αξιωματούχους της Γενικής Διεύθυνσης Πολιτικής Άμυνας της Τουρκίας¹⁹⁶.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει μία δραστηριότητα της ΤΙΚΑ που φαίνεται να λειτουργεί συμπληρωματικά προς την επίσημη διπλωματική γραμμή της Τουρκίας έναντι της Μογγολίας. Στο πλαίσιο Πρωτοκόλλου συνεργασίας στους τομείς της Εκπαίδευσης, της Τεχνογνωσίας, του Πολιτισμού και του Αθλητισμού μεταξύ των δύο χωρών, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας της Τουρκίας προχώρησε στην ίδρυση Εκπαιδευτικού Εργαστηρίου Παραγωγής Εξοπλισμού, Επίπλων και Μεταλλικών Αντικειμένων, εντασσόμενου στο Πανεπιστήμιο Εθνικής Παιδείας της Μογγολίας. Από την πλευρά της, η ΤΙΚΑ επιμελήθηκε τον εξοπλισμό του εργαστηρίου αυτού¹⁹⁷.

γ) Διπλωματικές επαφές

Ενδεικτικές του βεληνεκούς αλλά και της ισχύος που έχουν οι δραστηριότητες των τουρκικών Οργανώσεων στη Μογγολία, είναι οι επισκέψεις ανώτερων κρατικών αξιωματούχων της χώρας αυτής στα γραφεία των συνδέσμων, στην Τουρκία. Μεταξύ αυτών, κυρίαρχη θέση έχει η επίσκεψη αντιπροσωπείας στα κεντρικά της ΤΔΒΒ, που έλαβε χώρα στα τέλη του 2007· η αντιπροσωπεία αυτή απαρτιζόταν από τον Αρχιμουφτή της Μογγολίας, Şerhan Döşten, το διαχειριστικό Διευθυντή της Ομοσπονδίας Μουσουλμανικών Οργανώσεων της Μογγολίας, Batirbek Khadis, τον Ανώτατο Σύμβουλο επί θρησκευτικών θεμάτων της Ομοσπονδίας, Musaffer Örtük. Η αντιπροσωπεία είχε συνάντηση με τον Πρόεδρο της ΤΔΒΒ, Erol Kaya¹⁹⁸.

Παράλληλα, ως αποτέλεσμα συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας της Τουρκίας, 21μελής αντιπροσωπεία αξιωματούχων από το αντίστοιχο Υπουργείο της Μογγολίας πραγματοποίησε επίσκεψη στην Τουρκία, με σκοπό να λάβει πληροφορίες για τις εκπαιδευτικές δομές της χώρας αυτής. Η αντιπροσωπεία, εκτός των άλλων επισκέφθηκε σχολεία στην Κωνσταντινούπολη και στην Άγκυρα, ενώ παρακολούθησε και σχετική παρουσίαση με τίτλο «Το τουρκικό εκπαιδευτικό σύστημα», που διοργανώθηκε από φορείς του Τουρκικού Υπουργείου Παιδείας¹⁹⁹.

δ) Πολιτιστικά δρώμενα

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες των Οργανώσεων κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, αν και πολύ περιορισμένες ως προς τον αριθμό τους - μόλις δύο - επιδεικνύουν τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την προβολή του τουρκικού πολιτισμού στη Μογγολία, αλλά και για τη σύσφιγξη των σχέσεων μεταξύ των δύο λαών. Το 2009 η ΤΙΚΑ δημιούργησε ένα Πάρκο Τουρκο - Μογγολικής Φιλίας στην πρωτεύουσα Ulanbator. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην τελετή των εγκαινίων παρίσταντο, πέραν των άλλων, ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Τουρισμού της Μογγολίας, Gansukh Luimed, ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Δασών της Τουρκίας, Veysel Eroğlu, ο Πρέσβης της Τουρκίας στη Μογγολία Ahmet Asim

¹⁹⁵ *Moğol polislere toplumsal olaylarda Çevik Kuvvet müdahale eğitimi* (ΤΙΚΑ, 18/9/2009). Αξίζει να σημειωθεί ότι, στην ομιλία που εκφώνησε κατά την απονομή των διπλωμάτων, ο επικεφαλής του Τμήματος Άμεσης Δράσης της Γενικής Ασφάλειας της Μογγολίας, Batchulum Tseren, εξέφρασε την ευαρέσκειά του για τη διαρκώς αυξανόμενη συνεργασία των δύο κρατών στον τομέα της ασφάλειας.

¹⁹⁶ *Moğolistan ODGM uzmanlarına Arama ve Kurtarma Eğitim* (ΤΙΚΑ, 12/8/2008).

¹⁹⁷ *Moğolistan'da Eğitim Arac Gereç Mobilya ve Metal İşleri Üretim Atölyesi Kuruldu* (ΤΙΚΑ, 24/11/2008).

¹⁹⁸ *Moğolistan Baş Müftüsü Şerhan Döşten, Moğolistan Müslüman Teşkilatları Federasyonu İdari Müdürü Batirbek Khadis, Federasyon Dını Baş Müşaviri Musaffer Öztürk Birlik Merkezinde Birlik Başkanı & Pendik Belediye Başkanı Sayın Erol Kaya' yı ziyayet etti* (ΤΔΒΒ, 15 Aralık 2007).

¹⁹⁹ *Moğolistan Eğitim Bakanlığı yetkilileri Türkiye'de* (ΤΙΚΑ, 5/5/2008).

Asar καθώς και ο Συντονιστής Προγράμματος της ΤΙΚΑ Ulanbator Erol Çetin²⁰⁰.

Συγχρόνως, στην περιοχή Bayan Ulgii - όπου όπως έχει ήδη αναφερθεί - η ΤΙΚΑ προχώρησε σε αναστήλωση κτιρίου, το οποίο μετέτρεψε κατόπιν σε Κέντρο Τουρκικού Πολιτισμού· μερίμνησε, εξάλλου, για τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό του χώρου αυτού. Στο σχετικό ανακοινωθέν τονίζεται με έμφαση, μάλιστα, ότι πλέον οι «Καζακστανοί Τούρκοι» θα είχαν την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν κάθε είδους πολιτισμικές δραστηριότητες.

II) ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

1. ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ²⁰¹

Οι τουρκικές δραστηριότητες στην Παλαιστίνη ανήκουν αποκλειστικά στην ΤΙΚΑ· Η ιδιορρυθμία αυτή θα πρέπει να αποδοθεί στο ιδιαίτερο διοικητικό καθεστώς της περιοχής και στο είδος των παρεχομένων υπηρεσιών. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

- α) Παροχή υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη
- β) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη
- γ) Δραστηριότητες στον τομέα της εκπαίδευσης
- δ) Πολιτισμικά δρώμενα

α) Παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας

Η ανθρωπιστική βοήθεια προς την Παλαιστίνη συνίσταται κατ' ουσίαν στην παροχή ιατροφαρμακευτικού υλικού και περίθαλψης, καθώς και στην αποστολή τροφίμων. Το 2008, εξαιτίας των επιδεινούμενων κοινωνικών συνθηκών στην περιοχή, η ΤΙΚΑ προέβη σε επείγουσα αποστολή 130 τόνων τροφίμων και 4,5 τόνων φαρμάκων, τα οποία μεταφέρθηκαν στην Παλαιστίνη με 8 φορτηγά και παραδόθηκαν στο Υπουργείο Κοινωνικής Βοήθειας της Παλαιστινιακής αρχής²⁰². Δύο νέες αποστολές τροφίμων ακολούθησαν μερικούς μήνες αργότερα· στην πρώτη περίπτωση, η ΤΙΚΑ - σε συνεργασία με κάποιο φιλανθρωπικό Ίδρυμα - απέστειλε τρόφιμα σε 1.000 συνολικά οικογένειες που διαβιούν σε στρατόπεδα προσφύγων, στη λωρίδα της Γάζας²⁰³. Η δεύτερη συνδρομή σε τρόφιμα πραγματοποιήθηκε εξ αφορμής της εορτής του Kurban· στην περίπτωση αυτήν διανεμήθηκαν μερίδες κρέατος σε 42.200 παλαιστινιακές οικογένειες, συνολικά²⁰⁴.

Παράλληλα με αυτά, ο Πρόεδρος της ΤΙΚΑ συμμετείχε σε συνάντηση Κορυφής στην Κωνσταντινούπολη - που διοργανώθηκε με πρωτοβουλία της συζύγου του Τούρκου Πρωθυπουργού, Emine Erdoğan, και με συμμετοχή των Πρώτων Κυριών των χωρών της Μέσης Ανατολής - με σκοπό την παροχή βοήθειας προς τη Γάζα. Στη συνάντηση συμμετείχαν

²⁰⁰ *Türk - Moğol Parkı törenle açıldı* (ΤΙΚΑ, 16/11/2009). Ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Δασών, Eroğlu, μάλιστα, ξεκίνησε την ομιλία του μεταφέροντας το χαιρετισμό, τόσο του Προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας, Abdullah Gül, όσο και του Τούρκου Πρωθυπουργού, Recep Tayyip Erdoğan.

²⁰¹ Το γραφείο συντονισμού της ΤΙΚΑ στην Παλαιστίνη ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2004· Fidan and Nurdun, *Turkey's role in the global development assistance community*, σελ. 107. Ενδεικτικό της σημασίας που αποδίδεται στις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στην Παλαιστίνη, είναι το γεγονός ότι το 2007 επισκέφθηκε τα γραφεία της στη Ραμάλλα - στο πλαίσιο επαφών του στην Παλαιστίνη - ο τότε Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ali Babacan. Στην επίσκεψη αυτή συμμετείχαν, εξάλλου, ο σημερινός Υπουργός Εξωτερικών - τότε Ανώτατος Σύμβουλος του Τούρκου Πρωθυπουργού - Ahmet Davutoğlu, ο νέος Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Dr Hakan Fidan, καθώς και ο πρέσβης της Τουρκίας στην Ιερουσαλήμ, Ercan Özer. Γι' αυτά, βλ. *Dışişleri Bakanı Ali Babacan Ramallah Ofisimizi ziyaret etti* (ΤΙΚΑ, 26/10/2007).

²⁰² *Filistin'e 8 TIR'lik Acil İnsani yardım* (ΤΙΚΑ, 17/4/2003). Στο ανακοινωθέν σημειώνεται, εξάλλου, ότι Παλαιστίνιοι τραυματίες μεταφέρθηκαν - σε κάποιες περιπτώσεις με ειδικό αεροσκάφος - σε τουρκικά νοσοκομεία, προκειμένου να τους παρασχεθεί η απαιτούμενη ιατρική περίθαλψη.

²⁰³ *Batı Şeria'ya TİKA'dan şefkat eli* (ΤΙΚΑ, 21/10/2008).

²⁰⁴ *Filistin'de 42 bin aileye kurban yardımı* (ΤΙΚΑ, 16/12/2008).

η Βασίλισσα της Ιορδανίας, Rania, η σύζυγος του Πρωθυπουργού της Συρίας, Esma Esad, η σύζυγος του Εμίρη του Κατάρ, Nasser Al-missned, η κόρη του Προέδρου της Λιβύης, Aisha Muammer Al Kaddafi, η σύζυγος του Προέδρου της Δημοκρατίας του Λιβάνου, Wafa Sleiman, η σύζυγος του Πρωθυπουργού του Πακιστάν, Begüm Fauzia Yusuf Riza Gilani, η Αντιπρόεδρος του Κοινοβουλίου του Αζερμπαϊτζάν, Bahar Muradona, και ανώτατοι Τούρκοι κρατικοί αξιωματούχοι, Από την πλευρά του, ο Kulaklıkaya ανέφερε ότι ολοκληρώνονταν οι ετοιμασίες για την αποστολή στην Παλαιστίνη βασικού εξοπλισμού, όπως ηλεκτρογεννήτριες και ιατρικός εξοπλισμός²⁰⁵.

Β) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη

Τα έργα υποδομής της ΤΙΚΑ στην Παλαιστίνη είναι δύο, και σχετίζονται αμφότερα με το δίκτυο ύδρευσης. Το 2008, κατ' εφαρμογήν του «Σχεδίου Εκσυγχρονισμού του Δικτύου Ύδρευσης» στην περιοχή Al-Danya της Nablus, η ΤΙΚΑ προχώρησε στην τοποθέτηση ατσάλινων σωλήνων νερού συνολικού μήκους 700 μέτρων, καλύπτοντας, με αυτόν τον τρόπο, τις ανάγκες 10.000 ατόμων²⁰⁶. Ένα χρόνο αργότερα, έλαβε χώρα ένα έργο μεγαλύτερου βεληνεκούς - και αναμφισβήτητα, μεγαλύτερης σημασίας: για την εξυπηρέτηση των Παλαιστινίων που αντιμετώπιζαν προβλήματα στον εφοδιασμό τους με νερό, η ΤΙΚΑ προχώρησε στη διάνοιξη φρεάτων στις πόλεις της Γάζας, της Cebaliye και της Ham Yunus· χάρη στις ενέργειες αυτές, εξασφαλίσθηκε η παροχή πόσιμου νερού, σε 24ωρη βάση, για 80.000 άτομα²⁰⁷.

Στον τομέα της υλικοτεχνικής υποστήριξης παρατηρείται μία ποικιλία δραστηριοτήτων, εκ μέρους της ΤΙΚΑ, και μάλιστα σε διάφορους τομείς. Η διασπορά αυτή - όσον αφορά τους τομείς ενδιαφέροντος - είναι ενδεχομένως ενδεικτική του πολυδιάστατου βεληνεκούς που διακρίνει τις ενέργειές της. Ενδεικτική ως προς αυτά είναι η δωρεά 15 πλήρως εξοπλισμένων ασθενοφόρων (10 για τα νοσοκομεία της Δυτικής Όχθης και 5 για νοσοκομεία στη Λωρίδα της Γάζας), που παραδόθηκαν στο Υπουργείο Υγείας της Παλαιστινιακής Αρχής²⁰⁸. Την ίδια, περίπου, περίοδο, δωρήθηκαν 9 ηλεκτρογεννήτριες στο παλαιστινιακό Υπουργείο Υγείας· όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν, εξάλλου, η μία εξ αυτών επρόκειτο να τοποθετηθεί στη φαρμακαποθήκη, ενώ οι υπόλοιπες 8 θα καλύπτουν τις ανάγκες αντίστοιχων παλαιστινιακών νοσοκομείων. Η δωρεά αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, με δεδομένο ότι οι διακοπές ρεύματος είναι ένα συχνά παρατηρούμενο φαινόμενο στην περιοχή της Παλαιστίνης²⁰⁹. Σ' αυτά μπορεί να προστεθεί η παροχή ηλεκτρονικού εξοπλισμού καθώς και επίπλων γραφείου, στο παράρτημα της Ερυθράς Ημισελήνου στο Betlehem²¹⁰. Παροχή εξοπλισμού εκ μέρους της ΤΙΚΑ πραγματοποιήθηκε και προς την Πολυκλινική του Πανεπιστημίου Al Najah, ενός από τα μεγαλύτερα της Παλαιστίνης²¹¹.

Παράλληλα με αυτά, η ΤΙΚΑ εγκατέστησε ηλεκτρονικό σύστημα ασφαλείας στο Παλαιστινιακό Κέντρο Αποκατάστασης της Ιστορικής Κληρονομιάς και Ισλαμικών Ερευνών της Ιερουσαλήμ· η διαφύλαξη του χώρου αυτού παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το τουρκικό κράτος, αφού εκεί φυλάσσονται - μεταξύ άλλων - χιλιάδες έγγραφα, χειρόγραφα βιβλία και κατάστιχα της οθωμανικής περιόδου²¹². Δωρεά, ωστόσο, πραγματοποιήθηκε και προς τον Αθλητικό Σύλλογο "Hilal" (Ημισέληνος) της Παλαιστίνης· πέραν των οργάνων γυμναστικής που παραχωρήθηκαν, δημιουργήθηκε και τάξη ηλεκτρονικών υπολογιστών

²⁰⁵ *Gazze'ye destek için İstanbul Buluşması zirvesi* (ΤΙΚΑ, 16/1/2009).

²⁰⁶ *Nablus-Al Danya su sistemi yenilendi* (ΤΙΚΑ, 2/6/2008).

²⁰⁷ *80 bin Gazzeliye temiz için suyu* (ΤΙΚΑ, 16/11/2009).

²⁰⁸ *Filistin'deki hastanelere ambulans* (ΤΙΚΑ, 7/1/2009). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην τελετή παράδοσης, το κλίμα μεταξύ των δύο πλευρών ήταν ιδιαίτερος θερμό: ο Υπουργός Υγείας της Παλαιστινιακής Αρχής, Dr Fethi Ebu Muğli, ισχυρίσθηκε ότι η δωρεά των ασθενοφόρων αυτών είναι δείγμα των αισθημάτων αδελφότητας μεταξύ των δύο κρατών, αλλά και της τουρκικής υποστήριξης στις προσπάθειες ίδρυσης Παλαιστινιακού κράτους. Από την πλευρά του, ο Υποπρόξενος της Τουρκίας στην Παλαιστίνη, Ali Güney, τόνισε ότι «θα είμαστε πολύ ευτυχισμένοι, αν, με τα ασθενοφόρα αυτά, μπορούσαμε να συμβάλουμε στην επίλυση των προβλημάτων στον τομέα της Υγείας, που αντιμετωπίζουν οι Παλαιστίνιοι αδελφοί μας».

²⁰⁹ *Gazze'deki hastanelere Jeneratör desteği* (ΤΙΚΑ, 26/2/2009).

²¹⁰ *Filistin Kızılayı'na ofis ekipmanı* (ΤΙΚΑ, 10/12/2009).

²¹¹ *Filistin Nablus Al Najah Üniversitesi Polikliniği açıldı* (ΤΙΚΑ, 3/1/2008).

²¹² *Kudüs Tarihi İhya ve İslami Araştırmalar Merkezi' ne güvenlik sistemi* (ΤΙΚΑ, 17/3/2009).

στην αίθουσα άθλησης του Συλλόγου²¹³.

γ) Δραστηριότητες στον τομέα της εκπαίδευσης

Οι δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στον εκπαιδευτικό τομέα περιλαμβάνουν την εκπαίδευση επαγγελματιών ομάδων πάνω σε εξειδικευμένα γνωστικά αντικείμενα της ειδικότητάς τους, αλλά και την ίδρυση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, διοργανώθηκε εκπαιδευτικό σεμινάριο διάρκειας μιας εβδομάδας για 10 Παλαιστίνιους δημοσιογράφους και μέλη του Τύπου²¹⁴. Λίγο μεγαλύτερο σε διάρκεια ήταν το εκπαιδευτικό Σεμινάριο που διοργάνωσε η ΤΙΚΑ σε συνεργασία με το Γραφείο Ελέγχου και Επίβλεψης του Τραπεζικού συστήματος της Τουρκίας (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu - BDDK), για 20 Παλαιστίνιους ειδικούς, με θέμα "International Banking Standards and Basel". Στους αποφοίτους δόθηκε πιστοποιητικό εκπαίδευσης από τον Πρόεδρο της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya²¹⁵. Εκπαιδευτικό σεμινάριο διάρκειας 4 εβδομάδων - προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και τη Γενική Διεύθυνση Μετεωρολογικών Υποθέσεων της Τουρκίας - πραγματοποιήθηκε και για Παλαιστίνιους μετεωρολόγους· αξίζει να σημειωθεί, μάλιστα, ότι στο πλαίσιο του σεμιναρίου αυτού δίδαξαν 35 Τούρκοι ειδικοί, καλύπτοντας ένα ευρύ γνωστικό φάσμα²¹⁶.

Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα θα πρέπει να θεωρηθεί η ίδρυση του «Τουρκικού Σχολείου Rasim Kemal» στις 7 τάξεις του οποίου θα φοιτούν 350 άτομα. Μαζί με το σχολείο, ιδρύθηκε εργαστήριο υπολογιστών καθώς και βιβλιοθήκη· παράλληλα, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού και επίπλων γραφείου, τα οποία παρέδωσε στους υπεύθυνους του σχολείου²¹⁷. Παράλληλα, σε συνεργασία με μία φιλανθρωπική επιτροπή της Παλαιστίνης, η ΤΙΚΑ ίδρυσε σχολείο για κωφάλαλα παιδιά στην περιοχή Al - Bireh, στον τομέα της Δυτικής Όχθης· στο σχολείο αυτό - που, όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν, είναι το πρώτο και μοναδικό στην περιοχή - θα φοιτήσουν 80 παιδιά. Όπως και στην περίπτωση του «Τουρκικού Σχολείου», και εδώ η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού προς σχολείο αυτό²¹⁸.

δ) Πολιτικά δρώμενα

Το 2007 η ΤΙΚΑ προχώρησε στην αναστήλωση δύο ιστορικών κτιρίων της Παλαιστίνης, τα οποία και μετέτρεψε κατόπιν σε Κέντρα Τουρκικού Πολιτισμού, στις περιοχές Selfit και Samua. Το πρώτο απ' αυτά - γνωστό και ως "Dar Al Masri - είναι ένα τριώροφο κτίριο, το οποίο προοριζόταν για διάφορες παράλληλες δραστηριότητες: σ' αυτό θα λειτουργούσαν Κέντρο Εκμάθησης Ραπτικής και Χειροτεχνίας, Κέντρο για παιδιά, Συνεδριακό Κέντρο, καθώς και χώρος για επιμέρους κοινωνικές δραστηριότητες²¹⁹. Το δεύτερο, στην περιοχή Samua, συμπεριελάμβανε - στο πλαίσιο της λειτουργίας του - αίθουσα Συνδιασκέψεων καθώς και εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών· για τις ανάγκες των χώρων αυτών, εξάλλου, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά του αντίστοιχου εξοπλισμού²²⁰.

Πολύ σημαντική - λόγω των πολιτικών και διπλωματικών του προεκτάσεων - θα πρέπει να θεωρηθεί μία ακόμα δραστηριότητα της ΤΙΚΑ, με θρησκευτική απόχρωση: κατόπιν αιτήματος που διατυπώθηκε από το Υπουργείο Εξωτερικών της Ιορδανίας, η ΤΙΚΑ ανέλαβε την αντικατάσταση της επιχρυσωμένης - και ιδιαίτερως περίτεχνης, όσον αφορά τον τρόπο κατασκευής και λοξέματος της - ημισελήνου στο ιστορικό Τζαμί Al - Aqsa, των Ιεροσολύμων. Ενδεικτική της ιδιαίτερης σημασίας που έχει η ενέργεια αυτή δεν είναι μόνο η εμπλοκή των διπλωματικών αρχών της Ιορδανίας, αλλά και το σύνολο των παρόμοιων εργασιών για την αλλαγή της ημισελήνου: η πρώτη φορά ήταν το 1187, η δεύτερη το 1607,

²¹³ *Finistin Hilal Spor Klubü'ne donamin desteği* (ΤΙΚΑ, 14/4/2009).

²¹⁴ *Filistin ve Tacikistanlı gazetecilere eğitim semineri* (ΤΙΚΑ, 25/3/2008).

²¹⁵ *Filistini Bakanalara Türkiye'de eğitim* (ΤΙΚΑ, 11/3/2008).

²¹⁶ *Filistinli Meteorolojistler Türkiye'de* (ΤΙΚΑ, 17/12/2007).

²¹⁷ *Filistin'de 7 sınıflı okul inşa edildi* (ΤΙΚΑ, 9/10/2009).

²¹⁸ *Batı Şeria'nin ilk işitme engelliler okulu açıldı* (ΤΙΚΑ, 13/2/2008).

²¹⁹ *Filistin'de ikinci Türk Kültür Merkezi açıldı* (ΤΙΚΑ, 6/8/2007). Ο τίτλος προδίδει ότι αυτό είναι το δεύτερο Κέντρο Τουρκικού Πολιτισμού που ανοίγει στην Παλαιστίνη· δυστυχώς δεν αναφέρεται κάτι για το πρώτο.

²²⁰ *Filistin'de yeni bir Kültür Merkezi daha kazandırıldı* (ΤΙΚΑ, 3/10/2007).

η Τρίτη κατά την περίοδο της Σουλτανίας του Mustafa I (1622-1623), και η τέταρτη την περίοδο του Abdülhamid II (το 1892), όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν²²¹.

Παράλληλα με αυτά, ως μία πολύ σημαντική ενέργεια για την προβολή της Τουρκίας στον παλαιστινιακό κόσμο, θα πρέπει να θεωρηθεί η πρόσκληση τετραμελούς αντιπροσωπείας υψηλόβαθμων στελεχών του Τύπου, στην Τουρκία. Για την υλοποίηση του προγράμματος αυτού, η ΤΙΚΑ συνεργάστηκε τόσο με το Υπουργείο Εξωτερικών, όσο και με τη Γενική Διεύθυνση Τύπου και Πληροφόρησης. Αξίζει να σημειωθεί, ακόμα, ότι η παλαιστινιακή αντιπροσωπεία συναντήθηκε, μεταξύ των άλλων, και με τον Υπουργό παρά τω Πρωθυπουργώ, Mustafa Said Yazıcıoğlu²²².

2. ΙΡΑΚ

Οι τουρκικές δραστηριότητες αναφορικά με το Ιράκ είναι ούτως ή άλλως ελάχιστες σε αριθμό, και μπορούν να διακριθούν σε παροχές στον τομέα της υλικοτεχνικής υποστήριξης και σε ενέργειες τόνωσης των τουρκικών διπλωματικών ερεισμάτων στη χώρα αυτήν.

Αναμφισβήτητα, η πιο σημαντική δραστηριότητα για τον πρώτο τομέα αποτελεί το νοσοκομείο Al Razi στη Βαγδάτη, οι εργασίες για την ανέγερση του οποίου ξεκίνησαν εκ μέρους της ΤΙΚΑ το Σεπτέμβριο του 2009. Το νοσοκομείο προβλέπεται να έχει έκταση 2.000 τ. χλμ. και δύο ορόφους· προορίζεται, εξάλλου, για την παροχή υπηρεσιών άμεσης ανάγκης²²³. Παράλληλα, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά 65 υπολογιστών και ενός μηχανήματος προβολής μικροφίλμ προς το Πανεπιστήμιο της Μοσούλης²²⁴.

Στο πλαίσιο της ευρύτερης διπλωματίας θα πρέπει να αναφερθούν δύο ακόμα δραστηριότητες. Η πρώτη αφορά στην επίσκεψη του Δημάρχου του Yeni Tilsin - που βρίσκεται στο Κιρκούκ του Ιράκ - Necdet Akkoynlu και ιρακινής αντιπροσωπείας στα Κεντρικά της ΤΔΒΒ, όπου είχε συνάντηση με τον Αντιπρόεδρο της Ένωσης, Muharem Ergül²²⁵. Η δεύτερη δραστηριότητα, αν και αρκετά διαφορετική από τα συνήθη μοτίβα των διπλωματικών ενεργειών, είναι, ωστόσο, ενδεικτική της διπλωματικού προσανατολισμού των τριών οργανώσεων: στις 30 Ιουλίου 2007, ομάδα 40 Τουρκμένων μαθητών από το Ιράκ επισκέφθηκε το Συντονιστικό Όργανο της ΔΤ στην Κωνσταντινούπολη, όπου και συναντήθηκαν με στελέχη της. Επιπρόσθετα, οι μαθητές ξεναγήθηκαν στα ιστορικά και τουριστικά μνημεία της Κωνσταντινούπολης, αναχωρώντας το βράδυ της επόμενης ημέρας. Αξίζει, σε κάθε περίπτωση να σημειωθεί ότι στους μαθητές - από κοινού με άλλα αναμνηστικά δώρα - προσφέρθηκαν και CD που περιελάμβαναν υλικό σχετικό με τον Atatürk²²⁶.

²²¹Kubbet'üs Sahra'ya hilal (ΤΙΚΑ, 5/6/2009). Η ενέργεια αυτή δημιουργεί έναν ευρύτερο προβληματισμό σχετικό με τη «θρησκευτική διπλωματία» της Τουρκίας προς τις υπόλοιπες μουσουλμανικές χώρες. Στο πλαίσιο αυτό, ενδιαφέρον παρουσιάζει η ίδρυση γραφείου της Επιτροπής Προστασίας Μουσουλμανικών Κοιμητηρίων - η οποία υπάγεται με τη σειρά της στη Γενική Διεύθυνση Ισλαμικών Ιδρυμάτων της Τουρκίας - στα Ιεροσόλυμα· κατόπιν της ίδρυσης του Γραφείου αυτού, η Επιτροπή αναλαμβάνει τη συντήρηση των μουσουλμανικών νεκροταφείων που βρίσκονται στα Ιεροσόλυμα. Γι' αυτά, βλ. *Kudüs Mezarlar Koruma Komitesi Ofisi açıldı* (ΤΙΚΑ, 23/4/2008),

²²²*Filistinli Basın mensupları Türkiye'de* (ΤΙΚΑ, 25/10/2007).

²²³*Lübnan ve Irak hastane inşa ediliyor* (ΤΙΚΑ, 8/9/2009)

²²⁴*Musul Üniversitesi' ne destek* (ΤΙΚΑ, 4/10/2007)

²²⁵*Irak Kerkük Yeni Tilsin Belediye Başkanı Sayın Necdet Şükrü Akkoynlu ve beraberindeki heyet Birlik Merkezini ziyaret etti* (ΤΔΒΒ, 5 Mayıs 2008)

²²⁶*Iraklı Türkmen öğrenci heyeti Koordinatörlüğümüzü ziyaret etti* (DT, 2/8/2007)

III) ΑΦΡΙΚΗ²²⁷

Οι δραστηριότητες στην αφρικανική ήπειρο ανήκουν αποκλειστικά στην ΤΙΚΑ, και μπορούν να ταξινομηθούν σε 4 κατηγορίες:

- α) Έργα υποδομής
- β) Υλικοτεχνική υποστήριξη
- γ) Υποστήριξη και δραστηριότητες στον τομέα της υγείας
- δ) Εκπαιδευτικές δραστηριότητες
- ε) Τουρκο-αφρικανικά Συνέδρια και διακρατικές συνεργασίες.

α) Έργα Υποδομής

Το οικονομικό και διπλωματικό άνοιγμα της Τουρκίας στην Αφρική αποδεικνύεται ξεκάθαρα με την εκπόνηση «Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης», εκ μέρους της ΤΙΚΑ και σε συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας και Αγροτικών Υποθέσεων της Τουρκίας. Στην παρουσίαση του Προγράμματος αυτού, μάλιστα - η οποία έλαβε χώρα στην Άγκυρα - πέραν του Υπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ και υπεύθυνου για την ΤΙΚΑ, Mustafa Said Yazicioğlu, του Τούρκου Υπουργού Γεωργίας και Αγροτικών Υποθέσεων, Mehmet Mehdi Eker, του Υφυπουργού Εξωτερικών Ünal Çeviköz και του Προέδρου της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya, συμμετείχαν οι Υπουργοί και Υφυπουργοί Γεωργίας, καθώς και οι Γενικοί Διευθυντές των εμπλεκόμενων αντίστοιχων αφρικανικών Υπουργείων.

Στην ομιλία που εκφώνησε ο Yazicioğlu, τόνισε ότι «κατά τα τελευταία 3 χρόνια, η Τουρκία έχει δαπανήσει 650 εκατομμύρια δολάρια για την ενίσχυση των αναπτυσσόμενων κρατών· το παρόν πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης, εξάλλου, επρόκειτο να έχει ως πεδίο εφαρμογής του τις χώρες: Μπουρκίνα Φάσο, Τζιμπουτί, Αιθιοπία, Γουϊνέα, Γουϊνέα Μπισάου, Μάλι, Σενεγάλη, τα νησιά Κομόρ, τη Μαδαγασκάρη, την Τανζανία, την Κένυα, τη Ρουάντα και την Ουγκάντα»²²⁸. Η δεύτερη φάση του φιλόδοξου αυτού προγράμματος εγκαινιάσθηκε τον επόμενο χρόνο· στη σχετική εκδήλωση, ο Τούρκος Υφυπουργός Εξωτερικών τόνισε ότι το 2003, ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών με τις αφρικανικές χώρες ανερχόταν στα 5 δις δολάρια· με δεδομένο ότι οι εκτιμήσεις ανέμεναν άνοδο του ποσού αυτού στα 16 δις δολάρια κατά το τέλος του 2008, ο επιδιωκόμενος στόχος ήταν ο όγκος των συναλλαγών, να ανέλθει στα 30 δις. δολάρια το 2010²²⁹.

Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ενταχθεί η εφαρμογή του «Μείζονος Γεωργικού Σχεδίου» στο Τζιμπουτί, το σχετικό πρωτόκολλο του οποίου υπεγράφη ανάμεσα στον Πρόεδρο της ΤΙΚΑ, Kulaklıkaya, και τον Υπουργό Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Θαλασσών, Abdukader Kaamil Muhammed²³⁰. Μετά από μερικούς μήνες, εξάλλου, στο Τζιμπουτί πραγματοποιήθηκε Συνδιάσκεψη στην οποία αξιολογήθηκε η πρόοδος των εργασιών και έλαβε χώρα η

²²⁷ Οι δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στην Αφρική ξεκίνησαν από το 2003· Fidan and Nurdun, *Turkey's role in the global development assistance community*, σελ. 100. Η νέα «αφρικανική πολιτική» της Τουρκίας - που αποσκοπούσε στην περαιτέρω ανάπτυξη των οικονομικών και πολιτισμικών της δεσμών με τις αφρικανικές χώρες - αν και είχε σχεδιασθεί ήδη από το 1998, αναπτύχθηκε κυρίως από το 2005 και εξής. Το 2005, ο Τούρκος Πρωθυπουργός, Recep Tayyip Erdoğan, επισκέφθηκε την Αιθιοπία και τη Νότια Αφρική· την ίδια χρονιά, οι σχέσεις της Τουρκίας με τις αφρικανικές χώρες αναβαθμίσθηκαν. Η Τουρκία απέκτησε status παρατηρητή στην Αφρικανική Ένωση, στις 12/4/2005, ενώ τρία χρόνια αργότερα, η Ένωση αυτή θα ανακήρυττε την Τουρκία «στρατηγικό εταίρο». Οι ευεργετικές συνέπειες από την προσέγγιση αυτήν κατέστησαν ιδιαίτερως σαφείς, τόσο στον οικονομικό, όσο στο διπλωματικό χώρο: ενώ το 2003, ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών της Τουρκίας με τις αφρικανικές χώρες ήταν μόλις 5,4 δισεκατομμύρια δολάρια, το 2007 ανήλθε σε 12 δισεκατομμύρια, ενώ στόχος της Τουρκίας ήταν στα τέλη του 2010 να ανέλθει σε 30 δισεκατομμύρια. Στο διπλωματικό στίβο, η Τουρκία πέτυχε να αποσπάσει την υποστήριξη πολλών αφρικανικών χωρών για την υποψηφιότητά της ως μη μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ· ήδη, τον Αύγουστο του 2008, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Τουρκίας, Abdullah Gül, εμφανιζόταν βέβαιος για την υποστήριξη αυτήν· Mehmet Özkan, *Turkey discovers Africa: implications and prospects*, SETA policy Brief, No 22 (September 2008), σελ. 3 - 5

²²⁸ ΤΙΚΑ Afrika Tarımsal Kalkınma Programı Tanıtım Toplantısı (ΤΙΚΑ, 12/8/2008).

²²⁹ ΤΙΚΑ Afrika Tarımsal Kalkınma Programının 2. Aşaması başladı (ΤΙΚΑ, 11/5/2009).

²³⁰ Cibuti Tarım Master Planı Hazırlık Projesi başladı (ΤΙΚΑ, 17/7/2008).

ενημέρωση των αρμόδιων φορέων²³¹.

Ανάμεσα στα μείζονα έργα υποδομής, περίοπτη θέση έχει αναμφισβήτητα το Σχέδιο υδροδότησης 1.200.000 κατοίκων της Αιθιοπίας. Για την υλοποίησή του, η ΤΙΚΑ βρίσκεται σε συνεργασία τόσο με το Δήμο του Būyūksēhir (Κωνσταντινούπολη), όσο και με το Εμπορικό Επιμελητήριο Κωνσταντινούπολης· ως ένα από τα αρχικά βήματα του Σχεδίου αυτού, θα πρέπει να θεωρηθεί η υπογραφή πρωτοκόλλου για την παροχή γεωτρητικού εξοπλισμού στην Αιθιοπία²³². Σχέδιο υδροδότησης, ωστόσο, εκπονήθηκε, όχι μόνο για την Αιθιοπία, αλλά και για τη Νιγηρία. Στην τελευταία περίπτωση, η ΤΙΚΑ συνεργάστηκε με τη Γενική Διεύθυνση Υδραυλικών Έργων της Τουρκίας· χάρη στη διάνοιξη 30 πηγαδιών, εξάλλου, εξασφαλίστηκε η υδροδότηση 10.000 Νιγηριανών²³³.

Β) Υλικοτεχνική υποστήριξη

Η υλικοτεχνική υποστήριξη που παρέχεται από την ΤΙΚΑ προς τις αφρικανικές χώρες αφορά κατά κύριο λόγο τον επιστημονικό και τεχνολογικό τομέα· βασικός στόχος της προσφερόμενης συνδρομής θα πρέπει να θεωρηθεί η βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών αλλά και της υπάρχουσας υποδομής στις χώρες αυτές. Έτσι, το 2007 σχεδιάζονταν στο Σουδάν η ίδρυση εργαστηρίου τεχνητής γονιμοποίησης για κτηνοτροφικούς σκοπούς, καθώς και η υλοποίηση προγράμματος εκπαίδευσης πάνω στο θέμα αυτό· όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν, εξάλλου, με τον τρόπο αυτόν θα μειωθούν οι κίνδυνοι μετάδοσης ασθενειών όπως η λεπτοσπείρωση και η τριχομονίαση, ενώ θα αναβαθμισθεί η ποιότητα της ζωικής παραγωγής²³⁴. Οι προσπάθειες ανάπτυξης της παραγωγής στο Σουδάν δεν περιορίστηκαν μόνο στον κτηνοτροφικό τομέα· τουναντίον, σε συνεργασία με τη Γεωργική Σχολή του Πανεπιστημίου της Άγκυρας, η ΤΙΚΑ οργάνωσε εκπαιδευτικό σεμινάριο διαχείρισης του εδάφους σε ημιάνυδρες περιοχές, για 20 υποψηφίους διδάκτορες και μεταπτυχιακούς φοιτητές Γεωργικών Σχολών του Σουδάν²³⁵.

Σε αρκετές περιπτώσεις, η ΤΙΚΑ έχει προχωρήσει σε αναστήλωση ή επισκευή κτιρίων: το 2008, επί παραδείγματι, ολοκληρώθηκε η επισκευή του Ινστιτούτου Κοινωνικής Παιδιατρικής, στο Hombol, που συνεργάζεται με την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Şeyh Anta Diop του Dakar²³⁶. Στο Dakar, εξάλλου, η ΤΙΚΑ ανέλαβε, την ίδια περίοδο, να ανακαινίσει το δημοτικό σχολείο - που έχει ονομασθεί έτσι, λόγω της γειτνιάσής του με το αεροδρόμιο της περιοχής - αλλά και να κατασκευάσει σχολική βιβλιοθήκη, εξοπλισμένη με ηλεκτρονικούς υπολογιστές²³⁷. Σε μία άλλη περίπτωση, η ΤΙΚΑ παρέσχε βοήθεια στην αποπεράτωση ενός σημαντικού τεχνικού έργου, που βρισκόταν σε εξέλιξη: πρόκειται για το φράγμα του ποταμού Kasam, στην Αιθιοπία. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει η ανακοίνωση της ΤΙΚΑ, το φράγμα αυτό σχεδιάστηκε από Ινδούς και άρχισε να κατασκευάζεται από Κινέζους· η ολοκλήρωσή του, ωστόσο, δεν κατέστη δυνατή εξαιτίας τεχνικών ανεπαρειών και ελλειμμάτων. Για το λόγο αυτόν - και σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Υδραυλικών Έργων της Τουρκίας - η ΤΙΚΑ ανταποκρίθηκε στο αίτημα για βοήθεια στέλνοντας μηχανικούς στην περιοχή²³⁸.

Παράλληλα με αυτά, η ΤΙΚΑ αναλαμβάνει τον εξοπλισμό επιστημονικών ιδρυμάτων ή επίσημων κρατικών φορέων. Ενδεικτικό παράδειγμα αυτού είναι η επίπλωση και ο εξοπλισμός, με ηλεκτρονικούς υπολογιστές, 54 συνολικά αιθουσών του Υπουργείου

²³¹ *Cibuti Tarım Master Planı Paydaş Toplantısı Cibuti’de gerçekleştirildi* (ΤΙΚΑ, 13/11/2008).

²³² ΤΙΚΑ, İBB, İTÖ İşbirliğinde 1 Milyon 200 din Etiyopyalı suya kavaşturan Projede Devir Protokolü”, (ΤΙΚΑ, 6/7/2009). Οι ενέργειες αυτές φαίνεται ότι είχαν αρχίσει τουλάχιστον δύο χρόνια πριν· βλ. επί παραδείγματι τη σχετική ανακοίνωση της ΤΙΚΑ, με τίτλο *Etiyopya’ya su sondajı için araç ve gereç gönderildi* (17/10/2007). Δύο ακόμα πηγάδια ανοίχθηκαν στο χωριό· αξίζει να σημειωθεί, μάλιστα, ότι χτίστηκαν κρήνες παρόμοιες με εκείνες της Κωνσταντινούπολης. Για τις πληροφορίες αυτές, βλ. *Etiyopya’nın Tigray bölgesi suya kavuştu* (ΤΙΚΑ, 25/3/2008).

²³³ *Nizer’de 30 köy suya kavuştu* (ΤΙΚΑ, 9/10/2009).

²³⁴ *Afrika’nın ilk suni tohumlama laboratuvarı Sudan’da kuruluyor* (ΤΙΚΑ, 16/3/2007).

²³⁵ *Yarı Kurak bölgelerde sürdürülebilir toprak yönetimi kursu* (ΤΙΚΑ, 25/6/2008).

²³⁶ *Senegal Hombol Sosyal Pediatri Enstitüsü onarımı tamamlandı* (ΤΙΚΑ, 2/6/2008).

²³⁷ *Dakar’da iki Proje’ye aynı anda imza atıldı* (ΤΙΚΑ, 13/2/2008). Σύμφωνα με το ανακοινωθέν αυτό, ο χρόνος ολοκλήρωσης των έργων αναφορικά, τόσο με το σχολείο και τη βιβλιοθήκη, όσο και με το Ινστιτούτο Κοινωνικής Παιδιατρικής, υπολογιζόταν να είναι τρεις μήνες.

²³⁸ *Etiyopya Kasam Barajına teknik yardım desteği* (ΤΙΚΑ, 27/8/2008).

Βιομηχανίας και Εμπορίου της Γουϊνέας²³⁹. Ανάλογη ήταν και η δωρεά προς τη Μονάδα Παιδοψυχιατρικής, που υπάγεται στην Ψυχιατρική Κλινική του Κεντρικού Νοσοκομείου του Ντακάρ. Υλικοτεχνικός εξοπλισμός όπως ψηφιακές κάμερες, προβολείς (προτζέκτορες), υπολογιστές, φωτοτυπικά μηχανήματα, κλιματιστικά, αλλά και έπιπλα, βοήθησαν στην αξιοποίηση 4 δωματίων της Μονάδας, που μέχρι τότε παρέμεναν σε ακηρσία λόγω ελλειπούς εξοπλισμού. Παράλληλα, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά ειδών επίπλωσης και ηλεκτρονικών υπολογιστών σε παιδικούς σταθμούς τριών πόλεων (Tambacounta, Louga Diourbel) της Σενεγάλης²⁴⁰. Δωρεά πραγματοποιήθηκε, εξάλλου, και στο Πανεπιστήμιο Şeyh Anta Diop, του Ντακάρ²⁴¹. Αυτή δεν είναι η μόνη δωρεά προς το αφρικανικό πανεπιστημιακό ίδρυμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο Πανεπιστήμιο El-Faşir, στο Βόρειο Νταρφούρ του Σουδάν, η ΤΙΚΑ ίδρυσε ηλεκτρονική βιβλιοθήκη, αποτελούμενη από 34 ηλεκτρονικούς υπολογιστές²⁴².

Στο πλαίσιο παροχής υλικοτεχνικής υποστήριξης προς τις αφρικανικές χώρες θα πρέπει να γίνει λόγος για δύο ακόμα περιπτώσεις, οι οποίες - αν και δεν έχουν τόσο μεγάλη συνάφεια με τα προαναφερόμενα - είναι, ωστόσο, ενδεικτικές των δραστηριοτήτων της ΤΙΚΑ. Η πρώτη αφορά στην παροχή επείγουσας επισιτιστικής βοήθειας σε 9.000 οικογένειες της Αιθιοπίας· συνολικά παραδόθηκαν 2.400 τεμάχια καβουρμά, 237 τόνοι καλαμποκιού και 19 τόνοι καλαμποκέλαιου²⁴³. Η δεύτερη - σαφώς υποδεέστερη σε σημασία και εμβέλεια από την πρώτη - είναι η υλική υποστήριξη προς το γυναικείο Σύνδεσμο της Σενεγάλης, "La Source Feminine"²⁴⁴.

γ) Υποστήριξη και δραστηριότητες στον τομέα της υγείας

Οι δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στον τομέα της υγείας υλοποιούνται με δύο τρόπους: με τη διενέργεια ιατρικών εξετάσεων σε μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες από Τούρκους γιατρούς, καθώς και με την παροχή υλικοτεχνικής υποστήριξης σε νοσοκομειακές μονάδες. Όσον αφορά τον πρώτο τομέα, οι αριθμοί είναι πραγματικά εντυπωσιακοί: σύμφωνα με Σχέδιο που έχει τεθεί σε εφαρμογή - ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και το ίδρυμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ελευθεριών και Ανθρωπιστικής Περίθαλψης (İnsan Hak ve Hürriyetleri Yardım Vakfı)²⁴⁵ - στην επαρχία Tigray της Αιθιοπίας, εντός ενός χρόνου θα πραγματοποιούνταν χειρουργικές επεμβάσεις σε 10.000 ασθενείς με καταρράκτη. Οι επεμβάσεις αυτές θα λάμβαναν χώρα στο Νοσοκομείο Quiha Zonal, καθώς και στο οφθαλμολογικό Νοσοκομείο Fitsum Berhan· για την επιτυχή διεξαγωγή τους, εξάλλου, η ΤΙΚΑ απέστειλε ιατρικό και φαρμακευτικό εξοπλισμό στα νοσοκομεία αυτά. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Σχέδιο αυτό υλοποιείται υπό την εποπτεία του Αιθίοπα γιατρού, İbrahim Ebu Bekir, ο οποίος σπούδασε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου του Μαρμαρά (Τουρκία). Στο Σχέδιο συμμετέχουν εθελοντές γιατροί κυρίως από την Τουρκία, αλλά αναμένεται η προέλευση γιατρών και από άλλες χώρες. Το πρόγραμμα των χειρουργικών επεμβάσεων δεν πρόκειται να περιορισθεί στα δύο προαναφερθέντα νοσοκομεία· αντιθέτως, εγχειρίσεις καταρράκτη θα πραγματοποιούνται και από γιατρούς σε επαρχιακά αγροτικά κέντρα²⁴⁶.

Παράλληλα με αυτά, ομάδα Τούρκων γιατρών από την Τραπεζούντα - αποτελούμενη από 24 άτομα και συνεργαζόμενη με την ΤΙΚΑ - πραγματοποίησε ιατρικές εξετάσεις σε 7.500 Αιθίοπες μέσα σε διάστημα 10 ημερών, στην περιοχή Adwa, της επαρχίας Tigray (Αιθιοπία). Οι εξετάσεις αυτές αφορούσαν τα πεδία ποικίλων ειδικοτήτων της παθολογίας, της ουρολογίας, της οφθαλμολογίας, της δερματολογίας, της ορθοπαιδικής, της νευρολογίας, της παιδιατρικής, της καρδιολογίας, της γυναικολογίας, της ωτορινολαρυγγολογίας, αλλά

²³⁹ *Gine Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na ekipman desteği* (TİKA, 26/2/2008).

²⁴⁰ *Senegal'e Tıp ve Eğitim alanında destek* (TİKA, 25/3/2008).

²⁴¹ *Senegal'deki Öğretim Merkezine donanım desteği* (TİKA, 11/7/2008).

²⁴² *Sudan El - Faşir Üniversitesine elektronik Kütüphane* (TİKA, 26/11//2009).

²⁴³ *Etiyopya'da 9 bin 500 acil gıda yardımı* (TİKA, 8/9/2009).

²⁴⁴ *Senegal'de Kadın Derneğine malzeme desteği* (TİKA, 5/5/2008).

²⁴⁵ Η απόδοση του τίτλου αυτού δεν προέρχεται τόσο από τον τουρκικό τίτλο - όπου ο όρος "Yardım" θα έπρεπε να μεταφραστεί ως «βοήθεια» και όχι ως «ανθρωπιστική περίθαλψη» - όσο από την αγγλική μετάφραση που το ίδιο το Ίδρυμα παρέχει στην ιστοσελίδα του.

²⁴⁶ Όπως επισημαίνεται στο σχετικό ανακοινωθέν - γεγονός που κάνει την τουρκική αυτήν πρωτοβουλία εξαιρετικά σημαντική - ο καταρράκτης είναι μείζον ιατρικό πρόβλημα στην Αιθιοπία: υπάρχουν περίπου 500.000 ασθενείς με το πρόβλημα αυτό, με τον αριθμό αυτόν να αυξάνει κατά 25.000 άτομα ετησίως. Γι'αυτό, βλ. *10 bin Etiyopyalıya ıziğa kanuşıyor* (TİKA, 16/11/2009).

και των επιδημικών ασθενειών· συγχρόνως διανεμήθηκαν φαρμακευτικά σκευάσματα συνολικού όγκου 3 τόνων. Οι Τούρκοι γιατροί διενέργησαν, επίσης, χειρουργικές επεμβάσεις για την αντιμετώπιση του καταρράκτη, ενώ παρέδωσαν και ιατρικά μαθήματα στους Αιθίοπες συναδέλφους τους²⁴⁷.

Παρόμοια δραστηριότητα αναλήφθηκε και στη Νιγηρία, τη Σενεγάλη και στην Τανζανία. Στη Νιγηρία ιατρική ομάδα αποτελούμενη από 11 γιατρούς και 17 άτομα λοιπού νοσηλευτικού προσωπικού, πραγματοποίησε πολυάριθμες χειρουργικές επεμβάσεις σε Αιθίοπες, για την αντιμετώπιση του καταρράκτη και της κήλης· στο πλαίσιο αυτό, παρασχέθηκε ιατρική βοήθεια σε 19.000 άτομα συνολικά. Οι ιατρικές αυτές δραστηριότητες δεν είναι μεμονωμένες· κατά το χρονικό διάστημα 2007-2009, οργανώθηκαν και διεκπεραιώθηκαν στη Νιγηρία 5 παρόμοιες αποστολές²⁴⁸. Στη Σενεγάλη, ως αποτέλεσμα συνεργασίας της ΤΙΚΑ με το Σύλλογο Υποστήριξης Υγιεινής Ζωής (Sağlıklı Yaşamı Destekleme Derneği-SAYMER), ιατρική ομάδα 26 ατόμων - υπό την ηγεσία του Προέδρου του SAYMER, Dr Osman Şalıs - διενέργησαν ιατρικές εξετάσεις σε 4 μεγάλες επαρχίες (το Dakar, το Saint-Louis, το Kaolack και το Touba). Μέσα σε διάστημα 10 ημερών, διενεργήθηκαν 9.000 ιατρικές εξετάσεις, που αφορούσαν διάφορες ειδικότητες· επίσης χορηγήθηκε η απαραίτητη φαρμακευτική αγωγή, ενώ παραδόθηκαν και 3 τόνοι φαρμάκων²⁴⁹.

Προϊόν παρόμοιας συνεργασίας είναι η δραστηριότητα ομάδας 30 Τούρκων γιατρών στην Τανζανία: σε διάστημα 10 ημερών, η ιατρική ομάδα πραγματοποίησε εξετάσεις - που άπτονταν διαφόρων ειδικοτήτων - σε 5.000 άτομα Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε - για πρώτη φορά στη χώρα αυτήν - εγχείρηση καταρράκτη με λέιζερ, μία τεχνική χάρη στην οποία αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά και οι πιο δύσκολες εγχειρίσεις καταρράκτη. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 50 εγχειρίσεις, ενώ παραδόθηκαν ένας τόνος φαρμάκων και περίπου 3.500 κουνουπιέρες. Τα κουνούπια - και κυρίως η ελονοσία που μεταδίδουν - φαίνεται ότι συνιστούν μείζον πρόβλημα στην περιοχή αυτή της Αφρικής· για το λόγο αυτόν, άλλωστε, η ιατρική ομάδα μοίρασε άλλες 3.500 περίπου κουνουπιέρες στην ημιαυτόνομη Ζανζιβάρη που αποτελεί τμήμα της Τανζανίας²⁵⁰.

Η παροχή επιτόπιων ιατρικών υπηρεσιών δεν είναι η μοναδική τουρκική συνδρομή προς τους φορείς δημόσιας υγείας της Αφρικής. Η ΤΙΚΑ προχώρησε σε δωρεά μαστογράφου στο περιφερειακό νοσοκομείο του St Louis στη Σενεγάλη²⁵¹. ταυτόχρονα, προέβη σε δωρεά 5 πλήρως εξοπλισμένων ασθενοφόρων και 3 νεκροφόρων οχημάτων στην Burkina Faso²⁵². Ακόμα πιο σημαντική από τις δωρεές αυτές, θα πρέπει να θεωρηθεί η, εκ μέρους της ΤΙΚΑ, ανέγερση Ινστιτούτου Κοινωνικής Παιδιατρικής στην περιοχή Pikiene, που αποτελεί προάστιο του Dakar. Σύμφωνα με το σχετικό ανακοινωθέν, το Ινστιτούτο θα υπάγεται στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου του Dakar· θα αποτελεί χώρο εκπαίδευσης και για το λοιπό ιατρικό προσωπικό από διάφορες χώρες. Συγχρόνως, οι φοιτητές της Ιατρικής Σχολής θα κάνουν εκεί την πρακτική τους εξάσκηση²⁵³.

δ) Εκπαιδευτικές δραστηριότητες

Δραστηριοποιούμενη υπό το γενικότερο «Σχέδιο Ανοίγματος και Δραστηριοτήτων στην Αφρική» («Afrika'ya Açılım Eylem Planı»), το 2007, η ΤΙΚΑ συνεργάστηκε με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας της Τουρκίας για την υλοποίηση του «Σχεδίου Επαγγελματικής Κατάρτισης» («Mesleki Eğitim Projesi»). Το τελευταίο αυτό σχέδιο απευθυνόταν αρχικά σε σπουδαστές από τη Νιγηρία, το Καμερούν, το Τόγκο, τη Γκάνα, τη Λιβερία, το Μπενίν και τη Σιέρρα Λεόνε· προβλεπόταν, εξάλλου, η επέκτασή του σε σπουδαστές και άλλων χωρών, καθώς και η ολοκλήρωσή του το 2008. Στο πλαίσιο αυτό, ομάδα 28 Νιγηριανών

²⁴⁷ *Yedi bin beş yüz Etiyopyalıya sağlık taraması* (ΤΙΚΑ, 2/6/2008).

²⁴⁸ *Nizer' de 1900 kişiye sağlık taraması* (ΤΙΚΑ, 3/2/2009).

²⁴⁹ *Senegal ve Sudan'a sağlık alanında destek* (ΤΙΚΑ, 28/4/2008). Αν και στον τίτλο περιλαμβάνεται και το Σουδάν, εντούτοις μέσα στο κείμενο δε συναντάται σχετική αναφορά.

²⁵⁰ *Türk doktorlardan Tanzanya'da 5 bin kişiye sağlık taraması* (ΤΙΚΑ, 24/8/2009).

²⁵¹ *Senegal St - Louis Teğmen Mamadou hastanesine mamografi cihazı* (ΤΙΚΑ, 3/11/2009).

²⁵² *Burkina Faso'ya ambulans ve cenaze aracı* (ΤΙΚΑ, 3/11/2009). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην τελετή παράδοσης των οχημάτων, παρίσταντο ο Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου της Burkina Faso, Djindjere Dominiqne, καθώς και ο Συντονιστής του Προγράμματος της ΤΙΚΑ για το Dakar, Dr Mehmet Yazgan. Παράλληλα, μετά την τελετή παράδοσης, η αντιπροσωπεία της ΤΙΚΑ - που είχε έρθει για την εκδήλωση στην Burkina Faso - επισκέφθηκε τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, Yéro Boly.

²⁵³ *Senegal'e Sosyal Pediatri Enstitüsü inşa ediliyor* (ΤΙΚΑ, 19/10/2009).

σπουδαστών παρακολούθησε στην Τουρκία εκπαιδευτικό πρόγραμμα στους τομείς της μηχανολογίας αυτοκινήτων, της ηλεκτρομηχανολογίας και της πλεκτικής²⁵⁴. Την ίδια περίοδο, ομάδα 20 Σουδανών σπουδαστών - στο πλαίσιο του «Σχεδίου Συνεργασίας στον τομέα της Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης της Ευρασίας» (“Avrasya Mesleki ve Teknik Eğitimde İşbirliği Projesi”) παρακολούθησε εκπαιδευτικό σεμινάριο διάρκειας σχεδόν ενός μήνα, πάνω στην οργάνωση εργαστηρίων²⁵⁵.

Ειδικά για το Σουδάν έλαβε χώρα και νέο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, υπό τον τίτλο «Πρόγραμμα Δόμησης και Ανάπτυξης της Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης του Σουδάν» (“Sudan Mesleki ve Teknik Eğitimini Yarilandırılması ve Geliştirilmesi Programı”). Ο κύκλος αυτός των μαθημάτων διήρκεσε 5 εβδομάδες, και τον παρακολούθησαν 14 Σουδανοί σπουδαστές· το βασικό αντικείμενο διδασκαλίας αφορούσε κατά κύριο λόγο σύγχρονες εφαρμογές της πληροφορικής επιστήμης²⁵⁶.

Τα εκπαιδευτικά σεμινάρια δεν αφορούσαν μόνο τους σπουδαστές· αντιθέτως, έμφαση δόθηκε και σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αποσκοπούσαν στη βελτίωση των γεωργικών και κτηνοτροφικών δομών των αφρικανικών χωρών. Η πρώτη εξ αυτών αφορά και πάλι στο Σουδάν: σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Αγροτικών Επιχειρήσεων του τουρκικού Υπουργείου Γεωργίας και Αγροτικών Υποθέσεων, η ΤΙΚΑ υλοποίησε το Σχέδιο Γεωργικής Εκπαίδευσης και Συνεργασίας. Το πρόγραμμα αυτό διήρκεσε 2 μήνες, και προέβλεπε την εκπαίδευση Σουδανών γεωπόνων σε θέματα γεωργικής καλλιέργειας· από τους 135 συμμετέχοντες, οι 55 ολοκλήρωσαν επιτυχώς την εκπαίδευση αυτήν και παρέλαβαν τα πιστοποιητικά τους σε ειδική τελετή²⁵⁷.

Ανάλογο εκπαιδευτικό σεμινάριο έλαβε χώρα και στον τομέα της κτηνοτροφίας: 35 εξειδικευμένοι Σουδανοί κτηνίατροι παρακολούθησαν κύκλο μαθημάτων διάρκειας 15 ημερών, για την αντιμετώπιση των ζωικών επιδημιών²⁵⁸. Είχε προηγηθεί επίσκεψη αντιπροσωπείας από το Σουδάν - αποτελούμενης από αξιωματούχους του αρμόδιου Υπουργείου και πανεπιστημιακούς Καθηγητές - που είχε ως σκοπό την ενημέρωσή τους εκ μέρους της ΤΙΚΑ, επί των δραστηριοτήτων της Τουρκίας στον κτηνοτροφικό κλάδο²⁵⁹.

Αρκετά πιο διαφορετικό σε περιεχόμενο - αλλά εξίσου ενδιαφέρον - είναι το Πρόγραμμα εκπαίδευσης σε θέματα επιχειρησιακών αστυνομικών τακτικών, που παρακολούθησαν 12 αστυνομικοί υπάλληλοι της Γουϊνέας. Το πρόγραμμα αυτό υλοποιήθηκε από την ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Δίωξης Λαθρεμπορίου και Οργανωμένου εγκλήματος, της Γενικής Διεύθυνσης Ασφαλείας της Τουρκίας· περιελάμβανε, μάλιστα, την ενημέρωση των εκπαιδευομένων αστυνομικών σε μία ποικιλία γνωστικών αντικειμένων, που άπτονται των επαγγελματικών τους καθηκόντων²⁶⁰.

ε) Τουρκο-αφρικανικά Συνέδρια και διακρατικές συνεργασίες.

Τα τουρκο - αφρικανικά Συνέδρια παρουσιάζουν εξαιρετική σημασία, όχι μόνο λόγω του ιδιαίτερου πολιτικού, διπλωματικού και οικονομικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν, αλλά και γιατί αναδεικνύουν πολύ χαρακτηριστικά την αναδυόμενη ιδιότητα της Τουρκίας ως περιφερειακής υπερδύναμης: η βελτίωση της τουρκικής οικονομίας, η σχετική εξομάλυνση των πολιτικών της δομών - τουλάχιστον, σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες - αλλά και οι νέοι προσανατολισμοί της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, την καθιστούν πλέον ένα δυναμικό παίχτη ακόμα και στην αφρικανική ήπειρο.

Τα ανακοινωθέντα των εξεταζομένων τουρκικών Οργανώσεων κάνουν λόγο για 5 τουρκο-αφρικανικά Συνέδρια, κατά την περίοδο 2006-2008. Το πρώτο απ’ αυτά πραγματοποιήθηκε την περίοδο 23-24 Νοεμβρίου 2006, ενώ το δεύτερο - που εμφανίστηκε ως συνέχεια του πρώτου - την περίοδο 12-13 Δεκεμβρίου 2006. Μεταξύ των

²⁵⁴ 28 Nizeryalı kursiyer mesleki eğitim için Türkiye’de (TİKA, 17/10/2007).

²⁵⁵ Sudanlı kursiyerle eğitimi sertifikaları verildi (TİKA, 25 /10/2007).

²⁵⁶ Eğitimlerini tamamlayan Sudanlı kursiyeler sertifikalarını aldı (TİKA, 17/7/2008). “

²⁵⁷ Sudanlı 55 ziraat mühendisi eğitim sertifikalarını aldı (TİKA, 3/9/2007)

²⁵⁸ Eğitimlerini tamamlayan Sudanlı veterinerler sertifikalarını aldı (TİKA, 21/10/2008). Το εν λόγω ανακοινωθέν δίνει μία σειρά από εξίσου ενδιαφέρουσες, άλλες πληροφορίες: σύμφωνα με τα όσα φέρεται να έχει πει ο - εκτελών χρέη Αντιπροέδρου της ΤΙΚΑ, Metin Arslanbaş - από τα 53 κράτη της αφρικανικής ηπείρου, η ΤΙΚΑ έχει υλοποιήσει από τουλάχιστον μία δραστηριότητα σε 37 από αυτά.

²⁵⁹ Sudanlı veterinerler ülkemizde incelemelerde bulundu (TİKA, 20/9/2007).

²⁶⁰ Gineli polislere operasyonel Polis taktikleri eğitimi (TİKA, 3/9/2007).

προσκεκλημένων ήταν ο Πρόεδρος της TDBB, Erol Kaya. Όπως αναφέρεται στο σχετικό ανακοινωθέν της TDBB - χωρίς, ωστόσο, να διευκρινίζεται πότε έλαβε χώρα καθεμία απ' αυτές - πραγματοποιήθηκαν 4 Συνεδρίες με τα ακόλουθα θέματα:

- i) Οικονομία και αναπτυξιακές συμβολές
- ii) Εκπαίδευση και αναπτυξιακές συμβολές
- iii) Υγεία και αναπτυξιακές συμβολές
- iv) Γεωργία και συνδρομή στη γεωργική ανάπτυξη

Σ' αυτές έλαβαν μέρος αρκετοί κρατικοί αξιωματούχοι, αλλά και ακαδημαϊκοί²⁶¹.

Το τρίτο Συνέδριο έλαβε χώρα ένα χρόνο αργότερα, με την υποστήριξη - πέραν της ΤΙΚΑ - του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας αλλά και της Αφρικανικής Ένωσης. Στο Συνέδριο συζητήθηκαν κατά κύριο λόγο θέματα όπως :

- i) Η αφρικανική Ένωση υπό το πρίσμα των παγκόσμιων πολιτικών εξελίξεων
- ii) Δυνατότητες συνεργασίας Αφρικανικής Ένωσης-Τουρκίας στο πεδίο των ειρηνευτικών επιχειρήσεων και της ασφάλειας, και
- iii) Οι οικονομικές προοπτικές των κρατών της Αφρικανικής Ένωσης και οι τάσεις εξέλιξης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο του Συνεδρίου αυτού, απονεμήθηκαν τα «Βραβεία Στρατηγικού Οράματος»· ο θεσμός αυτός καθιερώθηκε από το Τουρκικό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών για την Ασία (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi - TASAM) και απευθύνεται σε όσα άτομα ή θεσμούς (εντόπιους ή ξένους) συνέβαλαν στην πολιτική, οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη της Τουρκίας. Τη χρονιά εκείνη, με τα βραβεία που απονέμονταν σε κρατικούς αξιωματούχους, τιμήθηκε ο Υπουργός Παρά τω Πρωθυπουργώ του Ουζμπεκιστάν, İsmail Kerimov, ο Υπουργός Παρά τω Πρωθυπουργώ της Σενεγάλης, Abdoulaye Wade, ο Πρόεδρος της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης Köksal Toptan, ο Υπουργός Υγείας της Τουρκίας, Recep Akdağ, αλλά και ο υποδιοικητής της ΜΙΤ, Emre Taner. Αντιστοίχως, με το βραβείο που απονέμεται σε κρατικούς αξιωματούχους, τιμήθηκε - εκτός των άλλων - και ο τότε Αντιπρόεδρος της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya²⁶².

Δύο ακόμα Συνέδρια Τουρκίας-αφρικανικών χωρών έλαβαν χώρα το 2008: το πρώτο από αυτά ήταν η Συνδιάσκεψη Τουρκίας - Αφρικής για τα θέματα επικαιρότητας του 2008, η οποία διοργανώθηκε στο πλαίσιο του Σχεδίου για την Ανάπτυξη Κοινού Στρατηγικού Οράματος των Διπλωματικών Αντιπροσώπων των Αφρικανικών κρατών και της Τουρκίας (Afrika Ülkeleri - Türkiye Diplomatik Temsilcileri Ortak Stratejik Visyon Geliştirme Projesi)· ανάμεσα στους συμμετέχοντες ήταν ο Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya²⁶³. Το δεύτερο ήταν η «Α' Συνεργασία Κορυφής Τουρκίας - Αφρικής»· στο πλαίσιο αυτής μάλιστα, διοργανώθηκε και ένα Επιχειρησιακό Φόρουμ Τουρκίας-Αφρικής, στο οποίο συμμετείχε και πάλι ο Kulaklıkaya²⁶⁴.

Η πολιτική επιρροή της ΤΙΚΑ

Η παρουσία της ΤΙΚΑ στα τουρκο - αφρικανικά Συνέδρια, αλλά και η ευρύτερη δραστηριοποίησή της στην αφρικανική ήπειρο και οι επαφές της με ανώτατους Αφρικανούς αξιωματούχους, αποδεικνύουν την εμβέλεια των δραστηριοτήτων και της επιρροής της. Ιδιαίτερως ενδεικτικές ως προς αυτό, είναι δύο περιπτώσεις επισκέψεων κορυφαίων πολιτικών προσωπικοτήτων από την Αφρική.

Η πρώτη αφορά επίσημη επίσκεψη στην Τουρκία του Προέδρου της Δημοκρατίας του Τζιμπουτί· ο τελευταίος, μαζί με τον Υπουργό Εξωτερικών της χώρας αυτής και πολυπληθή αντιπροσωπεία, είχε συνάντηση με ανώτατα στελέχη της ΤΙΚΑ, η οποία πραγματοποιήθηκε στο ξενοδοχείο "Swiss Hotel", στην Άγκυρα²⁶⁵. Η δεύτερη περίπτωση παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με την πρώτη: κατόπιν σχετικής πρόσκλησης, δμελής αντιπροσωπεία - με επικεφαλής δύο υπουργούς - από την Κένυα, επισκέφθηκαν την Τουρκία και είχαν διαπραγματεύσεις με αρμόδιους κυβερνητικούς αξιωματούχους· κατόπιν, επισκέφθηκαν με τη σειρά τους την ΤΙΚΑ, όπου είχαν συνομιλίες σχετικά με τα προγράμματα αρωγής της

²⁶¹ II Uluslararası Türk - Afrika Kongresi / Sahra altı Afrika yapıldı (TDBB, 11 Aralık, 2006),

²⁶² III Uluslararası Türk - Afrika Kongresi İstanbul'da gerçekleştirildi (TİKA, 11/12/2007).

²⁶³ 2008 Türkiye - Afrika Gündemi Toplantısı Ankara'da yapıldı (TİKA, 17/4/2008).

²⁶⁴ Türkiye - Afrika İşbirliği Zirvesi (TİKA, 4/9/2008).

²⁶⁵ Cibuti Cumhurbaşkanı'ndan Türkiye'ye ziyaret (TİKA, 28/1/2009).

ΤΙΚΑ στη χώρα αυτή²⁶⁶.

IV) ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. ΜΟΛΔΑΒΙΑ / ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΓΚΑΓΚΑΟΥΖΙΑΣ

Στο κράτος της Μολδαβίας υπάγεται η αυτόνομη Περιοχή της Μολδαβίας· με δεδομένο ότι ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού της τελευταίας προέρχεται από το τουρκικό φύλο των Γκαγκαούζων Τούρκων, είναι φυσικό να συγκεντρώνει το ενδιαφέρον της Τουρκίας. Οι δραστηριότητες των τριών Οργανώσεων, από αριθμητικής άποψης, μάλλον επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο στα γκαγκαουζικά εδάφη, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει ενδιαφέρον για την περιοχή της Μολδαβίας. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

- α) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη.
- β) Διπλωματικές δραστηριότητες
- γ) Δραστηριότητες στον τομέα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού.

α) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη.

Πολύ μεγάλης σημασίας θα πρέπει να θεωρηθούν οι εργάτες της ΤΙΚΑ στην πόλη *Çadır Lunga* - που ανήκει στην περιοχή της Γκαγκαουζίας - με σκοπό την εξυγίανση του δικτύου υδροδότησης της περιοχής· χάρη στις δραστηριότητες αυτές, εξασφαλίσθηκε πόσιμο νερό για 24.000 άτομα.²⁶⁷ Παράλληλα, η ΤΙΚΑ προχώρησε σε δωρεά πακέτων τροφίμων μακράς ημερομηνίας λήξης συνολικού βάρους 25 τόνων, τα οποία διανεμήθηκαν σε σχολεία και παιδικούς σταθμούς. Στόχος ήταν να καλυφθούν οι διατροφικές ανάγκες των 400 παιδιών που φοιτούσαν σ' αυτά, για το εκπαιδευτικό έτος 2008-2009²⁶⁸. Μία ακόμα δραστηριότητα της ΤΙΚΑ στην περιοχή της Γκαγκαουζίας, έχει περισσότερο «εθνικό» περιεχόμενο: πρόκειται για τη δωρεά ηλεκτρονικών υπολογιστών, Fax, φωτοτυπικών μηχανημάτων, σαρωτών αλλά και τηλεφώνων στο Σύνδεσμο Νέων Γκαγκαούζων Πατριωτών²⁶⁹. Δωρεά εξοπλισμού πραγματοποιήθηκε, ωστόσο, και προς το Κέντρο Νεότητας της πόλης *Çadır Lunga*²⁷⁰. Σε ό,τι αφορά τη Μολδαβία, το 2008 η ΤΙΚΑ ανέλαβε την ανακαίνιση του κτιρίου του Κέντρου Προσωρινής Διαμονής και Αποκατάστασης της *Vatra*, στην πρωτεύουσα της Μολδαβίας, *Kişinev*· κατόπιν, προέβη σε δωρεά εξοπλισμού και επίπλων προς το Κέντρο²⁷¹.

β) Διπλωματικές δραστηριότητες

Ως ενδεικτικές της σημασίας αλλά και της εμβέλειας των τριών Οργανώσεων στην αυτόνομη επαρχία της Γκαγκαουζίας θα πρέπει να θεωρηθούν οι επισκέψεις του «Προέδρου της Δημοκρατίας» της Γκαγκαουζίας, *Mihail Formuzal*, στα γραφεία των Οργανώσεων αυτών. Τον Απρίλιο του 2008, ο *Formuzal*, συνοδευόμενος από τον «Υπουργό Πολιτισμού», *Dimitriy Kambur*, επισκέφθηκαν το Δήμο του *Alemdağ* - και μέλος της *TDBB* - προκειμένου να συζητήσουν για τις «βραδιές για τα αδελφά κράτη». Τα πολιτιστικά αυτά δρώμενα προγραμματίζονταν για το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις συζητήσεις έλαβε μέρος και ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας της *TDBB*, *Emre Biçakçioğlu*²⁷².

Λίγες ημέρες αργότερα, ο *Formuzal* τιμήθηκε με βραβείο από την *DT* για τις υπηρεσίες

²⁶⁶ *Kenyali Bakanlardan TİKA'ya ziyaret* (TİKA, 11/5/2009).

²⁶⁷ *Moldova'da 24.000 temiz içme suyuna Kavuştu* (TİKA, 24/11/2008).

²⁶⁸ *Gökoğuz yerindeki okul ve kreşlere gıda yardımı* (TİKA, 17/3/2009).

²⁶⁹ *Ülke Seven Gökoğuz Gençler Derneği'ne yardım* (TİKA, 27/5/2008).

²⁷⁰ *Moldova Gençlik Merkezine araç ve gereç yardımı* (TİKA, 30/7/2008).

²⁷¹ *Vatra Rehabilitasyon Merkezine destek* (TİKA, 30/7/2007).

²⁷² *Moldova Cumhuriyeti Gagauz Yeri Özerk Bölgesi Başkanı Mihail Formuzal ve Kültür Bakanı Dimitriy Kambur Üye Belediyelerimizden Alemdağ Belediyesini ziyaret etti* (TDBB, 9 Nisan 2008).

που παρείχε προς τον Τουρκικό κόσμο - στα πλαίσια σχετικού Προγράμματος - για το 2007-το βραβείο απένειμε, μάλιστα, ο πρώην Πρόεδρος του Τουρκικού Κοινοβουλίου, Bülent Arinç. Ο Formuzal επισκέφθηκε εξάλλου, τα Κεντρικά της DT στις 18/4/2007, όπου είχε συνάντηση με ανώτατα στελέχη της· στις συζητήσεις αυτές παρίστατο ακόμα, και ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Φιλίας, Πολιτισμού και Αλληλεγγύης της Γκαγκαουζίας, Necdet Ertuğrul. Οι δηλώσεις που έκανε ο Formuzal, εξ αφορμής της επίσκεψης αυτής, παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον· μεταξύ άλλων, τόνισε προς τους αξιωματούχους της DT ότι «στην Γκαγκαουζία υπάρχουν 150.000 αδελφοί σας, και είμαι ευτυχής να σας μεταφέρω τους χαιρετισμούς και την αγάπη τους. Είναι πολύ ωραίο να είμαι μαζί σας, στην πιο όμορφη πόλη αυτού του τόσο όμορφου κράτους. Είμαστε όλοι αδέρφια, και δεν υπάρχει καμμία διαφορά ανάμεσά μας»²⁷³.

Τον επόμενο χρόνο, ο Formuzal, συνοδευόμενος από αντιπροσωπεία, επισκέφθηκε τα Κεντρικά της ΤΙΚΑ· εκεί είχε συνάντηση τόσο με τον Πρόεδρο της, Kulaklıkaya, όσο και με τον υπεύθυνο Υπουργό, Yazıcıoğlu. Ο τελευταίος τόνισε ότι Γκαγκαούζοι Τούρκοι έχουν σημαντική θέση στις τουρκο - молδαβικές διπλωματικές σχέσεις, ενώ έδωσε έμφαση στις δραστηριότητες που έχουν υλοποιηθεί στην Γκαγκαουζία, καθώς και σε εκείνες που προγραμματίζονται για το μέλλον· σε ανάλογο ύψος κινήθηκε και ο Kulaklıkaya²⁷⁴. Σε αντίθεση με τις τρεις επισκέψεις του Formuzal, κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα - σύμφωνα πάντοτε με τα σχετικά δελτία Τύπου - έχει πραγματοποιηθεί μόνο μία επίσκεψη, εκ μέρους των Οργανώσεων, στην «Προεδρία της Δημοκρατίας» της Γκαγκαουζίας: αντιπροσωπεία της TDBB επισκέφθηκε τον Formuzal, τον Αύγουστο του 2007, προκειμένου να τον ενημερώσει για τις δραστηριότητές της²⁷⁵.

Μία σειρά άλλων δραστηριοτήτων στο διπλωματικό τομέα - αν και σε χαμηλότερο επίπεδο - αποδεικνύουν το σημαντικό ρόλο των Οργανώσεων στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής. Τον Αύγουστο του 2007, η Ένωση Δήμων της Γκαγκαουζίας υπέγραψε συμφωνία προσχώρησης στην TDBB. Παράλληλα, αντιπροσωπεία της TDBB - στην οποία συμμετείχε και ο Τούρκος βουλευτής Recep Yıldırım - μετέβη στην Γκαγκαουζία κατά το διάστημα 16-19 Αυγούστου 2007, προκειμένου να συμμετάσχει στις εκδηλώσεις για την επέτειο της ίδρυσης της επαρχίας Komrat²⁷⁶. Η παρουσία τόσο υψηλόβαθμων αξιωματούχων σε μία απλή εορταστική εκδήλωση μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι ο Αντιπρόεδρος της TDBB την περίοδο εκείνη ήταν ο Δήμαρχος του Komrat, Nikolai Pudolgo. Υπό το ίδιο πρίσμα θα πρέπει να θεωρηθεί, εξάλλου, η επίσκεψη αντιπροσωπείας από το Δήμο του Komrat στα κεντρικά της TDBB τον Απρίλιο του 2008²⁷⁷. Σ' αυτά μπορεί να προστεθεί η επίσκεψη αντιπροσωπείας της στο Προξενείο της Μολδαβίας στην Κωνσταντινούπολη, το Φεβρουάριο του 2008²⁷⁸.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν σε κάθε περίπτωση, πάντως, οι περιπτώσεις όπου οι εξεταζόμενες Οργανώσεις λειτουργούν συμπληρωματικά προς το έργο της επίσημης τουρκικής διπλωματίας. Αυτό μπορεί να διαπιστωθεί πολύ χαρακτηριστικά στην περίπτωση, του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων της молδαβικής κυβέρνησης: για την εκπόνηση ενός Προσχεδίου Εργασίας, η ΤΙΚΑ συνεργάστηκε με τους αξιωματούχους της αρμόδιας Διεύθυνσης Ιδιωτικοποιήσεων²⁷⁹.

γ) Δραστηριότητες στον τομέα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού

Τον Οκτώβριο του 2008, στα Κεντρικά της TDBB έλαβε χώρα εκπαιδευτικό σεμινάριο διάρκειας μιας εβδομάδας για αξιωματούχους της τοπικής αυτοδιοίκησης της Γκαγκαουζίας· αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι στην εναρκτήρια τελετή, εκτός των άλλων, λόγο

²⁷³ Gagauzya Cumhuriyetinin Valiliğini ziyaret (DT, 22/4/2008).

²⁷⁴ Bakan Yazıcıoğlu Gagavuz Özerk Bölgesi Başkanı Formuzal'ı TİKA'da kabul etti (TİKA, 3/2/2009).

²⁷⁵ Türk Dünyası Belediyeler Birliği Moldova Cumhuriyeti Gagavuz Yeri Cumhurbaşkanlık makamını ziyaret etti (TDBB, 21 Ağustos 2007).

²⁷⁶ Türk Dünyası Belediyeler Birliği büyüyor (TDBB, 21 Ağustos 2007).

²⁷⁷ Moldova Cumhuriyeti, Özerk Gagauzya Yeri, Komrat Belediye Başkanı ve TDBB Başkan Yardımcısı Nikolay Pudolgo'nun Danışmanı Nuri Sahar, Yardımcısı Feodor Georgiy ve Komrat Belediyesi Encümen Üyesi Ekaterina Bessarab Birlik Merkezini ziyaret etti (TDBB, 21 Nisan 2008).

²⁷⁸ TDBB Moldova Cumhuriyeti Başkonsolusu Sergiu Goncetenco'yu makamında ziyaret etti (TDBB, 25 Şubat 2009).

²⁷⁹ Moldova ile Özelleştirme konusundaki işbirliğinde yeni adım (TİKA, 10/6/2008).

εκφώνησε και ο αξιωματούχος της ΤΙΚΑ, Eyüp Zengin²⁸⁰. Το σεμινάριο αυτό ολοκληρώθηκε με την επίσημη απονομή των πιστοποιητικών στους Γκαγκαούζους κρατικούς αξιωματούχους, στο πλαίσιο επίσημης τελετής²⁸¹.

Πολύ σημαντική - όχι τόσο ως προς το περιεχόμενο της καθ' εαυτό, όσο ως προς τις υψηλά ιστάμενα προσωπικότητες που συμμετείχαν σε αυτήν - θα πρέπει να θεωρηθεί η Γιορτή των Γκαγκαούζων (Τούρκων), που διοργανώθηκε την περίοδο 27 - 28 Ιουνίου 2008, στο πάρκο της κεντρικής πλατείας Taksim, στην Κωνσταντινούπολη. Στα δρώμενα, πέραν των ανωτάτων στελεχών της DT - όπως του Αντινομάρχη Κωνσταντινούπολης, Murat Kocabaş, και του Συντονιστή της DT, Metin Özkan - έλαβαν επίσης μέρος σημαίνοντα κυβερνητικά στελέχη της αυτόνομης Επαρχίας της Γκαγκαουζίας: ο «Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας», Stoianon Nikolae, η «Υπουργός Παιδείας», Balona Vera, η «Υφυπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού», Liulenona Evgenia, καθώς και στελέχη από τον ακαδημαϊκό χώρο. Θα πρέπει να σημειωθεί, πάντως, ότι παράλληλα με τα εορταστικά δρώμενα, η αντιπροσωπεία από την Γκαγκαουζία επισκέφθηκε το Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης, με σκοπό τη διεύρυνση μιας πιθανής μελλοντικής συνεργασίας στον εκπαιδευτικό τομέα²⁸².

2. ΚΟΣΟΒΟ

Οι δραστηριότητες των τριών Οργανώσεων στο Κόσοβο, μπορούν να διακριθούν στους εξής τομείς:

- α) Πολιτικές - διπλωματικές επαφές
- β) Πολιτιστικές δραστηριότητες
- γ) Υλικοτεχνική υποστήριξη
- δ) Παροχές και υποστήριξη στους τομείς της γεωργίας και της κτηνοτροφίας

α) Πολιτικές - διπλωματικές επαφές

Οι διπλωματικές επαφές στελεχών των εξεταζόμενων Οργανώσεων με κορυφαίους αξιωματούχους του Κόσοβου αποκαλύπτουν, όχι μόνον το ενδιαφέρον της Τουρκίας για τους τουρκόφωνους πληθυσμούς του νεοσύστατου κρατικού μορφώματος, αλλά και την εμβέλεια της ως περιφερειακής δύναμης με μείζονα ρόλο στα Βαλκανικά πράγματα. Αυτό καθίσταται ιδιαίτερως σαφές από τις επισκέψεις τόσο του Υπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ, και υπεύθυνου για την ΤΙΚΑ, Faruk Çelik, όσο και του Προέδρου της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya. Στο πλαίσιο της διήμερης επίσκεψής του, ο τελευταίος είχε συνομιλίες με τον «Πρωθυπουργό» του Κόσοβου, Hashim Thaçi, τον «Υπουργό Παιδείας, Επιστημών και Τεχνολογίας», Enver Hoxhaj, τον «Υπουργό Υγείας», Alush Gashi, τον «Υπουργό Περιβάλλοντος και Χωροταξίας», Mahir Yağcılar, αλλά και τον «Πρόεδρο της Δημοκρατίας» του Κόσοβου, Fatmir Sejdiu²⁸³.

Η επίσκεψη του Υπουργού Çelik έλαβε χώρα εξ αφορμής της συμπλήρωσης 620 χρόνων από τη μάχη του Κοσυφοπεδίου (1389), κατά τη διάρκεια της οποίας ένας Σέρβος στρατιώτης δολοφόνησε τον Σουλτάνο Μουράτ Α'. Η σχετική τελετή στη μνήμη του δολοφονηθέντος Σουλτάνου, διοργανώθηκε από την ΤΙΚΑ, οι Δήμοι Büyükşehir της Προύσας,

²⁸⁰ *Moldova Cumhuriyeti Gagauz Yeri'nden Yerel Yönetim Temsilcilerine yönelik «Uluslararası Yerel Yönetimler Eğitim Merkezi» 2008 yılı III. Dönem Eğitim Programı Birlik Merkezinde başladı* (TDBB, 13 Ekim 2008).

²⁸¹ *Moldova Cumhuriyeti Gagauz Yeri Yerel Yönetim Yönetimcilerine yönelik düzenlenen Uluslararası Yerel Yönetimler Eğitim Merkezi 2008 III. Dönem Eğitim Programı sertifika töreni Birlik Merkezinde yapıldı* (TDBB, 17 Ekim 2008).

²⁸² *Gagauz Türkleri Kültürlerini tanıttı...* (DT, 4/7/2008). Μία ενδιαφέρουσα λεπτομέρεια - που προκύπτει από έμμεση αναφορά σε δελτίο τύπου, είναι η ύπαρξη Βιβλιοθήκης "Kemal Atatürk" στην επαρχία του Komrat, η οποία έχει ιδρυθεί και είναι αντικείμενο διαχείρισης της ΤΙΚΑ· για την πληροφορία αυτήν, βλ. *Türkiye - Moldova V Dönem KEK Toplantısı* (ΤΙΚΑ, 3/7/2008).

²⁸³ *TİKA Başkanı Musa Kulaklıkaya Kosova ziyaretini tamamladı* (ΤΙΚΑ, 14/5/2008). Αν μη τι άλλο, είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι ο Πρόεδρος μιας τουρκικής Οργάνωσης είχε απευθείας επαφές με την ανώτατη ηγεσία του Κόσοβου.

Osmangazi (Κωνσταντινούπολη) και Obilic του Κοσόβου. Στην τελετή συμμετείχαν, εξάλλου, πλην του Çelik, ο Πρόεδρος της Ισλαμικής Ένωσης Κοσόβου, Naim Tirtava, αλλά και ο «Υπουργός Περιβάλλοντος» του Κοσόβου, Mahir Yaşıcılar. Μετά το τέλος της ο Çelik είχε συνάντηση με τον «Πρόεδρο της Δημοκρατίας» του Κοσόβου, Sejdiu, ο οποίος του εξέφρασε τα ευχαριστήριά του για την τουρκική υποστήριξη πριν και μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσόβου²⁸⁴.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι επισκέψεις υψηλόβαθμων κρατικών αξιωματούχων του Κοσόβου στην Τουρκία, στις οποίες έχουν ενεργό ρόλο ή ανάμειξη οι Τουρκικές Οργανώσεις που εξετάζονται. Η πιο χαρακτηριστική ενδεχομένως περίπτωση είναι αυτή του - ήδη αναφερθέντος - Mahir Yaşıcılar. Ο Yaşıcılar - που, εκτός από «Υπουργός Περιβάλλοντος», είναι επίσης επικεφαλής του Τουρκικού Δημοκρατικού Κόμματος του Κοσόβου (Kosova Demokratik Türk Partisi) - την περίοδο 2007 - 2008, επισκέφθηκε δύο τουλάχιστον φορές την Κωνσταντινούπολη. Την πρώτη φορά συμμετείχε σε Συνδιάσκεψη που είχε διοργανώσει η DT σε συνεργασία με Κοσοβάρικους Συλλόγους²⁸⁵, ενώ τη δεύτερη, προκειμένου να «αναζητήσει βοήθεια για το Κόσοβο»²⁸⁶. παράλληλα, είχε επαφές τόσο με την DT, όσο και με άλλους τουρκικούς Συλλόγους που σχετίζονται με το Κόσοβο²⁸⁷. Τα γραφεία της DT, πάντως επισκέφθηκε ένα ακόμα στέλεχος του Τουρκικού Δημοκρατικού Κόμματος: ο Γενικός Γραμματέας του κομματικού παραρτήματος στην Πρισρένη, Varol Bekteş· ο Bekteş είχε υπάρξει επίσης φοιτητής στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης²⁸⁸. Στο πλαίσιο των επαφών με αξιωματούχους του Κοσόβου θα πρέπει να ενταχθεί, εξάλλου, η επίσημη επίσκεψη που πραγματοποίησε τεχνική αντιπροσωπεία της Ένωσης Δήμων Κοσόβου, στην TDBB· όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση, η αντιπροσωπεία ενημερώθηκε για τις δραστηριότητες του τουρκικής Οργάνωσης, ενώ - μέσα σε θερμό κλίμα - τονίσθηκε επίσης η ανάγκη ενδυνάμωσης των σχέσεων μεταξύ των δύο Ενώσεων²⁸⁹.

Στην παρούσα ενότητα κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά σε μία ακόμα δραστηριότητα, η οποία - μολονότι δεν μπορεί να ενταχθεί στο αυστηρό πλαίσιο των πολιτικών και διπλωματικών σχέσεων - έχει εντούτοις μερικές πολύ ενδιαφέρουσες πτυχές. Πρόκειται για την απονομή ευχαριστήριας πλακέτας εκ μέρους του Συνδέσμου Πολιτισμού και Αλληλοβοήθειας Κοσοβάρων της Πρισρένης (Kosova Prisrenliler Kültür ve Yardımlaşma Derneği) στο Συντονιστή της DT, Metin Özkan. Στην τελετή συμμετείχαν μεταξύ άλλων, ο Πρόεδρος του Συλλόγου Πολιτισμού και Αλληλοβοήθειας Κοσοβάρων του Gilan (Kosova Gilanlılar Kültür ve Yardımlaşma Derneği), Hüseyin Dizdar, ο Αντιπρόεδρος του Συλλόγου Πολιτισμού και Αλληλοβοήθειας Ρουμελιωτών Τούρκων (Rumeli Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği), Sadullah Sırahioğlu, ο εκπρόσωπος των Κοσοβάρων φοιτητών στην Κωνσταντινούπολη, Salih Salah, καθώς και πλήθος Κοσοβάρων φοιτητών²⁹⁰. Η βράβευση του Özkan από Συλλόγους του Κοσόβου αποδεικνύει την εμβέλεια των δραστηριοτήτων των τουρκικών Οργανώσεων στο Κόσοβο· παράλληλα, η παρουσία ανώτατων αξιωματούχων από άλλους τουρκικούς Συνδέσμους στην τελετή, ενισχύει τον ισχυρισμό της μεταξύ τους επικοινωνίας και συνεννόησης.

Β) Πολιτιστικές δραστηριότητες

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες των τριών Οργανώσεων στο Κόσοβο επιδιώκουν κατά κύριο λόγο, αφενός να επεκτείνουν την πνευματική σφαίρα επιρροής της Τουρκίας, και αφετέρου να διασώσουν και να αναδείξουν το οθωμανικό παρελθόν της περιοχής. Στο

²⁸⁴Devlet Bakanı Faruk Çelik'in Makedonya ve Kosova ziyareti (TİKA, 18/9/2009).

²⁸⁵Kosova Demokratik Türk Partisi Genel Başkanı İstanbul'da (DT, 25/10/2007). Η επίσκεψη του Yaşıcılar δεν πρέπει να θεωρηθεί άσχετη με τις βουλευτικές εκλογές που επρόκειτο να διενεργηθούν στο Κόσοβο, στις 17 Νοεμβρίου του ίδιου χρόνου.

²⁸⁶Kosova'nın Türk Bakanı Mahir Yaşıcılar Kosova için destek aradı (DT, 4/9/2009).

²⁸⁷Kosova'nın Türk Bakanı Mahir Yaşıcılar İstanbul'da (DT, 4/9/2009).

²⁸⁸Kosovalı mezun öğrencimiz, Kosova Türk Demokratik Partisi Prizren Şubesi Genel Sekreteri Varol Bekteş, Koordinatörlüğümüzü ziyaret etti (DT, 25/7/2008). Γενικότερα, η DT φαίνεται ότι διατηρεί δεσμούς με τους Κοσοβάρους - και όχι μόνο - αποφοίτους των Πανεπιστημίων της Κωνσταντινούπολης. Γι' αυτό, βλ. και το ανακοινωθέν με τίτλο Kosovalı mezun öğrencimizden veda ziyareti (DT, 3/6/2008).

²⁸⁹Kosova Belediyeler Birliği'nden teknik bir heyet Türk Dünyası Belediyeler Birliği'ne resmi bir ziyarette bulundu (TDBB, 18 Kasım 2009).

²⁹⁰Kosovalıların Vefası (DT, 20/12/2008).

πλαίσιο αυτό, ενδιαφέρον παρουσιάζει η απονομή βραβείων σε όσους προσέφεραν υπηρεσίες υπέρ της τουρκικής κουλτούρας στο βαλκανικό χώρο²⁹¹. προς αυτήν την κατεύθυνση θα πρέπει να ενταχθούν δύο διεθνή συνέδρια που έλαβαν χώρα στην Πρίστινα το 2007 και το 2009. Το πρώτο απ' αυτά, με τίτλο *1^ο Διεθνές Συνέδριο Τουρκολογικών Μελετών "Βαλκάνια και Τούρκοι"* (1. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Kongresi "Balkanlar ve Türkler") πραγματοποιήθηκε την περίοδο 6-8 Νοεμβρίου 2007, με την υποστήριξη της ΤΙΚΑ²⁹². Η ΤΙΚΑ ήταν επίσης εκείνη που, σε συνεργασία με τα Κρατικά Αρχεία του Κοσόβου διοργάνωσε και το δεύτερο Συνέδριο, με τίτλο «το Κόσοβο και το Οθωμανικό κράτος σύμφωνα με αρχαιακά έγγραφα»· σ' αυτό έλαβαν μέρος 70 ακαδημαϊκοί και εξειδικευμένοι ερευνητές των αρχείων, από 11 χώρες²⁹³.

Η αναστήλωση οθωμανικών μνημείων του Κοσόβου είναι επίσης μία από τις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στην περιοχή· το 2007, η ΤΙΚΑ ξεκίνησε εργασίες αναστήλωσης του Τζαμιού του Sinan Paşa, που βρίσκεται στην Πρισρένη²⁹⁴. παράλληλα, ανέλαβε τη μετατροπή του ανδρωνίτη του Μαυσωλείου του Μουράτ Α' σε χώρο υποδοχής πολιτιστικών εκθεμάτων²⁹⁵.

γ) Υλικοτεχνική υποστήριξη και υποστήριξη στο χώρο της παιδείας

Η παρεχόμενη υλικοτεχνική υποστήριξη προς το Κόσοβο παρουσιάζει μία ποικιλία ως προς το είδος της συνδρομής και τα πεδία στα οποία αυτή λαμβάνει χώρα. Η πιο ενδιαφέρουσα, ενδεχομένως, περίπτωση συναντάται σε σχετικό ανακοινωθέν της ΤΙΚΑ όπου γίνεται λόγος για Σχέδιο υποστήριξης με 4 αποδέκτες. Ο πρώτος από αυτούς ήταν το χωριό Kuznir Has, όπου αντιμετωπίστηκε επιτυχώς ένα σοβαρό τεχνικό πρόβλημα, ενώ σε δύο άλλες περιπτώσεις, η ΤΙΚΑ παρέσχε ηλεκτρονικό εξοπλισμό και έπιπλα γραφείου σε πολιτιστικά ιδρύματα: πρόκειται για το Συνέδριο Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΑΚΕΑ), καθώς και για το Κέντρο Έρευνας και Πολιτισμού DAG. Ανάλογη δωρεά εξοπλισμού πραγματοποιήθηκε και προς τη Διαδικτυακή Ειδησεογραφική Εφημερίδα του Κοσόβου²⁹⁶. Η ιδιαίτερη έμφαση που αποδίδει η ΤΙΚΑ στον τομέα της πληροφορικής καταδεικνύεται, εξάλλου, από δύο ακόμα περιπτώσεις: κατά πρώτον, την ίδρυση εργαστηρίου ηλεκτρονικών υπολογιστών στο Σύνδεσμο Πολιτισμού και Αλληλεγγύης Halit Gaş· αξίζει να σημειωθεί ότι ο Σύνδεσμος αυτός δραστηριοποιείται στην περιοχή του Doburçan, όπου διαβιούν σημαντικοί τουρκόφωνοι πληθυσμοί²⁹⁷. Στη δεύτερη περίπτωση, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά

²⁹¹ *Birol Dok'a Kosova'dan Türk kültürüne hizmet ödülü* (DT, 10/12/2009).

²⁹² *1. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Kongresi Pristine'de yapıldı* (ΤΙΚΑ, 28/11/2007). Στο Συνέδριο αυτό συμμετείχαν επιστήμονες από την Τουρκία, την ΠΓΔΜ, την Αλβανία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, αλλά και την Ολλανδία.

²⁹³ *Arşiv belgelerinde Kosova ve Osmanlı Devleti Uluslararası Sempozyumu* (ΤΙΚΑ, 22/4/2009). Οι χώρες από τις οποίες προέρχονταν οι συμμετέχοντες ήταν η Τουρκία, το Κόσοβο, η Αλβανία, η ΠΓΔΜ, η Βοσνία - Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο, η Σερβία, η Κροατία, η Σλοβενία, η Αυστρία και η Πολωνία. Κάνοντας λόγο, πάντως, για Συνέδρια, αξίζει να σημειωθεί ότι η ΤΙΚΑ - σε συνεργασία και με άλλους φορείς - διοργάνωσε διήμερο Συμπόσιο προς τιμήν του Βόσνιου ηγέτη Aliya İzzetbegović στην Πρίστινα, με αφορμή τη συμπλήρωση 5 χρόνων από το θάνατό του. Στο Συμπόσιο, που είχε τίτλο "O Aliya İzzetbegović μεταξύ Ανατολής και Δύσης", συμμετείχαν πολυάριθμοι προσκεκλημένοι από την Τουρκία, τη Βοσνία - Ερζεγοβίνη, την ΠΓΔΜ και το Κόσοβο. Γι' αυτό, βλ. *Bosna Lideri Aliya İzzetbegović ölümünün 5 yıldönümünde Kosova'da anıldı* (ΤΙΚΑ, 7/1/2009).

²⁹⁴ *Kosova'da tarihi Sinan Paşa Camii restorasyonu başlıyor* (ΤΙΚΑ, 3/9/2007).

²⁹⁵ *Sultan Murat Türbesi Selamlık Binası Kültür ve tanıtım evine dönüştürülüyor* (ΤΙΚΑ, 28/1/2009). Στις πολιτιστικές εκδηλώσεις των Οργανώσεων - υπό μία ευρύτερη οπτική - θα μπορούσαν να ενταχθούν δύο εκδρομές που πραγματοποίησε η ΤΙΚΑ στο Κόσοβο. Στις περιπτώσεις αυτές, πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες επαφές με σημαίνοντα στελέχη και εκπροσώπους των τουρκόφωνων πληθυσμών του Κοσόβου. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις εκδρομές και τις επαφές αυτές, βλ. *Türk Dünyası'ndan Kosova'ya ziyaret* (DT, 29/11/2007), *Yeniden Kosova* (DT, 6/6/2009).

²⁹⁶ *Kosova'da dört anlama Projeye destek* (ΤΙΚΑ, 27/8/2008).

²⁹⁷ *Kosova Halit Gaş Kültür ve Yardımlaşma Derneğine Bilgisayar laboratuvarı* (ΤΙΚΑ, 16/7/2009). Μία ενδιαφέρουσα πληροφορία ανακύπτει από τη σχετική ανακοίνωση της ΤΙΚΑ: όπως τονίζεται, μετά το τέλος της τελετής, έγινε απονομή πιστοποιητικών εκμάθησης της τουρκικής γλώσσας, για τους μαθητές που είχαν ολοκληρώσει επιτυχώς τον κύκλο των μαθημάτων· τα μαθήματα αυτά είχαν διοργανωθεί από τη Μονάδα Συνεργασίας με τους πολίτες, του τάγματος των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων, που έχει αναλάβει καθήκοντα στο Κόσοβο. Η κοινωνική αυτή δραστηριότητα του τουρκικού στρατού είναι, σε κάθε περίπτωση, άξια επισήμανσης.

ψηφιακού Γεωδαιτικού σταθμού (Total station) προς το Ινστιτούτο Προστασίας της Ιστορίας και των Πολιτισμικών Έργων του Κοσόβου²⁹⁸. Παράλληλα με αυτά, η ΤΙΚΑ ανέλαβε την εγκατάσταση συστήματος ασφαλείας στο κτίριο των Κρατικών Αρχείων του Κοσόβου²⁹⁹.

Στον τομέα της εκπαίδευσης, η ΤΙΚΑ παρουσιάζει εξίσου σημαντική δραστηριότητα. Από τις βασικότερες ενέργειές της θα πρέπει να θεωρηθεί η αναστήλωση δύο δημοτικών σχολείων και ενός τεχνικού λυκείου: πρόκειται για τα δημοτικά σχολεία İlaç Thaqi - στην περιοχή Hani Elezit³⁰⁰ - και Mehmet Akif - στο χωριό Suşitsa, στη δυτική πλευρά του Κοσόβου³⁰¹. το τεχνικό λύκειο φέρει το όνομα του Anton Çeta και βρίσκεται στην πόλη του İskenderay, εξυπηρετώντας περίπου 2.000 μαθητές³⁰². Αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, η σημαντική δωρεά βιβλίων της ΤΙΚΑ προς την Ισλαμική Ένωση του Κοσόβου³⁰³.

δ) Παροχές και υποστήριξη στον τομέα της γεωργίας και της κτηνοτροφίας

Το 2008, η ΤΙΚΑ προχώρησε - σε συνεργασία με το Δήμο του Dragash - στην εφαρμογή του Σχεδίου Ανάπτυξης της Προβατοκομίας του Κοσόβου, διάρκειας 5 περίπου χρόνων, στην περιοχή αυτή· το Σχέδιο προέβλεπε, εκτός των άλλων, τη συγκρότηση Συνεταιρισμού Προβατοπαραγωγών του Dragash, αποτελούμενου, σε αρχικό στάδιο, από 50 αγροτικές οικογένειες των περιοχών Oraya και Gora³⁰⁴. Στο πλαίσιο του Σχεδίου αυτού, εξάλλου, η ΤΙΚΑ εφοδίασε τα μέλη του Συνεταιρισμού με αντιπαρασιτικά εμβόλια και εξοπλισμό για τη συλλογή του γάλακτος³⁰⁵. Ενδιαφέρον επιδείχθηκε και στο χώρο των γεωργικών καλλιεργειών, όπως αποδεικνύει η δωρεά πλαστικών στεγάστρων θερμοκηπίων σε 170 καλλιεργητές³⁰⁶.

3. ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΠΓΔΜ)

Οι δραστηριότητες των τριών Οργανώσεων στην ΠΓΔΜ μπορούν να διακριθούν στους εξής επιμέρους τομείς:

- α) Υλικοτεχνική υποστήριξη
- β) Πολιτιστικές και διπλωματικές δραστηριότητες
- γ) Δραστηριότητες και υποστήριξη στους τομείς της εκπαίδευσης και του πολιτισμού.

α) Υλικοτεχνική υποστήριξη

Σημείουσα θέση στα έργα υλικοτεχνικής υποστήριξης - τόσο λόγω του πλήθους, όσο και εξαιτίας της πρακτικής τους χρησιμότητας - έχουν αυτά που αφορούν στην εξασφάλιση πόσιμου ύδατος· στα σχετικά δελτία της ΤΙΚΑ έχουν επισημανθεί τρία τέτοια έργα: το πρώτο αφορά στην υδροδότηση του Δήμου της Merkez Jupa (Κεντρική Jupa), ο οποίος, μάλιστα, είναι αποκλειστικά τουρκόφωνος. Η υδροδότησή του έγινε από τη περιοχή του Luçizte, με υδραυλικό δίκτυο μήκους 8.250 χλμ, εξυπηρετώντας τις ανάγκες 4.600 κατοίκων³⁰⁷. Παράλληλα, σταθμοί φιλτραρίσματος του νερού ιδρύθηκαν στο Δήμο του Radoviş³⁰⁸ και στο χωριό “Yüksek Mahalle”, που βρίσκεται στη ΝΔ πλευρά της ΠΓΔΜ³⁰⁹. Σ’ αυτά θα πρέπει να

²⁹⁸ *Kosova Tarihi ve Kültürel Eserleri Enstitüsü'ne ölçüm cihazı* (ΤΙΚΑ, 25/5/2009). Στην τελετή παράδοσης του εξοπλισμού εκφώνησε λόγο και ο «Υπουργός Πολιτισμού» του Κοσόβου, Beqiri.

²⁹⁹ *Kosova Devlet Arşivlerine güvenlik sistemi kuruldu* (ΤΙΚΑ, 28/4/2008).

³⁰⁰ *Kosova'da İlaç Thaqi ilköğretim okulu yeni görünümüne kavuştu* (ΤΙΚΑ, 26/2/2009).

³⁰¹ *Kosova'da onarımı tamamlanan Mehmet Akif ilköğretim okulu törenle açıldı* (ΤΙΚΑ, 18/3/2009).

³⁰² *İskenderay Anton Çeta Teknik Lisesi'nin onarımı tamamlandı* (ΤΙΚΑ, 23/6/2009).

³⁰³ *Kosova İslam Birliği'ne Kitap desteği* (ΤΙΚΑ, 3/11/2009).

³⁰⁴ *Kosova Koyuncululuğu Geliştirme Projesi başladı* (ΤΙΚΑ, 3/1/2008).

³⁰⁵ *Kosovalı çiftçilere antiparaziter aşı ve süt toplama ekipmanı* (ΤΙΚΑ, 19/10/2009)

³⁰⁶ *Kosova'da seracılığın geliştirmesine destek* (ΤΙΚΑ, 13/11/2008).

³⁰⁷ *Makedonya'nın 4.600 nüfuslu Marlez Jupa Belediyesi içme suyuna kavuştu* (ΤΙΚΑ, 24/8/2009).

³⁰⁸ *Radoviş Belediyesi Filtre İstasyonu tamamlandı* (ΤΙΚΑ, 6/8/2007). Στο Δήμο υπήρχε ένας ακόμα Σταθμός Φιλτραρίσματος, που δεν αρκούσε, ωστόσο, για να καλύψει τις ανάγκες του πληθυσμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι στα εγκαίνια του Σταθμού παρίστατο μεταξύ άλλων, και ο Υπουργός Γεωργίας, Δασών και Οικονομίας των Υδάτων, Atso Spasenovski.

³⁰⁹ *Makedonya'ya Su Filtresi İstasyonu* (ΤΙΚΑ, 11/3/2008). Σύμφωνα με το ανακοινωθέν, ο Σταθμός αυτός πρόκειται να εξυπηρετήσει 650 άτομα.

προστεθεί, εξάλλου η υλοποίηση του Σχεδίου Αναμόρφωσης του ποταμού Voden Dol, μήκους 600 μέτρων, που βρίσκεται στα ΝΑ της ΠΓΔΜ³¹⁰.

Ενδιαφέρον έχει επιδειχθεί εκ μέρους της ΤΙΚΑ και για την ανάπτυξη της μελισσοκομίας. Ήδη, το 2007, πραγματοποιήθηκε Συνδιάσκεψη - με ευρεία συμμετοχή υψηλόβαθμων κρατικών αξιωματούχων και από τις δύο χώρες - για την αξιολόγηση των πεπραγμένων στο πλαίσιο του Προγράμματος Ανάπτυξης της μελισσοκομίας κατά την περίοδο 2006-2007· στη Συνδιάσκεψη προγραμματίστηκαν, εξάλλου, οι δραστηριότητες για την περίοδο 2008-2009. Μετά τη λήξη της Συνδιάσκεψης, ακολούθησε ενημέρωση του Υπουργού Γεωργίας, Δασών και Οικονομίας των Υδάτινων Πόρων, Atso Sprasenovski, εκ μέρους της αντιπροσωπείας της ΤΙΚΑ³¹¹. Δύο χρόνια αργότερα, η ΤΙΚΑ διοργάνωσε τελετή παρουσίασης του Σχεδίου αυτού, το οποίο πραγματοποιήθηκε σε δέκα διαφορετικές περιοχές της ΠΓΔΜ. Στην τελετή αυτή συμμετείχαν, εκτός των άλλων, η Συντονίστρια του Προγράμματος Ανάπτυξης του ΟΗΕ, Maria Luisa Silva Meyias, ο Γραμματέας του Υπουργείου Γεωργίας και Δασών της ΠΓΔΜ, καθώς και ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Χωροταξίας, Necati Yakurli· ο τελευταίος, μάλιστα, εκφώνησε την ομιλία του στα τουρκικά³¹².

Μία σειρά άλλων δραστηριοτήτων της Üsküp αποσκοπούν στην υποστήριξη των εκπαιδευτικών δομών της ΠΓΔΜ. Στο πλαίσιο αυτό, επισκευάστηκαν - και τέθηκαν εκ νέου σε λειτουργία, κατά το εκπαιδευτικό έτος 2007-2008 - δέκα σχολεία, καλύπτοντας τις ανάγκες συνολικά 3.600 μαθητών³¹³. Επιπρόσθετα, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά περισσότερων από 200 βιβλία στον τομέα της Τουρκικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου, στο Üsküp³¹⁴· αναλόγου «τουρκικού» ενδιαφέροντος είναι και η δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού στον Τομέα Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών Οθωμανικής - Τουρκικής γλώσσας, του Ινστιτούτου Εθνικής Ιστορίας³¹⁵.

Β) Πολιτικές και διπλωματικές δραστηριότητες

Οι πολιτικές και διπλωματικές σχέσεις ανάμεσα στους τουρκικές Οργανώσεις και σε αξιωματούχους της ΠΓΔΜ συναντώνται τόσο σε ανώτατο επίπεδο, όσο και σε χαμηλότερα στρώματα της διοικητικής ιεραρχίας. Σχετικά με τις επαφές ανωτάτου επιπέδου, θα πρέπει να αναφερθεί η απονομή χρυσής πλακέτας στην ΤΙΚΑ ως ένα από τα πιο επιτυχή ξένα ιδρύματα παροχής βοήθειας, τα οποία δραστηριοποιήθηκαν στην ΠΓΔΜ για το 2007. Η απονομή της πλακέτας έγινε στο πλαίσιο τελετής για τον εορτασμό 63 χρόνων από την ίδρυση του Δήμου του Radoviš, ενώ το βραβείο απένειμε ο Δήμαρχος του Radoviš, Dr Robert Velkon, στον Βοηθό Συντονιστή του Προγράμματος της ΤΙΚΑ στο Üsküp, Dr Gökçen Kalkan.

Ενδεικτική της σημασίας που αποδίδει η κυβέρνηση της ΠΓΔΜ στις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ, θα πρέπει να θεωρηθεί η επιθεώρηση έργων του Ιδρύματος αυτού στην ανατολική ΠΓΔΜ από το Υπουργό Εξωτερικών της ΠΓΔΜ, Antonio Milosofski, το 2007. Μεταξύ άλλων, ο Milosofski εξέτασε την πρόοδο του Σχεδίου Ύδρευσης του Alikoz και του Kokali, ενώ παράλληλα, μίλησε με υπεύθυνους για το Πρόγραμμα Ανάπτυξης της μελισσοκομίας. Σε δηλώσεις του, εξάλλου, ο Milosofski ανέφερε ότι η Τουρκία είναι από τους πιο στενούς φίλους της ΠΓΔΜ και εξέφρασε την ευγνωμοσύνη του για την υποστήριξη που η Τουρκία έχει παράσχει σε κάθε πεδίο³¹⁶. Επίσκεψη, ωστόσο, πραγματοποιήθηκε και εκ μέρους της τουρκικής πλευράς: το 2009 την ΠΓΔΜ επισκέφθηκε ο υπεύθυνος για την ΤΙΚΑ, Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ, Faruk Çelik, ο οποίος είχε επίσημες συναντήσεις με κρατικούς φορείς. Μεταξύ άλλων, ο Çelik επισκέφθηκε την πρεσβεία της Τουρκικής Δημοκρατίας στο Üsküp, το Γενικό Κέντρο του Τουρκικού Δημοκρατικού Κόμματος, αλλά και την «Ένωση Τουρκικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων Μακεδονίας» (Makedonya Türk Sivil Toplum Teşkilatları Birliği - MATÜSITEB)· παράλληλα, ενημερώθηκε με τη σειρά του για τις

³¹⁰ *Türk Deresi Islahı Projesi tamamlandı* (ΤΙΚΑ, 28/4/2008).

³¹¹ *Makedonya Arıcılık Projesi' nin ilk Değerlendirme Toplantısı gerçekleştirildi* (ΤΙΚΑ, 6/12/2007)

³¹² *Makedonya'da geliştirilen Arıcılık Projesi'nin Resmi Tanıtımı yapıldı* (ΤΙΚΑ, 11/2/2009).

³¹³ *Makedonya'da 10 okulun daha onarımı gerçekleştirildi* (ΤΙΚΑ, 5/11/2007).

³¹⁴ *Makedonya Filoloji Fakültesi Türkoloji Bölümüne Kitap desteği* (ΤΙΚΑ, 24/11/2008).

³¹⁵ *Makedonya Milli Tarihi Enstitüsü' ne destek* (ΤΙΚΑ, 27/5/2008). Κοντά σε αυτά - αν και όχι σε απόλυτη συνάφεια με αυτά - θα πρέπει να σημειωθεί η παροχή υλικοτεχνικής υποστήριξης στο Κέντρο Υγείας των χωριών Alikoz και Kokali, το οποίο εξυπηρετεί συνολικά 1.000 άτομα· για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το είδος της παρεχόμενης συνδρομής, βλ. *Makedonya Alikoz köyü Sağlık Ocağına destek* (ΤΙΚΑ, 8/9/2009).

³¹⁶ *Makedonya Dışişleri Bakanı TİKA Projelerini yerinde incelendi* (ΤΙΚΑ, 23/11/2007).

δραστηριότητες της ΤΙΚΑ³¹⁷.

Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι γενικότερα διαρκώς αναβαθμιζόμενος σε διεθνές επίπεδο· η περίπτωση της Τουρκίας δε θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Υπ' αυτήν την έννοια, ενδιαφέρον παρουσιάζει η επίσημη επίσκεψη του Προέδρου και αντιπροσωπείας της MATÜSITEB στην Κωνσταντινούπολη, στο πλαίσιο της οποίας επισκέφθηκαν και το Συντονιστικό Όργανο της DT, στη Νομαρχία Κωνσταντινούπολης³¹⁸. Εκτός αυτών, θα πρέπει να αναφερθούν δύο ακόμα περιπτώσεις διπλωματικών επαφών: το Φεβρουάριο του 2009, αντιπροσωπεία της TDBB - αποτελούμενη από το Γενικό Γραμματέα, Dr Ertuğrul Gazi Sağlam, και το Γενικό Συντονιστή, Türkam Tezbulur - επισκέφθηκαν το Γενικό Πρόξενο της ΠΓΔΜ στην Κωνσταντινούπολη, İgor Popov. Κατά τη συνάντηση αυτήν, ο Popov εξήρε τη σημασία των Ενώσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη του διαλόγου και των σχέσεων μεταξύ των κρατών· τόνισε ακόμα ότι η TDBB έχει πραγματοποιήσει σημαντικό έργο και ότι ο ίδιος είναι έτοιμος να της παράσχει βοήθεια σε κάθε ζήτημα³¹⁹. Στο πλαίσιο της ενδυνάμωσης των σχέσεων με τους αδελφούς Δήμους αλλά και την εξακολούθηση της υπάρχουσας συνεργασίας, ο Δήμαρχος του Gostivar (ΠΓΔΜ) - που είναι μέλος της TDBB - Dr Rufi Osmani, επισκέφθηκε την TDBB, όπως και τους - επίσης μέλη της TDBB - Δήμους του Pendik, του Bayrampaşa και του Beykoz, τον Ιανουάριο του 2010³²⁰.

γ) Δραστηριότητες και υποστήριξη στους τομείς της εκπαίδευσης και του πολιτισμού

Τα ανακοινωθέντα της ΤΙΚΑ παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για τις τουρκικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες στην ΠΓΔΜ. Το 2009 εορτάστηκε με λαμπρότητα η έναρξη του 6^{ου} χρόνου τουρκόφωνης εκπαίδευσης στην περιοχή του Kitsevo. Την ευθύνη για τη διεξαγωγή των μαθημάτων τουρκικής γλώσσας έχει αναλάβει από το 2004 ο Σύλλογος Φιλοπονίας, Πολιτισμού, Εκπαίδευσης και Αλληλεγγύης του Kitsevo, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρόντες στην τελετή εορτασμού ήταν, τόσο ο Αντινομάρχης Κωνσταντινούπολης, Murat Kocabaş, όσο και ο Πρόεδρος της MATÜSITEB, Süleyman Baki, οι οποίοι εκφώνησαν και λόγο³²¹. Η μέριμνα για την τουρκόφωνη εκπαίδευση εκδηλώθηκε και με τη διοργάνωση επίσης το 2009, «Συνεδρίου (Workshop) για τα προβλήματα της Τουρκόφωνης εκπαίδευσης» από την ΤΙΚΑ, σε συνεργασία με την MATÜSITEB και το Διεθνές Βαλκανικό Πανεπιστήμιο (ΠΓΔΜ)³²².

Η MATÜSITEB φαίνεται να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και στα πολιτιστικά δρώμενα της ΠΓΔΜ· το 2008 σε συνεργασία με την ΤΙΚΑ και το Ανώτατο Ίδρυμα Πολιτισμού, Γλώσσας και Ιστορίας “Atatürk”, διοργάνωσε Συμπόσιο εξ αφορμής της συμπλήρωσης 50 χρόνων από το θάνατο του ποιητή Yahya Kemal Beyatli, που είχε γεννηθεί το 1884 στο Üsküp (ΠΓΔΜ)³²³. Άλλες πολιτισμικές δραστηριότητες αφορούν στους τομείς της χειροτεχνίας αλλά και της ανάδειξης του οθωμανικού παρελθόντος της επικράτειας της ΠΓΔΜ. Στο πλαίσιο αυτό, το 2008 εγκαινιάστηκαν κύκλοι μαθημάτων χειροτεχνίας διάρκειας 4 μηνών στις περιοχές Üsküp, Gostivar και Kalkandelen³²⁴. οι απόφοιτοι του κύκλου μαθημάτων παρουσίασαν μάλιστα, ύστερα από 8 μήνες τα δημιουργήματά τους σε έκθεση που διοργανώθηκε στο Üsküp³²⁵.

³¹⁷“Devlet Bakanı Faruk Çelik’in Makedonya ve Kosova ziyareti (TİKA, 18/9/2009).

³¹⁸MATÜSITEB’in (Makedonya Türk Sivil Toplum Teşkilatları Birliği) İstanbul ziyareti (DT, 19/3/2008). Σε δηλώσεις τους, οι εκπρόσωποι της MATÜSITEB τόνισαν ότι θα εξακολουθήσουν να αποτελούν μία γέφυρα ανάμεσα στην ΠΓΔΜ και την Τουρκία, στους τομείς της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και του εμπορίου, ενώ ευχαρίστησαν και την DT για το στενό ενδιαφέρον και την υποστήριξή τους.

³¹⁹TDBB heyeti, Makedonya Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosu İgor Popov’u makamında ziyaret etti (TDBB, 19 Şubat 2009).

³²⁰Yerel yönetimlerin işbirliğinin sürekliliğini sağlamak olan Makedonya Gostivar Belediye ilişkilerini güçlendirmek amacıyla üye Belediyemiz olan Makedonya Gostivar Belediye Başkanı Sayın Dr Rufi Osmani Birliğimize resmi bir ziyarette bulundu (25 Ocak 2010).

³²¹Makedonya’da Türkçe eğitimin 6 yılı coşkuyla kutlandı (TİKA, 27/7/2009).

³²²Makedonya’da Türkçe Eğitimin Sorunları Çalıştay yapıldı (TİKA, 6/3/2009).

³²³Yahya Kemal Beyatli ölümünün 50 yılında anayurduna anıldı (TİKA, 2/6/2008).

³²⁴Makedonya’da üç farklı bölgede Türk el sanatları kursu açıldı (TİKA, 27/8/2008).

³²⁵Türk el sanatları Makedonya’da sergilendi (TİKA, 28/4/2009). Στο σχετικό ανακοινωθέν τονίζεται, μάλιστα, ότι του κύκλου μαθημάτων παρακολούθησαν συνολικά γύρω στα 2.000 άτομα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στα εγκαίνια της έκθεσης παρίσταντο, μεταξύ άλλων, υψηλόβαθμα στελέχη της ΤΙΚΑ, ο Αντιδήμαρχος του Ικονίου, Ahmed Soygun - η έκθεση διοργανώθηκε από την ΤΙΚΑ, το Δήμο του Ικονίου

Παράλληλα με αυτά, ξεκίνησαν εργασίες στο πλαίσιο του «Σχεδίου Καταλογογράφησης Κινητών Ευρημάτων της Πολιτισμικής Κληρονομιάς της Οθωμανικής Μακεδονίας» (“Osmanlı Makedonyası Taşınabilir Kültür Mirası Katalog Projesi”), από διδάσκοντες του Ινστιτούτου Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου (ΠΓΔΜ) και διδάσκοντες του Ινστιτούτου Ιστορίας του Πανεπιστημίου Selçuk του Ικονίου (Τουρκία), με την υποστήριξη της ΤΙΚΑ³²⁶. Η φροντίδα για τη διάσωση και προβολή της οθωμανικής πολιτισμικής κληρονομιάς καταδεικνύεται, άλλωστε, από την υπογραφή δύο πρωτοκόλλων ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και το Κέντρο Προστασίας της Εθνικής Κληρονομιάς της ΠΓΔΜ, για την αναστήλωση του Τζαμιού του Mustafa Paşa στο Üsküp, καθώς και του Τζαμιού του İshakiye, στο Μοναστήρι³²⁷.

4. ΒΟΣΝΙΑ - ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Η συντριπτική πλειοψηφία των δραστηριοτήτων στην περιοχή της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης ανήκει στην ΤΙΚΑ και αφορά σχεδόν κατ’ αποκλειστικότητα στην παροχή υλικής και τεχνικής υποστήριξης σε ποικίλα πεδία. Οι περιπτώσεις στις οποίες παρατηρούνται άλλου είδους δραστηριότητες είναι ελάχιστες, γι’ αυτό και θα αναφερθούν μετά την εξέταση των παροχών στον τομέα των αγαθών και των υπηρεσιών³²⁸.

Ιδιαίτερη μέριμνα έχουν επιδείξει οι αξιωματούχοι της ΤΙΚΑ στην ανάπτυξη των γεωργικών καλλιεργειών, των ιχθυοκαλλιεργειών αλλά και της μελισσοκομίας. Στα τέλη του 2007 τέθηκε σε εφαρμογή το Σχέδιο Ανάπτυξης Οπωροκαλλιεργειών · στο πλαίσιο του Προγράμματος αυτού, οι Βόσνιοι ειδικοί από τις περιοχές της Srebrenica, του Gorajde, της Tuzla, του Lucovac και της Ustikolina επισκέφθηκαν την Τουρκία, όπου παρακολούθησαν ένα πενθήμερο εκπαιδευτικό σεμινάριο, στο Κεντρικό Ερευνητικό Ινστιτούτο Φυτοκομίας της Υαλονα³²⁹. Παράλληλα με αυτά, η ΤΙΚΑ ενισχύει και τις εναλλακτικές μορφές καλλιέργειας, όπως προκύπτει από τη δωρεά θερμοκηπίων σε οικογένειες που ζουν στο Gorajde, στην Ustikolina και στη Srebrenica· για την υποστήριξη του εγχειρήματος αυτού, εξάλλου, προβλεπόταν η οικονομική ενίσχυση των οικογενειών αυτών.

Οι παροχές στον τομέα των γεωργικών καλλιεργειών λαμβάνουν χώρα και με άλλους τρόπους: το 2008 η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά αρδευτικών συστημάτων προς 10 οικογένειες - ένα για καθεμία - που ζούσαν στη Foça και στο Gorazde· μαζί με αυτά, έδωσε επίσης 12.000 σπόρους για οπωροκαλλιέργειες, λίπασμα καθώς και γεωργικά φάρμακα³³⁰. Σ’ αυτά θα πρέπει να προστεθεί η δωρεά γεωργικών μηχανημάτων και εξοπλισμού προς το Γεωργικό Συνεταιρισμό του Koray, στην περιοχή Bratstvo³³¹.

Στενή είναι η συνεργασία που παρατηρείται και στον τομέα των ιχθυοκαλλιεργειών. Το 2007, μια αντιπροσωπεία ειδικών από το Ινστιτούτο Έρευνας, Παραγωγής και Εκπαίδευσης Ιχθυοπαραγωγής της Μεσογείου - που υπάγεται στο Υπουργείο Γεωργίας και Αγροτικών Υποθέσεων - είχε επαφές με στελέχη του Πανεπιστημίου Saraybosna καθώς και του Δήμου του Konjic. Αποτέλεσμα των επαφών αυτών ήταν η απόφαση για την ίδρυση ενός κέντρου

και ένα σύλλογο της ΠΓΔΜ - αλλά και ο επικεφαλής του Τουρκικού Δημοκρατικού Κόμματος της ΠΓΔΜ, Dr Kenan Hasip.

³²⁶ *Osmanlı Makedonyası Taşınabilir Kültür Varlıklarının Belgelemesi çalışmaları başladı* (ΤΙΚΑ 15/6/2009).

³²⁷ *Makedonya İshakiye Camii Restorasyon Projesi’ne start verildi* (ΤΙΚΑ, 6/7/2009).

³²⁸ Μία αρκετά διαφορετική δραστηριότητα - ως προς το περιεχόμενο και τους σκοπούς της - σε σχέση με τα όσα πρόκειται να αναφερθούν αμέσως πιο κάτω, έλαβε χώρα το φθινόπωρο του 2006: η ΤΔΒΒ απέστειλε 60 τόνους τροφίμων με τρία φορτηγά ΤΙΡ στις οικογένειες των θυμάτων του πολέμου στη Srebrenica· την αποστολή συνόδευε αντιπροσωπεία αξιωματούχων της ΤΔΒΒ με επικεφαλής το Δήμαρχο του Beyoğlu, Ahmet Misbah Demirkan. Στο ανακοινωθέν σημειώνεται, εξάλλου, ότι η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε μέσα σε 3 ημέρες τους τάφους 9.000 θυμάτων του πολέμου. Γι’ αυτά, βλ. *Srebrenica Belediyesi’ne 3 TIR gıda yardımı teslim edildi* (ΤΔΒΒ, 6 Eylül 2006).

³²⁹ *Bosna’da Meyveciliğin Geliştirmesi Projesi başladı* (ΤΙΚΑ, 17/12/2007). Πρέπει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι το Κεντρικό Ερευνητικό Ινστιτούτο Φυτοκομίας φέρει το όνομα του Atatürk (*Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü*) και υπάγεται στο Υπουργείο Γεωργίας και Αγροτικών Υποθέσεων της Τουρκίας.

³³⁰ *Bosna - Heskek’te Seracılığın geliştirmesine destek* (ΤΙΚΑ, 11/7/2008).

³³¹ *Bosna - Heskekli çiftçilere tarım malzemesi* (ΤΙΚΑ, 27/7/2009). Μεταξύ των μηχανημάτων που απετέλεσαν αντικείμενο δωρεάς ήταν τρακτέρ, εκκοκαφείς, θεριζοαλωνιστικές μηχανές, καθώς και μηχανή συλλογής καλαμποκιού.

παραγωγής, εκπαίδευσης και έρευνας, υπό το όνομα «Κέντρο Ιχθυολογίας Neretva-Konjic»· η συμφωνία αυτή άνοιξε το δρόμο, εξάλλου, για μία ευρύτερη συνεργασία ανάμεσα στη Γεωργική Σχολή του Πανεπιστημίου του Saraybosna και σε αντίστοιχες τουρκικές σχολές, με στόχο τη συμμετοχή Βοσνίων ειδικών διαφόρων ειδικοτήτων, σε τουρκικά εκπαιδευτικά προγράμματα³³². Όσον αφορά το Ιχθυολογικό Κέντρο καθ' εαυτό, η κατασκευή του διήρκεσε περίπου 2 χρόνια· τα εγκαίνια του Ινστιτούτου Ιχθυολογίας Neretva - όπως τελικά ονομάστηκε - πραγματοποιήθηκε το Φθινόπωρο του 2009, με πλήθος υψηλόβαθμων αξιωματούχων της ΤΙΚΑ να παρίστανται στην τελετή³³³.

Ενδιαφέροντα στοιχεία προκύπτουν και από τις κοινές προσπάθειες της ΤΙΚΑ με κρατικούς φορείς της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, για την ανάπτυξη της μελισσοκομίας στη χώρα αυτήν. Την άνοιξη του 2009 σχεδιαζόταν η έναρξη του Προγράμματος Οργανικής Μελισσοκομίας, στην περιοχή Kaçuni. Στο πλαίσιο του Προγράμματος αυτού ο Υπουργός Γεωργίας του Καντονιού του Travnik, Semin Zdravovic, συνοδευόμενος από Πανεπιστημιακούς Καθηγητές της Κτηνιατρικής, τον Πρόεδρο και μέλη του Δ.Σ. της Ένωσης Μελισσοκομίας του Kaçuni, επισκέφθηκαν την Τουρκία· εκεί, είχαν την ευκαιρία να ξεναγηθούν σε μελισσοκομικά και κτηνιατρικά ιδρύματα αλλά και να λάβουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις μεθόδους παραγωγής και συλλογής του μελιού. Αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι μαζί με την αντιπροσωπεία αυτήν, την Τουρκία επισκέφθηκαν και κάποιοι γαιοκτήμονες, προκειμένου να παρακολουθήσουν ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο διάρκειας ενός μήνα, σχετικά με την παραγωγή μελιού³³⁴. Το πρόγραμμα αυτό προχώρησε με ταχείς ρυθμούς, με δεδομένο ότι το Νοέμβριο του ίδιου έτους πραγματοποιήθηκε Συνδιάσκεψη Αξιολόγησης του πρώτου χρόνου του Προγράμματος³³⁵.

Μία κάπως διαφορετική - αλλά εξίσου σημαντική - συμβολή της ΤΙΚΑ έγκειται στην αναστήλωση γεφυρών, η κατασκευή των οποίων ανάγεται στην οθωμανική περίοδο. Πέραν της καθαρώς χρηστικής τους αξίας, οι γέφυρες αυτές υπενθυμίζουν το οθωμανικό παρελθόν, προβάλλοντας (και) σε αναμνηστικό επίπεδο την παρουσία και δραστηριοποίηση τουρκικών φορέων στην περιοχή. Όπως τονίζεται σε σχετικό ανακοινωθέν του Οκτωβρίου του 2007, η ΤΙΚΑ είχε ήδη ολοκληρώσει την αναστήλωση της γέφυρας του Mostar και σχεδίαζε την αναστήλωση και της γέφυρας του Sokollu Mehmet Paşa· στο ίδιο έγγραφο τονιζόταν, εξάλλου, ότι η αναστήλωση της - μήκους 101,8 μέτρων - γέφυρας του Σουλτάνου Murat IV, που είχε ξεκινήσει τον Οκτώβριο του 2005, είχε πλέον μπει στο τελικό στάδιο, και η ολοκλήρωση των εργασιών αναμενόταν άμεσα³³⁶. Ωστόσο, μάλλον απαιτήθηκε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για την αντικατάσταση της ιστορικής γέφυρας, η τελετή παράδοσης της οποίας έλαβε χώρα στις 16/6/2009. Ενδεικτική της σημασίας που αποδιδόταν στο έργο αυτό, ήταν η παρουσία στην τελετή δύο Τούρκων Υπουργών παρά τω Πρωθυπουργώ, των Faruk Çelik - που είναι και υπεύθυνος για την ΤΙΚΑ - και Faruk Nafiz Özah· παρών ήταν, επίσης, και ο Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya³³⁷.

Πέραν αυτών, η υλικοτεχνική υποστήριξη της ΤΙΚΑ προς τη Βοσνία - Ερζεγοβίνη εκτείνεται και στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης. Ήδη τον Αύγουστο του 2007, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά 2 ασθενοφόρων προς το Δήμο της Srebrenica³³⁸. παράλληλα, δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού πραγματοποιήθηκε και προς τα κέντρα Υγείας των περιοχών Kotor Varos και Saraybosna³³⁹. Εξίσου δραστήρια υπήρξε η ΤΙΚΑ και στον εκπαιδευτικό τομέα: το 2007 προχώρησε σε ανακαίνιση του δημοτικού σχολείου στην περιοχή Ročari της Srebrenica³⁴⁰, ενώ ένα χρόνο αργότερα πραγματοποίησε δωρεά υπηρεσιακού οχήματος προς το Δήμο της Srebrenica, για τη μεταφορά στο σχολείο των μαθητών που ζουν στα

³³² Bosna - Hersek'te Balıkçılık Merkezi kuruluyor (ΤΙΚΑ, 6/12/2007).

³³³ Bosna - Hersek'te Balıkçılık Enstitüsü düzenlenen törenle açıldı (ΤΙΚΑ, 9/10/2009).

³³⁴ Bosna - Hersek'te Organik Projesi başladı (ΤΙΚΑ, 5/6/2009).

³³⁵ Bosna - Hersek Kaçuni Organik Arıcılık Projesi I. Değerlendirme Toplantısı (ΤΙΚΑ, 16/11/2009).

³³⁶ Konjic Köprüsü Kemerine son kilit taşı da konuldu (ΤΙΚΑ, 3/10/2007).

³³⁷ TİKA tarafından restorasyonu yapılan tarihi Köprüsü mühteşem bir törenle açıldı (ΤΙΚΑ, 17/6/2009). Αυτού του είδους οι δραστηριότητες θα μπορούσαν επίσης να χαρακτηρισθούν ως ενέργειες της "πολιτισμικής διπλωματίας"· στο ίδιο πλαίσιο μπορεί, επίσης, να ενταχθεί η επισκευή του οθωμανικού τζαμιού της Kula Fazlagiça, στην περιοχή Gasko, το 2009. Γι'αυτό, βλ. *Onarımı tamamlanan Kula Fazlagiça Cami törenle açıldı* (ΤΙΚΑ, 8/9/2007).

³³⁸ Srebrenica'ya iki ambulans hibe edildi (16/8/2007).

³³⁹ Bosna - Hersek'te iki sağlık ocağına ekipman desteği (ΤΙΚΑ, 17/3/2009).

³⁴⁰ Srebrenica'ya iki ambulans fibe edildi

γύρω χωριά³⁴¹. Μαζί με αυτά θα πρέπει να αναφερθεί η παροχή ηλεκτρονικού εξοπλισμού, επίπλων και χαλιών σε σχολεία της περιοχής Yeni Travnik, τα οποία λειτουργούν ως μέρος των τζαμιών³⁴².

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η υλικοτεχνική υποστήριξη καλύπτει τη συντριπτική πλειοψηφία των δραστηριοτήτων στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη· υπάρχουν μόνο δύο δραστηριότητες που ξεφεύγουν από τα πλαίσια αυτά, γι' αυτό και παρατίθενται χωριστά. Η πρώτη περίπτωση αφορά στην εκπαίδευση Βόσνιων αστυνομικών υπαλλήλων στις προσπάθειες για την αντιμετώπιση των κλοπών αυτοκινήτων. Για το σκοπό αυτόν, 4 ειδικοί από τη Γενική Διεύθυνση Ασφαλείας της Τουρκίας μετέβησαν στη Βοσνία, προκειμένου να παραδώσουν μαθήματα σε 18 Βόσνιους συναδέλφους τους. Το εκπαιδευτικό αυτό σεμινάριο διήρκεσε μία εβδομάδα και ολοκληρώθηκε με την απονομή των σχετικών πιστοποιητικών³⁴³.

Η δεύτερη περίπτωση είναι αρκετά διαφορετική και εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο των επαφών που διατηρούν οι τουρκικές Οργανώσεις με αξιωματούχους των χωρών, στις οποίες δραστηριοποιούνται. Το Φεβρουάριο του 2009, αντιπροσωπεία της ΤΔΒΒ επισκέφθηκε το Γενικό Πρόξενο της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης στην Κωνσταντινούπολη, Brane B. Pecenac. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τη συνάντηση αυτήν, ο Βόσνιος Γενικός Πρόξενος επεσήμανε τις σημαντικές ευθύνες που έχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση και συνεχάρη την ΤΔΒΒ για τις ενέργειές της³⁴⁴.

5. ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών Οργανώσεων στο Μαυροβούνιο μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

- α) Πολιτικές - διπλωματικές δραστηριότητες
- β) Υλικοτεχνική υποστήριξη και έργα υποδομής
- γ) Δραστηριότητες στον τομέα του πολιτισμού και της εκπαίδευσης.

α) Πολιτικές - διπλωματικές δραστηριότητες

Ενδεικτική των πολύ καλών σχέσεων που διατηρεί η ΤΙΚΑ με τις ανώτατες πολιτειακές αρχές του Μαυροβουνίου είναι η επιτόπια επιθεώρηση της αποκατεστημένου Γυνακολογικού Τομέα του Νοσοκομείου Bijelo Polje από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας του Μαυροβουνίου, Filip Vujanović· οι εργασίες αποκατάστασης είχαν αναληφθεί από την ΤΙΚΑ σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας του Μαυροβουνίου³⁴⁵. Ο Vujanović ήταν παρών και σε τελετή απονομής βραβείου προς την ΤΙΚΑ από το Δήμο του Rojaje, της περιοχής του Sacak, ως αναγνώριση για τα σχέδια και τις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στην περιοχή· παρόντες ήταν επίσης Υπουργοί, Βουλευτές, Δήμαρχοι, Πρέσβεις, αλλά και αξιωματούχοι διεθνών ιδρυμάτων και πλήθος γραφειοκρατών. Μεταξύ άλλων, ο Vujanović εξέφρασε τις ευχαριστίες του για το έργο της ΤΙΚΑ στο Μαυροβούνιο³⁴⁶.

Εξαιρετικά σημαντική θα πρέπει να θεωρηθεί η δήλωση του Vujanović - σχετικά με τη σημασία των δραστηριοτήτων της ΤΙΚΑ, αλλά και το ύψος των δαπανώμενων χρημάτων - κατά τη συνάντησή του με τον Τούρκο ομόλογό του, Abdullah Gül το 2008. Ο Vujanović ευχαρίστησε θερμά εκ μέρους του κράτους του τον Gül για τις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ, οι οποίες - όπως ανέφερε - αγγίζουν όλες τις πόλεις και τις κωμοπόλεις του Μαυροβουνίου· παράλληλα, δεν παρέλειψε να τονίσει ότι για τα πολυάριθμα σχέδια που έχει φέρει εις

³⁴¹ Srebrenica Belediyesine öğrenci servisi (ΤΙΚΑ, 10/9/2008).

³⁴² Bosna Yeni Travnik mekteplerine ekipman desteği (ΤΙΚΑ, 16/7/2009)

³⁴³ Bosna'lı "oto hırsızlığına karşı mücadele" eğitimi (ΤΙΚΑ, 24/1/2008).

³⁴⁴ TDBB Heyeti, Bosna Hersek Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosu Brane B. Pecenac'ı makamında ziyaret etti (TDBB, 12 Şubat 2009).

³⁴⁵ Karadağ Cumhurbaşkanı TİKA Projesini yerinde inceledi (ΤΙΚΑ, 25/3/2008). Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Vujanović αναφέρθηκε «στις θερμές σχέσεις του Μαυροβουνίου με την Τουρκία».

³⁴⁶ Karadağ Rojaje Belediyesi'nden TİKA'ya ödül (ΤΙΚΑ, 24/11/2008). Τιμητική πλακέτα έλαβε η ΤΙΚΑ και από τους υπεύθυνους του νηπιαγωγείου της πόλης Ulcin. λόγω των εργασιών αποκατάστασης του κτιρίου· γι' αυτό, βλ. Karadağ ve Sırbistan'da TİKA'ya plaket (ΤΙΚΑ, 15/6/2009).

πέρας στη χώρα αυτήν, έχει δαπανήσει περίπου 4 εκατομμύρια ευρώ³⁴⁷.

Δύο ακόμα επισκέψεις - αυτήν τη φορά όμως από Μαυροβούνιους αξιωματούχους στην Τουρκία - εντάσσονται στο πλαίσιο των πολιτικών και διπλωματικών σχέσεων, που εξετάζεται εδώ. Η πρώτη αφορά στην επίσκεψη 8μελούς αντιπροσωπείας από Δήμους της περιοχής Sancak στην TDBB. Η αντιπροσωπεία ενημερώθηκε για τις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ, ενώ συγχρόνως συζητήθηκαν οι προοπτικές μιας πιθανής συνεργασίας³⁴⁸. Η δεύτερη αφορά στην επίσκεψη αξιωματούχων του Υπουργείου Εσωτερικών και της Ασφάλειας του Μαυροβουνίου στην Τουρκία, με σκοπό να αξιοποιήσουν την πείρα των Τούρκων συναδέλφων τους στη συγκρότηση των δικών τους υπηρεσιών³⁴⁹. το γεγονός ότι η είδηση αυτή παρουσιάζεται σε επίσημο ανακοινωθέν της ΤΙΚΑ υποδεικνύει κατά πάσα πιθανότητα ότι η τελευταία είχε ενεργό ανάμειξη στην υλοποίηση της επίσκεψης αυτής.

Β) Υλικοτεχνική υποστήριξη και έργα υποδομής.

Η υλικοτεχνική υποστήριξη εντοπίζεται στους τομείς της υγείας και της παιδείας, με δραστηριότητες για καθέναν από αυτούς. Το 2009, η ΤΙΚΑ προχώρησε στην επισκευή του Νοσοκομείου Θώρακος Brezovik, που βρίσκεται σε μία από τις πιο σημαντικές πόλεις του Μαυροβουνίου, το Νίκσιζ, και αποτελεί το μόνο νοσοκομείο θώρακος στη χώρα³⁵⁰. την ίδια χρονιά προέβη σε δωρεά μηχανημάτων στην ωτορινολαρυγγολογική μονάδα του νοσοκομείου Ulcinj³⁵¹. Στο πλαίσιο της συνδρομής της στον τομέα της παιδείας, η ΤΙΚΑ υπέγραψε πρωτόκολλο με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και το Δήμο Bijelo Polje του Μαυροβουνίου για την ανέγερση νέου σχολικού κτιρίου στο χωριό Godijevo³⁵². Παράλληλα, ολοκλήρωσε την ανακαίνιση του παιδικού σταθμού της Lastavitsa (περιοχή του Νίκσιζ), ο οποίος στεγάζει 75 παιδιά ηλικίας 2 - 5 χρόνων· για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών του, η ΤΙΚΑ πραγματοποίησε δωρεά ηλεκτρικών συσκευών (πλυντήρια, στεγνωτήρια) καθώς και εξοπλισμού για παιδικό πάρκο προς τον σταθμό³⁵³.

Μεγαλύτερης εμβέλειας - αναμφισβήτητα πολύ μεγαλύτερης σημασίας - είναι τα έργα υποδομής που ανέλαβε να φέρει εις πέρας η ΤΙΚΑ. Σύμφωνα με Πρωτόκολλο συνεργασίας που υπεγράφη ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και τους Δήμους του Tutin και του Rojaje, το 2008 η ΤΙΚΑ ανελάμβανε τον εκσυγχρονισμό του συστήματος υδροδότησης του Sancak - μιας περιοχής που μοιράζονται από κοινού το Μαυροβούνιο με τη Σερβία. Όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν, το συνολικό μήκος των σωλήνων που συνέδεαν την πηγή με το κέντρο διανομής του νερού ήταν 7,5 χλμ· η ΤΙΚΑ παρέδωσε ήδη τα πρώτα 2,5 χλμ σωλήνων, με την προοπτική παράδοσης των υπολοίπων σωλήνων τμηματικά, σε δύο δόσεις, εντός του 2008 · επιθυμητός στόχος ήταν η αποπεράτωση του Σχεδίου Εκσυγχρονισμού των Δικτύων Πόσιμου Νερού εντός του 2009³⁵⁴. Παράλληλα, η ΤΙΚΑ πραγματοποίησε έργα βελτίωσης του οδικού δικτύου στην πόλη Žabljak Gnojnevića · σύμφωνα, μάλιστα, με το σχετικό ανακοινωθέν, η εκτέλεση του έργου αυτού είχε ευρεία απήχηση στον Τύπο του Μαυροβουνίου³⁵⁵.

γ) Δραστηριότητες στο χώρο του πολιτισμού και της εκπαίδευσης

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον - όχι ως προς το περιεχόμενό της καθ'εαυτό, αλλά μάλλον αναφορικά με την πολιτική της σημασία - παρουσιάζει η έκθεση βιβλίων, αντικειμένων και έργων της οθωμανικής περιόδου, που διοργανώθηκε το 2008 με τη συνδρομή της ΤΙΚΑ στην πόλη Podgoritsa. Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε μετά την τελετή των εγκαινίων,

³⁴⁷ *Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'den Karadağ ziyareti* (ΤΙΚΑ, 16/12/2009). Η περίπτωση αυτή είναι μία από τις ελάχιστες στις οποίες γίνεται μνεία στα δαπανώμενα χρηματικά ποσά· έχει ιδιαίτερη σημασία δε, διότι προέρχεται από τα χείλη του ύπατου πολιτειακού άρχοντα του Μαυροβουνίου.

³⁴⁸ *Karadağ'ın Sansak Bölgesinden Belediye Başkanlarından oluşan bir heyet Türk Dünyası Belediyeler Birliğine ziyarette bulundu* (TDBB, 19 Kasım 2009).

³⁴⁹ *Karadağ Emniyet Genel Müdürlüğü'nden Türkiye'ye ziyaret* (ΤΙΚΑ, 5/5/2008).

³⁵⁰ *Karadağ Nikşiç Brezovik Göğüş Hastanesine destek* (ΤΙΚΑ, 6/7/2009).

³⁵¹ *Karadağ Ulcinj Devlet Hastanesi KBB Ünitesine destek* (ΤΙΚΑ, 16/11/2009).

³⁵² *Karadağ'da yeni bir okul inşa ediliyor* (ΤΙΚΑ, 16/7/2009). Το Godijevo υπάγεται στο Δήμο του Bijelo Polje, που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του Μαυροβουνίου.

³⁵³ *Karadağ Lastavitsa anaokulu'na destek* (ΤΙΚΑ, 17/12/2007).

³⁵⁴ *Sırbistan ve Karadağ'a bülük yatırım* (ΤΙΚΑ, 27/8/2008).

³⁵⁵ *Karadağ Çetinye'de yapımı tamamlanan yol hizmete açıldı* (ΤΙΚΑ, 21/10/2008).

συμμετείχαν μεταξύ άλλων ο Αντιπρόεδρος του Κοινοβουλίου του Μαυροβουνίου, Rifat Rastoder, Βουλευτές, κρατικοί αξιωματούχοι αλλά και Πρέσβεις. Στην εκδήλωση παρέστη και η Καθηγήτρια Dragana Kyucic - που σύμφωνα με το ανακοινωθέν της ΤΙΚΑ, αποτελεί την πιο σημαντική εμπειρογνώμονα σε θέματα Ανατολικών Πολιτισμών· σε ομιλία που εκφώνησε, η Kyucic δεν παρέλειψε να τονίσει ότι κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής περιόδου στο Μαυροβούνιο, Μουσουλμάνοι και Χριστιανοί έζησαν αρμονικά μεταξύ τους και ότι αυτό είναι το πιο ωραίο παράδειγμα που έχει δώσει η Οθωμανική αυτοκρατορία³⁵⁶. Στο πλαίσιο των πολιτιστικών εκδηλώσεων πρέπει να αναφερθεί, εξάλλου, η έκθεση ζωγραφικής που έλαβε χώρα στην Bijelgorlje (στο βόρειο μέρος του Μαυροβουνίου) με την υποστήριξη της ΤΙΚΑ και τη συμμετοχή και Τούρκων ζωγράφων· στην τελετή των εγκαινίων συμμετείχαν, μάλιστα, πολυάριθμοι βουλευτές και εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης³⁵⁷.

Σημαντικές πολιτικές προεκτάσεις - ενδεικτικές του τρόπου με τον οποίον γίνεται αντιληπτός ο ρόλος της Τουρκίας από τις πολιτικές αρχές του Μαυροβουνίου - εντοπίζονται στην κατασκευή - από την ΤΙΚΑ - Μεντρεσέ στην πρωτεύουσα του Μαυροβουνίου, Podgoritsa. Στα εγκαινία του Μεντρεσέ παρευρέθηκε τουρκική αντιπροσωπεία υπό τον Υπουργό παρά τω Πρωθυπουργώ και υπεύθυνο για την ΤΙΚΑ, Said Yazicioğlu, και τον Πρόεδρο της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya· οι Τούρκοι αξιωματούχοι είχαν, επίσης, σειρά διπλωματικών επαφών με κορυφαία πολιτικά στελέχη του Μαυροβουνίου.

Μετά την τελετή των εγκαινίων, ο Yazicioğlu, συνοδευόμενος από αντιπροσωπεία, είχε συνάντηση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Vujaovic· ο τελευταίος, μάλιστα, απένειμε ευχαριστήρια πλακέτα στην ΤΙΚΑ για τη συμβολή της στην ανέγερση του εκπαιδευτικού αυτού ιδρύματος. Ο Yazicioğlu είχε, επίσης επαφές με τον Μαυροβούνιο Υπουργό Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης, Yusuf Kalempereovic, αλλά και με τον Αναπληρωτή Πρωθυπουργό, Vujica Lazavic· παράλληλα, επισκέφθηκε την πόλη Bar, όπου είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει - στα τουρκικά - με τους τουρκόφωνους κατοίκους της περιοχής³⁵⁸.

Στην Podgoritsa, εξάλλου, και συγκεκριμένα στο Ινστιτούτο Ξένων Γλωσσών του Πανεπιστημίου του Μαυροβουνίου, ιδρύθηκε μάθημα τουρκικής γλώσσας, με την υποστήριξη της ΤΙΚΑ· ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι για πρώτη φορά ιδρύεται μάθημα τουρκικών στην πόλη αυτήν. Στην τελετή των εγκαινίων παρίστατο - εκτός των άλλων - ο Αντιπρόεδρος του Κοινοβουλίου, Rastoder, ο Κοσμήτορας του Πανεπιστημίου, Igor Lakić, αλλά και ο Πρέσβης της Τουρκικής Δημοκρατίας στο Μαυροβούνιο, Murat Oğuz. Σε ομιλία που εκφώνησε κατά την τελετή των εγκαινίων, ο Oğuz, σημείωσε ότι το μάθημα τουρκικών θα φανεί ιδιαιτέρως χρήσιμο για όσους Μαυροβούνιους αναζητήσουν επαγγελματική αποκατάσταση στις αυξανόμενες επενδυτικές δραστηριότητες της Τουρκίας στη χώρα αυτήν· επεσήμανε, ακόμα, ότι το μάθημα αυτό θα προσφέρει τη δυνατότητα σε πληθυσμούς από τη Βοσνία και το Μαυροβούνιο, να ενδυναμώσουν τις επαφές τους με τους ομοεθνείς τους, οι οποίοι έχουν μεταναστεύσει στην Τουρκία³⁵⁹.

6. ΣΕΡΒΙΑ

Ο τουρκικές δραστηριότητες στη Σερβία - αν και πολύ περιορισμένες σε αριθμό - παρουσιάζουν δύο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: αφενός, εστία ενδιαφέροντός τους αποτελεί αποκλειστικά η περιοχή του Sancak - όπου, σύμφωνα με τα γραφόμενα της ΤΙΚΑ, το 70% του πληθυσμού είναι Βόσνιοι, έναντι του 30% που είναι Σέρβοι³⁶⁰ - και αφετέρου, οι δραστηριότητες κινούνται στον τομέα των υλικότεχνικών παροχών και της καλλιέργειας διπλωματικών επαφών.

Στο πλαίσιο αυτό, το 2007 η ΤΙΚΑ ξεκίνησε την ανοικοδόμηση του δημοτικού σχολείου «Δοσίθεος Ομπράντοβιτς», που εξυπηρετούσε 300 μαθητές από 15 χωριά· τα οικοδομικά σχέδια προέβλεπαν τη θεμελίωσή του σε 1.300 τ.μ., αλλά και την ύπαρξη αθλητικών εγκαταστάσεων και αιθουσών υπολογιστών. Ενδεικτικά του διπλωματικού βεληγεκούς της

³⁵⁶ *Karadağ'daki Osmanlı mirası düzenlenen sergide tanıtıldı* (ΤΙΚΑ, 21/10/2008).

³⁵⁷ *Ressamlar Karadağ'da buluştu* (ΤΙΚΑ, 9/10/2009).

³⁵⁸ *Karadağ Medresesi Bakan Yazicioğlu tarafından açıldı* (ΤΙΚΑ, 15/12/2008).

³⁵⁹ *Podgoritsa'nin ilk Türkçe kursu açıldı* (ΤΙΚΑ, 6/3/2009).

³⁶⁰ *Novi Pazar Dojitej Obradović İlkokulu yeniden ediliyor* (ΤΙΚΑ, 20/9/2007).

ΤΙΚΑ στην περιοχή, είναι ότι στην τελετή έναρξης των εργασιών παρίσταντο, μεταξύ άλλων, ο Πρόεδρος του Δημοκρατικού Κινήματος του Sancak, ο Πρόεδρος της Εθνικής Συνέλευσης Βοσνίων του Sancak και Δήμαρχος του Novi Pazar, Dr Süleyman Uglanin, καθώς και ο Βουλευτής του Novi Pazar, Bayram Ömeragiç³⁶¹. Ο Uglanin ήταν, επίσης εκείνος που απένειμε - όντας πλέον και Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ - ευχαριστήρια πλακέτα στον Αναπληρωτή Συντονιστή Προγράμματος της ΤΙΚΑ στην Podgoritsa³⁶².

Παράλληλα με αυτά, ο Uglanin, μαζί με τους βουλευτές του σερβικού Κοινοβουλίου, Esat Cucević και Bayram Ömeragiç - για τον οποίο έχει ήδη γίνει λόγος παραπάνω - καθώς και με τον Πρόεδρο της Μουσουλμανικής Κοινότητας της Σερβικής Δημοκρατίας, Adem Ef. Zilkic, επισκέφθηκαν το Συντονιστικό Όργανο της DT, στην Κωνσταντινούπολη· προς τιμήν του Uglanin, μάλιστα, ο Αντινομάρχης, Murat Kocabaş, παρέθεσε γεύμα, στο οποίο παρακάθησαν και ανώτατοι αξιωματούχοι του τουρκικού κράτους³⁶³. Ένα χρόνο αργότερα, αντιπροσωπεία δημάρχων του Sancak επισκέφθηκαν τα κεντρικά της TDBB, όπου είχαν συνάντηση με το Δήμαρχο του Beykoz - και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της TDBB - Yücel Çelikkbilek αλλά και τον Πρόεδρο του Νομαρχιακού Συμβουλίου της Νομαρχίας της Κωνσταντινούπολης, Hüsamettin Koçak³⁶⁴.

7. ΑΛΒΑΝΙΑ

Η μοναδική εκ των τριών Οργανώσεων που δραστηριοποιείται στην Αλβανία είναι η ΤΙΚΑ· οι σχέσεις της μάλιστα, με τα ανώτατα κυβερνητικά κλιμάκια της χώρας αυτής, κρίνονται ως εξαιρετικά αναβαθμισμένες. Αυτό αποδεικνύεται, εξάλλου, από την επίσκεψη του Αλβανού Υπουργού Γεωργίας, Τροφίμων και Προστασίας του Καταναλωτή, Jemini Gjona, στα κεντρικά της ΤΙΚΑ, το 2009. Ο Gjona είχε συνάντηση με τον, αρμόδιο για την ΤΙΚΑ, Υπουργό Yazicioğlu, αλλά και με τον Πρόεδρό της, Musa Kulaklıkaya· στο πλαίσιο της επίσκεψης αυτής υπεγράφη και ένα Πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών³⁶⁵.

Πέραν τούτου, οι δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στην Αλβανία μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

- α) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη
- β) Πολιτιστικές δραστηριότητες
- γ) Δραστηριότητες στον τομέα της ευρύτερης εκπαίδευσης.

α) Έργα υποδομής και υλικοτεχνική υποστήριξη.

Έργο με ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να θεωρηθεί η υδροδότηση 6 χωριών της επαρχίας Kryevith, στην περιοχή της Konaža. Όπως επισημαίνεται στο σχετικό ανακοινωθέν, στην τελετή των εγκαινίων παρίσταντο ανώτατοι αξιωματούχοι αλλά και άνθρωποι των ΜΜΕ της Αλβανίας. Από τουρκικής πλευράς, αξίζει να σημειωθεί η παρουσία του Στρατιωτικού Ακολουθού της τουρκικής Πρεσβείας στα Τίρανα, Συνταγματάρχη Saim Bažci³⁶⁶.

Παράλληλα με αυτά, ένα σημαντικό ποσοστό της υλικοτεχνικής υποστήριξης αφορά στο χώρο της εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό, η ΤΙΚΑ προέβη στην ανακαίνιση του παιδικού

³⁶¹ ό. π.

³⁶² *Karadağ ve Sırbistan'dan TİKA'ya plaket* (ΤΙΚΑ, 15/6/2009). Στο σχετικό ανακοινωθέν αναφέρεται, εξάλλου, ότι με την υποστήριξη της ΤΙΚΑ κτίσθηκε μία βιβλιοθήκη στο Βοσνιακό Ινστιτούτο Επιστημών, στο Tutin.

³⁶³ *Sansak'tan İstanbul'a gelen misafirler* (ΤΙΚΑ, 24/3/2008).

³⁶⁴ *Sırbistan'ın Sancak Bölgesinden Belediye Başkanlarından oluşan bir heyet Türk Dünyası Belediyeler Birliğine ziyarette bulundu* (TDBB, 23 Ekim 2009). Η αντιπροσωπεία αποτελούνταν από το Δήμαρχο του Novi Pazar, Dr Meho Mahmutović, το Δήμαρχο του Tutin, Bayram Gegiç, και το Δήμαρχο της Sjenica, Muriz Turković.

³⁶⁵ *Bakan Yazicioğlu, Arnavut Bakan Gjona'yi TİKA'da ağırladı* (ΤΙΚΑ, 3/2/2009). Το εν λόγω δελτίο τύπου παρέχει, επίσης, μία σειρά από ενδιαφέρουσες πληροφορίες: το 2008, ο όγκος του εξωτερικού εμπορίου της Τουρκίας προς την Αλβανία ήταν 318 εκατομμύρια δολάρια, έχοντας διπλασιασθεί κατά την περίοδο 2005 - 2008.

³⁶⁶ *Arnavutluk'un Konaža İli sağlıklı içme suyuna kavuştu* (ΤΙΚΑ, 29/9/2009).

σταθμού “Kemal Atatürk - ο οποίος έχει 70 περίπου παιδιά - στην πόλη Vlora³⁶⁷. ανακαίνιση, ωστόσο, πραγματοποιήθηκε και στο λύκειο “Köprülü Mehmet - που φέρει το όνομα του γνωστού Οθωμανού Μεγάλου Βεζύρη - στην περιοχή Rushnik της επαρχίας Berat. Κατά την ομιλία του στην τελετή των εγκαινίων, ο Συντονιστής του Προγράμματος της ΤΙΚΑ για τα Τίρανα, Ali Özgün Öztürk, ισχυρίστηκε ότι ο τουρκικός και ο αλβανικός λαός είναι αδελφοί λαοί και ότι χάρη σε αυτά τα προγράμματα συσφίγγονταν οι σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών. Από τη δική της πλευρά, ο Νομάρχης του Berat, Konstandin Lefta, υποστήριξε ότι αυτό το σχέδιο κατέδειξε για μια ακόμα φορά τη στενή φιλία ανάμεσα στην Τουρκία και την Αλβανία³⁶⁸. Στην πόλη του Berat ανακαινίσθηκε, εξάλλου, από την ΤΙΚΑ το νηπιαγωγείο “Çiririm 2” - που είναι και το μεγαλύτερο της περιοχής, εξυπηρετώντας περίπου 200 μαθητές. Ενδιαφέρον παρουσιάζει σε κάθε περίπτωση, πάντως, η παρουσία στην τελετή των εγκαινίων του αναπληρωτή Πρωθυπουργού της Αλβανίας, Genc Pollo, ο οποίος εκτελούσε επίσης χρέη Υπουργού Παιδείας και Επιστημών³⁶⁹. Μία ακόμα συνδρομή της ΤΙΚΑ στον εκπαιδευτικό τομέα έγκειται στην δωρεά αναγνωστικών τουρκικής γλώσσας και επιλεγμένων έργων της τουρκικής λογοτεχνίας προς τον τομέα Τουρκολογίας και το Κέντρο Τουρκικού Πολιτισμού της Σχολής Ξένων Γλωσσών, η οποία ανήκει στο Πανεπιστήμιο των Τιράνων³⁷⁰.

Μία σειρά άλλων παροχών και δραστηριοτήτων καλύπτει ποικίλους επαγγελματικούς τομείς του αλβανικού κράτους. Το 2007, αξιωματούχοι της ΤΙΚΑ είχαν επαφές με αρμόδια στελέχη του αλβανικού κράτους, με σκοπό την υλοποίηση του Σχεδίου Ανάπτυξης της Παραγωγής Βοοειδών Jersey και Συγκρότησης Βοοπαραγωγικών Συνεταιρισμών· στις επαφές συζητήθηκαν, επίσης, οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την ίδρυση ενός Κέντρου Συλλογής Γάλακτος. Παράλληλα, η ΤΙΚΑ προέβη σε δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού καθαριότητας προς το Δήμο του Shengjin³⁷¹.

Σ’ αυτά θα πρέπει να προστεθεί η δωρεά ηλεκτρονικού εξοπλισμού, εκ μέρους της ΤΙΚΑ, προς το Ίδρυμα Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης της Αλβανίας (TVSH), στο πλαίσιο της ευρύτερης συνεργασίας ανάμεσα στις δύο πλευρές· Τούρκοι τεχνικοί, μάλιστα, έδειξαν στους Αλβανούς ομολόγους τους τον τρόπο αντιμετώπισης πιθανών προβλημάτων στη λειτουργία των νέων συσκευών. Αξίζει να σημειωθεί ότι, αφού εξέφρασαν την ευγνωμοσύνη τους προς την ΤΙΚΑ για τις παροχές αυτές, οι αρμόδιοι Αλβανοί αξιωματούχοι επεσήμαναν ότι καταβάλλονται προσπάθειες για αύξηση του χρόνου που καταλαμβάνει το τουρκόφωνο πρόγραμμα ημερησίως, από 15 σε 30 λεπτά³⁷².

β) Πολιτιστικές δραστηριότητες

Οι ενέργειες της ΤΙΚΑ στον πολιτιστικό τομέα αποσκοπούν κατά κύριο λόγο, τόσο στην ανάδειξη του οθωμανικού παρελθόντος της Αλβανίας, όσο και στη σύσφιγξη των δεσμών των δύο λαών· υπό μία έννοια, εξάλλου, το πρώτο μπορεί να θεωρηθεί ως υποσύνολο του δεύτερου. Υπ’ αυτήν την έννοια, η ΤΙΚΑ ολοκλήρωσε το 2008 την αποκατάσταση της εσωτερικής και εξωτερικής όψης του ιστορικού Τζαμιού του Parruce Busatli Mehmet Paşa, που χρονολογείται από τον 18^ο αιώνα³⁷³. Αντιστοίχως, το 2009 συστάθηκε 4μελής αντιπροσωπεία από την ΤΙΚΑ σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού της Αλβανίας, με σκοπό την αποκατάσταση οθωμανικών μνημείων σε 10 σημαντικές αλβανικές πόλεις· η

³⁶⁷ *Vlora Orikim Kreşi'nin tadilatı tamamlandı* (ΤΙΚΑ, 13/2/2008). Στο δελτίο Τύπου τονίζεται, εξάλλου, ότι στην πόλη της Vlora - η οποία βρίσκεται στα νότια της Αλβανίας - πλην του παιδικού σταθμού, υπάρχει και ένα λύκειο που φέρει το όνομα “Kemal Atatürk”.

³⁶⁸ *Arnavutluk Köprülü Mehmet Lisesi hizmete açıldı* (ΤΙΚΑ, 3/11/2009).

³⁶⁹ *Arnavutluk'ta donanımı tamamlanan Çiririm 2 Anaokulu törenle açıldı* (ΤΙΚΑ, 23/6/2009).

³⁷⁰ *Tiran Üniversitesi Türkoloji Bölümü ve Türk Kültür Merkezi'ne destek* (ΤΙΚΑ, 27/7/2009). Όπως επισημαίνεται στο σχετικό ανακοινωθέν, ο τομέας Τουρκολογίας λειτουργεί από το 1996 με 6 άτομα διδακτικό προσωπικό και 100 περίπου φοιτητές· από το εκπαιδευτικό έτος 2005-2006, οι φοιτητές που έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους έχουν πλέον τη δυνατότητα να συνεχίσουν σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Στο ανακοινωθέν τονίζεται ακόμα, ότι το Κέντρο Τουρκικού Πολιτισμού λειτουργεί από το 2004.

³⁷¹ *Arnavutluk'ta farklı alanlarda 4 proje faaliyet gerçekleştirildi* (ΤΙΚΑ, 16/8/2007).

³⁷² *Arnavutluk Radyo Televizyon Kurumu'na destek* (ΤΙΚΑ, 25/3/2008).

³⁷³ *Yusuf Ağa Camisi yeni görünümüne kavuştu* (ΤΙΚΑ, 24/9/2008). Όπως επισημαίνεται στο σχετικό έγγραφο, το παλαιό αυτό Τζαμί μετονομάστηκε σε Τζαμί του Yusuf Ağa και αυτή είναι πλέον η επίσημη ονομασία του.

αντιπροσωπεία θα συνοδεύεται από αξιωματούχους της Μουσουλμανικής Κοινότητας της Αλβανίας αλλά και του Αλβανικού Ινστιτούτου Ιστορικών Μνημείων³⁷⁴.

Παράλληλα με αυτά, η ΤΙΚΑ προχώρησε στην ανακαίνιση του Τουρκο -Αλβανικού Κέντρου Πολιτισμού στη Σκόδρα. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιήθηκε δωρεά ηλεκτρογεννήτριας, φωτοτυπικού μηχανήματος, θερμάστρας αλλά και βιβλίων σχετικά με τον τουρκικό πολιτισμό. Επιπρόσθετα, ιδρύθηκε νέα αίθουσα ηλεκτρονικών υπολογιστών με διαδικτυακή σύνδεση³⁷⁵.

γ) Δραστηριότητες στον τομέα της ευρύτερης εκπαίδευσης

Οι ενέργειες της ΤΙΚΑ στον εκπαιδευτικό τομέα εστιάζονται σε μεγάλο βαθμό στη διδασκαλία και προβολή της τουρκικής γλώσσας στην Αλβανία. Όπως τονίζεται σε σχετικό ανακοινωθέν, οι τουρκικές επιχειρηματικές επενδύσεις στην Αλβανία έχουν δημιουργήσει αντίστοιχες ανάγκες σε τουρκόφωνο προσωπικό· ως εκ τούτου, και η ζήτηση για μαθήματα τουρκικής γλώσσας έχει επίσης αυξηθεί. Για το λόγο αυτόν, ο Τομέας Τουρκολογίας της Σχολής Ξένων Γλωσσών του Πανεπιστημίου των Τιράνων ξεκίνησε στις αρχές του 2009 τρεις τάξεις Τουρκικών, στις οποίες δήλωσαν συμμετοχή 120 άτομα συνολικά. Τα άτομα αυτά εξετάστηκαν γραπτώς, προκειμένου να διαπιστωθεί το γνωστικό τους επίπεδο και να ταξινομηθούν αναλόγως· το πρόγραμμα προέβλεπε, εξάλλου, τη συνέχιση των μαθημάτων μέχρι το Μάιο³⁷⁶. Η γλωσσική κατάρτιση των μαθητών δεν σταματούσε εκεί: η ΤΙΚΑ είχε, επίσης διοργανώσει θερινά προγράμματα Stage, για όσους από τους μαθητές αυτούς ενδιαφέρονταν να βελτιώσουν τα Τουρκικά τους στην Τουρκία, και να γνωρίσουν τη χώρα³⁷⁷. Η διδασκαλία της τουρκικής γλώσσας από τον τομέα Τουρκολογίας είναι κατ' ουσίαν η κορύφωση ενός ευρύτερου ενδιαφέροντος για τα Τουρκικά, η οποία είχε ξεκινήσει τουλάχιστον πριν δύο χρόνια. Προς επίρρωση του ισχυρισμού αυτού, μπορούν να αναφερθούν τα ανοιχτά μαθήματα Τουρκικής Γλώσσας που παραδίδονταν στις πόλεις των Τιράνων, της Σκόδρας, του Λας και του Lezhe, κατά την περίοδο 2006 - 2007· στους επιτυχόντες είχαν απονεμηθεί, μάλιστα, και τα ανάλογα διπλώματα πιστοποίησης των γνώσεών τους³⁷⁸.

Πολύ διαφορετικά σε σχέση με τα προαναφερθέντα - αλλά σε κάθε περίπτωση, εντασσόμενα στον ευρύτερο εκπαιδευτικό χώρο - είναι τρία εκπαιδευτικά σεμινάρια για Αλβανούς αστυνομικούς, που υλοποιήθηκαν το 2009 ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ, τη Γενική Διεύθυνση Ασφαλείας της Τουρκίας, και την αντίστοιχη Διεύθυνση της Αλβανίας. Το πρώτο σεμινάριο αφορούσε τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων σε περιπτώσεις ομηρίας και εν γένει κρίσεων, ενώ το δεύτερο τη διαχείριση πληροφοριών που αφορούν την εσωτερική ασφάλεια της χώρας. Και τα δύο έλαβαν χώρα στην Αλβανία· το πρώτο παρακολούθησαν 15 άτομα, ενώ το δεύτερο 10. Το τρίτο σεμινάριο αφορούσε τον αγώνα ενάντια στην τρομοκρατία και έλαβε χώρα στο κτίριο της Ακαδημίας της Αλβανικής Αστυνομίας στα Τίρανα. Το παρακολούθησαν συνολικά 10 αξιωματούχοι, ενώ μεταξύ των διδασκόντων ήταν και ο Υπαρχηγός της Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας της Γενικής Διεύθυνσης Ασφαλείας της Τουρκίας, Bekir Akarsu³⁷⁹.

8. ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΚΥΠΡΟΣ

Οι δραστηριότητες των Οργανώσεων στην κατεχόμενη Κύπρο ανήκουν σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα στην ΤΔΒΒ, με την ΔΤ να έχει μόνο μία. Η απουσία της ΤΙΚΑ μπορεί να ερμηνευθεί από το γεγονός ότι τα εδάφη αυτά είναι ουσιαστικά υπό τον έλεγχο του τουρκικού στρατού, γεγονός που αυτομάτως τα τοποθετεί μάλλον εκτός της ακτίνας των

³⁷⁴ *Arnavutluk'taki Osmanlı dönemi Türk eserlerinin restorasyon çalışmaları başlıyor* (ΤΙΚΑ, 28/4/2009). Οι δέκα αυτές πόλεις είναι τα Τίρανα, η Σκόδρα, το Αργυρόκαστρο, το Durres, το Elbasan, το Peqin, η Korça, η Vlora, το Berat και η Κρόια.

³⁷⁵ *Yeniden düzenlenen Türk - Arnavut Kültür Merkezi faaliyete başladı* (ΤΙΚΑ, 6/3/2009). Στο έγγραφο σημειώνεται, εξάλλου, ότι στο Τουρκο - Αλβανικό Κέντρο Πολιτισμού παραδίδονται μαθήματα τουρκικής γλώσσας.

³⁷⁶ *Tiran'da Türkçe kursları büyük ilgi görüyor* (ΤΙΚΑ, 7/1/2009).

³⁷⁷ *TBMM Başkanı Köksal Toptan Tiran Üniversitesi Türkoloji Bölümünü ziyaret etti* (ΤΙΚΑ, 7/1/2009).

³⁷⁸ *Arnavutluk'ta farklı 4 proje ve faaliyet gerçekleştirildi* (ΤΙΚΑ, 16/08/2007).

³⁷⁹ *Uluslararası Polis Eğitimi İşbirliği Projesi'nin Arnavutluk ayağı tamamlandı* (ΤΙΚΑ, 24/8/2009).

ενδιαφερόντων της. Αυτό που φαίνεται να ενδιαφέρει κατά κύριο λόγο είναι η σύσφιγξη των σχέσεων των Τουρκοκυπρίων με την Τουρκία - και αυτό εξυπηρετείται από τη θεσμική λειτουργία της ΤΔΒΒ.

Οι τουρκικές δραστηριότητες μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες:

- α) Διπλωματικές επαφές
- β) Διμερής συνεργασία
- γ) Πολιτιστικά δρώμενα

α) Διπλωματικές συνεργασίες

Το Μάρτιο του 2008 πολυμελής αντιπροσωπεία υψηλόβαθμων Τούρκων αξιωματούχων επισκέφθηκε την κατεχόμενη Κύπρο και είχε σειρά επαφών με σημαντικούς παράγοντες του ψευδοκράτους. Η αντιπροσωπεία αυτή -που είχε ως επικεφαλής τον Αντιπρόεδρο του κυβερνώντος Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης, Hüseyin Tanrıverdi - περιελάμβανε τον βουλευτή Reser Yıldırım, τον Πρόεδρο της ΤΔΒΒ και Δήμαρχο του Pendik, Erol Kaya, τους Αντιπροέδρους της ΤΔΒΒ Hüseyin Birge (Δήμαρχο του Bayrampaşa), Muharrem Ergül (Δήμαρχο του Beykoz), Ali İnci (Δήμαρχο του Hendek), Halim Çakır (Δήμαρχο του Kırşehir) καθώς και τον Αντιδήμαρχο Husamettin Koçak. Η αντιπροσωπεία συναντήθηκε με τον «Πρωθυπουργό», Ferdi Sabit Soyer, με τον οποίο συζήτησε κατά κύριο λόγο για θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης³⁸⁰. παράλληλα, είχε συνάντηση τόσο με τον Πρόεδρο της Ένωσης Τουρκοκυπριακών Δήμων και Δήμαρχο της Λευκωσίας, Cemal Bulutoğulları³⁸¹, όσο και με τον Πρόεδρο της Τουρκικής Δημοκρατίας στη Λευκωσία, Türkekul Kurttekin³⁸².

Ένα χρόνο αργότερα, αντιπροσωπεία της ΤΔΒΒ - αποτελούμενη από το Γενικό Γραμματέα, Dr Ertuğrul Gazi Sağlam και το Γενικό Συντονιστή της Ένωσης, Türkan Tezbulur - επισκέφθηκαν τη Γενική Πρόξενο της «Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου», Ayda Soylu³⁸³. Ύστερα από μερικούς μήνες, η Γενική Πρόξενος Soylu αντικαταστάθηκε από τη Servet Dorak και η Dorak, ωστόσο, δέχθηκε την επίσκεψη του Προέδρου της ΤΔΒΒ, Nihat Zeybekçi, εξ αφορμής της ανάληψης των καθηκόντων της. Ο Zeybekçi ενημέρωσε τη νέα Γενική Πρόξενο για τις δραστηριότητες της ΤΔΒΒ στην κατεχόμενη Κύπρο, καθώς και για τους Δήμους της περιοχής αυτής, που είναι μέλη της ΤΔΒΒ³⁸⁴.

Επισκέψεις έχουν πραγματοποιηθεί, όμως, και από αξιωματούχους της κατεχόμενης Κύπρου προς την ΤΔΒΒ. Το 2007, την ΤΔΒΒ επισκέφθηκε ο Αντιπρόεδρος της Ένωσης Τουρκοκυπριακών Δήμων και Δήμαρχος της Μόρφου, Mahmut Özcinar³⁸⁵. Ο Özcinar είχε επισκεφθεί την ΤΔΒΒ και πριν από λίγους μήνες· εκείνη τη φορά συνοδευόταν, μάλιστα από τους Δημάρχους του İskele, Halil İbrahim Orun και του Alsancak, Dr Yücel Atakora³⁸⁶.

³⁸⁰ 12 Mart 2008 tarihinde Türk Dünyası Belediyeler Birliği heyetini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanı Ferdi Sabit Soyer Başbakanlıkta kabul etti (TDBB, 12 Mart 2008).

³⁸¹ 12 Mart 2008 tarihinde Türk Dünyası Belediyeler Birliği heyeti Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa Belediye Başkanı ve Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği Başkanı Cemal Bulutoğullarını makamında ziyaret etti (TDBB, 12 Mart 2008).

³⁸² 12 Mart 2008 tarihinde Türk Dünyası Belediyeler Birliği heyeti Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Büyükelçisi Türkekul Kurttekin'i makamında ziyaret etti (TDBB, 12 Mart 2008).

³⁸³ TDBB heyeti KKTC İstanbul Başkonsolosu Ayda Soylu'yu makamında ziyaret etti (19 Şubat 2009).

³⁸⁴ TDBB Başkanı ve Denizli Belediye Başkanı Nihat Zeybekçi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başkonsolosu Servet Dorak'ı makamında ziyaret etti (12 Kasım 2009).

³⁸⁵ Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği heyeti Birlik merkezine nezaket ziyaretinde bulundular (TDBB, 19 Ekim 2007).

³⁸⁶ KKTC Belediye Başkanları TDBB merkezini nezaket ziyaretinde bulundular (TDBB, 26 Ocak 2007). Οι επαφές αυτές μεταξύ των Δήμων θα πρέπει να λαμβάνουν χώρα και σε χαμηλότερο επίπεδο, όπως τουλάχιστον αποδεικνύει η συνάντηση, στην Κωνσταντινούπολη, του Δημάρχου της Μόρφου και Αντιπροέδρου της Ένωσης Τουρκοκυπριακών Δήμων, Mahmut Özcinar, και του Δημάρχου του Çekmeköy, Siddik Eraslan, το 2007. Σημειωτέον ότι οι δύο Δήμοι έχουν υπογράψει Πρωτόκολλο μεταξύ τους αδελφοποίησης. Για τις πληροφορίες αυτές, βλ. KKTC Güzelyurt Belediye Başkanı İstanbul Çekmeköy Belediyesini ziyaret etti (TDBB, 19 Ekim 2007).

β) Διμερής συνεργασία

Μολονότι ακόμα φαίνεται να είναι σχετικά περιορισμένη, η συνεργασία ανάμεσα στην ΤΔΒΒ και αξιωματούχους του ψευδοκράτους παρουσιάζει ορισμένες ενδιαφέρουσες πτυχές. Το Μάρτιο του 2008 υπεγράφη Πρωτόκολλο Τεχνικής Βοήθειας και Συνεργασίας ανάμεσα στους Δήμους του Beykoz (Κωνσταντινούπολη) και του İskele (κατεχόμενα). σκοπός ήταν «η ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας σε κάθε τομέα»³⁸⁷. Την ίδια χρονιά η ΤΔΒΒ διοργάνωσε εκπαιδευτικό σεμινάριο για αξιωματούχους της τουρκοκυπριακής τοπικής αυτοδιοίκησης³⁸⁸. αξίζει να σημειωθεί, μάλιστα, ότι παρών στην τελετή αποφοίτησης - ο οποίος εκφώνησε και λόγο, μάλιστα, ήταν ο Βουλευτής Σινώπης, Kadir Tingiroğlu³⁸⁹.

γ) Πολιτισμικά δρώμενα

Οι δραστηριότητες στον τομέα του πολιτισμού αποσκοπούν κατά κύριο λόγο στη σύσφιξη των δεσμών ανάμεσα στους Τουρκοκυπρίους και το κράτος της Τουρκίας. Υπ' αυτήν την έννοια, οι Δήμοι του Zeytinburnu και του Rize - που είναι μέλη της ΤΔΒΒ - διοργάνωσαν στην κατεχόμενη Κύπρο «Βραδιές Πολιτισμού για τα αδελφά κράτη Τουρκίας - Κύπρου», με συμμετοχή Τουρκοκυπρίων από τους Δήμους της Μόρφου, της Κυρήνειας, του İskele και του Beyarmudu. Σε ορισμένες περιοχές όπου λάμβαναν χώρα οι εκδηλώσεις αυτές, διανεμήθηκαν πακέτα ξηράς τροφής, καθώς και αναπηρικά αμαξίδια σε ανθρώπους με ειδικές ανάγκες. Οι εκδηλώσεις έτυχαν και τηλεοπτικής κάλυψης, ενώ σε κάθε περίπτωση αξίζει να σημειωθεί ότι την αντιπροσωπεία της ΤΔΒΒ επισκέφθηκε, μεταξύ άλλων, ο πρώην «Πρόεδρος της Δημοκρατίας», Rauf Denktaş³⁹⁰.

Παράλληλα, με αυτά, θα πρέπει να αναφερθεί η επίσκεψη αντιπροσωπείας μαθητών από την κατεχόμενη Κύπρο στην Κωνσταντινούπολη, προκειμένου να λάβουν μέρος στο 13^ο Συμπόσιο Μαθητών του Τουρκικού κόσμου, που διοργανώθηκε από την ΤΔΒΒ· οι μαθητές επισκέφθηκαν, εξάλλου τα γραφεία της ΔΤ, στις 7/6/2007, και είχαν συναντήσει με ανώτατους αξιωματούχους της³⁹¹.

9. ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

Αν και η μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης αποτελεί το πεδίο δραστηριοτήτων δύο άλλων, κυρίως, Συνδέσμων - της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Τούρκων της Δυτικής Θράκης (Avrupa Batı Trakya Türkleri Federasyonu - ABTTF) και του Συνδέσμου Αλληλεγγύης Τούρκων Δυτικής Θράκης (Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği) - εντούτοις, για την μειονότητα έχουν εκφράσει το ενδιαφέρον τους, τόσο η ΤΔΒΒ όσο και η ΔΤ. Αυτό καταδεικνύεται από το γεγονός ότι η ΤΔΒΒ εκπροσωπήθηκε δια του Αντιπροέδρου της και Δημάρχου του Düzce, Mehmet Keleş, στο 5^ο Διεθνές Συνέδριο των Τούρκων της Δυτικής Θράκης, που έλαβε χώρα την περίοδο 15 - 17 Σεπτεμβρίου 2006, στην Κωνσταντινούπολη³⁹². Πολύ πιο σημαντική από αυτήν τη συμμετοχή, θα πρέπει να θεωρηθεί η παράθεση γεύματος εκ μέρους της ΤΔΒΒ σε 150 μαθητές λυκείων και φοιτητές από τη Δυτική Θράκη, καθώς και στους καθηγητές τους, τον Ιανουάριο του επομένου έτους³⁹³. Κοντά σ' αυτά, θα πρέπει να προστεθεί η συνεργασία της ΔΤ με τα Υπουργεία Εξωτερικών

³⁸⁷ 12 Mart 2008 tarihinde Türk Dünyası Belediyeler Birliği üyelerinden İstanbul Beykoz Belediyesi ile KKTC İskele Belediyesi arasında teknik yardım ve işbirliği protokolü imzalandı (TDBB, 12 Mart 2008).

³⁸⁸ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yerel Yönetim Temsilcilerine yönelik "Uluslararası Yerel Yönetimler Eğitim Merkezi" 2008 yılı II. Dönem Eğitim Program açılışı Birlik Merkezinde gerçekleştirildi (TDBB, 12 Mayıs 2008). Εξαιρετικά ενδιαφέρον στοιχείο θα πρέπει να θεωρηθεί η παρουσία στην εναρκτήρια τελετή του Αντιπροέδρου της ΤΙΚΑ, Metin Arslanbaş, ο οποίος εκφώνησε και ομιλία. Η παρουσία υψηλόβαθμων στελεχών της ΤΙΚΑ σε δραστηριότητες άλλων Οργανώσεων ενισχύει τον ισχυρισμό ότι αυτή λειτουργεί συχνά ως «οργάνωση - ομπρέλα» για τις δραστηριότητες αυτές.

³⁸⁹ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yerel Yönetim Temsilcilerine yönelik "Uluslararası Yerel Yönetimler Eğitim Merkezi" 2008 yılı II. Dönem Eğitim Programı sertifikası töreni Birlik Merkezinde yapıldı (TDBB, 24 Mayıs 2008).

³⁹⁰ Zeytinburnu ve Rize Belediyeleri tarafından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde "Türk - Kıbrıs Kardeş Ülke Kültür geceleri" düzenlendi (TDBB, 24 Eylül 2007).

³⁹¹ KKTC öğrencileri İstanbul Valiliğini ziyaret etti (DT, 13/6/2007).

³⁹² 5 Uluslararası Batı Trakya Türkleri Kurultayı yapıldı (TDBB, 22 Eylül 2006).

³⁹³ TDBB'den 150 kişilik öğrenci ve öğretmen kafilesine yemek verildi (TDBB, 15 Ocak 2007).

και Παιδείας της Τουρκίας, αλλά και με το Σύνδεσμο Αλληλεγγύης Τούρκων Δυτικής Θράκης (BTTDD) για την υλοποίηση 13ήμερης εκδρομής 180 μαθητών της μειονότητας στην Κωνσταντινούπολη, στα τέλη του 2007³⁹⁴.

³⁹⁴ *Batı Trakya Türk Azınlığı'na mensup öğrencilerin İstanbul ziyaretleri* (DT, 2/1/2008).

Δ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ ΜΕ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΒΕΛΗΝΕΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Οι μέχρι στιγμής αναφορές στις πολιτισμικές δραστηριότητες των Οργανώσεων εντοπίζονται σε διμερές επίπεδο· υπάρχουν και κάποιες, στις οποίες μετέχουν συγχρόνως πολλές χώρες και, μάλιστα, με κορυφαίους κρατικούς και διπλωματικούς αξιωματούχους. Τα δρώμενα αυτά έχουν εξαιρετική σημασία, καθώς καταδεικνύουν με σαφήνεια τον γεωστρατηγικό χώρο στον οποίο η Τουρκία επιδιώκει να καθιερωθεί ως νευραλγικός παίκτης.

Ενδεικτικό τούτου είναι το εκπαιδευτικό Σεμινάριο που διοργάνωσε η ΤΙΚΑ από κοινού με την TDBB κατά το χρονικό διάστημα 24 Μαρτίου - 1 Απριλίου 2008, και το οποίο - σύμφωνα με το σχετικό ανακοινωθέν - παρακολούθησαν Δήμαρχοι, Βουλευτές αλλά και Υφυπουργοί από την ΠΓΔΜ, το Κόσοβο και την Ελλάδα³⁹⁵. Τρεις μήνες αργότερα, η TDBB διοργάνωσε τη «Δεύτερη Συνάντηση Δημάρχων-μελών της TDBB», στην οποία συμμετείχαν Δήμαρχοι - μέλη της TDBB από 8 χώρες³⁹⁶: Αζερμπαϊτζάν, Βοσνία - Ερζεγοβίνη, Κόσοβο, Κιργιστάν, ΠΓΔΜ, Μογγολία, Μολδαβία και κατεχόμενη Κύπρος· επίσης, ως φιλοξενούμενοι, παρέστησαν αξιωματούχοι της τοπικής αυτοδιοίκησης από το Μαρόκο, τη Ρουμανία, την Παλαιστίνη και τη Βουλγαρία³⁹⁷.

Παράλληλα με αυτά, τρεις ακόμα δραστηριότητες της TDBB πραγματοποιήθηκαν με συμμετοχή προξενικών αρχών της Κωνσταντινούπολης. Το 2007 έλαβε χώρα στο μέγαρο "Hidiv Kasrı" της Κωνσταντινούπολης, Συνδιάσκεψη αξιολόγησης των πεπραγμένων του «Συνεδρίου για την Τοπική Αυτοδιοίκηση της Ευρασίας» και των «Βραδίων για τα αδελφά κράτη». Στη Συνδιάσκεψη παρευρέθηκαν Γενικοί Πρόξενοι, Πρόξενοι και εκπρόσωποι του Αζερμπαϊτζάν, της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης, του Καζακστάν, του Κιργιστάν, της κατεχόμενης Κύπρου, της ΠΓΔΜ, του Ουζμπεκιστάν, του Τατζικιστάν, του Ταταριστάν και της Ουκρανίας³⁹⁸.

Επιπρόσθετα, τον Ιανουάριο του 2008 διοργανώθηκαν για τρίτη φορά οι «νύχτες για τους Γενικούς Προξένους - Εφοδιοπομπή της αφθονίας», με συμμετοχή των Γενικών Προξένων, των Προξένων, καθώς και Δημάρχων-μελών της TDBB και εκπροσώπων του Τύπου από τη Σερβία, την Αλβανία, το Κιργιστάν, το Ουζμπεκιστάν, το Καζακστάν και τη Βοσνία - Ερζεγοβίνη. Θα πρέπει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι στις εκδηλώσεις αυτές συμμετείχε, εκτός των άλλων, και ο Αντιπρόεδρος του κυβερνώντος Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης και Βουλευτής Μαγνησίας, Hüseyin Tanrıverdi. Το εγκάρδιο κλίμα που επικράτησε επιβεβαιώθηκε με την απονομή πλακετών εκ μέρους της TDBB στους Γενικούς Προξένους των προαναφερθεισών χωρών³⁹⁹. Την ίδια περίοδο πραγματοποιήθηκε η «Τέταρτη Προξενική Συνδιάσκεψη Αξιολόγησης των κοινωνικών και πολιτισμικών δρωμένων»· σ' αυτήν συμμετείχαν οι Γενικοί Πρόξενοι του Ουζμπεκιστάν, της Σερβίας και της ΠΓΔΜ, οι Πρόξενοι της Ουκρανίας, του Ιράν, της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης, καθώς και ο

³⁹⁵ *Uluslararası Yerel Yönetimler Eğitim Merkezi'nin açılışı İstanbul Vali Yardımcısı Sayın Abdullah Selim Rarlar, TİKA Başkan Yardımcısı Sayın Metin Arslanbaş, Pendik Belediyesi Başkanı ve TDBB Başkanı Sayın Erol Kaya, üye Belediye Başkanları ve çok sayıda Belediye Başkanının katılımı ile 24 Mart 2008 Pazartesi günü Birlik Merkezinde gerçekleştirildi* (TDBB, 24 Mart 2008). Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι σε άλλο ανακοινωθέν της TDBB - το οποίο κάνει λόγο για την απονομή των πιστοποιητικών στα άτομα που παρακολούθησαν το εκπαιδευτικό σεμινάριο - τονίζεται ότι οι συμμετέχοντες ήταν Δήμαρχοι, μέλη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Υφυπουργοί από το Κόσοβο, την ΠΓΔΜ και την Ελλάδα: εν ολίγοις, οι «Βουλευτές» που αναφέρονται στο πρώτο κείμενο, αντικαταστάθηκαν από «μέλη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης». Για τη «διόρθωση» αυτή, βλ. "*Uluslararası Yerel Yönetimler Eğitim Merkezi" Eğitim Programı 2008 I. Dönem Sertifika Töreni 31 Mart 2008 Pazartesi günü Birlik Merkezinde yapıldı* (TDBB, 1 Nisan 2008).

³⁹⁶ Ο όρος «χώρες» χρησιμοποιείται στο ανακοινωθέν της TDBB, προκειμένου να περιγράψει και την κατεχόμενη Κύπρο, που αναγνωρίζεται από την Τουρκία ως Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου. Αυτονόητο, είναι, ότι ο γράφων διαφωνεί πλήρως με τον προσδιορισμό της κατεχόμενης Κύπρου ως ανεξάρτητης χώρας.

³⁹⁷ *II. Üye Belediye Başkanları buluşması dokuz ayrı ülkeden üye Belediye Başkanlarının katılımı ile 3 Temmuz 2008 Perşembe günü Birlik Merkezinde gerçekleştirildi* (TDBB, 3 Temmuz 2008).

³⁹⁸ *Başkonsolos, Konsolos ve Ülke temsilcileriyle Toplantı yapıldı* (TDBB, 12 Şubat 2007).

³⁹⁹ *III Başkonsoloslar ve Kardeş Ülke Geceleri - Bereket Konvoyu etkinliklerinin Tanıtım Toplantısı tarihi Kız Kulesi'nde büyük bir katılımı gerçekleştirildi* (TDBB, 16 Ocak 2008).

Επιτετραμμένος της Δημοκρατίας του Ταταριστάν - η οποία υπάγεται στη Ρωσική Ομοσπονδία, καθώς και Δήμαρχοι της TDBB⁴⁰⁰.

Κοντά σ' αυτά, θα πρέπει να επισημανθεί μία δραστηριότητα της DT με ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Κατά το χρονικό διάστημα από την 21^η Μαΐου ως την 10^η Ιουνίου 2008, στην Κωνσταντινούπολη έλαβε χώρα το «14^ο Συμπόσιο για τα παιδιά του Τουρκικού Κόσμου»· σ' αυτό συμμετείχαν 550 παιδιά από 44 ομάδες. Οι ομάδες αυτές προέρχονταν από τουρκόφωνους πληθυσμούς που ζούσαν στο Αζερμπαϊτζάν, την κατεχόμενη Κύπρο, το Τουρκμενιστάν, το Καζακιστάν, την Κριμαία, το Bayir Bucak (Συρία), το Ιράκ, το Ιράν, το Ανατολικό Τουρκεστάν, αλλά και τη Βουλγαρία, την ΠΓΔΜ, το Κόσοβο, καθώς και - αυτό έχει μείζονα σημασία - τη Δυτική Θράκη. Στο σχετικό ανακοινωθέν, εξάλλου, αναφέρονται και περιοχές της Ρωσικής Ομοσπονδίας που κάνουν για πρώτη φορά την εμφάνισή τους στην παρούσα μελέτη· επί παραδείγματι, γίνεται λόγος για τους Τούρκους των περιοχών Νογκάι, Σορ, Καπατσάι (Τσερκεσία), Τιβά, Γιακουτία, αλλά και για τουρκικούς πληθυσμούς των οποίων ο γεωγραφικός εντοπισμός καθίσταται ενίοτε προβληματικός: ενδιαφέρουσα ως προς αυτό είναι η αναφορά σε «Πομάκους Τούρκους», χωρίς να διευκρινίζεται αν νοούνται πληθυσμοί της Ελλάδας ή της Βουλγαρίας, με δεδομένο, μάλιστα, ότι διαχωρίζονται από τους «Τούρκους της Βουλγαρίας» και τους «Τούρκους της Δυτικής Θράκης». Ενδεικτική, σε κάθε περίπτωση, της σημασίας που απέδιδε η τουρκική κυβέρνηση στα δρώμενα αυτά, είναι ότι η εναρκτήρια ομιλία του Συμποσίου εκφωνήθηκε από τον Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας και Πρόεδρο της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, Köksal Toptań⁴⁰¹.

Κάνοντας λόγο για τις δραστηριότητες των τουρκικών Οργανώσεων που έχουν ευρύτερο βεληνεκές, είναι σκόπιμο να επισημανθούν οι σχέσεις της TDBB με την TÜRKSOY⁴⁰². Ο Γενικός Διευθυντής της TÜRKSOY, Duysen Kasseinov, επισκέφθηκε 2 φορές - το 2008 και το 2009 - τον Πρόεδρο της TDBB, Erol Kaya. Κατά την πρώτη του επίσκεψη, μάλιστα, ο Kasseinov - που συνοδευόταν από τον Υποδιευθυντή του ιδρύματος, Dr Firat Purtaş - συμφώνησε με τον Kaya για την υπογραφή ενός Πρωτοκόλλου συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών⁴⁰³. Σ' αυτά μπορεί να προστεθεί η συμμετοχή του Kaya και του Γενικού Διευθυντή της TDBB, Dr Ertuğrul Gazi Sağlam, στο πρόγραμμα εορτασμών για τη συμπλήρωση 15 χρόνων από την έναρξη λειτουργίας της TÜRKSOY⁴⁰⁴.

⁴⁰⁰ IV Başkonsoloslar Sosyal ve Kültürel etkinlikler Değerlendirme Toplantısı; Sariyer Belediyesinin ev sahipliğinde Sait Halim Paşa Yalısında yapıldı (TDBB, 18 Aralık 2008).

⁴⁰¹ «14 Türk Dünyası Çocuk Şöleni coşkuyla kutlandı», (DT, 11/6/2008).

⁴⁰² Το αρκτικόλεξο της TÜRKSOY αντιστοιχεί στους όρους *Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi* (που σε ελεύθερη μετάφραση, θα μπορούσε να αποδοθεί ως *Ίδρυμα Κοινής Διαχείρισης του Τουρκικού Πολιτισμού και των Τεχνών*), Η TÜRKSOY αναλαμβάνει κατά βάση πολιτιστικές δραστηριότητες που αφορούν στο σύνολο των τουρκόφωνων πληθυσμών του ευρασιατικού χώρου. Οι χώρες - μέλη της είναι η Τουρκία, το Αζερμπαϊτζάν, το Κιργιστάν, το Ουζμπεκιστάν, το Τουρκμενιστάν, η υπαγόμενη στο κράτος της Μολδαβίας, αυτόνομη περιοχή της Γκαγκαουζίας, η κατεχόμενη Κύπρος καθώς και 6 Δημοκρατίες που υπάγονται στη Ρωσική Ομοσπονδία: η Χακασία, η Γιακουτία, το Ταταριστάν, η Τιβά, το Ατάι και το Μπασκουρτιστάν. Η ιστοσελίδα της TÜRKSOY - από την οποία έχουν αντληθεί οι σχετικές πληροφορίες - προδίδει το γεγονός ότι πρόκειται για ίδρυμα υπό τον έλεγχο της τουρκικής κυβέρνησης· γι' αυτό, βλ. www.turksoy.gov.tr.

⁴⁰³ TÜRKSOY Genel Müdürü Duysen Kasseinov, TDBB'yi ziyaret etti (TDBB, 14 Ağustos 2008) · βλ. επίσης, *TÜRKSOY (Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi) Genel Müdürü Duysen Kasseinov Türk Dünyası Belediyeler Birliği Başkanı Erol Kaya'yı makamında ziyaret etti* (TDBB, 19 Mayıs 2009).

⁴⁰⁴ TDBB TÜRKSOY' un kuruluşunun 15 yıldönümü programına davet edildi (TDBB, 19 Ocak 2009).

Ε. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι τρεις οργανώσεις, οι δραστηριότητες των οποίων εξετάστηκαν παραπάνω, παρουσιάζουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία επιβεβαιώνουν τον ισχυρισμό ότι συνιστούν πολύ σημαντικό ενισχυτικό βραχίονα της τουρκικής διπλωματίας. Τα χαρακτηριστικά αυτά αφορούν τόσο στη δομή και λειτουργία των τριών οργανώσεων, όσο και στη γεωγραφική περιοχή όπου δραστηριοποιούνται, στις κοινωνικές ομάδες στις οποίες απευθύνονται, καθώς και στους επαγγελματικούς, οικονομικούς και ιδεολογικούς τομείς όπου εντάσσονται τα δρώμενά τους.

Η δομή και η συγκρότηση κυρίως της ΤΙΚΑ και της ΤΔΒΒ, διακρίνονται για την ισχυρή περιφερειακή τους διάρθρωση: η παρουσία των συντονιστικών γραφείων της ΤΙΚΑ αλλά και ο μεγάλος αριθμός των Δήμων - μελών της ΤΔΒΒ επιτρέπουν την ακριβή γνώση των εντόπιων προβλημάτων, ελλείψεων και αναγκών, εξασφαλίζοντας παράλληλα ευελιξία, ταχύτητα και αποτελεσματικότητα στην ενημέρωση και τη λήψη αποφάσεων για επικείμενες δραστηριότητες. Αυτό ισχύει κυρίως για την ΤΙΚΑ· το γεγονός ότι ο ανώτατος προϊστάμενός της είναι Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ της δίνει τη δυνατότητα απευθείας επαφών και συντονισμού με άλλα Υπουργεία και την από κοινού διεκπεραίωση προγραμμάτων. Αυτό που πρέπει επίσης να επισημανθεί σε κάθε περίπτωση, είναι ο πολύ μεγάλος και συνεχής ρυθμός υλοποίησης δραστηριοτήτων, που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι τρεις οργανώσεις λειτουργούν ως ιδιαίτεροι μηχανισμοί με σημαντικά περιθώρια αυτονομία δράσης, καλύπτοντας μία πλειάδα πεδίων.

Το μακρόπνοο και πολυσύνθετο έργο που επιτελούν οι ΤΙΚΑ, η ΤΔΒΒ και η ΔΤ καταδεικνύεται όχι μόνο από τη συχνότητα, αλλά και από το γεωγραφικό εντοπισμό των δραστηριοτήτων. Το ενδιαφέρον της Τουρκίας για τον τουρκόφωνο κόσμο της Κεντρικής Ασίας δεν περιορίζεται μόνο στις Τουρκικές Δημοκρατίες (Κιργιστάν, Αζερμπαϊτζάν, Ουζμπεκιστάν, Τουρκμενιστάν, Καζακστάν)· αυτό αποδεικνύεται από την επέκταση των τουρκικών δραστηριοτήτων σε περιοχές της Ρωσικής Ομοσπονδίας, όπως το Ταταριστάν, το Νογκάι, το Σορ, την Τσερκεσία, την Τιβά και τη Γιακουτία. Σ' αυτές πρέπει να προστεθούν οι αυτόνομες Δημοκρατίες του Καρακαλπακιστάν, της Κριμαίας, της Αζαρίας, καθώς και της Γκαγκαουζίας. Η δράση των τριών οργανώσεων εξαπλώνεται, επίσης, στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Ασίας και της Υπερκαυκασίας (Τατζικιστάν, Αφγανιστάν, Πακιστάν, Μογγολία), όπως και στη Μ. Ανατολή (Ιράκ, Παλαιστίνη). Η ΝΑ Ευρώπη αποτελεί μία ακόμα περιοχή όπου παρουσιάζεται σημαντική δραστηριότητα [ΠΓΔΜ, Αλβανία, Κόσοβο, Βοσνία - Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Σερβία, Ελλάδα (Δυτική Θράκη)], όπως και η κατεχόμενη Κύπρος. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η έντονη παρουσία της ΤΙΚΑ στην Αφρική· για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, η δράση της εξαπλώνεται σε 21 αφρικανικές χώρες συνολικά (Μπουρκίνα Φάσο, Τζιμπουτί, Αιθιοπία, Γουϊνέα, Γουϊνέα Μπισάο, Μάλι, Σενεγάλη, Νησιά Κομόρ, Μαδαγασκάρη, Τανζανία, Κένυα, Ρουάντα, Ουγκάντα, Νιγηρία, Σουδάν, Γκάνα, Καμερούν, Τόνγκο, Λιβερία, Μπενίν, Σιέρρα Λεόνε).

Τα πεδία δράσης της ΤΙΚΑ, της ΤΔΒΒ και της ΔΤ χρήζουν ιδιαίτερης επισήμανσης: αν και δε διαθέτουν την εμβέλεια των επίσημων διπλωματικών οργάνων, μπορεί να λεχθεί ότι κινούνται με άνεση καλύπτοντας όλο το φάσμα της κοινωνικής πυραμίδας - από τις ανώτατες πολιτειακές και πολιτικές δομές, μέχρι τους απόρους πληθυσμούς του εκάστοτε κράτους. Για την ακρίβεια, μία συνοπτική επισκόπηση των δραστηριοτήτων τους θα μπορούσε να τις καταναίμει σε 4 βασικές κατηγορίες: α) δραστηριότητες που αφορούν στην «κορυφή» της κοινωνικής πυραμίδας, β) δραστηριότητες που αφορούν στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας, γ) «πολιτιστική διπλωματία» και δ) ενίσχυση τουρκικών συλλόγων και ιδρυμάτων εκτός Τουρκίας.

α) Δραστηριότητες κορυφής

Οι δραστηριότητες που αφορούν στην κορυφή της κοινωνικής διαστρωμάτωσης - δηλαδή τις ηγετικές ομάδες της εκάστοτε χώρας - αναδεικνύουν τον πολιτικό και διπλωματικό ρόλο των εξεταζομένων Οργανώσεων. Νευραλγικό ρόλο ως προς αυτό έχουν αναμφισβήτητα οι επαφές ανάμεσα σε αξιωματούχους των Οργανώσεων και σε κορυφαίες πολιτικές προσωπικότητες των χωρών στις οποίες πραγματοποιούνται οι τουρκικές ενέργειες. Η καταμέτρηση των επαφών αυτών είναι πραγματικά εντυπωσιακή, τόσο ποσοτικά όσο και

ποιοτικά. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, σε εκδηλώσεις που έχουν διοργανώσει η ΤΙΚΑ και η TDBB έχουν παραστεί οι Πρόεδροι της Δημοκρατίας του Κιργιστάν και του Τατζικιστάν, ο Αναπληρωτής Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, αλλά και ο «Πρόεδρος της Δημοκρατίας» της κατεχόμενης Κύπρου, Rauf Denktaş, ο οποίος, μάλιστα, επισκέφθηκε τους αξιωματούχους της TDBB· ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Μαυροβουνίου Vujačević, εξάλλου, όχι μόνο επιθεώρησε έργα αποκατάστασης εκ μέρους της ΤΙΚΑ, αλλά και εξέφρασε τις ευχαριστίες του στον Τούρκο ομόλογό του, Abdullah Gül, για το έργο της ΤΙΚΑ. Σ' αυτούς θα πρέπει να προστεθεί και ο «Αναπληρωτής Πρόεδρος» της αυτόνομης Δημοκρατίας της Γκαγκαουζίας, Nikolae.

Δεν είναι λίγες, ωστόσο, οι περιπτώσεις που Πρόεδροι της Δημοκρατίας έχουν απευθείας επαφές με αξιωματούχους των εξεταζομένων Οργανώσεων· το γεγονός αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί ως εξαιρετικά σημαντικό, εφόσον η ύψιστη πολιτειακή αρχή μιας χώρας συναντάται με πολύ κατώτερους στην ιεραρχία κρατικούς αξιωματούχους. Ο «Πρόεδρος» της αυτόνομης Δημοκρατίας της Γκαγκαουζίας, Formuzal, έχει επισκεφθεί από μία φορά και τις τρεις Οργανώσεις, ενώ έχει δεχθεί και επίσκεψη από αντιπροσωπεία της TDBB. Παράλληλα, κατά τη διάρκεια επίσημης επίσκεψής του στην Τουρκία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Τζιμπουτί, δεν παρέλειψε να συναντηθεί με ανώτατα στελέχη της ΤΙΚΑ. Ξεχωριστές συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν, επίσης, ανάμεσα στο «Πρόεδρο της Δημοκρατίας» του Κοσόβου και τον τότε υπεύθυνο για την ΤΙΚΑ Υπουργό Faruk Çelik, αλλά και με τον Πρόεδρό της, Kulaklikaya.

Ο Kulaklikaya είχε επίσης συναντηθεί και με τον «Πρωθυπουργό» του Κοσόβου. Επιπρόσθετα, αξιωματούχοι της TDBB επισκέφθηκαν τον Πρόεδρο της Κυβέρνησης της υπαγόμενης στη Γεωργία, αυτόνομης Δημοκρατίας της Αζαρίας. Μαζί με αυτά, θα πρέπει να σημειωθεί η παρουσία, σε εκδηλώσεις των Οργανώσεων, τόσο της Αναπληρώτριας Πρωθυπουργού και Υπουργού Πολιτισμού του Ταταριστάν, Valeeva όσο και του Αναπληρωτή Πρωθυπουργού και Υπουργού Παιδείας και Επιστημών της Αλβανίας, Pollo. Ο νέος υπεύθυνος για την ΤΙΚΑ Υπουργός, Yazicioğlu είχε, εξάλλου, συνάντηση το 2009 με τον Αναπληρωτή Πρωθυπουργό του Μαυροβουνίου, Lazavić.

Το πολιτικό και διπλωματικό βεληνεκές των τριών Οργανώσεων αναδεικνύεται και από τις επαφές τους με τους Υπουργούς, Υφυπουργούς αλλά και βουλευτές των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται. Από τις πιο εντυπωσιακές περιπτώσεις θα πρέπει να θεωρηθεί η, εκ μέρους της ΤΙΚΑ και του Υπουργείου Γεωργίας, παρουσίαση του «Προγράμματος Γεωργικής Ανάπτυξης», στην οποία συμμετείχαν οι Υπουργοί και Υφυπουργοί Γεωργίας πολλών αφρικανικών χωρών· στο πλαίσιο έκθεσης του Τουρκο - Τατζικιστανικού Συνδέσμου Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών, εξάλλου, το περίπτερο της ΤΙΚΑ επισκέφθηκαν ο Υπουργός Εργασίας, οι Υφυπουργοί Οικονομικών, Εργασίας, και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αλλά και πολλοί υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι του Τατζικιστάν.

Αρκετές είναι και οι περιπτώσεις ξένων Υπουργών που επισκέπτονται τις Οργανώσεις: το 2009, τα γραφεία της TDBB επισκέφθηκε ο Υφυπουργός Δικαιοσύνης του Αζερμπαϊτζάν, ενώ τον ίδιο χρόνο την ΤΙΚΑ επισκέφθηκε, μεταξύ άλλων, μέλος αντιπροσωπείας από την Κένυα με δύο Υπουργούς επικεφαλής. Η υπογραφή του «Μείζονος Γεωργικού Σχεδίου» για το Τζιμπουτί, ανάμεσα στον αρμόδιο Υπουργό της χώρας αυτής και τον υπεύθυνο για την ΤΙΚΑ Υπουργό, είναι ένα ακόμη ουσιαστικό τεκμήριο των «επαφών κορυφής» των τριών Οργανώσεων. Η ΤΙΚΑ φαίνεται, μάλιστα, να διαδραματίζει πιο ενεργό ρόλο ως προς αυτό, όπως φαίνεται και από τις συναντήσεις που ο Υπουργός Yazicioğlu είχε - σε διαφορετικές περιστάσεις - τόσο με τον Υπουργό Γεωργίας, Τροφίμων και Προστασίας του Καταναλωτή της Αλβανίας, Jemin Gjona· ο τελευταίος είχε επισκεφθεί τα Κεντρικά της ΤΙΚΑ το 2009, όπου και υπέγραψε σχετικό Πρωτόκολλο συνεργασίας.

Όπως και στην περίπτωση των Προέδρων της Δημοκρατίας και των Πρωθυπουργών, πολλοί είναι οι Υπουργοί και Υφυπουργοί που παρίστανται σε διάφορες εκδηλώσεις των τριών Οργανώσεων, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στις πατρίδες τους. Η παρουσία τους κρίνεται, αν μη τι άλλο, ως ιδιαίτερα σημαντική, εφόσον επιβεβαιώνει την επιδίωξη της Τουρκίας να εμφανίζεται ως περιφερειακή υπερδύναμη. Σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις - οι οποίες συνηθέστερα αφορούν δωρεά υλικότεχνικού εξοπλισμού, εγκαίνια κτιρίων και διάφορα πολιτισμικά δρώμενα - έχει καταγραφεί η παρουσία των Υπουργών Υγείας του Αφγανιστάν και της Παλαιστινιακής Αρχής, του «Υπουργού Παιδείας» και της «Υφυπουργού Πολιτισμού» της αυτόνομης Δημοκρατίας της Γκαγκαουζίας, καθώς και των Υφυπουργών Υγείας του Ουζμπεκιστάν και του Τατζικιστάν. Σε αυτούς πρέπει να προστεθούν ο Υπουργός

Εξωτερικών του Κιργιστάν, οι Υπουργοί Περιβάλλοντος της Μογγολίας, της ΠΓΔΜ, του Κοσόβου, του Τατζικιστάν, καθώς και οι Υφυπουργοί Γεωργίας του Κιργιστάν, Πολιτισμού και Τουρισμού, καθώς και Παιδείας του Αφγανιστάν.

Παράλληλα με αυτά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι Οργανώσεις διατηρούν επαφές με μέλη των Κοινοβουλίων των χωρών όπου δραστηριοποιούνται. Ενδεικτικό αυτού θα πρέπει να θεωρηθεί το Εκπαιδευτικό Σεμινάριο που διοργανώθηκε από την ΤΙΚΑ σε συνεργασία με την ΤΔΒΒ, και το οποίο - σύμφωνα με το σχετικό ανακοινωθέν - παρακολούθησαν Δήμαρχοι, Βουλευτές, αλλά και Υφυπουργοί από την ΠΓΔΜ, το Κόσοβο και την Ελλάδα· η επίσκεψη ομάδας βουλευτών από το Καζακστάν στην ΤΙΚΑ το 2009, αλλά και η επίσκεψη βουλευτών του σερβικού Κοινοβουλίου - οι οποίοι συνοδεύονταν, μάλιστα, από τον Πρόεδρο της Μουσουλμανικής Κοινότητας της Σερβικής Δημοκρατίας - στην ΔΤ δύο χρόνια νωρίτερα είναι δύο επίσης αξιοσημείωτα γεγονότα. Σε σχετικές εκδηλώσεις των ξεταζομένων Οργανώσεων, εξάλλου, συμμετείχαν οι Αντιπρόεδροι των Κοινοβουλίων του Αφγανιστάν και του Μαυροβουνίου, καθώς και Μαυροβούνιοι βουλευτές.

Επαφές παρατηρούνται, ωστόσο, και με κορυφαίους κρατικούς αξιωματούχους· η περίπτωση του Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου του Κιργιστάν, Gayirkulon, ο οποίος είναι ταυτόχρονα Αντιπρόεδρος της ΤΔΒΒ, γεννά εύλογους προβληματισμούς για το βαθμό διείσδυσης της τουρκικής σφαίρας επιρροής στις περιοχές αυτές. Στο ίδιο πλαίσιο θα πρέπει να ενταχθούν οι επισκέψεις του Προέδρου του Τουρκικού Δημοκρατικού Κόμματος του Κοσόβου - και «Υπουργού Περιβάλλοντος» του Κοσόβου - Yaşciar, καθώς και του Γενικού Γραμματέα του Κόμματος αυτού, στα Κεντρικά της ΔΤ. Την ΔΤ είχε επισκεφθεί και ο πρώην βουλευτής και Πρύτανης του Πανεπιστημίου του Αζερμπαϊτζάν, Halilov, ενώ δεν πρέπει να λησμονείται η επίσκεψη στην ΤΔΒΒ αντιπροσωπείας από τη Μογγολία αποτελούμενης από τον Αρχιμουφτή, τον Διαχειριστικό Διευθυντή της Ομοσπονδίας Μουσουλμανικών Οργανώσεων και τον Ανώτατο Σύμβουλο επί θρησκευτικών θεμάτων της Ομοσπονδίας αυτής. Επίσκεψη στην ΤΔΒΒ είχε επίσης πραγματοποιήσει, το 2008, αντιπροσωπεία κορυφαίων πολιτικών αξιωματούχων, μεταξύ των οποίων παρευρίσκονταν ο Υφυπουργός Πολιτισμού, Βουλευτές, αλλά και ο Διευθυντής του Πολιτικού Γραφείου της Προεδρίας της Δημοκρατίας. Κοντά σε αυτά, θα πρέπει να επισημανθεί η παρουσία του Α/ΓΕΕΘΑ της Μπουρκίνα Φάσο σε τελετή παράδοσης οχημάτων της ΤΙΚΑ· μετά την τελετή, μάλιστα, αντιπροσωπεία της ΤΙΚΑ είχε συνάντηση με τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας της χώρας.

Οι επαφές των Οργανώσεων με τις Προξενικές αρχές των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται συνιστά ένα επίσης ενδιαφέρον φαινόμενο. Μπορεί να λεχθεί ότι οι επαφές αυτές - και κυρίως, η δημιουργία καλού κλίματος μεταξύ των δύο πλευρών - παίζει σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση των σχεδιαζόμενων δραστηριοτήτων· παράλληλα, λειτουργούν επικουρικά προς την επίσημη διπλωματία. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, δεν παύει να είναι φαινομενικά παράδοξη - κυρίως λόγω της ετεροβαρούς υπόστασης και λειτουργίας καθεμιάς εκ των δύο πλευρών - η εντατική προσπάθεια δημιουργίας ενός κλίματος εγκαρδιότητας και συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικές κρατικές οργανώσεις και σε ξένα διπλωματικά στελέχη διορισμένα στην Τουρκία. Οι προσπάθειες αυτές, όμως, δεν είναι αποκλειστικά μονόδρομες· οι επισκέψεις του Πρέσβη του Κιργιστάν στην ΤΔΒΒ το 2007 και του Γενικού Προξένου του Αζερμπαϊτζάν στην ΔΤ, αποδεικνύουν ότι αυτή η «διπλωματία σε προσωπικό επίπεδο» αποδίδει ενίοτε καρπούς.

Το κλίμα εγκαρδιότητας και συνεργασίας καλλιεργείται, ενίοτε, σε ομαδικό επίπεδο, όπως αποδεικνύεται από τις «βραδιές για τους Γενικούς Προξένους -Εφοδιοπομπή της Αφθονίας», που διοργανώθηκε για τρίτη φορά το 2008 στην Κωνσταντινούπολη, με συμμετοχή των Γενικών Προξένων και εκπροσώπων του Αζερμπαϊτζάν, της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης, του Κιργιστάν, του Καζακστάν, της κατεχόμενης Κύπρου, της ΠΓΔΜ, του Τουρκεστάν, του Ταταριστάν του Τουρκεστάν και της Ουκρανίας. Ανάλογα δρώμενα - όπως έχει αναφερθεί στο οικείο κεφάλαιο - έχουν λάβει χώρα δύο ακόμα φορές, αν και με μικρότερη συμμετοχή κρατών.

Κάνοντας λόγο για τη «διπλωματία κορυφής» που ασκούν οι τρεις Οργανώσεις, θα πρέπει οπωσδήποτε να γίνει λόγος για τιμητικές διακρίσεις, τόσο για εκείνες που τους έχουν απονεμηθεί για τις υπηρεσίες τους, όσο και για εκείνες που έχουν απονείμει σε συγκεκριμένους αξιωματούχους. Αν και οι βραβεύσεις αυτές έχουν περισσότερο αναμνηστική χροιά, παίζουν ουσιαστικότερο ρόλο στη διαμόρφωση της εικόνας της Τουρκίας στις χώρες αυτές. Μεταξύ αυτών, αναμφισβήτητα ξεχωρίζουν η βράβευση του Συντονιστή Προγράμματος της ΤΙΚΑ για το Καζακστάν, Kocaman, με το Μετάλλιο Τιμής από

το Υπουργείο Εσωτερικών του Καζακστάν, καθώς και η βράβευση της DT από τον Πρόξενο του Καζακστάν στην Κωνσταντινούπολη. Η απονομή τιμητικών διακρίσεων εκ μέρους κρατικών αξιωματούχων είναι εξίσου σημαντική: το 2007 απονεμήθηκε βραβείο στο Συντονιστή της ΤΙΚΑ για το Üskür (ΠΓΔΜ), Kalkan, εκ μέρους του Δήμου του Radoviš, ενώ την ίδια χρονιά, πλακέτα απονεμήθηκε στην ΤΙΚΑ και από τον Υπουργό παρά τω Πρωθυπουργώ της Σερβίας, Uglanin. Το γεγονός ότι ο Uglanin είχε προηγουμένως υπάρξει Δήμαρχος του Novi Pazar και Πρόεδρος της Εθνικής Συνέλευσης των Βοσνίων του Sancak - σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι δραστηριότητες των τριών Οργανώσεων στη Σερβία, όπως έχει ήδη τονισθεί, εστιάζονται αποκλειστικά στην περιοχή του Sancak, όπου ο πληθυσμός αποτελείται κατά 70% από Βόσνιους - δεν θα πρέπει να θεωρηθεί τυχαίο. Στο ίδιο πλαίσιο είναι δέον να τοποθετηθεί η βράβευση του αξιωματούχου της DT, Özkan, από το Σύνδεσμο Πολιτισμού και Αλληλοβοήθειας Κοσοβάρων του Gilan. Κάπως διαφορετική - αν και όχι λιγότερο σημαντική - είναι, εξάλλου, η ανάδειξη του υπεύθυνου για την ΤΙΚΑ Υπουργού, Çelik, σε «άντρα της χρονιάς» στο Κιργιστάν, το 2009.

Η βράβευση ξένων κρατικών αξιωματούχων εκ μέρους των τριών Οργανώσεων παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αν και για τον ακριβώς αντίθετο λόγο: πρόκειται για ανθρώπους που έχουν εργασθεί υπέρ των τουρκικών συμφερόντων, και σε τέτοιο βαθμό μάλιστα, ώστε να αποσπάσουν τιμητική βράβευση. Η βράβευση του «Προέδρου» της αυτόνομης Δημοκρατίας της Γκαγκαουζίας, Formuzal από την DT για τις υπηρεσίες του προς τον τουρκικό κόσμο, όπως και η βράβευση του Υπουργού παρά τω πρωθυπουργώ του Ουζμπεκιστάν, Kerimov, από το Τουρκικό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών για την Ασία - στο πλαίσιο τουρκο-αφρικανικού Συνεδρίου που οργάνωσε η ΤΙΚΑ - είναι πολύ ενδεικτικές.

Β) Δραστηριότητες Βάσης

Όπως είναι αναμενόμενο, οι δραστηριότητες που αφορούν στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας είναι πολύ περισσότερες και ποικίλες, ως προς το περιεχόμενό τους· βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση, εξάλλου, με τις ιδιαίτερες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες κάθε χώρας. Σε κάθε περίπτωση, οι δραστηριότητες με τη μεγαλύτερη εμβέλεια είναι εκείνες που αφορούν στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και στην υλοποίηση έργων υποδομής.

Η αποστολή επισιτιστικής και φαρμακευτικής βοήθειας αφορά κατά κύριο λόγο χώρες και περιοχές που έχουν πληγεί συντριπτικά από τον πόλεμο, ή βρίσκονται σε πολύ άσχημες οικονομικές συνθήκες: Αφγανιστάν, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Τατζικιστάν, Σενεγάλη και Παλαιστίνη. Παράλληλα, η μεγάλη πλειοψηφία των έργων υποδομής αφορά στην υδροδότηση ή εξυγίανση του υδροδοτικού δικτύου συγκεκριμένων περιοχών. Πέραν της σαφούς αντανάκλασης που θα έχουν οι ενέργειες αυτές στο γόητρο και την εξωτερική πολιτική της γείτονος, πρέπει να επισημανθεί ότι και σ' αυτές τις περιπτώσεις, η επιλογή των περιοχών στις οποίες θα παρασχεθεί βοήθεια γίνεται με πολύ επιλεκτικά κριτήρια: επί παραδείγματι, η φωταγώγηση των δρόμων και των λεωφόρων στην πόλη Bayan Ulgii - όπου η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων είναι καζακστανικής προέλευσης - μάλλον επιδιώκει να αναθερμάνει τις τουρκο - καζακστανικές σχέσεις. Υπό το ίδιο πρίσμα θα πρέπει να θεαθούν και οι τουρκικές δραστηριότητες στην αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας.

Ανθρωπιστικό χαρακτήρα έχουν και κάποιες από τις τουρκικές παροχές στον τομέα της υγείας, κάτι που γίνεται ιδιαίτερος αισθητό στην περίπτωση της Αιθιοπίας: η πραγματοποίηση χειρουργικών επεμβάσεων σε 10.000 ασθενείς με καταρράκτη και η διενέργηση ιατρικών εξετάσεων σε 7.500 Αιθίοπες αποτελούν εντυπωσιακές δραστηριότητες· εγχειρίσεις έλαβαν χώρα και στο Ουζμπεκιστάν και στο Καρακαλπακιστάν. Εξίσου εντυπωσιακή θα πρέπει να θεωρηθεί η δωρεά συνολικά 2.300.000 δόσεων εμβολίων για διάφορες ασθένειες προς το Ουζμπεκιστάν κατά την περίοδο 2008 - 2009. Κάνοντας λόγο για χειρουργικές επεμβάσεις, θα πρέπει να αναφερθεί η τέλεση περιτομής σε 4.900 ορφανά παιδιά του Αφγανιστάν, που έλαβε χώρα - και αυτό είναι ιδιαίτερος σημαντικό - σε δύο τουρκο-αφγανικά νοσοκομεία.

Ο χώρος της υγείας έχει, ούτως ή άλλως, ιδιαίτερη σημασία για το κοινωνικό σύνολο, και οποιαδήποτε συμβολή στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των ιατρικών δομών δεν μπορεί παρά να έχει και το ανάλογο αντίκρουσμα. Στο πλαίσιο αυτό, οι τουρκικές ενέργειες κινούνται ουσιαστικά σε τρεις άξονες: α) τη δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού σε νοσοκομειακά ιδρύματα και ιατρικά ινστιτούτα, β) την ανακαίνιση ή επισκευή ιατρικών

εγκαταστάσεων, και γ) την ανέγερση νέων ιδρυμάτων υγείας. Η δωρεά εξοπλισμού είναι η συνηθέστερη δραστηριότητα και περιλαμβάνει από έπιπλα μέχρι πλήρως εξοπλισμένα ασθενοφόρα· είναι, εξάλλου, πολύ πιο εύκολη και λιγότερο χρονοβόρα από τις υπόλοιπες δύο. Παρ' όλα αυτά, η ανέγερση νέων ιατρικών εγκαταστάσεων, όχι μόνο έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο, αλλά θέτει εν δυνάμει τις βάσεις για μελλοντική διμερή συνεργασία στο συγκεκριμένο επαγγελματικό τομέα.

Οι τουρκικές παροχές δεν περιορίζονται μόνο στην προσφορά ανθρωπιστικής βοήθειας ή στον τομέα της υγείας· τουναντίον, όπως έχει φανεί κατά την εκτενή παρουσίαση των στοιχείων, εκτείνονται σε ένα πολύ μεγάλο μέρος των κοινωνικών δομών. Η ποικιλία που παρουσιάζουν οι ενέργειες αυτές - τόσο ως προς το ίδιο το περιεχόμενό τους, όσο κυρίως ως προς τους τομείς στους οποίους απευθύνονται, δίνει σαφώς την εντύπωση ότι επιχειρείται ένας πολύπλευρος προσεταιρισμός των χωρών όπου παρατηρείται η δραστηριότητα αυτή.

Στη διαδικασία αυτή, κυρίαρχο ρόλο έχει - όπως είναι αναμενόμενο - ο τομέας της εκπαίδευσης. Οι πολυάριθμες δωρεές υλικοτεχνικού εξοπλισμού αφορούν όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, αλλά ακόμα και σχολεία για παιδιά με πάσης φύσεως ειδικές ανάγκες· ενίοτε πραγματοποιούνται δωρεές μαθητικού εξοπλισμού ή τροφίμων σε μαθητές και φοιτητές. Σε κάποιες από αυτές τις περιπτώσεις, η ιδεολογική γραμμή που επιχειρείται να καλλιεργηθεί μέσω των ενεργειών αυτών γίνεται σαφέστερη: πολύ ενδεικτική, ως προς αυτό, είναι η δωρεά σε 500 παιδιά του Κιργιστάν μαθητικών σακιδίων, στα οποία αναγραφόταν ότι αυτά αποτελούν δώρο των παιδιών της Τουρκίας προς τους Κιργίσιους αδελφούς τους. Ο περιπτώσεις, εξάλλου, του σχολείου στο Ulanbator της Μογγολίας, που έλαβε το όνομα «Mustafa Kemal Atatürk», καθώς και της ίδρυσης τουρκικού σχολείου ονόματι «Rasim Kemal» συνιστούν ενδιαφέρουσες πτυχές μιας φιλόδοξης πολιτικής στον εκπαιδευτικό τομέα.

Ακόμα μεγαλύτερη ποικιλία εντοπίζεται στις παροχές σε κρατικά και ιδιωτικά ιδρύματα και φορείς. Οι δωρεές προς τους κρατικούς φορείς θα πρέπει να αποτελέσουν εστία ιδιαίτερου προβληματισμού, κυρίως εξαιτίας των νέων δεδομένων που θέτουν στις σχέσεις δωρητού και ευεργετούμενου. Υπό την έννοια αυτή, οι δύο δωρεές εξοπλισμού προς το Ελεγκτικό Συνέδριο του Κιργιστάν, η ανακαίνιση και ο εξοπλισμός της αίθουσας Συνδιασκέψεων του Υπουργείου Εξωτερικών του Τατζικιστάν, αλλά και η παροχή εξοπλισμού σε 54 αίθουσες του Υπουργείου Βιομηχανίας και Εμπορίου της Γουινέας, συνιστούν ενέργειες με ευρύτερο βεληνεκές. Ενδιαφέρον παρουσιάζει, εξάλλου, η δωρεά ατομικού εξοπλισμού προς τη Διεύθυνση Άμεσης Δράσης της Μογγολίας· η κίνηση αυτή θα πρέπει να συσχετισθεί με τα εκπαιδευτικά σεμινάρια που διοργανώνονται για ξένους αστυνομικούς υπαλλήλους - και για τα οποία θα γίνει λόγος πιο κάτω - ως μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας για ανάπτυξη καλών σχέσεων και ενδεχομένως διμερούς συνεργασίας μεταξύ των σωμάτων ασφαλείας της Τουρκίας και αρκετών από τις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται. Οι δωρεές στον ιδιωτικό τομέα, αν και δεν έχουν την ίδια σημασία με αυτές προς τον δημόσιο, δεν παύουν πάντως να λειτουργούν υπέρ της προβολής του τουρκικού κράτους.

Κοντά σε αυτά, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στις προσπάθειες ανάπτυξης της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής· με δεδομένο ότι η παραγωγή αυτή - κυρίως η γεωργική - αποτελεί βασικό οικονομικό πυλώνα των κρατών με τα οποία συνεργάζονται οι τρεις Οργανώσεις, η εφαρμογή και οι συνέπειες των εφαρμοζόμενων αναπτυξιακών προγραμμάτων αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Περίοπτη θέση στις δραστηριότητες αυτές κατέχει αναμφισβήτητα το «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης», εφόσον αφορούσε πλειάδα αφρικανικών χωρών: Μπουρκίνα Φάσο, Τζιμπουτί, Αιθιοπία, Γουινέα, Γουινέα Μπισάου, Μάλι, Σενεγάλη, τα νησιά Κομόρ, Μαδαγασκάρη, Τανζανία, Κένυα, Ρουάντα και Ουγκάντα. Το εντυπωσιακό αυτό άνοιγμα της ΤΙΚΑ στην αφρικανική ήπειρο δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί ως άμεσα συνδεδεμένο με την αντίληψη των Τούρκων κυβερνήτων για την Τουρκία, ως μιας αναδυόμενης περιφερειακής υπερδύναμης.

Η Αφρική δεν είναι η μοναδική περιοχή στην οποία γίνονται προσπάθειες για την ανάπτυξη και ενίσχυση των γεωργικών καλλιιεργειών· ανάλογες προσπάθειες έλαβαν χώρα στο Κιργιστάν, στο Ουζμπεκιστάν, καθώς και επίσης στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το Καρακαλπακιστάν. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις μάλιστα, ειδικοί από τις δύο χώρες επισκέφθηκαν την Τουρκία. Στις ενέργειες βελτίωσης της αγροτικής παραγωγής πρέπει να προστεθεί η δωρεά υλικοτεχνικού εξοπλισμού, που πραγματοποιήθηκε σε χώρες όπως στο

Τατζικιστάν, στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και στο Κόσοβο.

Οι προσπάθειες ενίσχυσης της κτηνοτροφικής παραγωγής, μολονότι υπολείπονται αριθμητικά έναντι των αντιστοίχων γεωργικών, δεν παύουν να συνιστούν πολύτιμες συμβολές. Το Σχέδιο Ανάπτυξης Βοοειδών Jersey στην Αλβανία - από κοινού με τη συγκρότηση Βοοπαραγωγικών Συνεταιρισμών - καθώς και το Σχέδιο Ανάπτυξης της Προβατοκομίας στο Κόσοβο, είναι αντιπροσωπευτικά δείγματα των τουρκικών δραστηριοτήτων. Αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι έμφαση έχει δοθεί στην ανάπτυξη, τόσο της ιχθυοπαραγωγής (στο Κιργιστάν και στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη) όσο και της Μελισσοκομίας (στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη και στο Αζερμπαϊτζάν).

Ένα πολύ σημαντικό μέρος των τουρκικών δραστηριοτήτων που αφορούν στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας έχουν να κάνουν, όχι μόνο με την ανάπτυξη των παραγωγικών πόρων ή την ενίσχυση ιδρυμάτων και φορέων, αλλά με την εκπαίδευση νευραλγικής σημασίας επαγγελματικών κατηγοριών σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα. Τα εκπαιδευτικά σεμινάρια απευθύνονταν κυρίως σε κρατικούς αξιωματούχους και διοργανώνονταν είτε στη χώρα τους, είτε στην Τουρκία· ενίοτε, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα προέβλεπε τα πρώτα στάδια εκπαίδευσης στη χώρα τους, και τη συνέχισή της στη Τουρκία. Όπως είναι φυσικό, αυτού του είδους οι δραστηριότητες, όχι μόνο ενισχύουν τη συνεργασία σε διμερές - επαγγελματικό και εθνικό - επίπεδο, αλλά θέτουν τις βάσεις για περαιτέρω συνεργασία, με ευρύτερες πολιτικές και οικονομικές προεκτάσεις· το τελευταίο ισχύει σε μεγάλο βαθμό για τις περιπτώσεις των κρατικών αξιωματούχων.

Αρκετά από τα σεμινάρια αυτά αφορούν την εκπαίδευση αστυνομικών υπαλλήλων· αστυνομικοί από το Κιργιστάν, το Τουρκμενιστάν, τη Μογγολία, τη Γουϊνέα, αλλά και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και την Αλβανία έχουν εκπαιδευθεί από Τούρκους συναδέλφους τους σε διάφορους επιχειρησιακούς κλάδους, στο πλαίσιο προγραμμάτων της ΤΙΚΑ. Η Ιατρική είναι επίσης ένας τομέας με ανάλογη δραστηριότητα· γιατροί από το Ουζμπεκιστάν, το Τουρκμενιστάν και το Αφγανιστάν_εξακολούθησαν την κατάρτισή τους σε νοσοκομεία της Τουρκίας. Σ' αυτούς θα πρέπει να προστεθεί και ο γεωργικός τομέας· σεμινάρια για γεωργικά ζητήματα μείζονος σημασίας διοργανώθηκαν για ειδικούς από το Κιργιστάν, το Τουρκμενιστάν και το Σουδάν. Μία ευρεία ποικιλία θεματικών ενοτήτων αφορούν άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα που απευθύνονταν σ' ένα επίσης ποικιλόμορφο - από πλευράς εθνικής προέλευσης - κοινό: έτσι, πραγματοποιήθηκαν σεμινάρια σχετικά με τον τουρισμό (για Αζέρους και Τουρκμένους τουριστικούς πράκτορες), τη δημοσιογραφία (για Παλαιστίνιους και Τατζικιστανούς τουριστικούς πράκτορες), τη μηχανολογία και συναφείς κλάδους (για σπουδαστές από τη Μογγολία, το Καμερούν, το Τόγκο, την Γκάνα, τη Λιβερία, το Μπενίν και τη Σιέρρα Λεόνε), τη διαχείριση ποιότητας (για Ουζμπέκους αξιωματούχους), την πληροφορική (για Σουδανούς σπουδαστές), την κτηνιατρική (για Σουδανούς κτηνιάτρους) και την στατιστική (για Τατζικιστανούς αξιωματούχους). Σεμινάρια πραγματοποιήθηκαν, επίσης, με σκοπό την κατάρτιση τραπεζικών υπαλλήλων και μετεωρολόγων από την Παλαιστίνη, για τη νεοσυσταθείσα ομάδα Έρευνας και Διάσωσης της Μογγολίας, καθώς και για στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης από την αυτόνομη Δημοκρατία της Γκαγκαουζίας και την κατεχόμενη Κύπρο.

Κάνοντας λόγο για τις «δραστηριότητες βάσης» των τριών Οργανώσεων, υπάρχουν δύο ακόμα σημεία στα οποία απαιτείται ιδιαίτερη εστίαση: οι επαφές τους με στελέχη του Τύπου και οι παροχές τους προς ξένα δημοσιογραφικά ιδρύματα και φορείς, καθώς και οι δραστηριότητες που αφορούν μαθητές. Καθεμία από τις δύο περιπτώσεις έχει τη δική της δυναμική: η ανάπτυξη θερμών σχέσεων με δημοσιογραφικά στελέχη των χωρών στις οποίες κινητοποιούνται οι Οργανώσεις, ενισχύει αναμφισβήτητα τη δημόσια εικόνα της Τουρκίας και προωθεί ως κάποιο βαθμό τα τουρκικά συμφέροντα. Οι εκδηλώσεις για τους μαθητές κινούνται αποκλειστικά στις περιοχές όπου, κατά τη γνώμη των Τούρκων αξιωματούχων, εντοπίζονται τουρκογενείς πληθυσμοί· υπ' αυτήν την έννοια, είναι πολύ ενδιαφέρον ο γεωγραφικός εντοπισμός τους, που συνεπάγεται *de facto* την ύπαρξη τουρκικών γεωστρατηγικών συμφερόντων στις περιοχές αυτές. Πέραν τούτου, δεν πρέπει να λησμονείται ότι ενέργειες όπως αυτές, θέτουν τα θεμέλια για μία πολύ πιο στενή συνεργασία στο εγγύς μέλλον αλλά και για την καλλιέργεια του ανάλογου φιλοτουρκικού φρονήματος.

Η υπογραφή Πρωτοκόλλου Τεχνικής Συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και το ειδησεογραφικό πρακτορείο «Hovag» του Τατζικιστάν αποτελεί ένα ενδιαφέρον δείγμα των σχέσεων που οι Οργανώσεις καλλιεργούν με τα ΜΜΕ των χωρών όπου δραστηριοποιούνται.

Σ'αυτά μπορούν να προστεθούν οι επισκέψεις εκπροσώπων του Τύπου: την ΤΔΒΒ επισκέφθηκαν κατά το εξεταζόμενο διάστημα ομάδες δημοσιογράφων από το Καζακστάν (δύο φορές) αλλά και από το Κιργιστάν· στην τελευταία περίπτωση παρίστατο, μάλιστα, ανώτατο στέλεχος της κρατικής ραδιοτηλεόρασης. Επίσκεψη στην ΤΙΚΑ πραγματοποίησε, εξάλλου, και αντιπροσωπεία Παλαιστινίων Δημοσιογράφων. Εκτός αυτών, η ΤΙΚΑ έχει προβεί σε δωρεά ηλεκτρονικού εξοπλισμού, τόσο προς το κρατικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης της Αλβανίας, όσο και προς τη Διαδικτυακή Εφημερίδα του Κοσόβου.

Μεταξύ των δραστηριοτήτων που αφορούν μαθητές, το «14^ο Συμπόσιο για τα παιδιά του Τουρκικού Κόσμου», που διοργανώθηκε από την ΔΤ, είναι ιδιαίτερος ενδεικτικός, τόσο του πολυδιάστατου προσανατολισμού της σύγχρονης τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, όσο και των διατιθέμενων μέσων για την υλοποίησή της. Σ' αυτό συμμετείχαν συνολικά 550 παιδιά προερχόμενα, όχι μόνο από χώρες όπως το Αζερμπαϊτζάν ή το Καζακστάν, αλλά και από Δημοκρατίες της Ρωσικής Ομοσπονδίας, καθώς και από τη Δυτική Θράκη. Η περίπτωση της Δυτικής Θράκης παρουσιάζει ενδιαφέρον, όχι μόνο εξαιτίας του ότι αποτελεί ελληνικό έδαφος, αλλά και γιατί αποτελεί ένα καλό παράδειγμα συνεργασίας ανάμεσα στις εξεταζόμενες Οργανώσεις και την τουρκική κυβέρνηση: για τη υλοποίηση της 13ήμερης εκδρομής Μουσουλμάνων μαθητών από αυτήν την περιοχή, η ΔΤ συνεργάστηκε τόσο με την ΤΔΒΒ, όσο και με τα Υπουργεία Εξωτερικών και Παιδείας της Τουρκίας. Σ' αυτά θα πρέπει, φυσικά, να προστεθεί και η επίσκεψη των 40 Τουρκμένων μαθητών από το Ιράκ στα Κεντρικά της ΔΤ.

Οι δραστηριότητες στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας, αν μη τι άλλο, δικαιολογούν απολύτως το πλαίσιο της αναπτυξιακής διπλωματίας, για το οποίο έγινε λόγος στην αρχή της μελέτης· κύριο χαρακτηριστικό τους είναι η μεγάλη ποικιλία των κοινωνικών και οικονομικών πεδίων στα οποία εκτείνονται, αλλά και η νευραλγική σημασία των επαγγελματικών ομάδων στις οποίες απευθύνονται. Πέραν των ιδιαίτερων δεσμών που συγκροτούν σε διαπροσωπικό ή και σε επίπεδο κρατικών υπηρεσιών, οι δραστηριότητες αυτές καλλιεργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για μελλοντική οικονομική συνεργασία, όπως και για δραστηριοποίηση τουρκικών επιχειρήσεων και εταιρειών στις εν λόγω χώρες. Παράλληλα, ενισχύουν το κοινωνικό προφίλ της σύγχρονης Τουρκίας στα ευρύτερα λαϊκά στρώματα. Υπ' αυτήν την έννοια, μπορούμε να κάνουμε λόγο για μία μορφή διπλωματίας, η φορά της οποίας είναι αντίθετη από εκείνη που ασκούν τα επίσημα πολιτικά και διπλωματικά όργανα: κινείται από τη βάση της κοινωνικής πυραμίδας επηρεάζοντας την κορυφή, σε αντίθεση με τη δεύτερη, που κατ' ουσίαν διεξάγεται από την κορυφή και επηρεάζει τη βάση.

γ) Πολιτιστική διπλωματία

Εκτός των δραστηριοτήτων που αφορούν αυστηρά την κορυφή και τη βάση της κοινωνικής πυραμίδας, έντονη είναι και η κινητοποίηση των τριών Οργανώσεων, στο πλαίσιο της πολιτισμικής διπλωματίας. Η προσπάθεια αυτή εκδηλώνεται με τρεις κυρίως τρόπους: α) τη διδασκαλία και προβολή της τουρκικής γλώσσας, β) τις «βραδιές για τα αδελφά κράτη» καθώς και συναφή πολιτισμικά δρώμενα, και γ) την προστασία των οθωμανικών μνημείων και την προβολή του τουρκικού πολιτισμού. Εξ αυτών, η προβολή και διάδοση της τουρκικής γλώσσας θα πρέπει να θεωρηθεί πολύ σημαντική: με τον τρόπο αυτόν, οι διδασκόμενοι εξοικειώνονται και έρχονται σε επαφή με την τουρκική πραγματικότητα· παράλληλα, δημιουργούνται εν δυνάμει υποδομές για την ανάπτυξη και περαιτέρω επέκταση των τουρκικών επιχειρηματικών προσπαθειών στις χώρες αυτές.

Όπως ήταν εξάλλου αναμενόμενο, ο τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι αυτός όπου παρατηρούνται οι περισσότερες δραστηριότητες. Τάξεις τουρκικής γλώσσας ιδρύθηκαν σε Πανεπιστήμια του Καζακστάν, του Μαυροβουνίου και της Αλβανίας· στην τελευταία περίπτωση, μάλιστα, δινόταν η δυνατότητα θερινών μαθημάτων στην Τουρκία, για τους φοιτητές που επεδίωκαν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους. Παράλληλα, στο Ουζμπεκιστάν μέσα σε δύο χρόνια ιδρύθηκαν 2 Κέντρα Τουρκικής Γλώσσας, εντασσόμενα σε Πανεπιστημιακό ίδρυμα, ενώ η ΤΙΚΑ προχώρησε και σε αναδιοργάνωση του Κέντρου και της Βιβλιοθήκης Τουρκικής Γλώσσας του Πανεπιστημίου Abilayan, στο Καζακστάν. Σε μία άλλη περίπτωση, ο Τομέας Τουρκολογίας και το Κέντρο Τουρκικού Πολιτισμού του Πανεπιστημίου των Τιράνων ενισχύθηκε με δωρεά αναγνωστικών και λογοτεχνικών έργων.

Η διδασκαλία της τουρκικής γλώσσας, ωστόσο, υλοποιείται και εκτός του

πανεπιστημιακού χώρου· ενίοτε, ορισμένες από αυτές τις περιπτώσεις απαιτούν ιδιαίτερη εστίαση. Η παράδοση μαθημάτων τουρκικής γλώσσας σε κρατικούς αξιωματούχους του Τουρκμενιστάν - κάποιοι εκ των οποίων ήταν στελέχη Υπουργείων - αποτελεί δραστηριότητα της ΤΙΚΑ με ευρύτερες πολιτικές προεκτάσεις. Διαφωτιστική - ως προς τις δυνατότητες και το συντονιστικό ρόλο που παίζει η Οργάνωση αυτή - είναι η συνεργασία της με τον τουρκικό στρατό στο Κόσοβο: αξιωματούχοι της ΤΙΚΑ ανέλαβαν να απονεύμουν πιστοποιητικά εκμάθησης της τουρκικής γλώσσας σε Κοσοβάρους, οι οποίοι είχαν παρακολουθήσει κύκλο μαθημάτων προσφερομένων από τις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις που εδρεύουν στην περιοχή. Στην Αλβανία, εξάλλου, η ΤΙΚΑ είχε οργανώσει ανοιχτά μαθήματα τουρκικής γλώσσας, κατά την περίοδο 2006 - 2007.

Η προβολή της τουρκικής γλώσσας γίνεται, επίσης, με Συνέδρια· όχι τυχαία, τόσο το Β΄ Συνέδριο για την Τουρκική Γλώσσα, όσο και το Γ΄ Συμπόσιο Παραδοσιακών Τουρκικών έλαβαν χώρα στο Κιργιστάν. Στην πρώτη περίπτωση συμμετείχαν επιστήμονες από χώρες όπου δραστηριοποιούνται οι τρεις Οργανώσεις, ενώ στη δεύτερη, αξίζει να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο του Συμποσίου πραγματοποιήθηκε η απονομή πιστοποιητικών εκμάθησης της γλώσσας σε 916 σπουδαστές. Ο αριθμός αυτός είναι, αν μη τι άλλο, ενδεικτικός των ισχυρών βάσεων - τουλάχιστον όσον αφορά το θέμα της διδασκαλίας της γλώσσας - που έχουν θέσει οι τουρκικές ενέργειες στη χώρα αυτήν.

Οι προσπάθειες για τη διάδοση της τουρκικής γλώσσας έχουν πολυδιάστατη σημασία· πέραν της προβολής της τουρκικής κουλτούρας, έχουν πολύτιμη συνδρομή και στον επαγγελματικό τομέα. Η γνώση της τουρκικής γλώσσας δημιουργεί τις προϋποθέσεις για επιστημονική κατάρτιση σε τουρκικά πανεπιστήμια ή εκπαιδευτικούς φορείς. Παράλληλα, συγκροτεί μία τάξη τουρκόφωνων επιστημόνων και επαγγελματιών, που θα μπορούσαν να φανούν ιδιαίτερος χρήσιμοι για δραστηριοποίηση τουρκικών επιχειρήσεων στις χώρες αυτές. Υπό μία έννοια, θέτει τις βάσεις για μία μακροπρόθεσμη συνεργασία σε ποικίλους επαγγελματικούς τομείς.

Οι «βραδιές για τα αδελφά - κράτη» έχουν δύο βασικά χαρακτηριστικά: αφενός απευθύνονται συγχρόνως τόσο στην κορυφή όσο και στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας και αφετέρου αποτελούν συχνά μία καλή αφορμή για συναντήσεις κορυφαίων Τούρκων αξιωματούχων με στελέχη του εκάστοτε κράτους. Ο πολιτικός χαρακτήρας των εκδηλώσεων καθίσταται σαφής και μόνο με την απλή απαρίθμηση των χωρών, στις οποίες έχει οργανώσει τις εκδηλώσεις αυτές η ΤΔΒΒ: Κιργιστάν, Αζερμπαϊτζάν, Καζακστάν, Ταταριστάν, στην κατεχόμενη Κύπρο αλλά και στις αυτόνομες Δημοκρατίες της Κριμαίας και της Αζαρίας. Στις «βραδιές» που διοργανώθηκαν στο Κιργιστάν το 2006, παρασχέθηκαν γεύματα προς τιμήν πολιτικών και επιχειρηματιών, ενώ στις «βραδιές για τα αδελφά κράτη» που διοργανώθηκαν στο Αζερμπαϊτζάν τον ίδιο χρόνο, παρασχέθηκαν γεύματα σε 600 υψηλόβαθμους Αζέρους και Τούρκους αξιωματούχους, μεταξύ των οποίων και ο Αναπληρωτής Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, Hasanov. Στις «βραδιές» που διοργανώθηκαν στο Καζακστάν το 2006 είχαν προσκληθεί και βουλευτές, κρατικοί αξιωματούχοι, επιχειρηματίες και στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ενδεικτικό της πολιτικής σημασίας των εκδηλώσεων αυτών είναι η συνεργασία του Τούρκου Βουλευτή Κωνσταντινούπολης, Gündüz, με την ΤΔΒΒ για την υλοποίηση των «βραδιών» στην Κριμαία, το 2007. Παράλληλα, οι δραστηριότητες βάσης πραγματοποιούνται κυρίως με την προσφορά ανθρωπιστικού έργου. Έτσι, στο Κιργιστάν έλαβε χώρα διανομή συσσιτίου και τροφίμων και τις δύο φορές· ανάλογη επισιτιστική βοήθεια παρασχέθηκε και στο Καζακστάν, στην Αζαρία, καθώς και στην κατεχόμενη Κύπρο.

Η συμμετοχή πολύ σημαντικών προσωπικοτήτων από τον τουρκικό πολιτικό χώρο στα δρώμενα αυτά μάλλον ενισχύει την ιδέα ότι ως κάποιος βαθμός έχουν επικουρικό ρόλο στις τουρκικές διπλωματικές προσπάθειες. Η παρουσία του πρώην Υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας, Yaşar Yakış, καθώς και άλλων Τούρκων βουλευτών του κυβερνώντος κόμματος AKP στις «βραδιές Πολιτισμού για τα αδελφά κράτη Τουρκίας - Ταταριστάν» και οι πολιτικές επαφές που είχαν εκεί, έχουν τη δική τους σημασία· η ίδια σημασία πρέπει να αποδοθεί και στην επίσκεψη του Rauf Denktaş στην αντιπροσωπεία της ΤΔΒΒ, κατά τη διάρκεια των «βραδιών πολιτισμού για τα αδελφά κράτη Τουρκίας - Κύπρου». Πέραν τούτου, η παρουσία εκπροσώπων από τους επιχειρηματικούς κύκλους υποδεικνύει ότι οι εκδηλώσεις αυτές έχουν, ως κάποιον βαθμό τουλάχιστον, και οικονομικές προεκτάσεις.

Οι υπόλοιπες πολιτιστικές εκδηλώσεις κινούνται στο ίδιο πλαίσιο· επί παραδείγματι, η «Εβδομάδα Αφγανο - Τουρκικής Φιλίας», που διοργανώθηκε για Πέμπτη φορά το 2009,

αποσκοπεί στην περαιτέρω σύσφιγξη των διμερών πολιτισμικών σχέσεων. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα δρώμενα που, αν και αφορούν ξένες εθνικές εορτές, τιμώνται με λαμπρότητα και στην Τουρκία. Έτσι, η ταταρική «Γιορτή του Αρότρου» εορτάσθηκε στην Κωνσταντινούπολη και το 2008 και το 2009· παράλληλα, το 2008 διοργανώθηκε η γιορτή των Γκαγκαούζων στην πλατεία Taksim. Στο πλαίσιο της τελευταίας εκδήλωσης, μάλιστα, αντιπροσωπεία από τη Δημοκρατία της Γκαγκαουζίας επισκέφθηκε το Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης, όπου συζήτησε το ενδεχόμενο μιας μελλοντικής συνεργασίας.

Η προστασία των μνημείων του οθωμανικού παρελθόντος και η ανάδειξη του τουρκικού πολιτισμού φαίνονται ενδεχομένως ως το λιγότερο σημαντικό πεδίο δράσης, όσον αφορά αυστηρά στην ενίσχυση της σφαίρας επιρροής στις περιοχές αυτές. Παρ' όλα αυτά, και μόνο το έργο της διατήρησης της εθνικής κληρονομιάς του έχει ιδιαίτερη σημασία· πέραν τούτου, τα έργα αυτά θα πρέπει να θεωρηθούν ότι λειτουργούν - ως κάποιιο βαθμό - ως εστίες προβολής της τουρκικής κουλτούρας. Έργα αναστήλωσης οθωμανικών κτισμάτων πραγματοποιήθηκαν στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, την ΠΓΔΜ, το Μαυροβούνιο, την Αλβανία και το Κόσοβο· σε κάποιες περιπτώσεις, μάλιστα, Τούρκοι ειδικοί συνεργάστηκαν με εντόπιους αξιωματούχους για τη διεκπεραίωση των σχεδιαζόμενων έργων. Παράλληλα, η ΤΙΚΑ διοργάνωσε στο Κόσοβο δύο διεθνή Συνέδρια, το 2007 και 2009 αντιστοίχως, με άμεση αναφορά στην οθωμανική Ιστορία, καθώς και μία έκθεση αντικειμένων και έργων Τέχνης της οθωμανικής περιόδου, στο Μαυροβούνιο.

Η εργαλειακή χρησιμοποίηση του τουρκικού ιστορικού παρελθόντος, με στόχο την ενδυνάμωση των διμερών σχέσεων, παρατηρείται και σε άλλες περιπτώσεις: η δημιουργία Κέντρων Τουρκικού Πολιτισμού στην Παλαιστίνη και στη Μογγολία είναι χαρακτηριστικά δείγματα αυτού· ο σκοπός της ίδρυσης ενός τέτοιου Κέντρου στη Μογγολία, μάλιστα, ήταν - όπως έχει ήδη αναφερθεί - η κάλυψη των αναγκών των «Καζακιστανών Τούρκων». Σ' αυτά μπορούν να προστεθούν η δημιουργία Πάρκου Τουρκο - Μογγολικής Φιλίας στο Ulanbator, αλλά και η διοργάνωση Διεθνούς Συμποσίου Τουρκο-Κριμαϊκού Πολιτισμού στην αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας, το 2007.

δ) Επαφές και υποστήριξη προς τουρκόφωνους φορείς και τουρκόφωνα ιδρύματα

Μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα πτυχή της παρούσας μελέτης, είναι οι επαφές των τριών Οργανώσεων με τουρκόφωνους Συνδέσμους και φορείς, στις χώρες όπου αναπτύσσεται η δραστηριότητά τους. Οι ανταλλαγές επισκέψεων, η συμμετοχή αλλά και συνεργασία των φορέων αυτών στις ενέργειες της ΤΙΚΑ, της ΤΔΒΒ και της ΔΤ αλλά και η παροχή υλικοτεχνικής ενίσχυσης σε ιδρύματα με τουρκικό χαρακτήρα, δίνουν συχνά την εντύπωση ότι οι τρεις Οργανώσεις έχουν έναν ακόμα ρόλο - εκτός των όσων αναφέρθηκαν προηγουμένως: στηρίζουν και συντονίζουν τη δράση των τουρκόφωνων στοιχείων, έχοντας με αυτόν τον τρόπο άμεση επαφή με το εντόπιο τουρκόφωνο στοιχείο· παράλληλα, λειτουργούν ως μεσάζουσες για την επαφή των τουρκόφωνων πληθυσμών με την τουρκική κυβέρνηση.

Ένα αρκετά ενδεικτικό παράδειγμα για το ρόλο αυτόν που παίζουν - ή που, τουλάχιστον, καλούνται να παίξουν - οι εξεταζόμενες Οργανώσεις, προκύπτει από την επίσκεψη που πραγματοποίησαν αξιωματούχοι της ΔΤ στον Πρόεδρο του Εθνικού Συμβουλίου Τατάρων της Κριμαίας, τον Ιούνιο του 2007· αξιωματούχοι της ίδιας Οργάνωσης επισκέφθηκαν, επίσης, τον Πρόεδρο του Συνδέσμου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης Τούρκων Ahiska στο Αζερμπαϊτζάν - και μάλιστα, ύστερα από πρόσκληση του τελευταίου. Την ΔΤ επισκέφθηκαν τον Απρίλιο του 2008, μέλη του Δ.Σ. του Συνδέσμου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης των Κιργισίων Τούρκων.

Η περίπτωση της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας συνιστά ένα επίσης αντιπροσωπευτικό παράδειγμα. Οι επαφές ανάμεσα στο Τουρκικό Δημοκρατικό Κόμμα - ο Πρόεδρος του οποίου, όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι Υπουργός Περιβάλλοντος της ΠΓΔΜ - πιστοποιείται τόσο από την επίσκεψη του υπεύθυνου για την ΤΙΚΑ, Υπουργού Çelik όσο και από την παρουσία του Προέδρου του Κόμματος αυτού σε εκδήλωση που διοργάνωσε το 2009 η ΤΙΚΑ. Ένας άλλος σύνδεσμος που δραστηριοποιείται στην ΠΓΔΜ - και ο οποίος επίσης φαίνεται να έχει στενές επαφές με τις εν λόγω Οργανώσεις - είναι η «Ένωση Τουρκικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων Μακεδονίας» (MATÜSITEB). Η MATÜSITEB έχει συνεργασθεί τουλάχιστον σε δύο περιπτώσεις με την ΤΙΚΑ, κατά την

περίοδο 2008-2009: αφενός για τη διοργάνωση του «Συνεδρίου για τα προβλήματα της τουρκόφωνης εκπαίδευσης», και αφετέρου για την υλοποίηση Συνεδρίου προς τιμήν του ποιητή Yahya Kemal Beyatli. Αντιπροσωπεία της MATÜSITEB επισκέφθηκε, άλλωστε, την DT το 2008.

Ένας ακόμα σύνδεσμος - που με τη σειρά του δραστηριοποιείται σε μεγάλο βαθμό στο λεγόμενο «τουρκόφωνο χώρο» - με τον οποίο έχει επαφές και συνεργασία η TDBB, είναι το «Ίδρυμα Κοινής Διαχείρισης του Τουρκικού Πολιτισμού και των Τεχνών» (TÜRKSOY). Ο Γενικός Διευθυντής του TÜRKSOY, Kasseiñon, επισκέφθηκε τα Κεντρικά της TDBB δύο φορές, το 2008 και 2009 - στην πρώτη του επίσκεψη, μάλιστα, κατέληξε σε συμφωνία με τον Πρόεδρο της TDBB για την υπογραφή ενός Πρωτοκόλλου συνεργασίας. Παράλληλα, αξιωματούχοι της TDBB συμμετείχαν στο Πρόγραμμα εορτασμού για τη συμπλήρωση 15 χρόνων από την έναρξη λειτουργίας της TÜRKSOY. Κάνοντας λόγο, πάντως, για τους τουρκόφωνους Συνδέσμους, θα πρέπει να αναφερθεί και η «Ένωση Κοινωνιολόγων του Τουρκικού Κόσμου» (Türk Dünyası Sosyologlar Birliđi), η οποία φαίνεται να έχει επαφές με την DT.

Μεγάλο μέρος των παροχών προς τους τουρκόφωνους φορείς ανήκει στο χώρο της παιδείας. Έτσι, εργαστήρια ηλεκτρονικών υπολογιστών συστάθηκαν σε εκπαιδευτικά ιδρύματα με τουρκικό χαρακτήρα τόσο στο Κιργιστάν, όσο και στο Αζερμπαϊτζάν - στο Αζερμπαϊτζάν, εξάλλου, πραγματοποιήθηκε δωρεά ηλεκτρονικού εξοπλισμού στο Λύκειο Atatürk, στο Τουρκικό Λύκειο, αλλά και στο Ίδρυμα Ερευνών του Τουρκικού Κόσμου, στο Μπακού. Παράλληλα, ιδρύθηκε εκπαιδευτικό εργαστήριο επιπλοποιίας στο Διεθνές Τουρκο - Καζακστανικό Πανεπιστήμιο Hoca Ahmet Yesevı, ενώ σχεδιάζοταν, επίσης, η ίδρυση λυκείου για τους Τούρκους Ahıska, της επαρχίας Tolgar, στο Αλμάτι του Καζακσταν.

Μία σειρά άλλων δραστηριοτήτων είναι, με τη σειρά της ενδεικτική των προσπαθειών διατήρησης και ενίσχυσης των φορέων της τουρκικής κουλτούρας στις χώρες αυτές: στην Αλβανία, επί παραδείγματι, η ΤΙΚΑ προχώρησε σε ανακαίνιση του παιδικού σταθμού «Kemal Atatürk» στην πόλη Vloza, αλλά και στην ανακαίνιση του Λυκείου Körgülü στην περιοχή Rushnik· ανακαίνιση πραγματοποίησε, ωστόσο, και στο Τουρκο-Αλβανικό Κέντρο Πολιτισμού στη Σκόδρα, το οποίο, φρόντισε να εφοδιάσει με ηλεκτρονικό εξοπλισμό. Σ' αυτά μπορούν να προστεθούν η δωρεά 25 τόνων αζωτούχου λιπάσματος στο χωριό Ahıska της περιοχής Sabirgabaad, στο Αζερμπαϊτζάν, αλλά και η δωρεά ηλεκτρονικού εξοπλισμού προς το Σύνδεσμο Νέων Γκαγκαούζων Πατριωτών, στην αυτόνομη Δημοκρατία της Γκαγκαουζίας.

Καταληκτικά, θα πρέπει να επισημανθούν μερικά ακόμα στοιχεία σχετικά με την αναπτυξιακή διπλωματία που ασκούν οι τρεις οργανώσεις. Μία πρόχειρη εξέταση των ημερομηνιών έκδοσης των σχετικών ανακοινωθέντων μαρτυρεί ότι η συχνότητα με την οποία λαμβάνουν χώρα οι δραστηριότητές τους είναι πολύ μεγάλη - ενίοτε ανακοινωθέντα εμφανίζονται σε καθημερινή βάση. Αυτό σημαίνει, επίσης, ότι υφίσταται ένας πολύ αποτελεσματικός προγραμματισμός για την υλοποίηση των σχετικών δραστηριοτήτων ανά χώρα, και μάλιστα, με μακροπρόθεσμη προοπτική. Το πλήθος αλλά και η δυναμική των δραστηριοτήτων, τα απαιτούμενα μέσα για την πραγματοποίησή τους καθώς και η εμβέλειά τους, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δαπανώνται τεράστια χρηματικά ποσά για τον σκοπό αυτό. Η εξέταση του φαινομένου αυτού από την οικονομική του πλευρά και μόνο, επιβεβαιώνει τον ισχυρισμό ότι οι ενέργειες αυτές συνιστούν μία εναλλακτική μορφή διπλωματίας, που λειτουργεί επικουρικά προς τους επίσημους διπλωματικούς χειρισμούς, προετοιμάζοντας σε πολλές περιπτώσεις το έδαφος ή διατηρώντας και ενισχύοντας τα προϋπάρχοντα τουρκικά ερείσματα. Ενίοτε - και αυτό πρέπει να επισημανθεί με ιδιαίτερη έμφαση - η διπλωματία αυτής της μορφής επεκτείνεται και επηρεάζει τομείς των πολιτικών, οικονομικών δομών, στους οποίους δεν φτάνει - η τουλάχιστον, όχι σε τέτοιο βαθμό - η επίσημη διπλωματία· υπ' αυτήν την έννοια αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο στις διεθνείς σχέσεις της Τουρκίας.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Aras Bülent, *Turkey's policy in the former Soviet South: assets and options*, Turkish Studies, Vol. 1,-Num 1, Spring 2000, σελ. 36 - 58
- Aras Bülent and Gorener Aylın, *National role conceptions and foreign policy orientation: the ideational bases of the Justice and Development Party's foreign policy activism in the Middle East*, Journal of Balkan and Near Eastern Studies, Vol. 12 - Num.1, March 2010, σελ. 73 - 92
- Ataön Türkkaya, *Turkey's expanding relations with the CIS and Eastern Europe*, στο *Turkish foreign policy. New prospects*, The Eothen Press, Cambridgeshire 1992
- Aydın Mustafa, *Foucault's Pendulum: Turkey in Central Asia and the Caucasus*, Turkish Studies, Vol. 5 - No 2, Summer 2004, σελ. 1 - 22
- Bal İdris, *Turkey's relations with the West and the Turcic Republics. The rise and the fall of the "Turkish Model"*, Ashgate Publishing Limited, Hampshire 2000
- Fidan Hakan and Nurdun Rahman, *Turkey's role in the global development assistance community: the case of TİKA (Turkish International Cooperation and Development Agency)*, Journal of Southern Europe and the Balkans, Vol. 10 - Num. 1, April 2008, σελ. 93 - 111
- Hale William, *Turkish Foreign policy, 1774 - 2000*, Frank Cass, London - Portland 2002
- Ντόκος Θάνος, *Ο γεωστρατηγικός ρόλος της Τουρκίας*, εκδ. Τουρίκη, Αθήνα 2001
- Özkan Mehmet, *Turkey discovers Africa: implications and prospects*, SETA policy Brief, No 22 (September 2008)
- Τσαρδανίδης Χαράλαμπος, *Turkey and Central Asia: Alice in Asialand?*, ΙΔΟΣ, Αθήνα 1999
- Turam Berna, *Between Islam and the State. The politics of engagement*, Stanford University Press, California 2007
- Zürcher Erik J., *Σύγχρονη Ιστορία της Τουρκίας* (μτφ Βαγγέλη Κεκριώτη), εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2004

ΑΡΘΡΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

- *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Devlet Bakanı Çelik'e bağlandı*, Haberler.com 21 Nisan 2010 (21 Απριλίου 2010) (διαδικτυακή εφημερίδα)
- *Πονοκέφαλοι Άγκυρας με στρατιωτικούς, Ισραήλ*, Ελευθεροτυπία, 2 Αυγούστου 2010

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.mfa.gov.tr (Ιστότοπος Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας)
- www.tika.gov.tr [Ιστότοπος Τουρκικού Γραφείου Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΤΙΚΑ)]
- www.tdbb.org.tr [Ιστότοπος Ένωσης Δήμων Τουρκικού Κόσμου (TDBB)]
- www.dunyaturkleri.org.tr [Ιστότοπος Συνδέσμου Παροχής Υπηρεσιών προς τους Τούρκους του Κόσμου και τις Συγγενείς Κοινότητες (DT)]
- www.turksoy.gov.tr [Ιστότοπος Ιδρύματος Κοινής Διαχείρισης του Τουρκικού Πολιτισμού και των Τεχνών (TÜRKSOY)]

Το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ) ιδρύθηκε το 1988 και λειτουργεί ως ένα ανεξάρτητο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ερευνητικό και επιμορφωτικό Ίδρυμα. Μέσω του πολυετούς έργου του έχει αναδειχθεί σε σημαντικό φορέα πληροφόρησης, μελέτης και σχεδιασμού θεμάτων εξωτερικής πολιτικής, και θεωρείται ένα από τα πιο έγκριτα σε διεθνές επίπεδο κέντρα μελετών της Ελλάδας στον τομέα των Ευρωπαϊκών υποθέσεων και των διεθνών σχέσεων. Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν εκφράζει, ούτε εκπροσωπεί συγκεκριμένες πολιτικές απόψεις. Επιχειρεί μόνο να λειτουργήσει ως βήμα ελεύθερου διαλόγου και ως κέντρο παραγωγής και ανταλλαγής ιδεών.